

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

KOMMERSKOLLEGIETS INDRAGNING
ELLER OMBILDNING

AFGIFNA DEN 12 MARS 1884

AF

DE ENLIGT NÅDIGT BESLUT DEN 2 NOVEMBER 1883 FÖRORDNADE

KOMITERADE.

STOCKHOLM

TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET

1884.

INNEHÅLL.

Betänkande.

	Sid.
Inledning	1
Historik:	
Komitén 1819 — Riksdagen 1823 — Kommerskollegiets instruktion 1831 — Riksdagen 1847—48 — Kommerskollegiets reorganisation 1855 — Bergskollegiets indragning 1858 — Comitén 1858 — Riksdagen 1867 — Riksdagen 1868 — Riksdagen 1869 — Statsrevisorerna 1870 — Riksdagarna 1871 och 1874 — Comitén 1874 — Riksdagen 1875 — Kongl. brefvet den 16 juni 1875 — Tillförordnade presidentens utlåtanden 1875 och 1877 — Riksdagen 1876 — Advokatfiskalstjenstens indragning — Riksdagen 1877	3
Förändringar i kollegiets åligganden 1875—1883	21
Kollegiets åligganden och göromål:	
Åliggande i allmänhet — Ärenden hörande till första roteln — Ärenden hörande till andra roteln — Ärenden hörande till tredje roteln — Ärenden hörande till fjerde roteln — Till kollegiet inkomna mål — Af kollegiet afgifna utlåtanden — Af kollegiet förvaltade fonder och medel	26
Kollegiets embets- och tjenstemannapersonal	36
Särskilda slag af ärenden	41
1:o <i>De statistiska redogörelserna:</i>	
Bergshandteringen — Fabriker och manufakturerna — Inrikes sjöfart och handel — Utrikes handel och sjöfart	42
Arbetets fördelning — Historik — Andra verkets statistiska berättelser	47
Komiterades utredning — Hinder i nuvarande organisation — Behöfligheten af förstärkta arbetskrafter — Kollegiets egna åsikter i frågan — Komiterades åsigt.....	49
Behöfligheten af nya föreskrifter om primäruppgifters afgifvande	54
2:o <i>Konsulatväsendet:</i>	
Konsulsstadgans bestämmelser — 1870 års statsrevisorer — 1874 års komité — Kongl. Maj:ts proposition 1875 — Diskussionen i Riksdagen — Konsulatkomiténs betänkande 1876 — Ministern för utrikes ärendena 1879	56
Komiterades utredning — Utrikesdepartementets unionela ställning — Arfsmålen — Penningtransaktioner — Revision af konsulatafgifter	65

IV

3:o	<i>Ärenden angående sjömanshusen:</i>	Sid.
	Gällande författningar — Göromålens omfång — Ifrågasatt öfverflyttning till marinförvaltningen — Marinförvaltningens svar — Komiterades åsigt	70
4:o	<i>Ärenden angående utfärdandet af pass- och nationalitetshandlingar för svenska fartyg:</i>	
	Gällande författningar — Ifrågasatt öfverflyttning till generaltullstyrelsen — Komiterades åsigt	75
	Särskilda förteckningar — Önskvärdheten af en annan uppställning — Fullständigare anteckningar — Uppgifter om eganderätten — Ifrågasatt pantförskrifning af fartyg	77
5:o	<i>Ärenden rörande smittosamma sjukdomar i utlandet:</i>	
	Gällande författningar — Ifrågasatt öfverflyttning till utrikesdepartementet — Öfverläggning med chefen för medicinalstyrelsen — Komiterades åsigt	80
6:o	<i>Ärenden rörande fiskerinäringen:</i>	
	Kollegiets åliggande — 1874 års komité — Chefen för civildepartementet 1875 — Fiskerikomitén 1883 — Af komiterade föreslagen ändring.....	83
7:o	<i>Ärenden rörande tekniska undervisningen:</i>	
	Gällande bestämmelser — Kommerskollegiets befattning — Göromålens omfång — Komiterades förslag angående den lägre tekniska undervisningen 1874 — Tillförordnade presidentens utlåtande 1875 — Ifrågasatt öfverflyttning till styrelsen för tekniska högskolan — Styrelsens svar — Komiterades förslag	87
8:o	<i>Ärenden rörande bergshandlingen:</i>	
	Kollegiets åligganden i afseende å grufvehushållningen — Förslaget till ny grufvestadga — Grufkartekontoret	94
	Frågan om en särskild bergsöfverstyrelse — 1874 års komité — Göromålens omfattning — Behofvet af tekniska insigter — Föreståndaren för grufkartekontoret — Inspektioner.....	96
9:o	<i>Ärenden angående patent:</i>	
	Kommerskollegiets åligganden — Antalet beviljade patent — Förslaget till ny patentförordning — Nya bestyr.....	103
	Historik — Den nya patentmyndigheten — Särskild behandling af patentärenden — Teknisk pröfning — Patentpublikationer — Förhållandet i Tyskland — Kostnader för dylika publikationer — Lämplig lokal — Disposition af inkomsterna	109
Registrering af varumärken:		
	Komitéförslag 1877 och 1881 — Gällande bestämmelser — Det föreliggande lagförslaget — Göromålens sannolika omfång — Registreringen af jernstämplar — Komiterades förslag	119
Svenskt handelsarkiv:		
	Konsulernes berättelser — Olika sätt för deras utgifvande — Nuvarande anordning — Komiterades förslag — Antaglig kostnad därför — Publikationer att utgifvas af det nya embetsverket.....	125

	V
	Sid.
Mönster och Modeller:	
Författningsförslag derom — Komiterades åsigt	131
Handelsmuseer	132
Åtskilliga ärenden	133
Kommerskollegiets indragning:	
Hinder för fullständig indragning — Ifrågasatt statsdepartement för näringar — Vilkoren för en sådan lösning — Olämpligheten af längre uppskof — Det kollegiala arbetsättets olägenheter — Dess behöflighet i vissa fall	134
Styrelse för handel och näringar:	
Förslag till upprättande deraf — Fördelning af ärenden emellan byråerna — Ärendenas naturliga gruppering — Personalen — Utvidgning och förbättring af det statistiska arbetet — Sättet för primäruppgifternas insamlande — Behovet af teknici för patentärendenas behandling — Form för ärendenas behandling — Den nya organisationen jemförd med den gamla	138
Kollegiets lönestat m. m. — Den nya lönestaten — Detaljer af expensanslagen — Villkor för lönerns åtnjutande — Jemförelse — Indragningsstat — Äldre tjenstemäns ställning	149
Ombud för näringarna	156
Uppskof med förslag till bestämmelser derom	169
Sammanfattning af komiterades förslag	169

Bilagor.

Bil. A. Underdåniga utlåtanden af tillförordnade presidenten i kommerskollegiet:	
I. Utlåtande den 13 december 1875	3*
II. Utlåtande den 14 juni 1877	14*
Bil. B. Uppgift å antalet af de under åren 1874—1883 till kommerskollegiet inkomna mål	49*
Bil. C. Jemförande tablå öfver de af kommerskollegiet afgifna underdåniga utlåtanden och skrivelser 1864—83	50*
Bil. D. Redogörelse för de af kommerskollegiet afgifna underdåniga utlåtanden och skrivelser 1874—1883	51*
Bil. E. Om handelsmuseer	59*

	Sid.
Bil. F. Öfersigt af de i åtskilliga främmande länder för handel och näringar inrättade förvaltande och representativa myndigheter:	
Frankrike — Belgien — Italien — Spanien — Tyskland: Tyska Riket — De särskilda förbundsstaterna: Preussen — Württemberg — Det öfriga Tyskland — Österrike—Ungern — Nederländerna — Storbritannien	62*
Bil. G. Förteckning öfver de i komiterades betänkande jemte bilagor åberopade Kongl. författningar och skrivelser m. m., underdåniga utlåtanden samt komitébetänkanden, äfvensom litteraturförteckning	87*

Rättelser;

Sid.	19	r.	4	uppifr.	står	1872	läs:	1842
"	"	"	6	"	"	januari	"	juni
"	23	"	2	"	"	ort	"	fart
"	32	"	15	"	"	jan.	"	sept.
"	"	"	2	nedifr.	"	20	"	30
"	56	"	5	uppifr.	"	januari	"	juni
"	100	"	11	nedifr.	"	påkallad	"	påkalladt
"	127	"	15	uppifr.	"	1876	"	1877
"	8*	"	12	nedifr.	"	21	"	22
"	40*	"	20	uppifr.	"	18	"	28
"	46*	"	9	nedifr.	"	15	"	5
"	47*	"	6	"	"	20	"	30

BETÄNKANDE.

TILL KONUNGEN.

Genom nådigt bref den 2 sistlidne november har Eders Kongl. Maj:t täckts tillkännagifva att, sedan hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet blifvit anmält, att inom vederbörande statsdepartement med

granskningen af de utaf utsedde komiterade utarbetade förslag till förnyad grufstadga, till lag om skydd för varumärken och till patentlag dåmera så fortskridit, att alla dessa ärenden inom en kortare tid kunde till pröfning företagas, Eders Kongl. Maj:t ansett den af Riksdagen framställda anhållan att få mottaga nådig proposition om indragning eller ombildning af Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium böra till behandling upptagas, på det att förslag till denna frågas lösning måtte kunna till nästkommande riksdag framställas.

* För sådant ändamål har Eders Kongl. Maj:t genom samma nådiga bref behagat uppdraga åt undertecknade att, i egenskap af ordförande och ledamöter i en komité, taga berörda fråga i öfvervägande utan annan vid utförandet af detta uppdrag fäst inskränkning eller begränsning, än att för handläggning af ärenden angående handel och näringar borde finnas ett särskildt embetsverk, till följd hvaraf, sedan af komiterade blifvit utredt, dels hvilka bland de kommerskollegiets behandling nu tillhörande ärenden borde vid en ombildning af embetsverket vid det samma bibehållas eller af ett nytt i dess ställe möjligen inrättadt öfvertagas eller till redan bestående embetsverk eller myndigheter hänvisas, dels ock huruvida något eller några slag af ärenden, som nu af andra embetsverk eller myndigheter vunne handläggning, borde till det ombildade eller nya embetsverket öfverflyttas, komiterade skulle hafva att till Eders Kongl. Maj:t afgifva fullständigt förslag till det ifrågasvarande embetsverkets organisation, äfvensom till de förändringar, hvilka i ett eller annat afseende kunde påkallas af ett hänvisande till behandling annorstädes af ärenden, hvilka nu tillhörde kommerskollegiet; och skulle komiterade särskildt hafva att yttra sig, huruvida för sådana ärenden rörande varumärken samt patent, hvilka borde af administrativ myndighet handläggas, någon ny sjelfständig institution kunde finnas erforderlig eller om icke så beskaffade ärenden lämpligen kunde af en med annat embetsverk förenad byrå omhändertagas, samt så i ena som andra fallet föreslå de deraf påkallade åtgärder.

Komiterade, som till åttlydnad af Eders Kongl. Maj:ts nådiga förordnande första gången sammanträdte den 12 sistlidne november, få

härmed till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet afgifva betänkande och förslag uti ifrågavarande ämne.

Frågan om en förändrad organisation af kommerskollegiet har sedan längre tid tillbaka utgjort föremål för såväl Regeringens som folkrepresentationens uppmärksamhet. Innan komiterade öfvergå till ämnets vidare behandling, torde det derfor ock för vinnande af en rätt uppfattning af den föreliggande organisationsfrågans nuvarande ställning vara af nöden att i minnet återföra det hufvudsakligaste af hennes föregående historia. Då emellertid så nyligen som år 1875 ett underdånigt komitébetänkande i ämnet afgifvits, samt frågan om kommerskollegiets indragning eller ombildning redan dessförinnan blifvit inom särskilda komitéer handlagd, hafva komiterade trott sig böra i följande framställning med någon utförlighet redogöra endast för några få viktigare skeden af frågans utveckling, särskildt från den tidpunkt räknadt, då Regeringen fann sig föranlåten att sjelf framställa förslag i ämnet.

Då vid början af vårt nuvarande statsskick fråga uppstod om reglering af rikets embeten och tjenster samt införande af ett förenkladt arbetssätt inom administrationen, blef äfven kommerskollegiets och det då ännu bestående bergskollegiets organisation föremål för granskning. Efter upprepade framställningar och förslag från såväl Kongl. Maj:ts som Rikets Ständers sida till beredande af en enklare och mindre kostsam förvaltning tillsattes år 1819 för dessa frågors utredande en särskild komité, som i den 29 juli 1822 afgifvet underdånigt betänkande, bland annat, framlade förslag till en ombildning af de ofvan nämnda båda kollegierna. Detta förslag gick hufvudsakligen ut derpå, att kollegiernas domsrätt i tviste-, utsöknings- och brottmål skulle upphöra, de flesta till kommerskollegiets handläggning hörande mera omfattande ärenden af administrativ natur öfverflyttas på Regeringen eller Konungens be-

fallningshafvande samt för öfvertagande af bestyret med handels- och näringsstatistiken och öfriga kommerskollegiet tillhörande ärenden äfvensom den administrativa befattning, som tillkom bergskollegiet, inrättas ett »Kommers- och Manufakturkontor» samt ett »Bergskontor» under hvar sin chef med allena beslutanderätt, biträdd af ett nödigt antal underordnade tjänstemän. I sammanhang härmed föreslogs jemväl inrättandet af en representation för näringarna, till hvilket förslag komiterade framdeles få anledning återkomma.

Sedan vid 1823 års riksdag komiterades betänkande blifvit öfverlemnadt till Rikets Ständer, tillsattes för frågans vidare behandling ett särskildt utskott, som i den 25 augusti samma år afgifvet betänkande tillstyrkte en ombildning af kommers- och bergskollegierna i öfverensstämmelse med hvad komitén föreslagit, hvarvid utskottet särskildt framhöll, att derest kollegiernas domsrätt upphörde, en kollegial styrelse för näringarna icke syntes vara af nöden. Utskottets förslag öfverlemnades sedermera af Ständerna till Kongl. Maj:t med anhållan, att det samma måtte befordras till verkställighet i de delar, hvilka kunde finnas leda till en förenkling af styrelsen och till inskränkning i embetsmännens antal.

Några åtgärder i den af komitén ifrågasatta rigtningen kommo dock icke till stånd i vidare mån, än att genom särskilda nådiga förordningar den 17 april 1828 vissa ärenden af judiciel beskaffenhet, som dittills handlagts af kommers- och bergskollegierna, öfverflyttades på allmänna domstolarne, i sammanhang hvarmed den så kallade justitiedivisionen i kommerskollegiet indrogs. Närmast med anledning af den minskning i göromål, som blef en följd af berörda nådiga förordningar, utfärdades sedermera nya instruktioner, den 23 april 1831 för kommerskollegiet och den 28 december 1832 för bergskollegiet, hvarigenom dessa embetsverks organisation efter de nya förhållandena jemkades och deras åligganden noggrannare bestämdes.

Frågan om de båda kollegiernas ombildning fick sedermera hvila till 1847—1848 årens riksdag, då Kongl. Maj:t med hänvisning till den minskning i dessa embetsverks göromål, som uppkommit i följd af såväl

ofvan åberopade Kongl. förordningar som äfven, om ock i mindre mån, den då nyligen i flera afseenden förändrade näringslagstiftningen, samt under anförande bland annat, att de kollegiala formerna, sedan kollegiernas domsrätt upphört, syntes icke blott obehöfliga utan äfven för ärendenas skyndsammare behandling hinderliga, föreslog, att kommers- och bergskollegierna måtte utbytas mot två särskilda öfverstyrelser, den ena för handel och slöjder, den andra för bergverken, bestående af chefer med allena beslutanderätt biträdde af föredragande och rådgifvande byråchefer.

Hos Rikets Ständer väckte likväl denna gång den föreslagna organisationen åtskilliga betänkligheter. Sålunda anfördes bland annat, att det för ärendenas pröfning och opartiska afgörande samt betryggande af enskildes rätt vore af särdeles vigt, att ekonomiska frågor åtminstone i en instans handlades af ett embetsverk med kollegial sammansättning; att hos endast rådgifvande ledamöter svårigen kunde förutsättas samma kraft och nit att göra sin mening gällande, som hos dem, hvilka egde att i beslutet delta; att den kollegiala styrelseformen företrädesvis borde bibehållas i de administrativa verk, hvilka befattade sig med näringsfrågor, i afseende hvarå lagstiftningsrätten vore Kongl. Maj:t ensam förbehållen; att vissa till bemälda kollegiers befattning då ännu hörande mål vore af beskaffenhet att ej lämpligen böra af en enda person afgöras; samt slutligen, att den kollegiala formen ingalunda uteslöte möjligheten af ärendenas skyndsamma behandling. Statsutskottet, som till en början utan motivering tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag, fann sig också efter erhållen återremiss föranlåtet att med hänvisning till de kostnader, som den ifrågasatta organisationen skulle medföra, afstyrka bifall till hvad Kongl. Maj:t för förslaget genomförande äskat. Detta afstyrkande gillades sedermera af alla riksständen, i sammanhang hvarmed bondeståndet beslöt en underdånig anhållan, att bergskollegiet måtte antingen alldeles indragas eller ock förenas med kommerskollegiet; ett beslut, hvilket dock endast ridderskapet och adeln efter inbjudning biträdde.

Med anledning af hvad sålunda förekommit förordnade Kongl. Maj:t den 3 november 1848, att med vidare behandling af frågan om de båda

kollegiernas ombildning skulle anstå, men att för beredande af den-
sammas framtida utförande med redan anslagna statsmedel, ledigblifna
tjänster inom verken tillvidare icke finge definitivt tillsättas. Sedan
emellertid Rikets Ständer vid 1850—51 årens riksdag under hänvisande
till det ringa antal mål, som då tillhörde bergskollegiets handläggning,
beslutit en nedsättning i anslaget till detta kollegium samt i samman-
hang dermed i underdånig skrifvelse den 20 augusti 1851 öfverlemnadt
till Kongl. Maj:ts bepröfvande att vidtaga den indragning i kollegiets
embetsmannapersonal, som i följd af nämnda nedsättning blefve nödig
och utan olägenhet läte sig verkställas, företog Kongl. Maj:t den 20
december samma år en provisorisk reglering af bergskollegiets embets-
och tjänstemäns löneförmåner samt fastställde sedermera den 14 oktober
1853, i sammanhang med ny organisation af bergsstaterna, ny aflönings-
stat för kollegiet, afsedd att bringas till verkställighet i den mån de
sju embets- och tjänstemän inom verket afginge, hvilkas befattningar
Kongl. Maj:t då funnit böra indragas. Frågan om den kollegiala formens
afskaffande förklarades härvid böra förfalla, helst den med hänsigt till
statsutgiften vore af föga vigt, då tjänstepersonalen ändock kunde in-
skränkas till ungefärligen det antal, som äfven i annat fall vore erfor-
derligt. Kort derefter fattades äfven beslut angående kommerskollegiet,
utan att dervid formen för ärendenas behandling i någon mån förändra-
des. Efter det nemligen dåvarande presidenten i kollegiet i underdånigt
memorial den 5 februari 1855, bland annat, påpekat de olägenheter,
som vållades deraf att ledigblifna befattningar inom embetsverket fort-
farande måste uppehållas genom förordnanden, blef genom nådigt bref
den 12 juli samma år ifrågavarande provisoriska tillstånd jemväl för
kommerskollegiet upphäfdt, i sammanhang hvarmed ett af kommers-
rådsembetena indrogs samt åtskilliga andra förändringar i samman-
sättningen af kollegiets embets- och tjänstemannapersonal vidtogos.

Hos Rikets Ständer synes emellertid vid denna tid betänkligheter
mot den kollegiala formens lämplighet åter gjort sig gällande, ty i un-
derdånig skrifvelse den 21 oktober 1854 anmärkte de, att vid bergs-
kollegiets omorganisation denna styrelseform blifvit bibehållen, oaktadt

ett så ringa antal mål dåmera tillhörde kollegiets handläggning. Med anledning häraf erinrade Kongl. Maj:t i den till 1856 års riksdag aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behöf, att antalet af de ärenden, bergskollegiet behandlade, enligt hvad kollegiets arbetsberättelser utvisade, sedan år 1846 ingalunda minskats utan tvärtom i det hela ökats; men enär, med afskaffande af jernvräkeriet och upphäfvande af hammarsmeds- och masmästarordningarna samt med införande i allmänhet af en mera utsträckt frihet vid jernhandteringens bedrivande, en betydande minskning i kollegiets göromål ofelbart måste inträda, föreslog Kongl. Maj:t tillika, att bergskollegiet måtte indragas och dess göromål öfverflyttas på kommerskollegiet. Efter det detta Kongl. Maj:ts förslag af Rikets Ständer bifallits, förordnades sedermera genom Kongl. kungörelse den 11 december 1857, att bergskollegiet skulle med nämnda år upphöra såsom särskildt embetsverk samt de mål, uppdrag och åligganden, hvilka då enligt instruktion och författningar tillhörde bemälda kollegium, med år 1858 öfvertagas af kommerskollegiet, hvars personal med anledning häraf ökades med en föredragande ledamot för bergsärenden, en sekreterare, en aktuarie och registrator samt en kanslist.

Härmed kan ett hufvudsakligt skede af arbetet för den ifrågasatta reformens genomförande sägas vara afslutadt. Den redan derförinnan påyrkade förenklingen i sättet för ärendenas behandling hade visserligen icke kommit till stånd, men deremot hade kollegiets verksamhetsområde väsentligen förändrats, hvarjemte embets- och tjänstemannapersonalen högst betydligt minskats. Under det nemligen vid den tid, då 1819 års komitébetänkande utgjorde föremål för Regeringens och representationens pröfning, embets- och tjänstemännens sammanräknade antal i kommers- och bergskollegierna uppgick till icke mindre än 75, hvaraf 43 tillhörde kommerskollegiet och 32 bergskollegiet, hade kommerskollegiets embets- och tjänstemän efter de båda kollegiernas sammanslagning nedgått till endast 28, hvilken summa, enligt hvad nedan skall omförmälas, sedermera än ytterligare minskats. Emellertid hade Rikets Ständer, redan innan kommerskollegiet sålunda definitivt reorga-

niserades, förenat sig om ett beslut, som måste inverka på frågan om lämpligheten af kollegiets sammansättning och arbetsätt. I underdånig skrifvelse den 25 april 1857 anhöllo nemligen Ständerna, att Kongl. Maj:t täcktes förordna en komité af sakkunniga personer för att afgifva yttrande och förslag, huruvida och på hvad sätt en sådan förändring uti styrelseverkens och förvaltningsmyndigheternas organisation skulle kunna åstadkommas, som i öfverensstämmelse med de grunder, hvarpå den så kallade departementalstyrelsen hvilade, kunde bereda en dylik organisations närmare samband med statsdepartementen äfvensom möjligaste enkelhet i ärendenas behandling i förening med nödig säkerhet, samt att Kongl. Maj:t derefter ville framställa den nädiga proposition i ämnet, som kunde finnas af behovet påkallad. Samtidigt uttalade dock Ständerna sig på det bestämdaste mot införande af departementalstyrelse i den mening, att vissa förvaltningsärenden öfverlemnades åt departementscheferne. Den sålunda begärda komitén nedsattes den 19 juni 1858 och afgaf den 26 maj 1859 underdånigt betänkande angående förändrad organisation af rikets styrelse- och förvaltningsverk. Med afseende särskildt å kommerskollegiet anförde komitén bland annat, att sedan kollegiets egenskap af administrativ-judiciel myndighet upphört, kollegialsammansättningen derstädes, efter komiténs åsigt, ej vidare, om icke möjligen i fondförvaltnings- och befordringsfrågor, vore till betryggande af enskildes rätt erforderlig, samt att, om än kollegialformen icke ovilkorligen uteslöte möjligheten af ärendenas skyndsamma behandling, det dock vore uppenbart, att i allmänhet deras kollektiva behandling af flera ledamöter, hvilka för sådant ändamål skulle sammanträda och sinsemellan öfverlägga, måste medföra större tidsutdrägt, än som kunde förutsättas ega rum, då målen af en enda person afgjordes. På grund häraf tillstyrkte komitén, att i kommerskollegiets ställe måtte inrättas en förvaltning under namn af »Styrelsen för handel, bergverk och slöjder», bestående af en chef eller generaldirektör jemte fyra föredragande ledamöter under benämning »kommerseråd», nemligen *en* för ärenden som rörde handel och sjöfart jemte förvaltningen af handels- och sjöfartsfonden, hvilken komiterade föreslogo skulle öfverflyttas till det nya

embetsverket, *en* för bergverksärenden, *en* för ärenden som rörde fabriker och manufakturver jemte förvaltningen af manufaktur- och ulldiskontfonderna, och *en* för andra till embetsverket hörande ärenden; *att* i frågor om nya allmänna författningar eller om förklaring eller ändring af äldre dylika stadganden, äfvensom angående befordringar, afsked eller åtal för tienstefel, chefen och ledamöterna samfäldt skulle deltaga med lika rösträtt; *att* alla öfriga ärenden skulle handläggas endast af chefen jemte föredraganden och en annan ledamot; samt *att* uti frågor om fondernas förvaltning kollegial rösträtt skulle tillkomma ledamöterna, men deremot i alla andra mål, med undantag af pleniärenden, chefen ega ensamt beslutanderätt, dock med rättighet och skyldighet för de närvarande ledamöterna, då de icke ansågo sig kunna biträda beslutet, *att* till protokollet anföra sina skiljaktiga meningar, hvilka, när fråga vore om underdåniga skrivelser eller utlåtanden till Kongl. Maj:t, borde desamma åtfölja.

Under de år, som följde närmast efter afgifvandet af ofvanberörda betänkande, trängdes emellertid det sålunda ånyo upptagna förslaget om kommerskollegiets ombildning i bakgrunden af andra och viktigare reformfrågor, och det var först efter införandet af den nuvarande representationsformen, som kollegiets organisation åter kom på tal. Vid 1867 års riksdag föreslog nemligen en ledamot af andra kammaren, att kommerskollegiet måtte så fort som möjligt indragas och emellertid inga tjänster inom kollegiet tillsättas annorlunda än på förordnande, samt att den då lediga presidentsbefattningen fortfarande måtte lemnas obesatt. Med anledning af detta förslag aflät Riksdagen, på tillstyrkan af statsutskottet, den 8 maj 1867 en underdånig skrifvelse af innehåll, att Riksdagen vid behandlingen af berörda motion i brist på erforderlig utredning ansett sig icke böra ingå i hufvudsaklig pröfning, huruvida kommerskollegiet kunde indragas eller på hvad sätt handläggningen af de under detta embetsverk hörande ärenden lämpligast skulle kunna ordnas, men att då en ombildning af kollegiet redan tillföre varit ifrågasatt, Riksdagen, som ansåge det välbetänkt, om åtgärder vidtoges till underlättande af en sådan förändring, beslutit anhålla, att Kongl. Maj:t

täcktes förordna att, intill dess frågan om kollegiets indragning eller förändrade organisation kunde varda slutligen afgjord, embeten och tjänster inom nämnda embetsverk skulle endast på förordnande och tillsvidare tillsättas. Den 5 juli 1867 företogs denna Riksdagens framställning af Kongl. Maj:t till pröfning i sammanhang med ofvan åberopade komitébetänkande af den 26 maj 1859, i hvad detsamma afsåg kommerskollegiet, men fann Kongl. Maj:t den af komitén föreslagna ombildning af kollegiet icke innefatta sådana fördelar framför den befintliga organisationen att förslaget borde vinna afseende, hvarvid Kongl. Maj:t, som framdeles ville taga i öfvervägande huruvida en sådan anordning kunde ske, att de till kommerskollegiet hörande mål och ärenden skulle utan uppoffring af deras ändamålsenliga handhavande kunna på annat till besparing i statsutgifterna ledande sätt pröfvas och afgöras, emellertid förklarade, att det ledigvarande presidentsambetet i kollegiet icke för det dåvarande komme att återbesättas, samt anbefalde kollegiet att, intill dess annorlunda i nåder beslötes, endast på förordnande och tillsvidare tillsätta de tjänster och befattningar hos kollegiet, som under tiden kunde blifva lediga. Derjemte blef, enligt nådigt bref till kommerskollegiet den 31 juli samma år och i öfverensstämmelse med Rikets Ständers i underdänig skrifvelse den 6 februari 1858 uttryckta önskan, den särskilda registratorsbefattningen för bergsärenden indragen.

Utgående från den åsigt, att frågan om kommerskollegiets indragning icke kunde göras till föremål för slutlig pröfning, innan två andra viktiga organisationsfrågor förut vore lösta, nemligen frågan om bildandet af ett särskildt statsdepartement för näringar och allmänna arbeten och om rättighet för Kongl. Maj:t att uppdraga afgörandet af vissa ärenden åt vederbörande departementschef, aflät Kongl. Maj:t den 10 januari 1868 två särskilda nådiga propositioner till Riksdagen i dessa ämnen, och då dessa framställningar icke af Riksdagen biföllos, ansåg Kongl. Maj:t frågan om kommerskollegiets indragning böra förfalla, i sammanhang hvarmed presidentsambetet i kollegiet den 4 juni 1868 åter tillattes. Vid samma års riksdag förkastades för öfrigt såväl ett af en-

skild motionär inom andra kammaren väckt förslag om kollegiets indragning som ock statsutskottets förslag, att Riksdagen skulle ånyo aflåta en underdånig skrifvelse af enahanda lydelse som den nästföregående år afgifna.

Redan vid 1869 års riksdag väcktes likväl åter motion om indragning af kommerskollegiet och förflyttandet af de ärendens behandling, som der egt rum, direkte under vederbörande statsdepartement eller andra förut befintliga styrelser och verk men föranledde icke till någon åtgärd från Riksdagens sida. Vid 1870 års riksdag fick frågan hvila, men den af Riksdagens samma år församlade revisorer verkställda granskning af de under kommerskollegiets förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel gaf bemälde revisorer anledning att i den till 1871 års riksdag afgifna berättelsen angående nämnda granskning återupptaga frågan. Revisorerne ansågo sig nemligen efter genomgående af kollegiets kanslidierier och registratur hafva funnit, att frågan om kollegiets ombildning icke bort göras beroende af ett nytt statsdepartements inrättande, enär samtliga kollegiets handläggning tillhörande ärenden syntes kunna öfverflyttas på redan bestående myndigheter, utan att någon synnerligt stor eller dyrbar tillökning i dessa myndigheters arbetskrafter deraf påkallades. Sålunda ansågo revisorerne, att förvaltningen af manufakturdiskontofonden borde öfvertagas af riksbanken, kollegiets befattning med konsulsärenden af utrikesdepartementet samt utarbetandet af de statistiska berättelserna af statistiska centralbyrån, hvilket sistnämnda embetsverk, enligt revisorerernas förmenande, borde kunna på ett ändamålet främjande sätt bestrida detta göromål utan annan tillökning i arbetskrafter än anställande af ytterligare en aktuarie med vanlig lön af 2,500 rdr. Vidare uttalade revisorerne, att underdåniga utlåtanden i de frågor, hvaröfver kollegiet plägade höras, lämpligen och med nödig sakkännedom kunde afgifvas af jernvägstrafikstyrelsen, styrelsen öfver väg- och vattenbyggnader, öfverintendentsembetet, generaltullstyrelsen, sundhetskollegium, landbruksakademien, städernas kommunalstyrelser och Konungens befallningshafvande. För patent- och bergsärenden ansågo dock revisorerne, att tilläfventyrs en särskild byrå borde inrättas

under civildepartementet, hvarjemte slutligen föreslogs, att uppsigten öfver navigationsskolorna och den lägre tekniska undervisningen måtte omedelbart uppdragas åt vederbörande departement; och ansågo revisorerne sig härmed hafva antydtt, till hvilken förutvarande förvaltningsgren hvarje afdelning af kollegiets göromål lämpligen kunde hänföras.

Vid 1871 års riksdag upptogs revisorerne framställning uti en motion, enligt hvilken Riksdagen skulle för sin del besluta indragning af kommerskollegiet i öfverensstämmelse med revisorerne antydningar. Statsutskottet hemställde emellertid, att då ett förslag till kommerskollegiets indragning inom kort vore att från Kongl. Maj:t förvänta, ifrågavarande motion icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd; och blef detta äfven sedermera Riksdagens beslut.

Vid 1874 års riksdag föreslog inom andra kammaren samme motionär, som åren 1867 och 1869 derstädes väckt förslag om kommerskollegiets indragning, att bestyret med patentärenden måtte från kollegiet öfverflyttas på teknologiska institutet samt att Riksdagen vid uppgörande af statsregleringen måtte utesluta och indraga den dittills utgående men genom siste innehafvarens då kort förut timade dödsfall ledigblifna presidentslönen i kollegiet. Yrkande om berörda löns indragning framställdes vid samma riksdag jemväl af en annan motionär inom andra kammaren, hvarförutom en tredje motionär inom samma kammare föreslog en underdånig skrifvelse i syfte att åstadkomma utredning, huru en ny sakkunnig bergsöfverstyrelse bäst och billigast samt på det för den svenska jernhandterings befämjande lämpligaste och nyttigaste sätt kunde åstadkommas. Såsom svar på dessa motioner och med anledning deraf att, enligt hvad den till samma riksdag aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof gäfvade vid handen, Eders Kongl. Maj:t fortfarande ansett inrättandet af ett särskildt statsdepartement för allmänna arbeten och näringar vara första och oefftergifliga villkoret för kommerskollegiets indragning, hemställde statsutskottet, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla det Eders Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om kollegiets indragning eller förändrade organisation under förnyad ompröfning och till nästkommande

riksdag framlägga de förslag i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda, samt att Riksdagen i sammanhang härmed måtte besluta att intill dess denna organisationsfråga blifvit slutligen afgjord, det för kollegit anvisade aflöningsanslag skulle minska med 6,000 kronor. I öfverensstämmelse med denna hemställan fattades ock Riksdagens beslut, och underdänig skrifvelse i ämnet afläts den 17 maj 1874; hvarefter Eders Kongl. Maj:t den 5 juni samma år öfverlemnade frågans utredande åt en särskild komité, som sedermera den 13 januari 1875 afgaf underdänigt betänkande och förslag i ämnet.

I detta betänkande förklarade komitén sig efter genomgående af de olika grupper af ärenden, som tillhörde kommerskollegiets handläggning, hafva kommit till den öfvertygelse, att de af dessa, som lämpade sig för en öfverflyttning till redan befintliga embetsverk, vore både till antal och omfattning af ringa betydelse. Till följd af det sammanhang, vare sig i inre materiellt eller rent formelt hänseende, som ofta förefunnes emellan olika slag af ärenden rörande näringarna, kunde nemligen, enligt komiténs förmenande, kollegiets göromål i allmänhet dels icke utan olägenhet dels ej med någon fördel för ärendenas behandling fördelas emellan flere olika embetsverk eller myndigheter, hvarförutom en dylik anordning ofelbart komme att påkalla inrättandet af nya tjenster eller andra förändringar och såmedelst medföra kostnader, hvilkas sammanlagda belopp sannolikt skulle öfverstiga det, som erfordrades för ärendernas behandling, om de bibehölles samlade på ett ställe. Lika litet syntes dessa ärenden, åtminstone så länge ej cheferna för statsdepartementen egde beslutanderätt i mindre viktiga frågor, lämpligen kunna öfverflyttas på ett eller flere af de redan befintliga departementen, hvilket för öfrigt måste möta svårigheter i det stora antal mål och ärenden, som redan ålåge dessa departement. Härtill komme dock ännu ett viktigt skäl, nemligen att till följd deraf att arbetet inom statsdepartementens expeditioner hufvudsakligen bestode uti att i och för föredragningen i statsrådet göra en sammanfattning af inkomna handlingars innehåll, att föra protokoll i statsrådet samt att, sedan beslut i statsrådet fattats, expediera desamma, under hvilka för-

hållanden kanslitjenstemännen icke kunde utbildas till den erfarenhet och de mångfaldiga specialinsigter, som erfordrades för grundligare forskning på egen hand och utredning, af invecklade frågor särdeles i fall, då utredningen icke kunde hemtas ur de befintliga handlingarna utan kräfde studium af utländsk lagstiftning, vetenskapliga arbeten och öfversigt af näringsverksamheten så väl inom som utom landet, ett särskildt embetsverk för näringarna svårligen kunde undvaras, derest icke Regeringen ofta skulle råka i förlägenhet för erhållande af grundligare utredning i viktigare frågor, hvarförutom åtskilliga af ifrågavarande ärenden vore af den beskaffenhet, att de ej lämpade sig för omedelbar föredragning i statsrådet. Deremot ansåg komitén, att kommerskollegiet borde ersättas af ett embetsverk med tidsenligare former, och anförde till stöd härför bland annat, att det kollegiala arbetssättet med detsamma åtföljande omgångar och onödiga skrifverier vore för behandlingen af flertalet ärenden rent af hinderligt samt äfven för kollegiets öfriga göromål obehöfligt, äfvensom att kollegiet för öfrigt intoge en allt för afskild ställning i förhållande till idkarne af de näringar, för hvilkas bästa det hade att verka, enär på intet sätt vore sörjdt för att kollegiet i förekommande fall hade tillgång till råd och upplysningar af erfarne och praktiske fackmän. Hufvudsakligen på dessa grunder föreslog komitén, att kommerskollegiet måtte indragas; att de af kollegiets embets- och tjenstemän, hvilka hade fullmagter å sina befattningar och icke komme att anställas i det nya embetsverket, måtte berättigas att från allmänna indragningsstaten eller manufakturförlagslånefonden uppbära de löner, som för befattningarna vore i faststald lönestat uppförda; att förvaltningen af förlagslånefonden äfvensom de i nämnda förordningen den 21 oktober 1871 åt kommerskollegiet uppdragna bestyr med kortstämplingen måtte öfverflyttas till statskontoret samt behandlingen af de fiskeriärenden, som tillhörde kollegiet, uppdragas åt landtbruksakademiens förvaltningskomité; att för öfvertagande af alla öfriga kollegiets göromål måtte inrättas ett nytt embetsverk under namn af »Kongl. Styrelsen för handeln och näringarna», bestående af en generaldirektör och tre byråchefer, biträdde af tre byråsekreterare, en registra-

tor, en kamrerare- och två kontrollörer, alla med löner motsvarande dem, som för vederlikar inom andra embetsverk vore eller blefve bestämde; *att* till styrelsens disposition måtte ställas anslag af 2,000 kronor till arfvode åt ett juridiskt biträde, 1,000 kronor till arfvode åt ett tekniskt biträde och 8,000 kronor till arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän och skrifbiträden; *att* den nya styrelsen måtte anbefallas afgifva underdånigt förslag ej mindre till instruktion för styrelsen än äfven till åtgärder, hvarigenom antingen i öfverensstämmelse med ett af komitén framlagdt förslag till inrättande af en representation för näringarna eller på annat lämpligt sätt styrelsen sattes i vaxelverkan med näringarnas idkare; samt *att* bestämmelse måtte meddelas, huru förfaras skulle med afgörandet af de frågor, uti hvilkas behandling kollegialt embetsverk författningesenligt komme att med styrelsen deltaga.

Sedan vederbörande myndigheter fått tillfälle att yttra sig öfver berörda förslag, hvarvid kommerskollegiet i den 30 januari 1875 afgifvet underdånigt utlåtande i hufvudsak biträdde hvad komitén hemställt, aflät Eders Kongl. Maj:t den 2 mars samma år en nådig proposition till Riksdagen, hvaruti föreslogs, *att* kommerskollegiet måtte vid slutet af år 1875 indragas; *att* för öfvertagande af de kommerskollegiet åliggande göromål, med undantag af dem, hvilka enligt redan verkställd och än vidare skeende utredning, kunde öfverflyttas å andra redan befintliga embetsmyndigheter, måtte inrättas ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. styrelsen för handeln och näringarna och bestående tillsvidare af en generaldirektör och chef med allena beslutanderätt samt tre föredragande och rådgifvande ledamöter, kallade byråchefer och berättigade att emot chefens beslut sig reservera och, då fråga vore om afgifvande af underdåniga utlåtanden eller förslag till Kongl. Maj:t, låta desamma af sina reservationer åtföljas; *att* den nya styrelsen, biträdd tillsvidare af tre byråsekreterare, en arkivarie och registrator, två statistiska aktuarier samt nödigt antal extra ordinarie tjänstemän och skrifbiträden äfvensom en juridisk ombudsman och en teknisk rådgifvare, måtte vid ingången af år 1876 träda i verksamhet; *att* den å sjetten hufvudtiteln förekommande anslagstiteln »Commerce-Collegium» måtte i riksstaten fördelas i

tvenne titlar, nemligen »Styrelsen för handeln och näringarna» och »Bergsstaten», samt under den förra uppföras 49,000 kronor och under den senare 29,500 kronor; att Riksdagen måtte för upprätthållande af nämnda styrelse enligt specialstat, som Eders Kongl. Maj:t egde tillsvidare för hvarje år fastställa, till Eders Kongl. Maj:ts disposition anvisa utöfver nyssomförmälda 49,000 kronor ytterligare på extra stat 16,000 kronor, deri inbegripna det belopp af 10,040 kronor, som Eders Kongl. Maj:t uti nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof äskat för att komma i tillfälle tilldela kommerskollegiets ledamöter och dess med statsmedel aflönade embets- och tjänstemän tillfällig löneförbättring för år 1876 och hvilket belopp i händelse af kommerskollegiets indragning icke komme att för först afsedda ändamålet erfordras; samt att de med statsmedel aflönade ledamöter, embets- och tjänstemän i kommerskollegiet, hvilka hade ovilkorliga fullmagter å sina befattningar och icke komme att i den nya styrelsen anställas, måtte berättigas att från allmänna indragningsstaten uppbära de löner, som för befattningarna vore i fastställd lönestat upptagna, dock med vilkor att, i händelse de efter förflyttning till indragningsstaten blefve befordrade till andra tjänster med löner på rikets stat, de skulle vara pligtige att i allo frånträda lönerna på indragningsstaten, derest dessa understege eller vore lika med de nya lönerna samt att å de förra vidkännas motsvarande afdrag, i den mån de öfverstege berörda nya löner, hvarjemte, under förutsättning af bifall till den nådiga propositionen, Eders Kongl. Maj:t, som ansåg den nya styrelsen böra sättas i vaxelverkan med näringarnas idkare, förklarade Sig framdeles vilja bestämman den ordning, hvari ombud för näringarna och yrkesbildningen skulle träda i förbindelse med styrelsen och deltaga i dess embetsverksamhet.

Enligt hvad ett propositionen bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet upplyser, hade dåvarande chefen för civildepartementet vid ärendets föredragning inför Eders Kongl. Maj:t framhållit, att jemväl handläggningen af besvär i fråga om sjömans pensionering samt uppsigten öfver sjömanshusen och navigationsskolorna kunde och borde från kommerskollegiet öfverflyttas på annan myndighet.

Eders Kongl. Maj:ts framställning blef emellertid af statsutskottet afstyrkt och af Riksdagen afslagen, enligt hvad Riksdagens underdåniga skrifvelse i ämnet angifver på den grund, att enligt Riksdagens förmenande flere än de ofvan angifna ärendena torde finnas böra öfvertagas af andra redan befintliga embetsmyndigheter, att anledning icke syntes saknas att betrakta det ifrågasatta nya embetsverket som en öfvergångsinstitution samt att genom kollegiets indragning och dess ersättande med nämnda nya embetsverk jemte deraf föranledt uppförande på allmänna indragningsstaten af de embets- och tjänstemän i kollegiet, hvilka dertill vore berättigade, statsverket skulle få vidkännas en betydande tillökning i utgifter.

Då denna Riksdagens skrifvelse anmäldes i statsrådet, anförde dåvarande chefen för civildepartementet, efter att hafva redogjort för skrifvelsens innehåll, bland annat, att han funnit sig, i betraktande deraf att dylika anmärkningar ej kunde undvikas, huru än ett förslag till indragning af kommerskollegiet blefve uppställt, icke böra tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att meddela befallning om utarbetandet af ett förnyadt förslag, utan borde uppgiften blifva att med bibehållande tills vidare af kommerskollegiet tillse, om och i hvad mån förändringar i dess åligganden liksom i tjänstepersonalens sammansättning under den närmaste framtiden lämpligen kunde såsom af tidsförhållanden och särskilda omständigheter påkallade vidtagas, på det att kollegiet framdeles, när tid blefve, måtte utan svåra brytningar och betydande kostnader kunna antingen förvandlas till en särskild styrelse för handel och näringar eller ock ingå såsom en integrerande del i något statsdepartement. På departementschefens hemställan förordnade Eders Kongl. Maj:t sedermera genom nådigt bref den 16 juni samma år, i ändamål att befordra och förbereda en reorganisation af kommerskollegiet, att när tjenst inom kollegiet blefve ledig, med alla åtgärder för densammas återbesättande skulle innehållas, intilldess underdånig anmälan blifvit gjord, huruvida indragning deraf kunde ega rum antingen utan eller i sammanhang med öfverflyttning till annan embetsmyndighet af ärenden af beskaffenhet att kunna kollegiet frånskiljas; hvarjemte presidentsemetet i kollegiet samma

dag återbesattes på förordnande och tillsvidare med särskildt uppdrag för tillförordnade presidenten att efter öfverläggning i kollegiet inkomma med underdånigt yttrande och utredning, huruvida några till kollegiets handläggning hörande ärenden kunde till annan myndighet öfverflyttas, huruvida inom kollegiet funnes befattningar, hvilka vore af beskaffenhet att kunna indragas, och om de dertill hörande göromål kunde på ett för det allmänna mindre kostsamt sätt bestridas, huruvida icke göromålen kunde på ett mera likformigt sätt fördelas emellan kollegiets båda kontor, huruvida icke genom ändring af instruktionen större skyndsamhet vid behandlingen af en del ärenden kunde åstadkommas samt huruledes en behörig vaxelverkan skulle kunna åstadkommas emellan kollegiet och utöfvarne af de näringar, åt hvilka kollegiet hade att ega sin uppmärksamhet.

Nuvarande tillförordnade presidenten har ock sedermera vid särskilda tillfällen, den 13 december 1875 samt den 14 juni 1877 till Eders Kongl. Maj:t inkommit med underdåniga utlåtanden i ämnet. I förstnämnda utlåtande hemställde tillförordnade presidenten bland annat, att från kollegiet måtte skiljas icke allenast allt bestyr med kortstämplingen utan äfven dels de mål, som anginge pröfning af besvär öfver beslut meddelade af direktionen för handelsflottans pensionsanstalt, dels den enligt gällande föreskrifter kollegiet åliggande befattning med navigationsskolorna i riket, dels inseendet öfver lägre tekniska skolor och skolor för slöjd samt dels handläggningen af frågor om vissa slag af förlagsinteckning. I det senare utlåtandet hemställdes sedermera ytterligare bland annat, att från kollegiet måtte skiljas, för att i annan ordning vinna behandling, förvaltningen af manufakturförlagslånefonden, af tull- och beslagsmedlen, af Eskilstuna fristadsmedel och af de besparingar, som uppkommit på de till manufakturernas befrämjande anvisade medel, på anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare och åt dem, som studerade bergshandtering, äfvensom på anslaget till bibliotek och tidskrifter i bergsvetenskapen; vidare frågor om anläggning af och reglementariska stadganden för städer, köpingar och andra lastageplatser, befattningen med svenska kyrkans i London räkenskaper

och med tillsättandet af borgmästaretjensten i Eskilstuna, skyldigheten att hålla hand öfver efterlefnaden af vissa föreskrifter, som funnes meddelade i förordningen angående behörigheten att föra befäl på svenskt handelsfartyg den 7 maj 1872, förordningen angående pass- och nationalitetshandlingar för svenska till ort utom Sverige gående fartyg den 4 januari 1868 och förordningen af samma dag angående sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdandet af sjömansrulla, befattningen med tillsättandet af vägarena vid statens metallvägar och bestämmandet af deras åligganden, granskning af hållna värderingar å bruk, som i vissa kassor belånas, anmälandet af dem, som önskade drifva masugn, stångjernsbruk eller annan inrättning, hvilken afsåge tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej vore att anse såsom handverk, samt ändtligen ansökningar af utlänningar att drifva inrättningar af förenämnda beskaffenhet.

Då dessa utlåtanden, utom närmare redogörelse för ofvanberörda förslag och de förändringar i öfrigt, som tillförordnade presidenten ansett vara af behovet påkallade, jemväl innehålla bland annat en omfattande och i de flesta hänseenden uttömmande öfversigt öfver de förändringar i området för kommerskollegiets verksamhet, som allt sedan utfärdandet af kollegiets nu gällande instruktion intill nuvarande tid egt rum, hafva komiterade ansett sig böra *in extenso* återgifva deras innehåll; och finnas de på grund häraf bilagda detta betänkande (Bil. A.).

I ofvan omförmälda yttrande till statsrådsprotokollet hade chefen för civildepartementet vidare angifvit åtskilliga förändringar i kommerskollegiets organisation och åligganden, som på grund af den utaf 1874 års komité verkställda utredning syntes böra i främsta rummet komma i betraktande, samt i sådant hänseende särskildt framhållit indragning af advokatfiskalstjensten hos kollegiet. Med anledning häraf föreslog Eders Kongl. Maj:t i den till 1876 års riksdag afgifna nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof bland annat, att Riksdagen måtte medgifva, att advokatfiskalsbefattningen hos kommerskollegiet finge indragas, samt de lönebelopp, som vore i stat anvisade ej mindre för advokatfiskalstjensten än äfven för andra ledigblifvande be-

fattningar inom kollegiet, i afseende hvarå indragning syntes kunna egrum eller förändring böra vidtagas, finge intill slutet af år 1877, i den mån de för bestridande af göromålen inom kollegiet funnes erforderliga, för ändamålet af Eders Kongl. Maj:t disponeras. Sedan denna Eders Kongl. Maj:ts framställning blifvit af Riksdagen bifallen, föreskrefs genom nådigt bref till kollegiet den 19 maj 1876, att advokatfiskalstjensten skulle med utgången af juni månad samma år indragas, i sammanhang hvarmed till kollegiets disposition för aflönande af ett juridiskt ombud ställdes ett belopp af 1,000 kronor årligen, hvilket belopp skulle utgå af de genom advokatfiskalstjenstens indragning besparade å kollegiets stat uppförda medel.

Vid en hvar af de följande riksdagarne har sedermera för hvarje särskild statsregleringsperiod åt Eders Kongl. Maj:t medgifvits samma dispositionsrätt i afseende å kollegiets ordinarie löneanslag.

I den underdåniga skrifvelse den 11 maj 1876, hvaruti Riksdagen anmälde sitt bifall till Eders Kongl. Maj:ts då gjorda framställningar angående kommerskollegiet, uttryckte Riksdagen derjemte sin förhoppning, att ett fullständigt förslag till indragning eller, derest sådant ej kunde ske, ombildning af kommerskollegiet måtte snarast möjligt varda för Riksdagen framlagdt.

Med anledning häraf framhöll dåvarande chefen för civildepartementet i underdånigt yttrande till statsrådsprotokollet den 8 januari 1877, hvilket yttrande finnes bilagdt Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till samma års riksdag angående statsverkets tillstånd och behof, att den då vunna erfarenheten ytterligare bestyrkt, att icke alla de ärenden, hvilka tillhörde kommerskollegiets handläggning, vore af beskaffenhet att kunna till redan bestående embetsverk öfverflyttas, äfvensom att, om också en nyare tids förhållanden syntes kräfvat en ombildning af kollegiet, det till följd af ifrågasatt förändrad lagstiftning uti flera till kollegiets handläggning hörande ämnen af vidsträckt omfattning och djupt ingripande art läge utom möjlighetens gräns att då angifva och bestämma omfånget af den verksamhet och de åligganden, som vid en företagen reglering borde tillkomma det ombildade eller

nyinrättade embetsverket; och beslöt Eders Kongl. Maj:t på grund häraf att förslag till indragning eller ombildning af kommerskollegiet då icke borde Riksdagen föreläggas, i sammanhang hvarmed Eders Kongl. Maj:t dock befalde att dermed icke finge anstå längre än omständigheterna oafvisligen kräfde.

Sedan Riksdagen härupå i underdånig skrifvelse den 22 maj 1877, vid det förhållande att, då vigten och behovet af förevarande frågas slutliga lösning sålunda blifvit insedda och erkända, några oöfvervinnerliga hinder icke syntes Riksdagen böra möta för att förslag derom måtte kunna åtminstone till 1878 års riksdag framställas, ånyo anhållit, att proposition om indragning eller, der sådant icke kunde ske, ombildning af kommerskollegiet måtte till nämnda riksdag aflåtas, framhöll departementschefen i underdånigt yttrande till statsrådsprotokollet den 7 januari 1878 ytterligare, att den såväl af 1874 års komité som sedermera af tillförordnade presidenten i kommerskollegiet verkställda utredning tillfyllest ådagalagt, att öfvervägande flertalet af de ärenden, som tillhörde kommerskollegiets handläggning, icke lämpligen kunde öfverflyttas på andra redan bestående embetsverk, att flertalet af dessa ärenden, enligt hvad 1874 års komité jemväl uppvisat, ej heller syntes under rådande förhållanden med fördel kunna öfverlemnas åt något statsdepartement, äfvensom att för inrättande af ett nytt embetsverk i kommerskollegiets ställe fortfarande förefunnes ett väsentligt och nästan oöfverstigligt hinder i de på olika områden för kollegiets verksamhet då pågående omfattande lagstiftningsarbeten.

Sedan nämnda tid hafva vid hvarje riksdag i bilagor till statsverkspropositionerna meddelats redogörelser för fortgången af berörda lagstiftningsarbeten.

Ehuru frågan om kommerskollegiets ombildning sålunda till följd af omständigheterna förblifvit i samma ställning, som då 1874 års komité afgaf sitt underdåniga betänkande, hafva under de senare åren

åtskilliga förändringar i kollegiets åligganden vidtagits i syfte hufvudsakligen att på andra redan bestående myndigheter öfverflytta sådana ärenden, som på grund af sin beskaffenhet icke ansetts böra bibehållas hos kollegiet. Flertalet af dessa förändringar har tillkommit i följd af de utredningar, som, enligt hvad ofvan blifvit nämndt, verkställts dels af 1874 års komité dels af tillförordnade presidenten i kollegiet. För de mera afsevärda bland dem torde här i korthet böra redogöras.

Genom nådigt bref den 22 december 1875 befriades kollegiet från skyldigheten att låta särskildt af trycket utgifva inkommande under rättelser om fyrar och sjömärken m. m. dylikt, dock att kollegiet, när så lämpligen kunde ske, skulle till sjökarteverket öfersända de kungörelser angående fyrar, sjömärken och dylikt, som ifrån konsulerne inkomme; hvarjemte kollegiet genom samma nådiga bref medgafs rätt att ur de årliga berättelserna om Sveriges inrikes handel och sjöfart utsluta förteckningen å de varor, som blifvit lossade eller lastade i städers och köpingars hamnar, äfvensom å de hamnafgifter, som för dessa blifvit uppburna.

Enligt Kongl. kungörelsen den 5 december 1873, angående bevilningsafgift för spelkort samt om kortstämplingens verkställande, ålåg det kollegiet att förordna stämplingsförrättare i stad, der spelkort tillverkades, samt tillhandahålla sådan förrättare de för ändamålet erforderliga stämplat, äfvensom att, sedan för hvarje år berättelser om antalet stämplade kortlekar ingått, till statskontoret aflemna specifik uppgift på antalet inom riket stämplade spelkort. Genom Kongl. kungörelsen den 17 november 1876 öfverflyttades dessa göromål från och med 1877 års början på statskontoret, som i sammanhang dermed ålades att årligen, så snart berättelserna om de å hvarje ort under året stämplade kortlekar inkommit, till kommerskollegiet aflemna specifik uppgift på antalet af de inom riket stämplade kort.

Genom Kongl. kungörelse den 8 december 1876 öfverflyttades den kommerskollegiet dittills åliggande befattning med navigationsskolorna i riket från och med 1877 års början på förvaltningen af sjöärendena.

Enligt Kongl. kungörelsen den 29 januari 1864, angående inrät-

tandet af en pensionsanstalt för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska till utrikes ort använda segel- och ångfartyg äfvensom för maskinister och eldare på sistnämnda slags fartyg, skulle besvär öfver de af direktionen för denna anstalt fattade beslut angående rättighet till och villkoren för pensions åtnjutande anföras hos kommerskollegiet. Genom Kongl. kungörelsen den 2 februari 1877 bestämdes, att dylika besvär skulle anföras omedelbart hos Eders Kongl. Maj:t i finansdepartementet.

Enligt det forna bergskollegiets instruktion af den 28 december 1832 tillhörde nämnda kollegium, bland annat, inseendet öfver rikets metallvägar och enligt Kongl. förordningen den 12 januari 1855, angående svenska jerneffekters stämpling, utnämnde bergsöfverstyrelsen, på förslag af vederbörande magistrat, vägare vid metallvägarna i riket och utfärdade för dem instruktion samt egde öfver dem samma inseende och domsrätt som öfver sina egne tjänstemän. Då bergskollegiet indrogs, öfvergingo dessa åligganden på kommerskollegiet. Genom Kongl. kungörelse den 26 oktober 1877 förordnades emellertid, att bergsöfverstyrelsens befattning med jern- och metallvägarne i riket samt med de till dessa vägar hörande tjänstemän skulle upphöra och den vägarena dittills tillkommande skyldighet att tillse, att vägförda stål- och jerneffekter vore behörigen stämplade, öfverflyttas på vederbörande fiskaler och kronobetjenter, hvarjemte åt kommunalmyndigheterna öfverlemnades att i mån af behof tillsätta vägare.

Genom nådigt bref den 26 oktober 1877 föreskrefs, att från och med ingången af år 1878 följande under kommerskollegiets vård stående fonder och medel skulle till statskontoret öfverflyttas, nemligen den förra manufakturdiskontfonden eller, såsom den dåmera benämndes, manufakturförslagslånefonden samt de behållningar, som uppkommit å de så kallade manufakturmedlen och å anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare, den del af de utaf tull- och beslagsmedlen beviljade reseunderstöd, som ej utbetalts, jemte den odisponerade behållningen af samma medel samt behållningarna å anslagen till bibliotek och tidskrifter i bergsvetenskap och till understöd åt

lämpliga personer, hvilka önska i främmande länder förvärfva ökad insigt och skicklighet i hvad till bergshandteringen hör. Tillika föreskrefs, att med undantag af manufakturförlagslånefonden, dessa medel icke vidare borde såsom särskilda fonder bibehållas, utan skulle såväl de så kallade manufakturmedlen som äfven de till reseunderstöd anslagna belopp samt tull- och beslagsmedlen sammanföras med det under sjetten hufvudtiteln befintliga anslaget till »jordbruket, handeln och näringarna» samt behållningen å biblioteksanslaget ingå bland samma hufvudtitels allmänna besparingar.

Bland kommerskollegiets åligganden hade förvaltningen af manufakturdiskontfonden, hvilken grundlagts redan år 1756, samt deraf härflytande göromål länge intagit en betydande plats. I underdånig skrifvelse den 7 oktober 1873 hade emellertid kommerskollegiet under åberopande, att kollegiet vid flera tillfällen fäst uppmärksamheten på de förändrade förhållanden, hvilka under en följd af år visat sig i fråga om den del af manufakturdiskontinrättningens verksamhet, som hade till uppgift att genom lån i vanlig diskontväg understödja inhemska fabriks- och manufakturinrättningar i förhållande till värdet af deras tillverkningar och tillverkningarnas olika behof af understöd, hemställt, *dels* att från och med början af år 1874 manufakturdiskontinrättningens omförmälda låneverksamhet måtte upphöra; *dels* att med slutlig inbetalning af de under år 1874 förfallande diskontlån finge af kollegiet efter pröfning af förekommande omständigheter lemnas anstånd till den 30 juni 1875; *dels och* att de medel, som under år 1874 för gäldande af diskontlån inbetaltes, skulle i främsta rummet användas till infriande af manufakturdiskontens kreditivskuld till riksbanken och de derutöfver för diskontens fordringar inflytande medel användas till förökande af den under kollegiets förvaltning ställda förlagslånefonden; och hade hvad kollegiet sålunda föreslagit genom nådigt bref den 7 november 1873 blifvit till efterrättelse fastställt. Genom omförmälda nådiga bref af den 26 oktober 1877 föreskrefs sedermera, att manufakturdiskontkontoret skulle med 1878 års ingång upplösas och dess medel, handlingar och räkenskaper öfverlemnas till statskontoret, i sammanhang

hvarmed kontorets tjänstemän, som hade fullmagter å sina tjänster, tillerkändes rätt att under sin återstående lifstid från manufakturförlagslånefonden uppbära sina löner till fulla beloppet.

Genom nådigt bref den 2 november 1877 förordnades, att de så kallade Eskilstuna fristadsmedel, uppgående vid 1876 års slut till 2,781 kronor 27 öre, hvilka varit afsedda att användas till sådana anstalter, som för smidesmanufakturen i fristaden vore angelägna, skulle öfverlemnas till direktionen för tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna för att af nämnda direktion förvaltas och redovisas i sammanhang med öfriga för skolans behof anslagna statsmedel, samt att den årliga ränteaftkomsten af ifrågavarande medel borde af direktionen användas till belöningar och understöd åt sådana elever vid skolan, som deraf gjort sig synnerligen förtjenta.

Enligt § 2 i Kongl. reglementet för Eskilstuna fristad den 2 mars 1833 samt de i nämnda författning åberopade Kongl. brefven den 9 juli 1816 och den 17 november 1832 skulle, vid inträffad ledighet af borgmästaretjensten i Eskilstuna, nämnda tjänst till ansökning kungöras af kommerskollegiet, dit äfven ansökningar ingåfvos, hvarefter, sedan fristadens innevånare blifvit öfver ansökningarna hörde samt Svea hofrätt yttrat sig öfver de sökandes kompetens, borgmästare utnämndes af Kongl. Maj:t på förslag af kommerskollegiet. Genom nådigt bref den 12 april 1878 blefvo dessa föreskrifter upphäfdade, hvarjemte förordnades, att vid tillsättande af borgmästaretjensten i Eskilstuna hädanefter borde i enlighet med de för tillsättande af dylik befattning i allmänhet gällande föreskrifter förfaras.

I sammanhang med fastställande af instruktion för nautisk-meteorologiska byrån förklarades genom nådigt bref den 7 juni 1878, att det genom Kongl. bref den 4 augusti 1853 kommerskollegiet och sjömanshusdirektionerna meddelade uppdrag i afseende å meteorologiska iakttagelser ombord å svenska handelsfartyg upphört, sedan detta bestyr, i den omfattning nämnda instruktion utvisade, uppdragits åt nautisk-meteorologiska byrån.

Genom Kongl. förordningen den 13 april 1883, angående förlags-

inteckning, upphäfdes slutligen Kongl. förordningen den 24 februari 1748, om förslag vid bergs- och brukshandteringen, och kollegiets befattning med förlagsinteckningars beviljande och dödande i jern- och messingsbruk, kopparhamrar och dylika verk kommer på grund häraf att upphöra med innevarande års utgång.

De inskränkningar i området för kommerskollegiets verksamhet, som sålunda egt rum, sedan Eders Kongl. Maj:ts ofvan omförmälda nådiga proposition till 1875 års riksdag afläts, hafva emellertid, på sätt redan blifvit antydt, icke varit af den beskaffenhet eller omfattning, att de i nämnvärd mån kunnat återverka på antalet mål och ärenden, som af kollegiet handlagts.

Hufvuddragen af kommerskollegiets åligganden äro angifna i kollegiets ännu gällande instruktion af den 23 april 1831 samt i det forna bergskollegiets senaste instruktion af den 28 december 1832, hvilken sistnämnda författning på grund af ofvan åberopade Kongl. kungörelse den 11 december 1857 måste anses gällande äfven för kommerskollegiet.

I § 1 af förstnämnda instruktion angifves kommerskollegiets embetsbefattning i följande ordalag:

»Kongl. Maj:ts och rikets kommerskollegii åliggande i allmänhet är: att vara noga underrättadt om tillståndet med rikets handel och sjöfart och alla andra näringar inom landet, som i allmänhet inbegripas under benämning af fabriker, manufakturver och handtverk; att i afseende på de näringar, åt hvilka kollegium tillhör att egna uppmärksamhet, tillse om och hvilka hinder ligga i vägen för deras förkofran och utbildning samt hvilka medel kunna vidtagas till hindrens undanrödjande, och att i sådant afseende äfven inhemta kännedom om handelns, sjöfartens och öfriga näringars tillstånd och fortgång i andra länder och de anstalter, som till deras befrämjande derstädes kunna vara vidtagna eller vidtagas; åliggande kollegium, att i de fall, då kollegium finner sig ej kunna af egen embetsmyndighet ingå i åtgärder, som kollegium anser till

det sökta ändamålets vinnande vara nödiga och lämpliga, derom hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan, hvarförutom kollegium tillhör, att årligen till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifva berättelser om förhållandet med rikets handel och sjöfart, fabriker och handtverkerier för nästföregående år.»

För det forna bergskollegiets uppgift redogöres på lika sätt i § 1 af dess instruktion; och åligger det enligt denna § kommerskollegiet i dess egenskap af bergsöfverstyrelse för närvarande i allmänhet att vara noga underrättadt om tillståndet med rikets bergshandtering i alla dess delar äfvensom om alla på handteringens trefnad och framtida bestånd inverkan förhållanden; att i sådant afseende taga noggrann kännedom om och hvilka hinder ligga i vägen för dess förkofran samt hvilka åtgärder kunna vidtagas till hindrens undanröjande; att i de fall, då kollegiet finner sig icke kunna af egen embetsmyndighet ingå i åtgärder, som till det sökta ändamålets vinnande anses nödiga, derom hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan, äfvensom att, på sätt derom särskildt är förordnadt, hafva inseende öfver bergsstaten i orterna.

I båda instruktionernas § 2 bestämmas närmare de mål och ärenden, som tillhörde hvartera kollegiets handläggning. Genom senare författningar hafva dock dessa bestämmelser undergått så väsentliga förändringar, att de numera i flertalet fall ega föga tillämplighet. På grund häraf, och då såväl i 1875 års komitébetänkande som i det af tillförordnade presidenten i kommerskollegiet den 14 juni 1877 afgifna underdåniga utlåtande (Bil. A.) återfinnas redogörelser för ej mindre sjelfva bestämmelserna än ock de förändringar, som intill ifrågasvarande tidpunkter förekommit, hafva komiterade ansett sig endast i korthet böra angifva de åligganden, som för närvarande tillkomma kommerskollegiet, med angifvande af de viktigare författningar, på hvilka dessa åligganden äro grundade.

Såsom ofvan blifvit nämndt, fördelades kommerskollegiets göromål 1855 på tre rotlar. Vid bergskollegiets indragning tillkom sedermera en fjerde, hvilken till en början endast omfattade ärenden rörande bergshandteringen. Genom nådigt bref den 2 november 1866 blefvo emellertid till sistnämnda rotel tillsvidare äfven lagda ärenden rörande patent

och de tekniska undervisningsanstalterna. På grund häraf äro mål och ärenden emellan de fyra rotlarna, enligt hvad komiterade af vederbörande inhemtat, för närvarande fördelade på följande sätt:

A) Till första roteln höra ärenden angående:

reglering af konsulsdistrikt, upprättande af nya eller indragning af befintliga konsulat (konsuls-stadgan 1858 § 3), tillsättande af konsulsbefattningar (kons.-stadg. § 6), infordrande af konsulers tjänsteder och förteckningar å svenska arkivhandlingar vid konsulaten (kons.-stadg. § 10), tillsättande af vice konsuler vid konsulsstationer (kons.-stadg. § 12), konsulers tjänstledighet på längre tid (kons.-stadg. § 19), konsulers förhållande i tjänsten, äfvensom kontroll å deras tjänstgöring (kons.-stadg. §§ 24 och 25);

utfärdande af tillkännagifvanden i anledning af konsulers rapporter om

1) politiska, ekonomiska eller andra på Sveriges handel och sjöfart inverkan förhållanden,

2) utländska nya lagar, författningar m. m.,

3) fyrar och sjömärken (kons.-stadg. § 31);

svenska undersåtars å utrikes ort timade död och deras qvarlåtenskap, äfvensom enskilda personers framställningar om upplysning rörande utrikes vistande personer (kons.-stadg. § 36);

svenska fartygs strandning eller förolyckande;

epidemiska sjukdomar (Kongl. förordningar d. 19 mars 1875 och d. 30 maj 1879);

smittosamma husdjurssjukdomar (Kongl. kungörelse d. 30 maj 1873);

tvister mellan svenska fartygsbefälhafvare- och besättningar, äfvensom ombord å svenska fartyg begångna brott (kons.-stadg. §§ 52 och 55);

konsuler tillkommande afgifter i och för tjänsten;

meddelande åt konsulerne af upplysningar rörande gällande tulltaxor samt främmande fartygs rättigheter och förmåner i Sverige (kons.-stadg. § 75);

utrikes handeln och sjöfarten samt dermed förenade allmänna afgifter, handelsförhållanden med främmande makter (handels- och sjöfarts-

traktater samt konventioner i hvarjehanda ämnen), äfvensom angående nederlagsrätt;

svenska fartygs nationalitetshandlingar (fribref, interimsfribref och öppna bevis), befrande af fartygsrederiers och befälhafvares uraktlåtenhet att fullgöra gifna föreskrifter (Kongl. förordning d. 4 juni 1868);

det internationela signalsystemet för fartyg (upprättande af den s. k. »code list» enligt Kongl. bref d. 3 maj 1867);

behörighet att vinna anställning såsom befälhafvare, styrmän eller maskinister å svenska handelsfartyg (utfärdande af befälhafvare- och styrmansbref enligt Kongl. förordning d. 22 november 1878);

meddelande af tillståndsresolutioner för utvandrareagerter samt återkallande af sådana resolutioner, bestämmande af den säkerhet, som af sådan agent bör ställas, med deraf föranledda åtgärder, äfvensom biträde åt utvandrare vid utförande af ersättningsanspråk eller rättegång mot utvandrareagent (Kongl. förordning d. 5 febr. 1869);

afgifvandet årligen af berättelse om Sveriges utrikes handel och sjöfart, m. fl.

B) Till **andra roteln** höra ärenden angående:

fabriker, handtverkerier och andra handteringar samt i allmänhet alla åtgärder, som afse befrämjande af fabriksindustri, husslöjd och handtverk;

vissa af de i Kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 § 8 omnämnda eller dit hänförliga näringsyrken, såsom i fråga om tillverkning och försäljning af explosiva ämnen, tillverkning, transport och upplag af andra eldfarliga varor m. m., handel med gifter och andra vådliga ämnen;

ansökningar om reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena (Kongl. bref d. 22 september 1848 och d. 4 maj 1877);

ansökningar om understöd för vinnande af insigt uti eller befrämjande af konstslöjd jemte andra ämnen, som ligga inom området af kollegiets verksamhet;

allmänna utställningar inom och utom riket;

lån ur förlagslånefonden;

ersättningar till konsulter för

1:o) utgifter i svenska embetsärenden;

2:o) understöd åt svenskt sjöfolk (disposition af anslag enl. Kongl. bref den 30 januari 1830);

3:o) för hemsändande af svenskt sjöfolk från utrikes ort (Kongl. förordning den 6 augusti 1864), jemte utkräfvande af godtgörelse hos vederbörande rederier för statsverkets utgifter i följd af de utaf konsulerna vidtagne, i 2:o och 3:o afsedda åtgärder;

4:o) understöd och hemförskaffande af svenske undersåtar, därför den i nyss åberopade Kongl. bref och förordning förutsatta ersättning icke kan beredas (disposition af anslag enligt Kongl. bref den 14 september 1843 och den 6 augusti 1858);

granskning af de under kollegiets förvaltning ställda fonder och medel; redovisningar för sjömanshusen tillfallande kollektmedel och andelar i böter; befrielse från eller nedsättning af tullafgifter vid införsel af varor för inhemske slöjddikares räkning;

befordringar inom kollegiet äfvensom verkets ekonomiska angelägenheter afgifvandet årligen af berättelser rörande fabriker samt husslöjder och handtverkerier i riket,

m. fl.

C) Till tredje roteln höra ärenden angående:

anläggning af städer och köpingar samt åtskilliga för sådant ändamål nödiga utredningar, formen för städers och köpingars styrelse, områdena för städers och köpingars hamnar;

ordnandet af städers och köpingars båtsmanshåll;

beviljande åt stad af stapelrätt, nederlags- och transiträtt;

stapelstäders tolager och upprättande af sammandrag öfver hvarje sådan stad årligen tillflutna tolagersättningsmedel och dermed bestridda utgifter (Kongl. bref d. 1 okt. 1851 och d. 26 jan. 1872), beviljande åt inrättade nya stapelstäder af tolagersättning;

städers och köpingars rättighet till hamn- och andra afgifter af den allmänna rörelsen samt deraf följande skyldigheter, förslag till taxor å sådana afgifter i städer och köpingar;

förslag till enahanda taxor vid enskilde eller kommuner tillhöriga laststageplatser å landet, äfvensom i fråga om deras hamnområden;

förslag till taxor å afgifter för farten å de för allmän trafik upplåtna kanaler, reglementen för begagnandet af kanaler och farleder inom riket;

öfriga, inrikes sjöfartens säkerhet, bekvämlighet och förkofran rörande åtgärder, med undantag af lots- och fyr- samt lifräddningsväsendet; skeppsmättningsförfattningar;

inrikes handeln och åtgärder, som angå dess befrämjande, och på grund häraf utländingars rättighet att inom riket drifva handelsrörelse; beviljande eller indragning af allmänna marknader samt den årliga regleringen af terminer för dessa (Kongl. bref d. 7 juli 1841); försäljning af malt- och spritdrycker;

mått och vigter, som skola vid handel användas;

hafsfiskerierna samt ordning och säkerhet vid fisket åsyftande reglementariska föreskrifter, konventioner och andra åtgärder;

inrättande af sjömanshus och bestämmande af distrikt därför, reglemente för sjömanshusen, sjömanshusens förvaltning, utseende af sjömanshusdirektioner, afgifter till sjömanshus och tvister mellan sådana i fråga om rättigheten till afgifternas uppbärande (Kongl. reglemente d. 4 mars 1870);

ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt i afseende på sjömansrullas utfärdande, form och beskaffenhet (Kongl. förordning d. 4 juni 1868);

sjömäns penningeförsändningar till hemlandet medelst sjömansinvisningar (Kongl. bref d. 21 nov. 1868), förande och granskning af räkenskaperna öfver sådana invisningsmedel, insättande af sjömansinvisningsmedel i sparbank eller deras utbetalande till vederbörande i Stockholm eller landsorten;

afgifvande af berättelse om saltsjöfisket;

införskaffande af statistiska uppgifter för de årliga berättelserna om fabriker och manufakturer samt handel och sjöfart;
 afgifvandet årligen af berättelser om Sveriges inrikes sjöfart och handel,
 m. fl.

D) Till fjerde roteln höra:

a) ärenden, som skola handläggas af kollegium i dess egenskap af bergsöfverstyrelse:

rörande bergsstaten i orterna;
 besvär, som i administrativ väg kunna i anledning af bergstjenstemäns åtgörande förekomma;
 grufvehandteringen, för närvarande väsentligen bestämda genom grufvestadgan den 12 jan. 1855;
 anläggning och nedläggning af masugnar och stångjernsbruk m. fl. inrättningar, som afse tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster (Kongl. förordningar d. 20 jan. 1859, d. 18 juni 1864 och d. 20 juni 1879);
 de stämplor, med hvilka vissa jern- och ståltillverkningar böra märkas (Kongl. förordning d. 12 januari 1855);
 beviljande och dödande af förlagsinteckningar i jern- och messingsbruk samt kopparhamrar m. m. (upphör med 1884 års utgång);
 frihetsår för sådana verk, för hvilka bergverkstionde ej blifvit afskaffad; grufveskogar;
 öfriga privilegier och särskilda förmåner, der sådana qvarstå, för verk och inrättningar tillhörande bergshandteringen;
 Sala silfververk och vissa dertill hörande kassor;
 Kibbe i Kronobergs län belägna qvarn och de af denna utgående understödsmedel;
 förvaltning och användning af armbössemedlen;
 reseunderstöd åt personer, som önska förvärfva ökad insigt och skicklighet i hvad till bergshandteringen hörer (Kongl. bref d. 20 maj 1873 och d. 4 maj 1877);

de lägre bergsskolorna;
 afgifvandet årligen af berättelse om bergshandteringen,
 m. fl.

b) *andra ärenden:*

patent å nya uppfinningar och dermed gemenskap egande frågor (Kongl. förordning d. 19 augusti 1856);
 samt de ärenden hvilka skola handläggas af kollegiet i dess egenskap af öfverstyrelse för de tekniska elementarskolorna samt tekniska skolan i Stockholm och tekniska söndags- och aftonskolorna i Eskilstuna och Norrköping.

Ofvanstående redogörelse gifver dock endast en ofullständig föreställning om betydenheten och omfattningen af kollegiets verksamhet. Oaktadt de förändringar i närings- och tull-lagstiftning, hvilka egt rum sedan kollegiets instruktion utfärdades, och genom hvilka kollegiets uppgift och ställning till näringarna väsentligen förändrats, samt ehuru vissa grupper af ärenden tid efter annan från kollegiet öfverflyttats på andra myndigheter, hafva kollegiets bestyr icke dess mindre under senare tider år från år högst betydligt ökats. I ett och annat fall har detta visserligen varit beroende af att nya göromål ålagts kollegiet, såsom exempelvis skedde genom Kongl. förordningen den 22 november 1878, angående befålet å svenska handelsfartyg, men i allmänhet torde ifrågavarande tillökning i arbete hafva sin grund endast i näringslivets tilltagande utveckling. En uppgift å antalet under senaste 20 år till kollegiet inkomna mål är i berörda hänseende upplysande.

Till kollegiet inkommo, enligt hvad 1874 års komité meddelat, under åren 1864—1873 följande antal mål:

1864.....	2,379
1865.....	2,583
1866.....	2,666
1867.....	2,912

Till kollegiet inkomna mål.

1868.....	2,876
1869.....	3,239
1870.....	3,457
1871.....	3,446
1872.....	4,196
1873.....	4,538.

Den senast förflutna tioårsperioden utvisar en ytterligare stegring i dessa siffror. Under åren 1874—1883 uppgick nemligen antalet inkomna mål till:

1874.....	4,440
1875.....	4,462
1876.....	4,753
1877.....	5,039
1878.....	4,969
1879.....	6,920
1880.....	6,569
1881.....	6,163
1882.....	6,156
1883.....	6,417.

Till upplysning i hvad mån tillökningen berört de olika rotlarna få komiterade hänvisa till den vid detta betänkande fogade tabell (Bil. B.), hvilken upptager antalet å hvarje rotel inkomna mål under de senaste tio åren. Enligt hvad denna tabell utvisar, härrör den betydande ökning, som inträdde år 1879, hufvudsakligen från mål hörande till första roteln, och har denna ökning berott derpå, att genom Kongl. förordningen den 22 november 1878, angående befålet å svenska handelsfartyg, kommerskollegiet fått sig ålagdt att pröfva ansökningar om erhållande af de genom nämnda förordning införda styrmans- och befälhafvarebrefven samt att utfärda dylika bref.

Tillökningen i antalet mål å fjerde roteln har hufvudsakligen berott af den betydande tillväxten i patentärendenas antal. Till denna rotel höra, såsom redan blifvit nämndt, äfven ärenden angående beviljande och dödande af förlagsinteckningar i jern- och messingsbruk samt koppar-

hamrar, hvilka ärenden med innevarande års utgång icke längre skola handläggas af kollegiet. Någon väsentlig minskning i kollegiets göromål kommer dock härigenom icke att uppstå, enär antalet dylika ärenden under de senaste tio åren i årligt medeltal icke uppgått till mer än omkring 41.

Bland kommerskollegiets viktigaste åligganden torde böra räknas afgifvandet af underdåniga utlåtanden i frågor, som beröra näringarnas intressen. Dylika utlåtanden hafva årligen till stort antal afgifvits af kollegiet dels på grund af dess skyldighet att handlägga vissa slag af ärenden, dels ock på grund af kollegiets allmänna åliggande att vara noga underrättadt om näringarnas tillstånd och behof. För att lemna någon föreställning om den verksamhet, som kollegiet i detta hänseende utvecklat, hafva komiterade låtit upprätta en jmförande tablå öfver de utlåtanden, hvilka af kollegiet afgifvits under de sist förflutna tjugu åren. Af denna tablå, som finnes bilagd detta betänkande (Bil. C.), framgår bland annat, att kollegiet afgifvit underdåniga utlåtanden uppgående i medeltal åren:

1864—68.....	144
1869—73.....	181
1874—78.....	167
1879—83.....	177.

Redan af åberopade tablå framgår, att de ämnen, i hvilka kollegiets utlåtande infordrats, varit af mycket skiftande art. För att än ytterligare belysa omfattningen af kollegiets verksamhet i förevarande hänseende hafva dock komiterade ansett sig böra meddela en något utförligare redogörelse för innehållet af de underdåniga utlåtanden och skrivelser, som blifvit af kollegiet afgifna under de senaste tio åren; och finnes på grund häraf en dylik redogörelse bilagd detta betänkande (Bil. D).

För de statistiska berättelser, hvilka årligen af kollegiet offentliggöras och hvilkas utarbetande kräfver drygt arbete, få komiterade tillfälle att i den följande framställningen närmare redogöra.

Ehuru, såsom ofvån blifvit omförmäldt, under de senare åren förvaltningen af åtskilliga fonder och medel blifvit från kollegiet öfverflyttad på statskontoret, qvarstå dock fortfarande under kollegiets vård en del fonder, hvilka kollegiet förvaltar i sin egenskap af bergsöfverstyrelse, såsom exempelvis de s. k. arbössemedlen och vissa enskilda pensions- och understöds-kassor, hvarförutom kollegiets kammarkontor har att förvalta kollegiets aflönings-, expens-, arfvodes- och biblioteksmedel, anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare, till godtgörande af svenske konsulers utgifter för svenskt sjöfolks hemförskaflande och understöd åt nödstälde svenske undersåtar, svenske sjömäns penningeförsändningar samt arfsmedel efter i utlandet aflidne svenske undersåtar.

Det nu anförda torde vara tillfyllest för att lemna en allmän föreställning om betydenheten och omfattningen af kollegiets åligganden och verksamhet.

För bedömande af det mer eller mindre ändamålsenliga i den nuvarande anordningen af ärendenas behandling erfordras dock en redogörelse jemväl för de bestyr, som handläggningen af hvarje särskild grupp af ärenden påkallar. En fullt uttömmande dylik redogörelse skulle emellertid leda till allt för stor vidlyftighet och torde ej heller för det afsedda ändamålet vara erforderligt, enär skiljaktig behandling endast ifrågakommer med afseende å vissa hufvudgrupper af ärenden. I den följande framställningen få komiterade ock tillfälle att redogöra såväl för de viktigare bland dessa hufvudgrupper som för den nuvarande anordningen af ärendenas behandling.

Kommerskollegiet består för närvarande af tillförordnade *presidenten* och fyra *kommersråd*. De särskilda åligganden, som tillhöra den förstnämnde, finnas omförmälda i § 5 af instruktionen för kollegiet och äro desamma, som äfven i de under senare tider för åtskilliga centrala embetsverk utfärdade instruktioner blifvit chefen i ett sådant embetsverk tilldelade, samt afse hufvudsakligen den på chefen i främsta rummet lagda förbindelsen att vara Kongl. Maj:t ansvarig för ärendenas jemna och ändamålsenliga gång. Alla andra än de i sagda § upprätk-

nade ärenden skola af presidenten och ledamöterna handläggas kollegialt. För ärendenas fördelning till föredragning af ledamöterna är i det föregående redogjort, och dervid torde nu endast böra anmärkas, att utredningen af hvarje mål eller ärende af någon omfattning verkställas af vederbörande referent, som äfven i regeln uppsätter utlåtanden och skrivelser, som af kollegiets beslut i ärendet föranledas.

Sedan på grund af särskilda nådiga bref den 22 december 1876, den 5 oktober 1877 och den 3 februari 1882 tre kanslistbefattningar hos kollegiet tillsvidare lemnats obesatta samt de för dessa befattningar utgående löner ståtts till kollegiets disposition, består kollegiets *kansli* för närvarande af två sekreterare, af hvilka den ene uteslutande för bergsärenden, en registrator och arkivarie, två notarier, två kanslister och tre amanuenser. Emellan desse tjänstemän äro göromålen hufvudsakligen sålunda fördelade:

Den ene *sekreteraren*, som är chef för kollegiets kansli, har i sådan egenskap närmaste tillsynen öfver, att kollegiets kanslitjänstemän behörigen uppfylla sina skyldigheter. Då sådant erfordras, biträder han kollegiet såsom adjungerad ledamot. I öfrigt har han att, med undantag för expeditioner i bergsärenden, sjödokument, utslag, protokollsutdrag och resolutioner samt deraf föranledda skrivelser äfvensom qvittobref å vissa ersättningsmedel, uppsätta flertalet af de expeditioner, som af kollegiet beslutas, såsom skrivelser, patentbref, kungörelser m. m.; att kollationera och kontrasignera från kollegiet utgående expeditioner, med undantag af sjödokument och protokollsutdrag, samt att aflemna dem i behörigt skick till den s. k. expedierande kanslisten.

Sekreteraren för bergsärenden biträder vid uppsättande af underdåniga skrivelser och utlåtanden till Kongl. Maj:t, bref till bergmästare och öfrige vederbörande, utslag i besvärsmål och vissa ekonomiska mål, fullmakter, förordnanden och afskedsbref, remiss- och kommunikationsresolutioner samt anslag och annonser äfvensom berättelser rörande bergshandteringen i riket. Vidare åligger det honom att uti den i kollegiet förda förteckning öfver jernverken tillika med de för dem tillåtna stämplat och bistämplat införa beviljade nya stämplingsmärken

äfvensom anmälda förändringar genom anläggning eller nedläggning af verk och verkstäder; att i afseende å ingifven ansökning om nya stämpningsmärken afgifva yttrande, huruvida liknande eller samma märken finnas till begagnande förut medgifna eller icke, samt att föra det s. k. bordsdiariet öfver föredragna bergsärenden äfvensom remissbok.

Registratorn och arkivarien, som hvarje söckendag skall vara i kollegiet tillstädes från klockan 11 f. m. till kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m., mottager och bokför samtliga till kollegiet inkommande skrifter och handlingar samt utdelar målen till vederbörande referenter, meddelar afskrifter och diariibevis, vårdar kollegiets arkiv och bibliotek, utlemnar till vederbörande sådana expeditioner, som äro med lösen belagda, och redogör för stämpelpappersmedlen, inför i ett särskildt diarium samtliga af kollegiet beviljade patent och för behöriga anteckningar derom, att utöfningen af beviljade patent vederbörligen styrkes, äfvensom sakregister öfver patent, samt för sakregister öfver samtliga till kollegiet inkommande Kongl. bref äfvensom särskilda dylika register öfver de af kollegiet meddelade resolutioner i bergsärenden och öfriga ärenden.

Notarierne åligger att i händelse af förfall för sekreteraren bestrida dennes tjänst, äfvensom att, när sådant af kollegiet dem anförtros, såsom adjungerade ledamöter biträda kollegiet. I öfrigt hafva de att en vecka i sender föra protokoll i alla de ärenden, som hos kollegiet förekomma, med undantag af bergsärenden, samt dervid i ett s. k. bordsdiarium införa föredragna mål och ärenden jemte deraf föranledda beslut, äfvensom att till sekreteraren och vederbörande kontor aflemna dit remitterade handlingar; att uppsätta, till justering uppläsa samt i tvenne exemplar utskrifva och expediera de af kollegiet beslutade utslag, resolutioner och protokollsutdrag med undantag för bergsärenden; att uppsätta de skrivelser, som af nyss omförmälda utslag m. m. föranledas, samt att uppsätta qvittoskrivelser angående mottagande af ersättnings- och sjömansinvisningsmedel.

Af kanslisterne har den ene anställning å bergsafdelningen och den andre, den s. k. passkanslisten, är föreståndare för kollegiets sjöpass-expedition.

Passkanslisten fullgör de åligganden, som enligt 1831 års instruktion tillkommo passexpeditionsnotarien, och granskar på grund häraf de för erhållande af sjödokument (fribref m. m.) inlemnade handlingar, föredrager dessa för vederbörande referent, uppsätter, utskrifver, kontrasignerar och expedierar deraf föranledda expeditioner, verkställer vederbörliga anteckningar i fribrefsdiariet, fribrefsliggaren, signallistan, upprättar och ombesörjer tryckning af den s. k. »code list», meddelar upplysningar rörande de med fribref försedda fartyg samt granskar och föredrager inför vederbörande referent de för erhållande af befälhafvare- och styrmansbref ingifna ansökningar, håller öfver dem register och ombesörjer deraf föranledda expeditioner.

Kanslisten för bergsärenden för kollegiets protokoll öfver bergsärenden, uppsätter resolutioner, som i form af protokollsutdrag utfärdas, samt bref tillhörande dylika expeditioner, för det s. k. kanslidiariet och register, ombesörjer utskrifning och expedierande af utgående handlingar samt för in-teckningslängden och utfärdar gravationsbevis.

Amanuenserne biträda sekreteraren med uppsättande af expeditioner och kollationering, verkställa utskrifning af alla, bergsärenden icke rörande expeditioner, med undantag af utslag, protokollsutdrag patent-resolutioner samt expeditioner i ärenden, som tillhöra passkanslistens handläggning, bestrida turvis hvar tredje månad den s. k. expedierande kanslistbefattningen, hvartill hörer afsändande af samtliga expeditioner, som icke äro med stämpel belagda, med undantag af expeditioner och protokollsutdrag i bergsärenden, samt föra det s. k. kanslidiariet öfver utgående expeditioner.

Kollegiets *juridiska ombud* utför kollegiets talan i de mål, hvilka, i ändamål att bereda ersättning för de för nödställda sjömän bestridda utgifter, jemlikt kollegiets beslut anhängiggöras hos Kongl. Svea hofrätt mot vederbörande fartygsredare, samt tillhandagår kollegiet i öfrigt, då sådant finnes erforderligt, med utredning rörande juridiska frågor.

Bergsöfverstyrelsens *grufkartekontor* förestås af en *grufingeniör*, hvilken det enligt Kongl. bref den 13 november 1874 åligger att vårda i samma kontor befintliga samling af kartor och andra handlingar, hålla

desamma tillgängliga för dem, som önska deraf taga kännedom, vid behof kopiera kartorna och, när så föreskrifves, å dem inlägga kompletteringar.

Kollegiets *tekniska biträde* har att i första rummet ur teknisk synpunkt granska de för patents erhållande ingifna beskrifningar.

Kollegiets *kammarkontor* består af en kamererare, en kammarförvandt och två kammarkrifvare.

Kamereraren förvaltar kollegiets aflönings-, expens-, arfvodes- och biblioteksmedel samt anslagen till reseunderstöd, till godtgörande af konsulers utgifter för hemförskaffande af svenskt sjöfolk och understöd åt nödstälde svenske undersåtar, svenske sjömäns penningeförsändningar samt arfsmedel efter i utlandet aflidne svenske undersåtar, granskar konsulernes räkningar öfver bestridda utgifter, verkställer utbetalningar, författar och avslutar hufvudböcker och räkningar, deltagar i, leder och öfvervakar det statistiska arbetet samt förvarar, jemte referenten, de säkerhetshandlingar, som af utvandrareagenter skola deponeras.

Kammarförvandten granskar insända uppgifter rörande fabriker, manufakturer och handtverkerier, upprättar med ledning häraf de i kollegiets berättelse om fabriker och manufakturer förekommande tabeller, korresponderar med vederbörande industriidkare, då anmärkning mot berörda uppgifter dertill föranleder, uträknar medelprisen å spanmål i östersjöhamnarne, biträder kamereraren med avslutande af räkenskaper samt andra förefallande göromål.

En *kammarkrifvare* granskar de från svenska konsulär i främmande länder insända skeppslistor och summariska rekapitulationer och extraherar ur desamma uppgifterna om ångfartygens antal och drägtighet samt angående införtjenta bruttofrakter, hvarjemte han med ledning af dessa skeppslistor och de från tullverket aflemnade specialer öfver rikets import och export utarbetar flertalet af de till kollegiets berättelse om utrikes handeln och sjöfarten hörande tabeller m. m.

En *kammarkrifvare* granskar inkomna uppgifter angående städer, län och köpingar tillhörande fartyg och sjöfolk, trafiken å kanaler och i hamnar, uppburna hamnafgifter, handlande i städer, köpingar och

å landet, äfvensom deras bevillning, sammanställer dessa uppgifter för utarbetande af kollegiets berättelse öfver inrikes handeln och sjöfarten med tillhörande tabeller, hvarjemte han i öfrigt biträder kamereraren med vissa å kammarkontoret förekommande göromål.

I öfverensstämmelse med det komiterade i nåder lemnade uppdrag hafva komiterade ansett sig i främsta rummet böra undersöka, hvilka af de ärenden, som för närvarande tillhöra kommerskollegiet, äro af den beskaffenhet, att de vid en ombildning af embetsverket lämpligen skulle kunna på andra redan bestående embetsverk eller myndigheter öfverflyttas; och hafva komiterade i sammanhang härmed jemväl tagit i öfvervägande, huruvida bland ifrågavarande ärenden några äro af den betydelse och omfattning, att de påkalla inrättande af sjelfständiga institutioner.

Ur berörda båda synpunkter hafva komiterade underkastat samtliga kommerskollegiets embetsbefattning tillhörande göromål en noggrann undersökning samt dervid, med anledning af tillförene eller nu inom komitén väckta förslag, bland nämnda göromål särskildt tagit i öfvervägande följande, nemligen:

- 1) utarbetandet af de statistiska redogörelserna;
- 2) befattningen med konsulatväsendet och hvad dermed står i sammanhang;
äfvensom de göromål, som föranledas af kollegiets befattning med ärenden angående:
- 3) sjömanshusen;
- 4) utfärdandet af pass- och nationalitetshandlingar för svenska fartyg;
- 5) smittosamma sjukdomar i utlandet;
- 6) fiskerinäringen;
- 7) den tekniska undervisningen;

8) bergshandteringen;

9) patent;

och få komiterade nu redogöra för de åsikter, om hvilka de beträffande hvart och ett slag af nyssnämnda mål och ärenden sig förenat.

1:o. De statistiska redogörelserna.

Såsom ofvan blifvit omförmäldt, afgifver kommerskollegiet årligen fyra särskilda statistiska berättelser, nemligen angående bergshandteringen, fabriker och manufakturer, inrikes sjöfart och handel samt utrikes handel och sjöfart, hvilka samtliga offentliggöras i den allmänna serien »Bidrag till Sveriges officiela statistik» under Litt. C, D, E och F. Förfaringssättet för dessa berättelsers åstadkommande är i korthet följande:

C) *Bergshandteringen*. De uppgifter, som ligga till grund för denna berättelse, hemtas nästan uteslutande ur bergmästarnes s. k. relationer, hvilkas innehåll är bestämdt genom ett år 1817 af bergskollegiet utfärdadt cirkulär. Enligt detta skola relationerna till kollegiet inlemnas inom utgången af maj månad året näst efter redogörelseåret. Då denna bestämmelse meddelades, afsågo dock relationerna bruksåret, som slutade den 31 oktober. Efter det att enligt senare föreskrifter berättelserna skola omfatta kalenderår, hafva bergmästarne stundom begärt en eller annan månads anstånd för relationernas afgifvande. Relationernas innehåll är indeladt efter vissa s. k. artiklar, omfattande dels rent bergstekniska frågor såsom undersökning af grufvor och dylikt, dels statistiska uppgifter, hvilka senare ligga till grund för kollegiets berättelse om bergshandteringen. Några bergmästare fränkilja det statistiska i särskilda tabellbilagor, andra intaga det i relationens öfriga text.

Några tryckta blanketter för relationernas afgifvande tillhandahållas icke.

För hvad bergsberättelsen innehåller om utfärdade resolutioner angående anläggning af nya verk samt om nedläggning af äldre sådana,

ligga till grund i förra fallet kommerskollegiets egna handlingar och i det senare fallet anmälan från vederbörande egare.

Utarbetandet af bergsberättelsen verkställes af det kommersråd, till hvilken rotel bergsärenden höra, men har han i senare tider härvid i någon mån biträdts af sekreteraren för bergsärenden. Äfven korrekturen för berättelsens tryckning läsas af samma kommersråd.

D) *Fabriker och manufakturer*. Uppgifterna för denna berättelse, i hvad den rör fabriksdriften, erhållas för städerna från magistraterne och för landsbygden från Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilka i sin ordning erhålla dem från kronofogdarne. Jemlikt kollegiets cirkulär den 27 juli 1847 skola magistraterne insända sina uppgifter till kollegiet inom mars månads utgång, men i verkligheten inkomma dessa uppgifter ofta icke förr än 4 à 5 månader senare. Länsstyrelserna åter skola aflemna sina uppgifter inom maj månads utgång; dock inträffa äfven här dröjsmål, stundom ända till 5 à 6 månader.

Såväl magistraterne som kronofogdarne insamla sina uppgifter från fabriksidkarne sjelfve, hvilka från kollegiet genom nämnda ortsmyndigheter erhålla tryckta blanketter att ifylla. Dessa uppgifter sammandragas af magistraterne, hvar för sin stad, samt af kronofogdarne fögderivis och sedermera af länsstyrelserna länsvis å likaledes från kollegiet erhållna blanketter. Genom dessa sammandrag, som slutligen till kollegiet ingå för att utgöra material till fabriksberättelsen, underlättas arbetet i kollegiet betydligt, men då kollegiet endast undantagsvis blifver delaktigt af primäruppgifterna, så är också möjligheten till kontroll i viss mån afstängd. I den mån sådant kan ske, infordras emellertid erforderliga rättelser af kammarförvandten i kollegiets kammarkontor direkte från industriidkarne.

Om handtverkerierna inhemtas uppgifter och upprättas sammandrag af magistraterne, kronofogdarne och länsstyrelserna på enahanda sätt som för fabrikena, dock tillspörjas ej härvid handtverkarne sjelfve, utan hemtas uppgifterna från mantalslängderna. För dessa sammandrag, hvilka äro nominativa och i följd deraf ofta nog ganska vidlyftiga, användas särskilda blanketter, som tillhandahållas af kollegiet.

Beträffande husslöjden lemnas genom länsstyrelserna för hvarje fögderi ett slags rapporter, upprättade utan bestämdt formulär och redogörande för lin- och hampodling, väfnader, fårafvel, mejerihandtering, fiskerier m. m., men endast uppgifterna om väfnader användas för berättelsen.

De inkomna uppgifterna underkastas i kollegiet en revision, så godt sig göra låter, hvarvid man bland annat har att tillse att ej, såsom ofta händer, samma personer uppgifvas både som fabriks- och som handverksidkare inom samma näringsgren. Derefter upprättas flere sammandrag, med ledning af hvilka tabellerna i fabriksberättelsen sedermera åstadkommas.

För den i berättelsen intagna patentförteckningen, som upprättas i kollegiets kansli, lemna kollegiets egna handlingar material.

Föredragningen i kollegiet af berättelsen om fabriker och manufaktur tillhör det kommersråd, som har att handlägga bland annat ärenden angående fabrikerna, men största delen af den egentliga utarbetningen verkställes af kammarförvandten i kollegiets kammarkontor jemte ett biträde, hvilka bådars arbetstid nästan uteslutande upptages dels häraf och dels af läsningen af samma berättelses korrektur.

E) *Inrikes sjöfart och handel.* Materialier till uppgifterna om fartygen erhållas, i hvad de afse landtmäns fartyg, från Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande fögderivis enligt särskildt tryckt formulär, beträffande stapelstädernas fartyg från sjömanshusen enligt annan blankett samt beträffande öfriga städers och köpingars fartyg från magistrater och köpingars kommunalstyrelser äfven enligt sistnämnda blankett. I fråga om kanalfarten meddelas uppgifter af vederbörande kanaldirektioner enligt särskild blankett. Magistrater och hamndirektioner i städerna samt länsstyrelser och direktioner för landthamnar lemna uppgifter om rörelsen i hamnarne och därför erlagda afgifter, för hvilka uppgifter användas tre olika slag af blanketter. Om beloppet och användningen af tolagsersättningen upplysa stapelstädernas magistrater utan särskildt formulär. Förteckningen å ångfartygen upprättas

i kollegiet med tillhjälp af samtliga för denna berättelse inkomna uppgifter om fartyg. Sjömanshusen lemna å särskild blankett uppgift om påmönstringar.

Om handlande erhållas uppgifter från länsstyrelserna och magistraterna å härför afsedd blankett.

Samtliga dessa 8 olika slag af blanketter tillhandahållas af kollegiet.

Utarbetandet af redogörelsen verkställles, hvad texten beträffar, hufvudsakligen af det kommersråd, till hvars rotel höra inrikes handel och sjöfart m. m. Tabellerna utarbetas i kammarkontoret till någon del af kamereraren, men hufvudsakligen af den ene kammarskrifvaren. Det ofvan omförmälda bitrådet deltagar stundom äfven i detta arbete. Korrekturläsningen verkställles af samma personer.

F) *Utrikes handel och sjöfart.* Materialier för denna berättelse, i hvad den rör utrikes handeln, erhållas till största delen af generaltullstyrelsen, som sammanställer de från vederbörande tulltjenstemän inkomna detaljuppgifterna i tabeller, hvilka vanligen i slutet af maj månad öfverlemnas till kollegiet och äro så affattade, att de till en del kunna genast öfversändas till tryckeriet.

I afseende å varuvärdena skilja sig dock kollegiets beräkningar i flertalet fall från tullverkets uppgifter, så t. ex. i fråga om kolonialvaror, garn, bomull m. m., för hvilka lägges till grund icke det s. k. tullvärdet, utan särskilda af en grosshandlare i Stockholm på Stockholms och Göteborgs börser, mot ersättning, för kollegiets räkning insamlade prisnoteringar. Uppgift om värdet af exporterade metaller erhålles afgiftsfritt af en annan grosshandlare i Stockholm. Trävaruvärdena bestämmas såsom medeltal mellan ingångna uppgifter härom från förstnämnde grosshandlare samt magistraterna i Sundsvall, Hudiksvall, Gefle, Oskarshamn och Vestervik. Värdet och vigten af nötkreatur erhållas genom magistraten i Göteborg. Såsom grund vid beräkningen af vigten af hästar och spanmål lägges en från landtbruksakademien erhållen tariff. Uppgifterna om vaxsluten erhållas från vederbörande magistrater. Börsprisen äro de nyssnämnda af visse köpmän meddelade.

Äfven i fråga om utrikes sjöfarten erhålles en väsentlig del af uppgifterna från generaltullstyrelsen, som upprättar och till kollegiet aflemnar vissa s. k. sjöfartstabeller, utvisande de in- och utklarerade fartygens antal m. m.

Beträffande deremot svenska sjöfarten på de särskilda utländska hamnarne, erhållas uppgifterna, hvad Norge angår, från dervarande statistiska centralbyrå, som å sin sida från kommerskollegiet erhåller likartade uppgifter angående Sverige. För öfriga utländska hamnar hemtas uppgifterna ur konsulernas skeppslistor, för hvilka formulär finnes fastställt i konsulsstadgan. Extraheringen af uppgifterna om fartygens resor inom konsulsdistriktet m. m. vållar särskildt härvid drygt arbete.

Storleken af och förändringarne hos svenska handelsflottan angifvas i uppgifter meddelade af sjömanshus och magistrater å tvenne slags blanketter samt af länsstyrelser för hvarje fögderi enligt annan blankett. Om påmönstringar lemna sjömanshusen uppgift enligt särskild blankett. Samtliga dessa blanketter tillhandahållas af kollegiet.

För tabellen om uppbörd af lastpenningar ligga uppgifter från tullverket till grund, och för tabellen angående de af svenske sjömän genom konsulerna hemsända medel finnas materialier i kollegiets egna räkenskaper.

Det kommersråd, som har att handlägga konsulatärenden, frågor om utrikes handel och sjöfart m. m., deltagar vid utarbetandet af ifrågasvarande berättelse bland annat genom att redigera de delar af konsulsrapporterna, som i berättelsen intagas. I öfrigt utarbetas berättelsen i kammarkontoret af kamereraren samt till öfvervägande del af den ene af kammarskrifvarne, biträdd af en extra kontorsskrifvare. En del tabeller upprättas dock af den andre kammarskrifvaren, som eljest sysselsättes med inrikesberättelsen. Äfven det i kontoret anställda biträdet deltagar i nu ifrågasvarande arbete.

Kommersrådet och kammarkontorets tjänstemän läsa äfven korrekturen, med undantag endast för två vidlyftiga tabeller, hvilka läsas i kansliet.

Af denna redogörelse för kommerskollegiets statistiska verksamhet framgår, att de härför erforderliga uppgifterna insamlas och meddelas kollegiet af ett stort antal skilda myndigheter, nemligen af samtliga bergmästare, af samtliga Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, af samtliga kronofogdar, magistrater och köpingars kommunalstyrelser, af samtliga sjömanshus, kanaldirektioner och hamndirektioner, äfvensom af samtliga konsuler samt dessutom af generaltullstyrelsen, några enskilda personer och statistiska centralbyrån i Norge; hvarjemte kommerskollegiets egna handlingar lemna en del materialier.

För tillgodogörande af alla dessa uppgifter tagas inom kommerskollegiet i anspråk uti större eller mindre mån: 4 kommersråd, 1 kamererare, 1 kammarförvandt, 2 kammarskrifvare, 2 biträden förutom tjänstemän i kollegiets kansli.

Beträffande nu frågan, huruvida vid en ombildning af kommerskollegiet ofvanberörda statistiska verksamhet bör hos embetsverket bibehållas eller icke, torde till en början böra erinras, att 1874 års komité såsom sin åsigt uttalade, att den styrelse för handel och näringar, som enligt komiténs förslag skulle träda i stället för kommerskollegiet, borde fortfara med bestyret att utgifva de statistiska berättelserna. En ledamot af komitén, dåvarande chefen för statistiska centralbyrån, utvecklade i särskildt yttrande de närmare skälen för den åsigt, hvar till han och jemte honom komiténs öfriga ledamöter i detta hänseende kommit, men upptog äfven till pröfning, under hvilka vilkor sagda åliggande skulle kunna öfverflyttas på det statistiska embetsverket.

Komiténs åsigt godkändes jemväl af Eders Kongl. Maj:t i den till 1875 års riksdag afgifna nådiga propositionen, men fick ej sin slutliga dom, enär, såsom redan blifvit nämndt, förslaget om kollegiets ombildning då ej vann bifall.

Frågan återupptogs emellertid fem år senare, i det nuvarande chefen för statistiska centralbyrån dels erhöll Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppdrag att i Norge inhemta närmare kändedom om bearbetningen af de motsvarande redogörelser som derstädes utgifvas m. m., dels sedermera anmodades af dåvarande chefen för civildepartementet att afgifva

ej mindre förslag, huru det kommerskollegiet åliggande bestyr med upprättande af de statistiska redogörelserna måtte kunna till statistiska centralbyrån öfverflyttas, och i sammanhang dermed utkast, huru dessa redogörelser lämpligast borde anordnas, än äfven utredning angående den tillökning i personal vid byrån och de kostnader, som af öfverflyttningen kunde påkallas. Öfver den i anledning häraf den 14 december 1880 af statistiska embetsverkets chef afgifna utredning i ämnet infordrades från kommerskollegiet underdånigt utlåtande, hvilket afgafs den 14 januari 1881.

Emellertid hade, enligt hvad 1881 års statsverksproposition närmare upplyser, departementschefen den 5 i samma månad inför Eders Kongl. Maj:t anmält, att så snart nämnda utlåtande inkomme, ämnade han ånyo föredraga ärendet och dervid föreslå framställningar till dåvarande riksdag. Någon dylik framställning afgafs dock icke, utan uttalade departementschefen, vid ärendets förnyade föredragning den 9 januari 1882, på anförda skäl såsom sin åsigt, att förslaget om öfverflyttningen borde få anstå, till dess frågan om kommerskollegiets indragning kunde i sin helhet afgöras.

Sedan dess har frågan fått hvila, men torde nu åter böra upptagas till pröfning.

Till en början tillåta sig komiterade erinra, hurusom vid inrättandet af statistiska centralbyrån den allmänna regel gjorde sig gällande, att de centrala förvaltande verk och myndigheter, som då hade sig uppdraget att afgifva underdåniga berättelser af statistiskt innehåll, borde med undantag af tabellkommissionen fortfarande dervid bibehållas, hvaremot det nya statistiska embetsverket skulle få till föremål för sin verksamhet, utom hela befolkningsstatistiken, vissa nya grenar af dylikt arbete. Hvarje förvaltande verk och myndighet ansågs nemligen dels i större eller mindre mån ständigt hafva behof af att i sin verksamhet ledas af statistiska uppgifter, dels inom sitt område besitta den största speciela sakkännedom, dels slutligen i sin för administratio- nens gång nödvändiga disciplinariska makt öfver underlydande ega det bästa medel att i rätt tid anskaffa tillförlitliga statistiska uppgifter.

I följd häraf skola icke allenast de verk och myndigheter, som vid nämnda tid utgafvo statistiska berättelser, fortfarande afgifva sådana, utan hafva dessutom i senare tider allt flera centrala verk erhållit dylika åligganden, så att, oberäknadt statistiska centralbyrån, ej blott kommerskollegiet utan ock justitiedepartementet, fångvårdsstyrelsen, Konungens befallningshafvande, telegrafstyrelsen, medicinalstyrelsen, styrelsen för statens jernvägstrafik, generalpoststyrelsen, hushållningssällskapen, landtmäteristyrelsen, ecklesiastikdepartementet, domänstyrelsen (förut skogsstyrelsen), väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, lotsstyrelsen samt byrån för kontrollen öfver tillverkningsafgifter nu afgifva dylika redogörelser, hvilka hvar för sig ingå som serier i »Bidrag till Sveriges officiela statistik».

Så vidt komiterade hafva sig bekant, har det aldrig åtminstone offentligen ifrågasatts, att statistiska centralbyrån skulle öfvertaga det statistiska arbete, som utföres af alla ofvan nämnda verk och myndigheter, med undantag endast för kommerskollegiet; och torde väl orsaken härtill vara att söka deruti, att exempelvis ingen annan myndighet kan vara mera lämplig än fångvårdsstyrelsen att afgifva redogörelse om fångvården, ingen mera lämplig än telegrafstyrelsen att redogöra för telegrafväsendet o. s. v.

Att man emellertid särskildt velat undantaga kommerskollegiet från de verk, som böra afgifva statistiska redogörelser, borde väl sålunda innebära, antingen att ett dylikt arbete vore för kollegiets verksamhet i öfrigt alldeles främmande eller ock att embetsverkets organisation icke tilläte ett nöjaktigt fullgörande af ifrågavarande åliggande.

I hvad mån förstnämnda antagande kan vara berättigadt, torde bäst framgå af en jämförelse mellan kollegiet såsom bergsöfverstyrelse och något annat förvaltande verk, t. ex. medicinalstyrelsen. Båda dessa myndigheter hafva under sig tjenstemän i olika delar af landet, hvilka hvar i sin ort tjena som organer för den öfverordnade myndigheten. Då nu medicinalstyrelsen, hvilken genom sina organer erhåller kännedom om sådant, som ligger inom dess verksamhets-sfer, nemligen

helso- och sjukvården, deröfver afgifver redogörelser, hvilken anordningslämplighet veterligen icke blifvit bestridd, så synes intet skäl förefinnas, hvarför icke samma anordning äfven skulle vara den lämpligaste med afseende å bergsöfverstyrelsen.

Att detsamma gäller äfven i fråga om kollegiets verksamhet i öfrigt, är visserligen icke lika påtagligt, men det lärer dock icke kunna förnekas, att den myndighet, som har till sin särskilda uppgift att förvärfva kunskap om näringslivets behof och bevaka dess intressen, jemväl är bäst egnad att redogöra för dess tillstånd och utveckling. För den, som vill söka ett utländskt mönster i detta hänseende, erbjudes ett särdeles lämpligt sådant i det engelska Board of Trade med sin statistiska afdelning.

Äfven för kollegiet sjelft eller ett i dess ställe inrättadt embetsverk torde ett bibehållande af det statistiska arbetet vara af väsentlig vikt. Möjligen kunde det synas, som om det förvaltande embetsverket i förekommande fall skulle ur de statistiska tabellerna kunna erhålla alla erforderliga upplysningar, äfven om dessa tabeller utarbetades inom ett annat embetsverk, men så är dock ingalunda förhållandet. Det förvaltande verket skulle nemligen i sådant fall sällan ega tillgång till de nyaste uppgifterna, såsom just varande under handläggning i det statistiska verket, hvarförutom förstnämnda verk ofta nog icke kunde nöja sig med den offentliggjorda berättelsen, enär en sådan aldrig fullständigt kan uttömma primäruppgifternas innehåll, och det måhända just vore de icke tillgodogjorda detaljerna, som i det föreliggande ärendet vore de mest upplysande.

Det torde knappast behöfva framhållas, att det förvaltande verkets behof af att ega tillgång till de handlingar, hvilka böra tjena till ledning för dess verksamhet, svårligen kan på ett tillfredsställande sätt tillgodoses genom att handlingarna lånas från det ena embetsverket till det andra. Ville man emellertid försöka en dylik anordning, så måste det förvaltande embetsverket uppenbarligen blifva det lånande, enär det verk, som har att utföra det statistiska arbetet, ovilkorligen måste förblifva egare till sina primäruppgifter för att kunna öf-

ver dem fritt disponera icke allenast för redogörelseåret utan äfven för gångna år. En del af dessa primäruppgifter äro emellertid af den beskaffenhet, att de ur samma synpunkt borde tillhöra det förvaltande embetsverket. Bergmästarnes relationer med dertill hörande sifferuppgifter erfordras sålunda ej blott för bergsberättelsen utan äfven för förvaltningen; de från konsulerna insända skeppslistorna äro nödvändiga ej blott för den statistiska redogörelsen om utrikes skeppsfarten utan ock för styrelseåtgärder inom det förvaltande embetsverket; likartadt är förhållandet med uppgifterna från sjömanshusen om fartyg och deras besättningar.

En annan utväg att lösa den antydda kollisionen kunde man tänka sig vara den, att de nödiga primäruppgifterna inginge både till styrelseverket och till statistiska centralbyrån, men ett sådant förfarings sätt vore utan tvifvel högst olämpligt. Ty dels blefve det onödigt betungande för alla de många här ofvan angifna myndigheterna att aflemna dubbla uppgifter om samma sak, dels skulle den granskning, som primäruppgifter alltid böra undergå, innan de användas, antingen föranleda samma åtgärd på två ställen med deraf betingad skriftvexling från två håll om samma sak, eller ock verkställas af blott den ena myndigheten, under det att den andra skulle åtnöja sig med okontrollerade, d. v. s. ofta odugliga uppgifter, hvilka möjligen stode i strid med de af förstnämnda myndighet begagnade siffror. Komiterade kunna därför icke förorda någon dylik åtgärd.

Beträffande åter frågan, huruvida kommerskollegiets nuvarande organisation medför något hinder för ett nöjaktigt fullgörande af åliggandet att afgifva statistiska redogörelser, tveka komiterade icke att uttala, att ett sådant hinder verkligen förefinnes; och torde väl häruti få sökas det egentliga skälet, hvarför man velat öfverflytta ifrågavarande arbete till statistiska centralbyrån. Att kollegiets organisation hufvudsakligen är afsedd för förvaltande verksamhet, kan likväl icke i och för sig utgöra nämnda hinder, ty såsom redan är nämntt finnes i vårt land en stor mängd andra förvaltande verk, som afgifva statistiska redogörelser, utan att om denna deras verksamhet i allmänhet försports annat än

gillande omdömen, hvaraf torde följa, att för erhållande af ett godt statistiskt arbete det icke är nödvändigt att förlägga dess utförande till det särskilda statistiska embetsverket. Hvad som erfordras, är en ändamålsenlig arbetsfördelning samt nödiga och lämpliga arbetskrafter, och är det enligt komiterades åsigt bristen i dessa båda afseenden, hvilken ytterst vållat, att kollegiet icke kunnat fylla de kraf, som ställts på dess statistiska verksamhet, en brist så mycket mera beaktansvärd, som nämnda verksamhet utgör en långt viktigare andel af kollegiets samtliga åligganden, än hvad förhållandet är med öfriga förvaltande verk, som afgifva berättelser af statistiskt innehåll. De fordringar, som ställas på en statistisk redogörelse, blifva nemligen alltmera sådana, att de icke kunna på nöjaktigt sätt fullgöras af embetsmän, som hafva till sin egentliga uppgift helt andra åligganden, hvaraf deras omtanka och tid äro fullt upptagna.

Genom den af chefen för statistiska centralbyrån verkställda, här ofvan omförmälda utredning är tillfyllest ådagalagd, att statistiska centralbyrån måste, derest den skulle öfvertaga kommerskollegiets statistiska åligganden, erhålla bland annat ett deremot svarande tillskott i arbetskrafter med deraf betingade anslag. Med det förödöme man har från andra verk, vill det under sådana förhållanden synas komiterade, som om man för att vinna det önskade resultatet, endast har att tillse, det tillräckliga och ändamålsenligt organiserade krafter verka i kollegiet eller det i dess ställe inrättade embetsverk, hvarigenom ock de olägenheter skulle undvikas, som ett frånskiljande af den statistiska verksamheten måste vålla. Komiterade vilja väl icke förneka, att genom en öfverflyttning till statistiska centralbyrån af nämnda arbete måhända skulle lättare ernås nödiga förbättringar i formelt hänseende, men denna fördel, om den verkligen härigenom vunnas, bör anses fullt motvägd af de förbättringar i materielt hänseende, hvilka med all rätt kunna förväntas af den dagliga vevverkan inom samma verk mellan dem, som hafva att tillgodose statistikens kraf, och dem som hafva att vara de egentliga målsmännen för näringslivet och dess fordringar.

Hvilka åsikter kommerskollegiet sjelft i denna fråga hyser, har kollegiet tydligen uttalat i ofvan åberopade underdåniga utlåtande den

14 januari 1881, der det bland annat säges följande: »Det lär icke kunna nekas, att en central myndighet för handel och näringar icke kan för sin verksamhet, så vida denna skall blifva fruktbärande eller motsvara de ändamål, för hvilka denna myndighet tillkommit, göra sig oberoende af eller undvara den vägledning för samma verksamhets utövande och stödet af den erfarenhet, som jemväl till statistik hänförliga uppgifter angående förhållanden inom det en sådan myndighet tillhörande förvaltningsområde kunna lemna. Men utom hvad i nu antydda syftning blifvit uttaladt af sakkunnige män, lär icke heller kunna förbises den af dem synnerligen framhållna vigten af det förvaltande verkets ställning till och omedelbara beröring med de myndigheter och tjenstemän, som hafva att insamla eller aflemna de till grund för berättelserna liggande primäruppgifter, och vid här anmärkta förhållanden torde icke ytterligare skäl behöfva anföras för den mening, att kommerskollegiet eller det embetsverk, som i dess ställe kan komma att organiseras till öfverstyrelse för rikets handel och industriella näringar, äfven bör hafva sig ålagdt att utarbета och afgifva de redogörelser, som till upplysning om dessa näringars tillstånd anses erforderliga. För att likväl denna myndighet skall kunna på ett, så vidt omständigheterna i öfrigt medgifva, tillfredsställande sätt lösa en sådan uppgift, måste, såsom kollegiet vid särskilda tillfällen äfven anmärkt, det statistiska materialet bearbetas af personer, som med fallenhet och håg för sjelfva saken kunna deråt egna sin tid odelad och icke, såsom förhållandet varit och är i kollegiet, nödgas splittra sin arbetskraft på olikartade göromål inom verket eller tjenstgöring i andra verk. Nödvändigheten af en sådan anordning framstår med så mycket större styrka, som kollegiets ledamöter, hvilka hafva, liksom ledamöterna i den af den förenämnda komitén föreslagna styrelsen för handel och näringar skulle hafva, till åliggande att öfvervaka det statistiska arbetet och i sista hand ansvara för innehållet af de särskilda berättelserna, icke utan betänkligt hinder för fullgörandet af öfriga, samma ledamöter tillhörande göromål, hvilka under en följd af år varit i oafbrutet fortgående tillväxt och i främsta rummet måste handläggas, kunna sjelfve egna tillräcklig tid åt nämnda statistiska arbete.»

På grund af alla här ofvan angifna skäl hafva komiterade förenat sig i den åsigt, att kommerskollegiets åliggande med utgifvande af statistiska redogörelser om handeln och näringarne bör tillkomma jemväl det verk, som skall i öfrigt träda i dess ställe, men också att detta nya verk måste få särskilda arbetskrafter för detta ändamål sig anvisade, då man äfven med större skäl än nu skall hafva rätt att i afseende å ifrågavarande redogörelser fordra verkställandet af de utvidgningar och förbättringar, som äro af behovet påkallade.

Samtidigt med utfärdandet af handels- samt fabriks- och handtverksordningarne den 22 december 1846, aflät Kongl. Maj:t till kommerskollegiet särskild nådig skrifvelse med befallning att, med afseende å så väl de förändrade stadganden, som i följd af de utfärdade författningarna erfordrades rörande upprättandet af de statistiska tabeller, hvilka det åläge kollegiet att årligen afgifva, som ock angelägenheten att bringa nämnda tabeller till all möjlig fullständighet, meddela de föreskrifter, som funnes lämpliga och nödiga. Till åtlydnad häraf utfärdade kollegiet den 27 juli 1847 till Konungens befallningshafvande i länen och magistraterna i städerna cirkulärskrifvelser, hvaruti bland annat föreskrefs, dels att kronofogdarne skulle inom mars månads utgång, vid 16 rdr 32 sk. banko vite, till Konungens befallningshafvande inkomma med i skrifvelsen angifna statistiska uppgifter för nästföregångna år, hvar efter Konungens befallningshafvande egde att öfver dessa uppgifter upprätta sammandrag samt insända såväl dem som sjelfva uppgifterna till kollegiet inom maj månads utgång, dels ock att magistraterna skulle, vid 25 rdr banko vite, direkt till kollegiet inom mars månads utgång insända dem affordrade uppgifter. Deremot stadgades ej någon påföljd för uraktlåtenhet från de enskilde industriidkarnes sida att lemna de erforderliga primäruppgifterna, utan lära vederbörande Konungens befallningshafvande och magistrater fortfarande genom att förelägga nödiga viten bereda sig möjlighet att fullgöra hvad uti ifrågavarande hänseende dem åligger.

När 1846 års näringsförfattningar sedermera upphäfdes genom Kongl. förordningen den 18 juni 1864, angående utvidgad näringsfrihet, be-

stämdes hvarken samtidigt ej heller sedermera något beträffande uppgifter för de statistiska tabellerna, hvadan tvekan möjligen kan uppstå, i hvad mån ofvannämnda föreskrifter numera ega tillämplighet. Så mycket torde man få antaga såsom gifvet, att dessa föreskrifter icke kunna utvidgas till att gälla för något annat än det, som år 1847 låg inom området för kommerskollegiets embetsverksamhet, i hvilket hänseende bör erinras, att genom ofvan omförmälda cirkulärskrifvelser uttryckligen förordnats, att i tabellerna ej må intagas uppgifter angående sådana verk och inrättningar eller tillverkningar, som hänföra sig till åkerbruket, bergs- eller skogshandteringarne.

Här ofvan har redan blifvit framhållet, att vår näringsstatistik bör i åtskilliga delar fullkomnas. Exempelvis saknas för närvarande uppgifter angående den för vårt land så viktiga sågverksindustrien. Så vidt komiterade kunnat utröna, finnes ej heller för närvarande någon på lag eller författningar grundad möjlighet att åvägabringa dylika uppgifter. För näringsstatistikens eget behof och således alldeles oberoende af frågan, huruvida kommerskollegiet eller någon annan myndighet skall dermed sig befatta, synes det därför oundgängligt, att bestämda föreskrifter meddelas i afseende å näringsidkares skyldighet att aflemna de för näringsstatistiken erforderliga primäruppgifter.

Innan statistiska centralbyrån ålades att årligen utarbete en fullständig kommunalfinansstatistik, förordnade Eders Kongl. Maj:t den 17 april 1874 såsom tillägg till gällande kommunalförfattningar, att på sätt för vederbörande fattigvårdsstyrelser redan funnes stadgadt, äfven hvarje annan styrelse eller nämnd, som hade förvaltningen af någon borgerlig eller kyrklig kommuns medel eller angelägenheter sig anförtrodd, skulle vara pliktig att i afseende derå afgifva statistisk redogörelse jemlikt de föreskrifter Eders Kongl. Maj:t läte utfärda. I öfverensstämmelse härmed hafva komiterade ansett gällande näringslagstiftning böra erhålla ett likartadt tillägg angående näringsidkares skyldighet att om sin näring afgifva statistiska primäruppgifter. Från denna skyldighet torde dock handlande samt sådane näringsidkare, som icke behöfva för utföfvande af sitt yrke göra anmälan eller dertill erhålla särskildt till-

stånd, åtminstone tillsvidare kunna befrias. Någon påföljd torde derjente uttryckligen böra stadgas för underlåtenhet att afgifva ifrågavarande uppgifter.

På grund häraf få komiterade underdånigst hemställa, att såsom tillägg till nådiga förordningen den 18 januari 1864, angående utvidgad näringsfrihet, måtte stadgas, att hvar och en, som efter behörig anmälan eller med vederbörligt tillstånd i riket idkar annat näringsyrke än handel, skall, vid bot af från och med tio till och med femtio kronor, vara förpligtad meddela de uppgifter, som för den allmänna näringsstatistikens bearbetande erfordras, såsom i fråga om de för yrket använda fabriker, verk och inrättningar samt fartyg, maskinerier, drifkraft och arbetskraft, äfvensom tillverkningens kvantitet och värde med mera dylikt, allt i öfverensstämmelse med de närmare föreskrifter, Konungen låter utfärda.

2:o. Konsulatväsendet.

Enligt § 1 af konsulsstadgan den 20 april 1858 tillkommer styrelsen af konsulatväsendet ministern för utrikes ärendena i allt, som rör de förenade rikena gemensamt, samt kommerskollegiet i hvad särskildt angår svenska, och norska regeringens departement för det inre, då fråga är om Norges särskilda angelägenheter.

I konsulsstadgan bestämmes vidare kollegiets befattning med konsulatärenden på följande sätt.

Vid inträffad ledighet af konsulsbeställning skall kollegiet afgifva underdånigt utlåtande, huruvida befattningen bör bibehållas eller indragas och det lediga distriktet med annat konsulsdistrikt förenas, samt i förra fallet, huru med tjänstens bestridande under ledigheten må förhållas, om förändring i afseende å distrikt bör ske samt huruvida traktement och bidrag till kontorskostnaders bestridande må för den nye innehafvaren anvisas å begge rikenas gemensamma konsulsfond. Då fråga uppstår om upprättandet af nytt konsulat, skall kollegiet afgifva

underdånigt utlåtande i ämnet samt angående distriktet och villkoren för befattningen. Ansökningar till ledig konsulsbeställning ingifvas till ministern för utrikes ärendena och öfversändas efter ansökningstidens slut från ministern till kollegiet, som, efter att hafva infordrat yttranden från stadsfullmäktige eller särskild tillsatt nämnd i Sveriges förnämsta stapelstäder, upprättar underdånigt förslag. Finnes ingen till befattningen lämplig sökande, skall kollegiet afgifva underdånigt utlåtande, huruvida ledigheten bör å nyo kungöras och, i sådant fall, om någon förändring i de förut bestämda lönevilkoren må ega rum. I fråga om tillsättandet af fast aflönade vicekonsuler och konsulatsekreterare förfares, enligt nådigt bref den 26 april 1872, hufvudsakligen på samma sätt som vid tillsättandet af konsuler. I fråga om öfrige vicekonsuler afgifver kollegiet utlåtande endast när fråga är om utnämning af vicekonsul vid sjelfva konsulsstationen.

Finner kollegiet, att konsul ådagalagt vårdslöshet eller försumlighet, skall anmälan derom göras hos Kongl. Maj:t. Klagomål öfver konsuls tjensteutöfning, om saken rör svenska ärenden, skola anföras hos kommerskollegiet, som, om kollegiet dertill finner skäl, antingen anmäler saken för Kongl. Maj:t eller hänvisar den till domstol, i hvilket senare fall målet öfverlemnas till kollegiets advokatfiskal.

Från konsulerne ingå till kollegiet rapporter om politiska, ekonomiska eller andra förhållanden, som kunna inverka på de förenade rikenas handel och sjöfart m. m., om utländska nya lagar och förordningar eller municipala föreskrifter rörande handel och sjöfart samt tull- och hamnväsende eller dylikt, och lemna kollegiet allmänheten kännedom härom genom kungöranden i allmänna tidningarna. Årligen emottager kollegiet från hvarje konsul berättelse om de förenade rikenas handel och sjöfart i distriktet under det sistförflutna året och om utsigterna under det ingångna jemte en redogörelse för konsulns åsigter om åtgärder, som anses böra vidtagas till befrämjande af de förenade rikenas intressen. Konsulsberättelsen åtföljes af förteckning på alla svenska fartyg, som under året besökt distriktet. Berörda årsberättelser utgöra ett viktigt material för den i kollegiet utarbetade handels- och sjöfartsstatistiken.

Om svensk man affider å utrikes ort, skall vederbörande konsul till kollegiet göra anmälan om dödsfallet och den affidnes qvarlåtenskap. Med ledning af de upplysningar, konsuln kan hafva lemnat om den affidne, afsänder kollegiet qvarlåtenskapen till Konungens befallningshafvande för att den affidnes sterbhusdelegare tillställas. I sammanhang härmed torde äfven böra omnämnas den verksamhet, kollegiet utöfvar till följd af enskilda personers ansökningar om upplysningar rörande utomlands vistande anförvandter, om qvarlåtenskap efter dem i händelse af deras frånfälle m. m. d. Kollegiet vänder sig vid sådana tillfällen till vederbörande konsul för erhållande af de äskade upplysningarna. Det åligger kollegiet att lemna konsul nödigt biträde vid utsökandet af ersättning för utgifter, som konsul haft till iakttagande af svenska undersåtars rätt och bästa, men hvilka icke kunna af allmänna medel godtgöras.

I fråga om kollegiets befattning med konsulatärenden innehållas föreskrifter, utom i konsulsstadgan, dels i Kongl. förordningen den 4 juni 1868, angående pass- och nationalitetshandlingar för svenska till orter utom Sverige gående fartyg, samt Kongl. förordningen af samma dag, angående sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdandet af sjömansrulla, dels i andra författningar.

På sätt komiterade redan omförmält (sid. 11), ansågo 1870 års statsrevisorer, att den under utrikesdepartementet hörande afdelningen för konsulatärenden borde, utan att dess personal behöfde särdeles utvidgas, kunna nöjaktigt besörja kollegiets andel i skriftvexlingen med konsulerna och handhafvandet af de tvänne mindre å stat anvisade anslag, dels till godtgörande af vissa förskott åt nödstäldt svenskt sjöfolk och dels till betäckande af sådana konsulernes utgifter för svenske undersåtar, för hvilka godtgörelse af allmänna medel icke annorlunda är medgifven. Likaså borde, enligt revisorerens åsigt, de cirkulär och kungörelser, som angående fyrrar, smittosamma sjukdomar m. m. af kollegiet med anledning af konsulernes rapporter utfärdas, kunna från utrikesdepartementet, möjligen i vissa fall efter sundhetskollegiets hörande, utställas, helst den kollegiala formen för dylika ärendens behandling icke torde vara behöflig.

1874 års komiterade uttalade sig med bestämdhet emot en sådan öfverflyttning. De anförde i fråga om de gemensamma konsulatärendena att i de fall, då Sveriges och Norges intressen icke vore identiska, hvilket i dylika frågor lätteligen kunde inträffa, bevakades Sveriges bästa af kommerskollegiet och Norges af departementet för det inre, hvarefter beslut blefve fattadt antingen i sammansatt statsråd eller i vissa fall af ministern för utrikes ärendena. Blefve kommerskollegiets bestyr med dessa ärenden öfverflyttade till utrikesdepartementet, så skulle, under det att det norska intresset fortfarande bevakades af departementet för det inre, det svenska komma att sakna målsman, som kunde se frågorna ur rent svensk synpunkt. Likställigheten mellan de begge rikena skulle således rubbas; och ministern för utrikes ärendena, hvilken ju i viss mening måste anses vara en unionel embetsman, skulle dessutom komma i en skef eller brydsam ställning till de omnämnda frågorna. De invändningar, som komiterade anført mot de särskildt svenska ärendenas öfverflyttning, innehållas i ofvan (sid. 13 och 14) anförda allmänna uttalanden, hvaribland särskildt må framhållas hvad komiterade erinrade i afseende å olämpligheten att till ett statsdepartement öfverflytta ärenden, som vore af beskaffenhet att icke lämpa sig för omedelbar föredragning i statsrådet. Såsom exempel på dylika ärenden anförde komiterade för öfrigt frågan om ersättning till konsulter för utgifter för sjömäns hemförskaffande, af hvilka frågor hundratals årligen förekomme. För hvarje beslut om anordnandet af sådan ersättning erfordrades granskning af konsulns räkning med tillhörande verifikationer; och dylik revision, yttrade komiterade, kunde väl icke egna sig för handläggning i statsrådet.

Vid föredragningen den 2 mars 1875 inför Eders Kongl. Maj:t af komiterades betänkande anförde chefen för civildepartementet såsom ett ytterligare stöd för den af komiterade mot konsulatärendenas öfverflyttning till utrikesdepartementet uttalade åsigt, att då konsulatväsendets uppgift oemotsägligen vore att bland annat tillgodose och bevaka svenska handelns och sjöfartens intressen å utländska orter, detsamma lämpligen kunde och borde fortfarande, såsom dittills, underordnas den myndighet i hemlandet, hvilken hade att i allmänhet vårda sig om handeln

och sjöfarten. Deraf följde, att den nya styrelsen för handeln och näringarna, om den komme till stånd, äfven borde hufvudsakligen öfvertaga den befattning, kommerskollegiet haft med konsulatärenden, äfven om någon del af dessa ansåges böra framdeles öfverflyttas till den i utrikesdepartementet befintliga handels- och konsulatafdelning.

Vid remissen af Eders Kongl. Maj:ts med anledning af komiterades förslag aflättna proposition angående kommerskollegiets indragning yttrades i första kammaren och vid behandlingen af statsutskottets deröfver afgifna betänkande anfördes i Riksdagens båda kamrar åtskilligt såväl för som mot en dylik öfverflyttning. Skälen för öfverflyttningen angäfvos hufvudsakligen vara, *dels* att konsulatärenden skulle komma att handläggas bättre i utrikesdepartementet än i kollegiet, *dels* att utrikesdepartementet derigenom skulle komma i tillfälle att bättre än eljest verka i landets intresse och de af dess tjänstemän, som framdeles komme att sändas till utlandet, genom att på förhand hafva tagit befattning med sådana ärenden, erhålla ökad förmåga att verka i fosterlandets tjänst. Häremot invändes väsentligen, *att* genom en sådan öfverflyttning utrikesdepartementet skulle till stor del blifva ett svenskt embetsverk och derigenom komma att förlora sin unionela egenskap, *att* det embetsverk, som hade att vårda handelns, sjöfartens och industriens intressen, behöfde från konsulerna direkt få mottaga rapporter om hvad i utlandet tilldrager sig på dessa områden, *att* utrikesdepartementet redan hade många och viktiga konsulatärenden att handlägga och sålunda ingalunda vore inskränkt till handläggning af endast diplomatiska ärenden, hvadan den ifrågasatta öfverflyttningen icke vore för tjänstemännens utbildning behöflig. Dåvarande statsministern för utrikes ärendena uttalade, att derest det unionela förhållandet mellan Sverige och Norge icke förefunnes, vore det visserligen riktigast, att hela konsulatväsendet lydte under utrikesdepartementet, och att han vore villig ingå på ett öfverflyttande af alla konsulatärenden till departementet, derest detsamma hade endast med Sverige att göra, men att han vid det förhållande, att de norska konsulatärendena behandlades af ett norskt regeringsdepartement, måste påyrka, att något svenskt embetsverk äfven skulle finnas

för dylika ärendens handläggning, på det icke utrikesministern i dessa frågor skulle förlora sin egenskap af unionel embetsman. Det finnes visserligen icke något hinder för öfverflyttande af en del ärenden från kommerskollegiet till utrikesdepartementet, men han kunde icke inse fördelarne af en sådan anordning, så länge ett särskildt embetsverk för handel och näringar lika fullt måste bibehållas.

Den jemlikt Eders Kongl. Maj:ts beslut den 12 februari 1875 nedsatta svensk-norska komité för afgifvande af utlåtande om de förenade rikenas konsulatväsende samt förslag till förnyad konsulsstadga upptog icke till behandling förslaget om den öfverflyttning, hvarom här är fråga, och anledningen till att så icke skedde angifves i komiténs den 4 november 1876 afgifna underdåniga betänkande på följande sätt.

Komitén hade sig väl bekant, heter det, att i Sverige fråga varit å bane om indragning af kommerskollegiet eller om dess reorganisation medelst inskränkning af dess göromål och personal, samt att för vinnande af sådant ändamål föreslagits bland annat, att den befattning, kollegiet enligt gällande lagstiftning hade med konsulatärendena, borde upphöra och kollegiets åligganden i detta afseende öfvertagas af utrikesdepartementet; men så vidt detta förslag härflutit från och stått i sammanhang med sträfvanden att förenkla och förbättra den svenska administrationen, hade det syntts vara för det komitén nådigst gifna uppdrag alldeles främmande och i sådant afseende icke utgjort föremål för komiténs öfverläggningar. Nämnda uppdrag hade dock förekommit komitén så vidsträckt, att det icke kunnat eller bort utesluta ett skärskådande af nyss omförmälda förslag från en annan synpunkt, nemligen i hvad mån ett genomförande af förslaget skulle främja konsulatväsendets utveckling och blomstring. Komitén hade därför för sig uppstått tvänne frågor. Den ena vore, om icke konsulatväsendet skulle vinna derpå, att ehuru någon öfverflyttning till utrikesdepartementet af de konsulatärenden, hvilka, såsom rent norska, behandlades af departementet för det inre, af skäl som låge i öppen dag icke kunde ifrågasättas, sådan öfverflyttning likväl vidtoges i afseende å de konsulatärenden, hvilka, såsom rent svenska, af kommerskollegiet blefve handlagda, eller med

andra ord om icke en tudelning af konsulatväsendets styrelse, ehuru afgjordt sämre än en fullständig enhet, likväl vore att föredraga framför den rådande tredelningen.

Den andra frågan vore, om icke genom de rent svenska konsulatärendenas öfverflyttande från kommerskollegiet till utrikesdepartementet de inom detta departement anstälde embets- och tjänstemän skulle vinna en mångsidigare och rikare erfarenhet i allt hvad som rörde konsulatärenden i allmänhet och derigenom fullständigare utbildas för diplomatkallet och det dermed förenade öfvervakandet af konsulatväsendet, allt till fromma för detta senare. Men huru än dessa båda frågor, så i sin allmänlighet uppställda, måtte besvaras, stode det likväl klart för komitén, att vid bedömandet af de förutsättningar och villkor, under hvilka, utan förfång för ej mindre svenska handeln och sjöfarten, om hvilka kommerskollegiet har att sig vårda, än äfven andra svenska intressen, den åt kollegiet uppdragna befattningen med konsulatärenden skulle kunna öfverflyttas till utrikesdepartementet, måste tagas hänsyn till åsikter och skäl, hvilkas berättigande och giltighet endast från uteslutande svensk synpunkt kunde nöjaktigt uppskattas och på hvilka komitén därför icke kunde inlåta sig.

Komitén fann sig därför vid utarbetandet af förslag till en för båda rikena gemensam förordning af konsulatväsendet icke kunna taga vidare hänsyn till förslaget om de svenska konsulatärendenas öfverflyttning till utrikesdepartementet, utan lade till grund för sitt arbete de då och allt fortfarande i hvartera riket för sig bestående förhållandena med konsulatärendenas behandling.

Sedan vederbörande svenska och norska myndigheter afgifvit infortrade utlåtanden öfver nämnda komité's betänkande, anmäldes ärendet i svenskt statsråd den 31 december 1879 af dåvarande ministern för utrikes ärendena, af hvars anförande komiterade jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga medgifvande fått del. Komiterade anse sig derur böra återgifva följande.

Efter att hafva redogjort för 1874 års komiterades åsigt i frågan yttrade hans excellens, att derest alla konsulatärenden, såväl svenska

som norska, kunde få läggas direkte under utrikesdepartementet, skulle möjligen en dylik förändring visa sig ändamålsenlig, men då sådant ej läte sig göra med de rent norska, syntes denna omständighet i och för sig innebära ett afgörande skäl, hvarför sådant ej heller borde ske med de rent svenska, utan dessas behandling böra öfverlätas åt ett fristående svenskt embetsverk, hvarigenom likställigheten bibehölles. Detta blefve deremot icke händelsen, derest det för båda rikena gemensamma och af båda gemensamt efter öfverenskomna grunder aflönade utrikesdepartementet skulle omhändertaga icke blott de gemensamma utan äfven de rent svenska ärendena och sålunda i denna del förvandlas till ett särskildt svenskt embetsverk. En sådan anordning skulle utan tvifvel betaga ministern för utrikes ärendena den opartiska ställning, han för närvarande innehade, då han vid föredragningen i sammansatt statsråd af de för båda rikena gemensamma ärenden hade en sjelfständig svensk myndighets utlåtande att åberopa, likaväl som det norska. Upprättandet inom utrikesdepartementet af en särskild afdelning för svenska konsulatärenden, hvilket af en öfverflyttning blefve den nödvändiga följden, skulle på intet vis i detta afseende kunna ersätta kommerskollegiet. Vore än denna afdelning i tillfälle att med lika vidsträckt sakkännedom i alla frågor afgifva sina utlåtanden, kunde den likväl aldrig för dessa göra anspråk på samma grad af sjelfständighet, då densamma, hvars hela personal förmodligen komme att utgöras af allenast en byråchef, lydande omedelbart under departementet, måste förutsättas taga intryck af ministern för utrikes ärendena och uttala dennes mening.

Under förutsättning, att ett embetsverk för handhafvandet af den mångfald ärenden, som röra vår handel och sjöfart och våra näringar, icke under några omständigheter kunde undvaras, antingen i form af statsdepartement, kollegium eller styrelse, blefve det alltid nödvändigt, om ock de rent svenska konsulatärendena förlades omedelbart under utrikesdepartementet, att alla från konsulerne inkommande berättelser rörande vår skeppsfart på främmande länder och utsigterna för densamma samt beträffande våra och andra länders handelsförhållanden m. m. ofördröjligen öfverlemnades från utrikesdepartementet till det ifråga-

varande embetsverket, der dessa berättelser otvifvelaktigt hade sin rätta plats och för hvilket de vore oundgängligen nödvändiga, icke blott för de statistiska redogörelsernas sammanfattande, utan äfven såsom viktiga källor, hvarifrån upplysningar i förevarande afseenden från främmande länder vore att hemta. Det låge nemligen i öppen dag, att en anordning, hvarigenom allt som rörde utrikes handel och sjöfart skulle både i statistiskt och annat afseende behandlas uteslutande af utrikesdepartementet med förbigående af det embetsverk, som hade sig uppdraget att vara målsman för inrikes handel och sjöfart, industri och näringar, icke vore lämplig. Men då blefve det endast en omväg att låta konsulsrapporterna i sådana ämnen taga vägen genom utrikesdepartementet, likasom att förmena kommerskollegiet eller det embetsverk, som finge sig dettas göromål anförtrodda, att utan utrikesdepartementets mellanhand från våra agenter i utlandet infordra upplysningar eller att till dem utfärda de instruktioner, det ansåge behöfliga.

Sedan ministern derefter dels med ledning af de uppgifter, 1874 års komiterade lemnat i sitt betänkande, redogjort för antalet och beskaffenheten af de konsulatärenden, kommerskollegiet haft att handlägga under loppet af år 1873, samt med stöd deraf framhållit, huru få och obetydliga de ärenden vore, som skulle kunna utan synnerlig olägenhet till utrikesdepartementet öfverflyttas, och dels betonat att till utrikesdepartementet redan inkomme mer än tillräckligt antal liknande mål för att bereda tjänstemännen derstädes en fullständig kännedom om sättet för deras behandling, fann ministern sig böra nekande besvara de af 1875 års svensk-norska komité uppställda tvänne frågor.

Ministern slutade med att hemställa, att i den under utarbetande då varande förordningen angående konsulatväsendet kommerskollegiet måtte upptagas såsom den myndighet, hvilken egde att handlägga särskildt svenska konsulatärenden. I öfverensstämmelse härmed behagade Eders Kongl. Maj:t ock fatta beslut.

Att uppdraga en bestämd gräns mellan konsulatärenden och ärenden, som röra utrikes handel och sjöfart, låter sig icke göra. Redan häraf torde det vara klart, att en verklig öfverflyttning till utrikesdepartementet af samtliga de konsulatärenden, kommerskollegiet för närvarande har att handlägga, icke kan genomföras utan en betydlig utvidgning af nämnda departements verksamhetsområde. Då en sådan utvidgning icke i och för sig lärer böra ifrågasättas och Eders Kongl. Maj:t vid utförandet af det uppdrag, komiterade fått sig anförtrodt, uttryckligen fäst den inskränkning och begränsning, att för handläggning af ärenden angående handel och näringar bör finnas ett särskildt embetsverk, hafva komiterade funnit sig böra undersöka allenast, hvilka slag af konsulatärenden må kunna med någon fördel, i afseende å administrativ förenkling, besparing i kostnad eller eljest, till utrikesdepartementets handläggning öfverföras.

Innan komiterade ingå på denna undersökning, vilja komiterade emellertid i korthet beröra frågan, i hvad mån utrikesdepartementets unionela ställning, som med förevarande ärende uppenbarligen eger samband, bör på dess afgörande utöfva inflytande. Komiterade kunna icke annat än tillmäta ofvan återgifna yttranden härom af en minister för utrikes ärendena den mest afgörande betydelse, helst deri uttalade åsigt, enligt hvad under sammanträde med komiterade blifvit af embetets nuvarande innehafvare muntligen tillkännagifvet, af honom i allo delas.

Väl torde de fall vara sällsynta, der de förenade rikenas intressen i handels- och sjöfartsfrågor kunna antagas vara mot hvarandra stridande, men icke så sällan inträffar, att de äro till graden olika. Hvad för det ena riket framträder såsom ett intresse af betydande vikt, kan synas likgiltigt för det andra eller åtminstone ej värdt någon uppoffring. Vid valet af lämpligaste utvägar att nå ett föresatt mål kan jemväl en på nationella egendomligheter i viss mån grundad skiljaktighet i uppfattning göra sig gällande. Exempel härpå föreligga från senaste årens underhandlingar med främmande makter i viktiga frågor. Vid sådana tillfällen är det af utomordentlig vikt, att den för båda rikena gemensamme utrikesministern icke blott i verkligheten förblifver en opartisk

rådgifvare utan ock i allo bevarar det yttre skenet deraf. Den utredning, som skall dels från svensk, dels från norsk sida föregå beslutsfattande, bör därför göras på sådant sätt, att den icke på förhand inverkar på, än mindre binder hans mening. Att så *möjligen* blefve fallet, om utredningen för svensk del skedde uteslutande af en under utrikesdepartementet sorterande byråchef, lärer icke kunna bestämdt förnekas och i hvarje fall bjuder en mot brödrafolket skyldig grannlagenhet att icke skapa former, som kunde gifva ens skenbar anledning till misstro i dylikt hänseende.

Af hvad nu blifvit anfördt framgår, att komiterade vid uppgörande af sitt förslag till fördelning af konsulatärenden mellan utrikesdepartementet och det embetsverk, som skall hafva bestyr med handels och näringarnas angelägenheter, måst såsom ett främsta vilkor uppställa den fordran, att det senare skall besitta medel att förskaffa sig fullständig sakkunskap för afgifvandet af utlåtanden i gemensamma konsulatärenden såväl som i handels- och sjöfartsangelägenheter, som röra de för- enade rikena gemensamt. Hit höra utom handels- och sjöfartskonventioner med främmande makter, frågor om konsulatens organisation och löneförhållanden, om tillsättning af konsulter och lönade vicekonsulter samt om ändring eller förklaring af konsulsstadgan eller utfärdande af andra gemensamma föreskrifter för konsulterna. För vinnande af den sak- och personkännedom, som härför erfordras, är åter af nöden, att konsulterna stå i omedelbar förbindelse med embetsverket och dit ingifva berättelser samt att detta kan gifva konsulterna föreskrifter i tjänsteväg och öfver dem utöfva någon disciplinarisk myndighet.

För utrikesdepartementet vore det helt säkert icke till fördel att öfvertaga ärenden, hvilka icke kunde inordnas i dess nu bestående afdelningar. En särskild byrå för svenska konsulatärenden med särskild personal, lönad af svenska statsmedel allena, kunde nämligen icke bereda utbildning för de af departementets tjänstemän, som funnes anställda i öfriga byråer, med mindre en mycket tät omsättning af personalen mellan dessa och den svenska byrån blefve anordnad, hvilket åter påtagligen komme att å ömse håll menligt inverka på ärendenas be-

handling. Någon administrativ förenkling läge visserligen icke heller i en dylik anordning.

Verkliga förhållandet är för öfrigt, att utrikesdepartementet redan med nuvarande arbetsfördelning i afseende å konsulatärenden har en mångfald af sådana (öfver 1,000 årligen) att handlägga och att antalet af dessa ärenden är i ett jemnt stigande. Handels och sjöfartens intressen i utlandet tillkommer det dessutom departementet att bevaka, hvadan tillfälle till utbildning i kännedomen härom ingalunda saknas för departementets tjenstemän. Denna utbildning blifver i samma mån mer mångsidig, som departementets ställning till Norge gifver detsamma ett tillskott af ärenden, hvilka endast undantagsvis komma under kommerskollegiets behandling.

Af konsulatärenden, som nu handläggas af kommerskollegiet, skulle några smärre öfvergå till utrikesdepartementet, derest den svensk-norska konsulatkomiténs förslag till förordning om konsulatväsendet blefve af Eders Kongl. Maj:t gilladt. Komiterade, som förutsätta att med afgörandet häraf fått anstå endast i afvaktan å en slutlig lösning af frågan om kommerskollegiets indragning eller ombildning, vilja tillåta sig att påpeka vigten deraf, att en på detta förslag grundad ny författning om konsulatväsendet snart må aflösa den numera i flera hänseenden föråldrade konsulsstadgan af år 1858. Derigenom blefve utrikesdepartementets befattning med konsulatärenden i väsentliga delar vidgad, men det embetsverk, som skulle omhändertaga de särskildt svenska konsulatärendena, blefve icke därför befriadt från göromål i motsvarande mån, enär konsulatkomiténs förslag uppställer större fordringar än nu gällande författningar på vidtagandet af åtgärder från de öfverordnade myndigheternas sida till underlättande af konsulartjenstemännens embetsverksamhet. De nyss berörda smärre ärendena angå konsulens edgång samt kontrollen öfver konsulatens arkiv (konsulatkomiténs förslag till förordning §§ 47 och 48).

En vigtig grupp af konsulatärenden utgöres af arfsmålen. Dessa äro nu fördelade mellan utrikesdepartementet och kommerskollegiet, utan att någon gräns för det ena eller andra verkets befattning med sådana finnes uppdragen. Regeln är blott att det embetsverk, till hvil-

ket målet inkommit, fullföljer dess behandling. Till utrikesdepartementet inkomma sådana mål dels från beskickningarna, dels från myndigheter eller enskilde i riket. Men äfven konsulaten, särskildt i Norra Amerika, vända sig ofta dermed till utrikesdepartementet. En lämplig delning torde kunna göras sålunda, att arfsmål efter sjöfolk fortfarande handläggas af kommerskollegiet, som bör meddela sjömanshusen underrättelser om dödsfallet, men att i fråga om andra svenske undersåtar utrikesdepartementet har att verkställa utredningen. Inom denna senare grupp skulle då falla de talrika och ofta rätt invecklade arfsfrågorna efter i Förenta Staterna aflidne emigranter, hvilka frågor af flera skäl lämpligen torde böra af utrikesdepartementet handläggas.

De bestyr, som föranledas af enskildes framställningar om upplysning rörande utrikes vistande personer, af hvilket slags ärenden utrikesdepartementet redan mottager åtskilliga, torde utan undantag kunna dit förläggas.

Enär utrikesdepartementets kameralafdelning regelbundet har att besörja penningtransaktioner med icke blott alla de lönade konsulaten utan ock med många af de olönade, hafva komiterade ansett det kunna leda till en afsevärd förenkling, om utjemnandet af det mellanhafvande, kommerskollegiet har med konsulaten, i allmänhet öfverlemnades till departementet. Denna åsigt har vunnit stöd af ett yttrande, som förekommer i kollegiets underdåniga utlåtande den 14 januari 1881, angående ifrågasatt öfverflyttande till statistiska centralbyrån af kollegiets bestyr med vissa statistiska redogörelser m. m. Det heter nemligen i detta utlåtande, att expeditionen af hithörande göromål »är förenad med mycken tidspillan, enär exempelvis vid de ofta återkommande tillfällen, då arfsmedel efter i utlandet aflidne svenskar blifvit öfverlemnade till kollegiet, erfordras dels vaxlars endosserande och försäljning samt kontroll af kursuträkningar och dels inköp af postremissvexlar, innan de inkomna beloppen kunna till vederbörande öfversändas; hvarjemte, och då konsulerne ofta med en vaxel redovisa ej mindre nyss nämnda medel än ock sjömansinvisningsmedel, det influtna beloppet bör efter vaxels försäljning fördelas så, att hvarje post särskildt för sig uträknas och

bokföres i svenskt mynt. I afseende å de konsulerne tillerkända ersättningsbelopp kunna dessa icke förr än efter inköp af vaxlar utföras i svenskt mynt och utassignerat af de för sådant ändamål anvisade särskilda anslag, och vaxelkostnaden måste förskottvis bestridas för att sedermera från vederbörande anslag godtgöras».

Med den af komiterade nu ifrågasatta anordning skulle vinnas dels den förenkling, att kollegiet i de flesta fall undginge besvär med inköp och försäljning af utländska vaxlar, dels någon besparing derigenom, att utrikesdepartementet oftast genom en enkel bokföringsåtgärd och utan trassering, inköp eller försäljning af vaxlar kunde verkställa liqvinden. Utjemmandet mellan departementet och kollegiet kunde lämpligen ske vid hvarje månads utgång eller något oftare, derest omständigheterna i särskilda fall det kräfde, såsom då större belopp skulle liqvideras. Att ingå i en närmare redogörelse för alla enskildheterna af en sådan anordning, torde icke nu behövas, helst det först efter direkt öfverläggning mellan departementet och embetsverket lär kunna bestämmas, hvilka konsulat utom de lönade anordningen bör omfatta.

I sammanhang härmed vilja komiterade erinra, att revisionen af de vid de lönade konsulaten för konsulskassans räkning uppburna afgifter af svenska fartyg, hvilken revision nu verkställas i utrikesdepartementet, bör öfvergå till det embetsverk, som mottager skepplistorna från konsulaten. Revisionen kan nämligen icke försiggå utan tillgång till skepplistorna och dessa måste på grund häraf nu från kollegiet utlånas, när departementet skall verkställa revisionen. Då listorna emellertid ofta samtidigt behövas i kollegiet för statistisk bearbetning, måste antingen denna eller revisionen anstå. Förenas båda göromålen hos samma embetsverk, torde deremot utan svårighet kunna träffas anordningar, hvarigenom sådan kollision undvikas. Komiterade vilja alltså i likhet med konsulatkomitén (förslag till förordning § 131 mom. 1) tillstyrka, att revisionen af de för konsulskassans räkning uppburna afgifter af svenska fartyg må verkställas af det embetsverk, som träder i kollegiets ställe. En motsvarande anordning eger redan rum i afseende å afgifterna af norska fartyg.

Hvad komiterade sålunda funnit sig böra hemställa i fråga om öfverflyttning af konsulatärenden från kommerskollegiet till utrikesdepartementet, torde icke behöfva föranleda ökning i departementets personal och icke heller åstadkomma rubbning i dess nuvarande organisation. En öfverflyttning i mera väsentlig mån af de i kollegiet för närvarande handlagda konsulatärenden skulle deremot otvifvelaktigt föranleda behof af ökade arbetskrafter i departementet samt derjemte nödvändigöra upprättandet af en särskild svensk byrå derstädes, en åtgärd som komiterade på redan anförda skäl måste bestämdt afstyrka.

3:o. Ärenden angående sjömanshusen.

Sjömanshusen äro, enligt det för dem den 4 mars 1870 utfärdade nådiga reglemente, hvars lydelse i vissa fall undergått förändring genom Kongl. kungörelsen den 16 mars 1877, för närvarande ställda under in-seende af kommerskollegiet.

Val af ledamöter i sjömanshusdirektion förrättas inför magistraterna, som anmäla valens utgång för kollegiet, hvilket derefter utfärdar förordnanden för de valde. Direktionerna för sjömanshusen insända årligen till kollegiet förteckningar öfver de till sjömanshus och dess områden hörande fartyg samt å antalet fartygsbefälhafvare, maskinister, eldare och öfrige sjömän, allt enligt fastställda formulär. Blanketter till dessa förteckningar äfvensom till mönstrings- och sjömansböcker tillhandahållas kostnadsfritt af kollegiet, som det jemväl åligger meddela vederbörande sjömanshusdirektioner de närmare bestämmelser i ämnet, hvilka kunna finnas af behofvet påkallade. Äfven blanketter till de i Kongl. förordningen den 4 juni 1868, angående ordningen för sjöfolks på- och afmönstring m. m., föreskrifna sjömansrullor anskaffas af kollegiet och tillhandahållas sjömanshusen eller vederbörande magistrater. För de med sjömanshusdirektionernas brevexling förknippade utgifter, så vidt de icke utan svårighet kunna af sjömanshusens inkomster bestridas, ega

direktionerna göra framställning om godtgörelse hos kollegiet. De genom kollekter i kyrkorna för sjömanshusen insamlade medel insändas till kollegiet, som fördelar dem på sjömanshusen i förhållande till antalet inskrifne sjömän. En liknande fördelning efter enahanda grund åligger det kollegiet att verkställa af sjömanshusens andelar i böter och viten, som åläggas enligt reglementet för sjömanshusen och enligt förordningen angående sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdandet af sjömansrulla, äfvensom enligt förordningen angående mätning af handelsfartyg samt förordningen angående pass- och nationalitetshandlingar. Af revisorerne mot sjömanshusdirektions förvaltning eller räkenskaper gjorda anmärkningar anmälas i vissa fall hos kommerskollegiet. Besvär öfver sjömanshusdirektions beslut i förvaltningsärenden anföras hos kollegiet. Alla ärenden, som angå sjömanshusens förvaltning och icke äro af egenskap att tillhöra domstols handläggning, skola af kollegiet pröfvas och afgöras. Äro målen af den beskaffenhet, att de enligt gällande lag eller författning böra af domstol handläggas, vidtager kollegiet för målens anhängiggörande nödiga åtgärder. Slutligen afgifver kollegiet, när sådant påkallas, underdåniga utlåtanden i frågor rörande sjömanshusen.

För att i någon mån belysa omfånget af de bestyr, som härflyta af kollegiets befattning med sjömanshusen, må här nämnas, att med frånräknande af de så kallade »notices to mariners» och andra kungörelser för sjöfarande, som årligen till stort antal af de förenade rikenas konsulter insändas, inkommo till kollegiet skrivelser från myndigheter eller enskilde rörande sjömanshusen:

år 1882	273
» 1883	258.

Samtidigt expedierades från kollegiet dylika skrivelser till ett antal af:

år 1882	306
» 1883	459.

Dessutom hafva utan missiv till sjömanshusdirektionerna öfversändts ofvan omnämnda blanketter och från konsuler inkomna underrättelser för sjöfarande; utgörande antalet postförsändelser till sjömanshusen enligt kollegiets postböcker under år 1882 summa 990 och under år 1883 summa 748.

Vid underdånig föredragning den 2 mars 1875 af, bland annat, 1874 års komités här ofvan omförmälda betänkande ifrågasatte, såsom redan blifvit omförmäldt, dåvarande chefen för civildepartementet, huruvida icke kommerskollegiets åligganden med afseende å sjömanshusen borde öfverflyttas å Kongl. förvaltningen af sjöärendena.

Med anledning häraf hafva jemväl komiterade tagit i öfvervägande, huruvida icke den befattning med ärenden rörande sjömanshusen i riket, som för närvarande åligger kommerskollegiet, borde öfverflyttas å Kongl. marinförvaltningen. Då det emellertid för ett rätt bedömande af denna fråga syns komiterade af vigt att erhålla en närmare och på nuvarande förhållanden grundad utredning ej mindre angående behovet af sjömanshusens ställande i ett mera omedelbart och underordnad förhållande till flottans styrelse, än ock huruvida, derest ett dylikt behof verkligen föreläge, detsamma kunde på ett tillfredsställande sätt tillgodoses genom en öfverflyttning å marinförvaltningen af inseendet öfver sjömanshusen, äfvensom beträffande de närmare villkoren i öfrigt för en dylik öfverflyttnings verkställande, anhöllo komiterade i skrifvelse den 30 november sistlidet år, att Kongl. marinförvaltningen ville i omförmälda hänseende meddela yttrande.

Uti den 4 sistlidne januari med anledning häraf afgifvet svar, har emellertid Kongl. marinförvaltningen erinrat bland annat, att det visserligen enligt 1841 års instruktion för förvaltningen af sjöärendena tillkommit nämnda embetsverk att hafva kännedom om antalet af de vid rikets sjömanshus inskrifne personer, i hvilket afseende Konungens befallningshafvande årligen inom januari månads utgång haft att till förvaltningen insända summarisk uppgift på skeppare, matroser, jungmän m. fl., men vore denna bestämmelse utlemnad både i 1872 års instruktion för förvaltningen af sjöärendena och i 1877 års instruktion för

Kongl. marinförvaltningen, som inrättats i dess ställe. Marinförvaltningen utöfvade för öfrigt enligt berörda instruktion öfverstyrelsen vid flottan endast i ekonomiskt och tekniskt hänseende, men med upprätthållandet af flottans militära styrka hade marinförvaltningen icke någon som helst befattning. De summariska uppgifter öfver det på sjömanshusen inskrifna kofferdisjömanskapet, hvilka enligt gällande reglemente för sjömanshusen årligen skulle ingifvas till förvaltningen af sjöärendena, ingåfves också numera till sjöförvarsdepartementets kommandoexpedition. Flottans styrelse egde för öfrigt äfven härförutan tillfälle att utöfva kontroll öfver den beväringsskyldiga styrkan. Enligt § 7 mom. 2 i 1860 års beväringsslag ålåge det nemligen öfverståhållarembetet och vederbörande magistrater att inom den 1 februari hvarje år till sjöförvarsdepartementet insända specifik uppgift å antalet af de i hvarje stad skattskrifne och för öfrigt i dess sjömansrullor inskrifne beväringsskyldige sjökaptener, styrmän och sjöfolk af handelsflottan samt maskinister å enskilda personers eller bolags fartyg; och infortrade bemälda departement, om något skulle vid dessa uppgifter vara att erinra, genom öfverståhållarembetet och vederbörande magistrater behöfliga rättelser. I händelse af krig komme flottan visserligen i behof af ett icke obetydligt antal af handelsflottans fartyg, och vore det för flottans styrelse följaktligen af vigt att på förhand ega kännedom om dessa fartyg både till antal och beskaffenhet, men i detta hänseende syntes flottans styrelse, utan annan kontroll än den som för närvarande gälde, kunna förlita sig på de uppgifter och räkningar beträffande handelsflottan, som för det allmännas räkning uppsamlades genom sjömanshusen; hvarförutom det vore uppenbart, att om någon åtgärd på förhand skulle behöfva vidtagas för att bereda flottan säker tillgång på det ena eller andra af handelsflottans fartyg i händelse af krigsutbrott, sådan åtgärd måste hvila på öfverenskommelse mellan flottans styrelse och de enskilda fartygens egare, utan att sjömanshusens befattning behöfde för detta ändamål tagas i anspråk. I marinförvaltningen vore slutligen göromålen på alla händer mycket trägna, och för den händelse att tillsynen öfver sjömanshusen skulle komma att dit öfver-

flyttas, erfordrades såsom ett oundgängligt vilkor för ärendenas jemna gång, att marinförvaltningens personal förstärktes till så stort antal, som för de nya göromålens handläggning af tjenstemännen inom verket erfordrades.

Af hvad sålunda blifvit anfördt, synes otvetydigt framgå, att flottans styrelse äfven under nuvarande förhållanden icke saknar tillfälle till nödig kontroll öfver det bevaringspligtiga manskapet samt erforderlig kännedom om handelsflottans fartyg såväl till antal som beskaffenhet, samt att sålunda en öfverflyttning af inseendet öfver sjömanshusen på marinförvaltningen eller någon annan bland flottans myndigheter ur berörda synpunkter icke är af något egentligt behof påkalladt.

De af kommerskollegiets nuvarande befattning med sjömanshusen härflytande göromål äro för öfrigt af den betydighet och omfattning, att en öfverflyttning af dem på något redan bestående embetsverk icke kan ske utan en motsvarande tillökning i detta embetsverks arbetskrafter. Någon minskad kostnad för statsverket skulle på grund häraf antagligen icke komma att beredas genom den ifrågasatta åtgärden. Härtill kommer, att de förenade rikenas konsuler, hvilka, enligt hvad ofvan blifvit omförmäldt, hafva att till kommerskollegiet insända åtskilliga meddelanden, som sedermera skola tillhandahållas sjömanshusen, redan nu äro i sin embetsverksamhet underordnade tre myndigheter, nemligen utrikesdepartementet, kommerskollegiet och det norska departementet för det inre. Af flera skäl kan det icke ifrågasättas att sätta dem i beröring med ännu en fjerdemyndighet. Men äfven om ifrågavarande meddelanden lämpligen skulle kunna tillhandahållas sjömanshusen genom annan myndighet än den, hvilken de i allmänhet vore underordnade, och sålunda berörda svårighet kunna undvikas, torde det dock icke utan trängande nödvändighet vara skäl att mellan olika myndigheter splittra den befattning med frågor rörande svenskt sjöfolk i allmänhet, som för närvarande är förenad i kommerskollegiets hand. Frågor rörande sjömanshusen, rörande sjömans rymning, rörande i utlandet affidet svenskt sjöfolks kvarlåtenskap, rörande utfärdandet af fribref och befälhafvarebref med flera

hit hörande ärenden stå otvifvelaktigt alla i det samband, att de lämpligast handläggas af en och samma myndighet.

På grund häraf anse komiterade, att frågan om ett skiljande från kommerskollegiet eller ett i dess ställe inrättadt embetsverk af befattningen med sjömanshusen bör förfalla.

4:o. Ärenden angående utfärdandet af pass- och nationalitetshandlingar för svenska fartyg.

Kommerskollegiets åligganden med afseende å pass- och nationalitetshandlingar för svenska, till orter utom Sverige gående fartyg äro bestämda uti Kongl. förordningen angående detta ämne af den 4 juni 1868 med deri genom Kongl. kungörelsen den 16 mars 1877 vidtagna ändringar. För erhållande af *fribref* ingifvas fartygs bilbref och måtbref samt bevis om aflagd redareed till kollegiet, som efter granskning af de ingifna handlingarna utfärdar fribref enligt föreskrifvet formulär. Öfvergår fartyg utomlands i svensk ego, må kollegiet efter pröfning af de handlingar, som i detta fall böra insändas, för fartyget utfärda *interimsfribref* gällande för ett år eller till dess fartyget inom denna tidrymd inklarerar i svensk hamn. Kollegiet öfversänder interimsfribref till vederbörande konsul, hvilken jemväl skall förse fartyget med sjömansrulla, hvartill blankett genom kollegiets försorg tillställas konsuln. Det ankommer på kollegiet att, till dess fartyget anländer till Sverige, för detsamma efter pröfning af omständigheterna utfärda nytt interimsfribref, hvarje gång för högst ett år. Eger förändring till någon del rum i afseende på eganderätten till ett med fribref försedt fartyg, eller sker, der fartyget eges af aktiebolag, förändring af ledamöterna i eller sätet för bolagets styrelse, eller ombytes befälhafvare, eller undergår fartyget, oaktadt förbyggnad ej egt rum, ommätning, hvarigenom tontalet förändras, åligger det hufvudredaren att sådant anmäla hos vederbörande magistrat eller domhafvande, hvilka, efter derom å fribrefvet verkställd anteckning, skola insända underrättelse om förhållandet till kollegiet.

Sker sådan förändring i afseende å eganderätten under det ett med fribref försedt fartyg är utom riket, anmäles saken jemväl hos kollegiet, som öfver denna anmälan utfärdar s. k. *öppet bevis*, hvilket af hufvudredaren öfversändes till fartygets befälhafvare. Ombytes befälhafvare under dylika förhållanden, göres anmälan hos konsul, som derom underrättar kollegiet. Kollegiet kan, på hufvudredarens ansökan och då synnerliga skäl dertill förekomma, medgifva förändring af det namn, hvarunder fartyg blifvit försedt med fribref. Nytt fribref skall af kollegiet utfärdas: då fartygets hufvudredare blifvit ombytt; då fartyget undergått sådan förbyggnad, att dess drägtighet derigenom förändras; då fartyget så om-taklats, att dess egenskap af skepp, brigg, skonert m. m. derigenom förändrats; då fartyget bytt om namn; då till följd af vederbörliga påskriffter å fribrefvet utrymme för ytterligare anteckningar saknas, samt i öfrigt då redare sådant önskar. Uppgifves fribref vara förkommet, beror det på kollegiets pröfning, om och på hvad sätt en sådan uppgift bör styrkas, innan nytt fribref utfärdas. Inträffar, medan fartyget är i svensk hamn, något af de fall, då fribref bör förnyas, eller sker sådan förändring i eganderätten till fartyget, att det ej vidare kan anses som svensk egendom, eller förolyckas fartyget, utan att fribrefvet tillika går förloradt, skall fribrefvet återställas till kollegiet. Om, under det fartyg är utom Sverige, hufvudredare ombytes eller något af de fall inträffar, då fribref bör förnyas, skall anmälan härom göras hos kollegiet, som häröfver utfärdar *öppet bevis*. Detta bevis skall sedermera efter fartygets hemkomst jemte fribrefvet återställas till kollegiet. Går vid fartygs förolyckande äfven fribrefvet förloradt, skall sådant upptagas i befälhafvarens sjöförklaring, hvarefter denna eller utdrag deraf tillställas kollegiet. Af de böter och viten, som ådömas enligt 1868 års förordning, skall ena hälften ingå till kommerskollegiet, som fördelar beloppet mellan sjömanshusen i riket. Domstol, som ålägger dylika böter, underrättar derom i hvarje fall kollegiet. Slutligen åligger det kollegiet att hålla hand öfver ifrågasvarande förordnings efterlefnad och låta beifra öfverträdelser af dess föreskrifter.

Det har inom komitén blifvit ifrågasatt, huruvida icke de bestyr,

som föranledas af kollegiets befattning med utfärdandet af pass- och nationalitetshandlingar lämpligen skulle kunna öfverflyttas på generaltullstyrelsen. Med afseende å detta förslag har emellertid tullverkets nuvarande chef vid sammanträde med komiterade framhållit, att ifrågasvarande bestyr ega föga eller intet samband med tullstyrelsens embetsbefattning i öfrigt, hvarförutom öfverflyttningen icke kunde ske utan tillökning i tullstyrelsens personal.

Såväl på grund häraf som med hänsyn till hvad här ofvan i fråga om en öfverflyttning från kollegiet af dess nuvarande befattning med sjömanshusen blifvit anfördt, hafva komiterade ansett det framställda förslaget böra förfalla.

I sammanhang härmed vilja komiterade emellertid framhålla några omständigheter, som beröra förevarande ämne och hvilka vid en ombildning af kollegiet torde böra särskildt beaktas.

Såsom ofvan blifvit nämndt, handläggas ärenden rörande utfärdande af pass- och nationalitetshandlingar för närvarande i första hand af passkanslisten, hvilken derjemte har befattning med bland annat upprättandet af *code list*. För de anteckningar rörande fartyg och hvad dermed står i samband, som af dessa bestyr föranledas, föras af passkanslisten följande särskilda förteckningar:

1:o *fribrefsliggaren*, upplagd den 1 juli 1841, i hvilken införes namnet å hvarje fartyg, som första gången erhåller svenskt fribref, dess cert, drägtighet och fribrefsnummer samt sedermera tillkomna förändringar, hvarjemte antecknas, om fartyget förlist eller försålts till utlandet;

2:o *fribrefsdariet*, som upprättas nytt för hvarje år och hvaruti i kronologisk följd antecknas de fartyg, som under året meddelas fribref jemte deras cert, drägtighet, befälhafvare och hufvudredare äfvensom de sistnämndes vistelseort och, om fribrefvet icke är nytt, det gamla fribrefvets datum. I diariet föras derjemte särskilda förteckningar å under året förolyckade eller slojade fartyg, till utlandet försålda fartyg, utrikes

bygda fartyg, som under året första gången erhållit fribref, i Sverige bygda, städerna tillhöriga fartyg, som under året första gången erhållit fribref, dylika fartyg med hemort å landet, äfvensom under året utfärdade öppna bevis;

3:o) *befälhafvarelistan*, i hvilken uti alfabetisk ordning antecknas befälhafvarne å de med svenskt fribref försedda fartyg jemte dessas namn och fribrefsnummer;

4:o) *signallistan*, hvaruti i löpande följd antecknas fartygens signalbokstäfver jemte deras namn, hemort, tontal och för ångbåtar antal hästkrafter samt deruti skeende förändringar; samt slutligen

5:o) *code list*, hvilken innehåller detsamma som signallistan med tillägg af örlogsflottans med signalbokstäfver försedda fartyg och ur hvilken årligen afföras de fartyg, som förolyckas, slopas eller försäljas till utländska rederier.

Såsom af denna redogörelse framgår, föranleder utfärdandet af fribref flera anteckningar i samtliga dessa särskilda förteckningar. En gjord anmälan om förändrad drägtighet föranleder likaledes anteckning i både liggaren, diariet, signallistan och *code list*. Anmälan om fartygs förolyckande eller försäljning till utlandet antecknas såväl i den särskilda förteckningen i årets diarium som i det diarium, i hvilket fartygets sista fribref finnes antecknad, äfvensom i liggaren, signallistan och *code list*. Anmälan om utbyte af befälhafvare antecknas deremot endast i befälhafvarelistan, och anmälan om förändrad hemort endast i signallistan och *code list*. Angående anmälningar om förändringar i eganderätten till fartyg göras ej några särskilda anteckningar, utan anmälningsskrifvelsen bilägges endast konceptet till det senast utfärdade fribrefvet.

Det har syns komiterade uppenbart, att en mera praktisk uppställning af dessa förteckningar vore både möjlig att genomföra och ur flera synpunkter önskvärd. Visserligen lär det icke kunna undvikas, att dubbla anteckningar i flera fall måste göras, och någon nämnvärd besparing i arbete torde på grund häraf icke genom förändringen kunna ernås, men en stor fördel icke blott för det embetsverk, som handlägger ifrågavarande ärenden, utan äfven för allmänheten skulle ligga deri, att allt hvad angående svenska fartyg vore af vigt att känna och hvarom

embetsverket erhöle underrättelse, så vidt möjligt, sammanfördes i en hufvudliggare, hvilken sålunda komme att utgöra ett verkligt skeppsregister.

För att detsamma skulle motsvara sitt ändamål borde dock åtskilliga uppgifter deri inflyta, om hvilka för närvarande dels anteckningar icke göras, dels ock kollegiet på grund af gällande lagstiftning icke erhåller kännedom. Såsom ofvan blifvit nämndt, göras för närvarande ej några anteckningar med anledning af förekommande anmälningar om förändringar i eganderätten till fartyg, och under nuvarande förhållanden skulle dylika anteckningar ej heller kunna göras så fullständiga, att de medförde något egentligt gagn.

Enligt förordningen om pass- och nationalitetshandlingar skall nemligen fartygs hufvudredare vid afläggande af redareeden väl uppgifva fartygets egare, men det åligger honom icke att angifva, huru stor del hvar och en eger i fartyget. Vid sedermera inträffande förändringar i eganderätten åligger det deremot hufvudredaren att göra anmälan om samt styrka, huru stor andel i fartyget öfvergått från en delegare till en annan, och genom hvad slags fång sådant skett. Då emellertid storleken af de förste delegarnes andelar icke är känd, är det i de flesta fall omöjligt för kollegiet att veta, hvilka fartygets egare äro, och än mindre kan kollegiet af de hos kollegiet förvarade fribrefshandlingar sluta till, huru stor del hvar och en af fartygets egare har i detsamma. Detta vållar emellertid ofta olägenhet för såväl kollegiet som allmänheten, då t. ex. vid tvister med fartygsrederier är af vigt att erhålla upplysning om fartygets verkliga redare och deras andelar i fartyget. Nämnda olägenhet synes emellertid kunna undanrödjas derigenom, att hufvudredaren förpligtas att vid redareedens afläggande uppgifva ej mindre fartygets egare än äfven storleken af hvars och ens andel i fartyget.

Ett ytterligare skäl härför vilja komiterade framhålla. Enligt hvad komiterade fått sig meddeladt, har nemligen den danska sjölagskomitéen, hvars »Udkast till Sölov» lades till grund för förhandlingarna vid det sammanträde, som nämnda komité samt svenska och norska sjölagskomitéerna sistlidet år höllo i Köpenhamn, i nämnda utkast framställt förslag i syfte

att göra pantförskrifning af skepp, åtföljd af verklig sakrätt, lagligen möjlig, och blef vid nämnda sammanträde det danska utkastet i denna del enhälligt gilladt. Den inskrifning eller registrering af åtkomst till eller panträtt i fartyg, som på grund af nämnda förslag borde i privaträttsligt afseende åvägabringas, ansågs vidare lämpligast kunna och böra öfverlemnas till behandling icke af de allmänna domstolarne utan af den myndighet, som för administrativa och allmänt rättsliga ändamål förer förteckning eller register öfver skepp. Den registreringskyldighet med afseende å fartyg, som för närvarande åligger kommerskollegiet, komme sålunda, derest omförmälda förslag varder lag, att framdeles blifva väsentligen utsträckt. Såsom en lämplig förberedelse dertill samt för det gagn, som redan nu kunde vinnas af en fullständig och tillförlitlig kännedom om hvilken eller hvilka eganderätten till fartyg vid hvarje tidpunkt tillkommer, anse sig komiterade böra hemställa, att en bestämmelse i ofvan angifna syfte måtte af Eders Kongl. Maj:t meddelas.

5:o. Ärenden rörande smittosamma sjukdomar i utlandet.

Till förekommande af smittosamma sjukdomars införande bland rikets invånare, åligger det kollegiet enligt en del äldre stadganden samt på grund af den nu gällande nådiga förordningen angående detta ämne af den 19 mars 1875 att utfärda kungörelser om hvilka orter i främmande länder äro smittade af kolera eller gula febern, och skola tryckta exemplar af dessa kungörelser genom kollegiets försorg till erforderligt antal hållas vederbörande tillhanda. Vidare har kollegiet enligt nådiga förordningen den 30 maj 1879, om hvad till förekommande af pestens införande i riket iakttagas bör, att, så snart kollegiet erhållit underrättelse, att pestsjukdom utbrutit å utrikes ort, genom kungörelse förklara nämnda ort i så vidsträckt omfattning, som omständigheterna påkalla, af sådan sjukdom smittad, hvarjemte kollegiet har sig ålagdt att, när från vederbörande ingått underrättelse att sjukdomen i orten upphört, så att under tretio dygn nytt sjukdomsfall ej inträffat, genom kungörelse förklara orten fri

från sjukdomen. När anledning dertill förekommer, eger kollegiet efter pröfning af de i hvarje fall sig företeende omständigheter jemväl bestämma, om och i hvilken utsträckning ett eller flera länder, ehuru icke förklarade pestsmittade, likväl skola i afseende å samfärdseln anses såsom för smitta misstänkta; och har kollegiet att efter upphörande af de förhållanden, hvilka föranledt att anse ett land misstänkt för pestsmitta, förklara detsamma icke vidare vara misstänkt i berörda afseende.

Genom nådiga kungörelsen den 30 maj 1873, angående hvad iakttagas bör till förekommande af boskapspests och andra smittosamma husdjursjukdomars införande i riket, är det kommerskollegiet ålagdt att, så snart kollegiet erhållit underrättelse, att smittosam husdjursjukdom utbrutit å utrikes ort, genom kungörelse förklara nämnda ort i så vidsträckt omfattning, som omständigheterna påkalla, af sjukdomen smittad. Kommerskollegiet eger ock att, sedan viss, för olika fall olika lång tid förflutit från det enligt vederbörandes anmälan sjukdomen å orten fullständigt upphört, genom kungörelse förklara orten fri från sjukdomen. Har någon ort förklarats smittad af boskapspest och finnes med afseende å ortens belägenhet eller andra förhållanden anledning befara, att smitta kan till riket spridas äfven från annan eller andra orter, som icke ännu förklarats pestsmittade, har kollegiet att efter pröfning af de i hvarje fall sig företeende omständigheter bestämma, om och i hvilken utsträckning ett eller flera länder, ehuru icke förklarade pestsmittade, likväl böra anses såsom för smitta misstänkta; och ankommer det jemväl på kollegiet att, efter upphörande af de förhållanden, som härvidlag varit bestämmande, förklara ett land icke vidare vara för smitta misstänkt. Det åligger vidare kommerskollegiet att, med ledning af de utaf Eders Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande till kollegiet insända uppgifter angående de sjöstäder inom länen, uti hvilka veterinärer finnas anstälde, vid början af hvarje år kungöra förteckning å de städer, i hvilka införsel sjöledes af nötboskap, får, getter och andra idislande djur äfvensom af hästar må ega rum, hvarförutom kollegiet skall utfärda kungörelser angående de i detta afseende för kollegiet anmälda ändringar.

Det blef, såsom komiterade ofvan upplyst, af 1870 års statsrevisorer ifrågasatt, att kommerskollegiets befattning med dessa ärenden skulle öfvertagas af utrikesdepartementet, hvilket borde, möjligen i vissa fall efter medicinalstyrelsens (dåvarande sundhetskollegiets) hörande, kunna utfärda kungörelser i ämnet. Konsulatkomitén har å sin sida (förslaget till förordning om konsulatväsendet §§ 71 och 72) ansett, att konsul borde om utbrott, dels af epidemiska eller smittosamma sjukdomar inom hans distrikt, dels af boskapspest eller annan smittosam sjukdom bland husdjuren i det land, der han är anställd, äfvensom om dylika sjukdomars upphörande ofördröjligen göra anmälan i berättelse till ministern för utrikes ärendena, som så snart han af berättelsen tagit kännedom, skulle aflemna densamma till kommerskollegiet. Af motiveringen till förslaget framgår, att komitén genom denna anordning, hvilken omfattar jemväl andra från konsulaten ingående berättelser, endast afsett att bespara konsulerna, som stundom kunde vara i ovisshet om hvilka berättelser utrikesdepartementet kunde behöfva och hvilka det kunde undvara, besväret att alltid afgifva berättelser i tre exemplar, nämligen ett till utrikesdepartementet, ett till kommerskollegiet och ett till norska departementet för det inre, men ingalunda att föreslå någon ändring i gällande författningar om sättet för ifrågavarande ärendens handläggning af hemlandets myndigheter.

Komiterade finna icke heller för sin del anledning tillstyrka, att utrikesdepartementet skulle öfvertaga kollegiets befattning dermed, och då det i afseende å dessa ärenden, som utgöra en så klart begränsad grupp, knappast torde kunna hos konsulerna uppstå någon tvekan, till hvilken myndighet i hemlandet berättelserna böra insändas, vill det synas komiterade, som den af konsulatkomitén föreslagna anordning vore obehöflig.

Då emellertid hos komiterade uppstått fråga, huruvida icke medicinalstyrelsen borde hafva någon befattning med ifrågavarande ärenden eller måhända helt och hållet öfvertaga dem, har muntlig öfverläggning med chefen för nämnda embetsverk derom egt rum, sedan han i ämnet rådsläppläggat med medicinalstyrelsens ledamöter. Såsom resultat af öfverlägg-

ningen framgick, att vid utfärdandet af kungörelser om smittosamma sjukdomar bland människor och djur i utlandet endast undantagsvis betingas medicinska kunskaper hos dem, som handlägga ärendet, men deremot alltid kännedom af handelns och sjöfartens intressen; att medicinalstyrelsen icke skulle kunna med större snabbhet än kommerskollegiet hittills utfärda dylika kungörelser, men möjligen komma att göra det något långsammare, derest berättelserna från konsulerna icke kunde komma medicinalstyrelsen tillhanda direkt, utan genom antingen utrikesdepartementets eller det i kommerskollegiets ställe inrättade embetsverkets förmedling; att i de efter hittills vunnna erfarenhet antagligen få fall, då tvekan om en sjukdoms beskaffenhet skulle uppstå hos det embetsverk, som borde utfärda kungörelserna, medicinalstyrelsen kunde rådfrågas och vore beredd att skyndsamt afgifva upplysningar; att slutligen medicinalstyrelsen icke kunde åtaga sig befattningen med nu ifrågavarande ärenden utan att härför få påräkna ökadt arbetsbiträde.

Efter sålunda vunna upplysningar hafva komiterade kommit till den öfvertygelse, att kommerskollegiets befattning med ärenden om smittosamma sjukdomar lämpligen bör utan rubbning i derom gällande bestämmelser öfvergå till det embetsverk, som får sig uppdraget att vara styrelseorgan för handel och näringar.

6:o. Ärenden rörande fiskerinäringen.

Enligt § 2 i kommerskollegiets instruktion skulle till kollegiets handläggning höra, bland annat, ärenden rörande fiskerierna, hvarunder inbegrepes: frågor om anstalter till fiskeriernas befrämjande, egentligen i Nordsjön och Östersjön, så vidt de kunde afse en särskild näringsgren; kontrollen vid försäljning af fiskvaror; frågor om salterier, trankokerier o. s. v.

Kollegiets åligganden i detta afseende upphörde dock redan till väsentlig del genom den under kollegiets medverkan tillkomna fiskeristadgan af den 29 juli 1852. Efter det sedermera genom nådigt bref

till landtbruksakademiens förvaltningskomité den 12 februari 1864 blifvit förordnad, att, med undantag af det egentliga hafsfisket vid vestra kusterna, vården och tillsynen öfver fisket i rikets sötvatten och vid Sveriges östersjökuster borde uppdragas åt en intendent samt en förste och en andre assistent, hvilka skulle af förvaltningskomitén på förordnande antagas, och emellan hvilka förekommande göromål skulle enligt de af förvaltningskomitén föreslagna bestämmelser fördelas, samt att förvaltningskomitén egde att för dessa tjänstemän, i öfverensstämmelse med samma bestämmelser, utfärda instruktioner, har kommerskollegiets befattningsmed fiskeriärenden blifvit inskränkt till handläggning af sådana ärenden, som röra det egentliga hafsfisket vid vestra kusterna. Under de senare åren har denna kollegiets befattningsbestått deruti att, sedan de två särskilda redovisningar, som vederbörande årligen afgifva för de af allmänna medel anvisade bidrag till aflöning af uppsyningsman öfver fisket dels i Göteborgs och Bohus län och dels i Hallands län, inkommit, kollegiet med eget utlåtande öfverlemnar dem till Eders Kongl. Maj:t, hvarjemte kollegiet vid flera tillfällen afgifvit underdåniga utlåtanden i frågor rörande vesterhafsfisket.

På sätt redan blifvit omnämndt, föreslogo 1874 års komiterade, att enär de flesta ärenden rörande fiskerierna tillhörde landtbruksakademiens förvaltningskomité och derunder lydande fiskeritjänstemän, och det icke kunde vara lämpligt, att förvaltningsbestyr för en och samma näring vore delade mellan olika myndigheter, de få fiskeriärenden, som kollegiet fortfarande hade att handlägga, äfven måtte hänskjutas till förvaltningskomitén. Öfver detta förslag afgaf sedermera förvaltningskomitén underdånigt utlåtande, deruti bland annat erinrades, hurusom till följd af nådig remiss å ett af fiskeri-intendenten framställt förslag till instruktion för statens fiskeritjänstemän, förvaltningskomitén redan förut afgifvit underdånigt utlåtande och i detsamma med hänsyn dertill, att handläggningen af talrika rent administrativa ärenden beträffande fiskerinäringen till största delen upptog fiskeri-intendentens tid, uttalat den åsigt, att bemålde intendent uti sin tjänstgöring lämpligast borde direkt underordnas chefen för civildepartementet; och ansåg

förvaltningskomitén, som fortfarande vore af samma åsigt, att, i händelse ett sådant underordnande skulle ega rum, ifrågavarande fiskeriärenden borde komma att från kollegiet i första hand öfverflyttas till fiskeri-intendentens handläggning. Derest emellertid den sålunda ifrågasatta förändringen uti fiskeri-intendentens ställning icke skulle komma till stånd, funne förvaltningskomitén, som förmodade att vid frågor om förändringar i fiskeristadgan m. m. vetenskapsakademien fortfarande komme att höras, intet hinder i öfrigt möta för öfverflyttning på förvaltningskomitén af de fiskerinäringen rörande ärenden, som af kommerskollegiet handlades, helst en sådan öfverflyttning icke föranledde behof af någon förstärkning uti förvaltningskomiténs personal, ej heller något särskildt anslag.

Vid underdånig föredragning den 5 mars 1875 af komiterades betänkande samt förvaltningskomiténs deröfver afgifna utlåtande förklarade emellertid dåvarande chefen för civildepartementet sig icke kunna biträda hvad komiterade med afseende å fiskeriärendena föreslagit, hvarvid han bland annat anförde, att om också sötvattensfisket och i viss mån äfven östersjöfisket kunde betecknas som binärningar till jordbruket, kunde deremot detsamma icke med lika fog påstås om hafsfisket vid vestra kusterna, hvilket måste betraktas såsom ett fritt och sjelfständigt yrke. Uppsigten öfver ifrågavarande fiske i Göteborgs och Bohus län samt Hallands län utöfvades af en särskildt för ändamålet antagen tillsyningsman, hvilkens aflöning bekostades dels af vederbörande hushållningssällskap och dels medelst anvisade statsbidrag. Denne tjänsteman tillhandaginge Konungens befallningshafvande med erforderliga upplysningar vid handläggningen af ifrågavarande fiskeriärenden och emottoge af dem nödiga förhållningsorder, hvilken anordning hade befunnits särdeles lämplig och därför syntes, åtminstone tillsvidare, böra blifva bestående. Om det emellertid skulle anses vara af någon synnerlig vigt, att den befattning, som kommerskollegiet, i egenskap af mellaninstans, dittills haft med emottagande från Konungens befallningshafvande och öfverlemnande till Kongl. Maj:t af ofvan omförmälda redovisningar för anvisade statsbidrag, komme att upphöra, syntes dessa

redovisningar kunna utan olägenhet från Konungens befallningshafvande insändas direkt till civildepartementet, äfven om den ifrågasatta åtgärden att ställa fiskeri-intendenten och öfrige fiskeritjenstemän omedelbart under nämnda departement och såmedelst tillvägabrinda en art byrå för fiskeriärenden icke skulle komma till stånd. Behovvet af att öfver förekommande framställningar om ändringar i gällande lagstadganden rörande vesterhafsfisket infordra kommerskollegiets underdåniga utlåtande vore heller icke oafvisligt, enär dylika utlåtanden af Konungens befallningshafvande och vetenskapsakademien syntes kunna göra tillfyllest.

Efter det emellertid frågan om kommerskollegiets ombildning vid 1875 års riksdag förfallit, lades äfven förslaget om ifrågavarande fiskeriärendens öfverflyttning från kollegiet tillsvidare åsido.

Sedan emellertid Eders Kongl. Maj:t den 22 januari 1881 uppdragit åt en komité att företaga en revision af fiskeriförfattningarna, har denna komité i den 3 mars 1883 afgifvet underdånigt betänkande bland annat föreslagit upprättande af en särskild »fiskeristyreelse» med under densamme stälde fiskeri-intendenter och iktyologer, hvarjemte komitén hemställt, att allt som hittills ålegat kommerskollegiet rörande fiskerierna samt landbruksakademiens förvaltningskomité beträffande fiskeritjenstemännen måtte öfverflyttas på denna styrelse; och borde, enligt komiténs åsigt, en af de ifrågasatta fyra fiskeri-intendenterna få till uppgift inseendet öfver hela vesterhafsfisket, halländska laxfiskena samt fisket i sundet och vid Skånes sydkust.

Frågan om ett definitivt ordnande af inseendet öfver vesterhafsfisket lärer på grund här af icke böra förekomma annat än i sammanhang med berörda förslag, hvilket ännu är beroende på Eders Kongl. Maj:ts pröfning. Vid en ombildning af kommerskollegiet torde det dock vara mindre lämpligt att hos embetsverket bibehålla nu ifrågavarande åliggande, som antagligen i alla händelser inom kort på annan myndighet öfverflyttas.

På grund här af och då, med undantag för de fall, när särskilda omständigheter föranleda det för handel och näringar inrättade embetsverkets hörande, ifrågavarande utlåtanden, såsom ofvan blifvit antydt,

synas äfven af andra redan bestående myndigheter kunna med tillbörlig sakkännedom afgifvas, lärer för närvarande icke någon annan åtgärd i berörda hänseende vara nödig, än att de två särskilda redovisningarna för de af allmänna medel anvisade bidrag till aflöning åt uppsyningsman öfver fisket dels i Göteborgs och Bohus län och dels i Hallands län tillse vidare finge af vederbörande insändas direkte till civildepartementet.

7:o. Ärenden rörande tekniska undervisningen.

Den högre ledningen af den tekniska undervisningen i riket är för närvarande anförtrodd åt flera sins emellan fullkomligt fristående myndigheter. Sålunda stå tekniska högskolan och Chalmers tekniska läroanstalt i Göteborg under hvar sin särskilda öfverstyrelse, som omedelbart inför Eders Kongl. Maj:t redogör för dessa läroverks verksamhet. Inseendet öfver de lägre tekniska elementarskolorna i Norrköping, Malmö, Örebro och Borås tillkommer, enligt de för dessa skolor den 15 juni 1877 utfärdade stadgar, kommerskollegiet eller den särskilda öfverstyrelse, som af Eders Kongl. Maj:t dertill förordnas. Detsamma är föreskrifvet med afseende å tekniska skolan i Stockholm, för hvilken stadgar af Eders Kongl. Maj:t utfärdats den 1 november 1878. Hittills har dock inseendet öfver dessa skolor utöfvats och utöfvas fortfarande af kommerskollegiet, hvilket det i följd af särskilda föreskrifter jemväl åligger att hafva uppsigt öfver tekniska söndags- och aftonskolorna i Norrköping och Eskilstuna samt väfskolan i Borås, hvarjemte på grund af ett för hvarje år särskildt meddeladt nådigt uppdrag kollegiet utöfvat inseendet öfver de lägre bergsskolorna i Filipstad och Falun. Deremot är den tekniska undervisningen i öfrigt för närvarande icke underkastad någon ordnad uppsigt från statens sida, utan hafva de tekniska söndags- och aftonskolor samt lägre yrkesskolor, som upprätthållas med bidrag af statsmedel, endast tid efter annan underkastats inspektion af dertill af Eders Kongl. Maj:t särskildt förordnade personer.

Kommerskollegiets befattning med de tekniska elementarskolorna medför hufvudsakligen följande åligganden.

Blifver ordförandebefattning eller ledamotsbefattning, som af Kongl. Maj:t tillsättes, i skolstyrelse ledig, eller afgår föreståndare för skola från sin befattning, skall kollegiet derom göra anmälan hos Kongl. Maj:t, som antingen omedelbart tillsätter tjensten eller förordnar om dess kungörande till ansökning. Lektorsbefattningar tillsätts af kollegiet efter förslag af skolstyrelsen. Önskar föreståndare eller lektor tjenstledighet under längre tid än en månad, kan kollegiet bevilja sådan dock högst för en läsetermin. I detta fall äfvensom då föreståndare eller lektor är af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att sin tjenst förrätta under mer än en månad, förordnar kollegiet vikarie. Är föreståndare eller lektor i behof af tjenstledighet under längre tid än en läsetermin, insändes ansökning härom till kollegiet, som med eget utlåtande öfverlemnar densamma till Kongl. Maj:t. I öfrigt åligger det kollegiet att, så ofta sådant anses nödigt, låta inspektera skolorna; att jemte eget utlåtande till Kongl. Maj:t öfverlemnade berättelser om skolornas verksamhet, tillstånd och förvaltning, hvilken det tillkommer skolstyrelserna att årligen insända till kollegiet; att till Kongl. Maj:t jemte eget yttrande öfverlemnade af skolstyrelse framställda förslag, som icke tillhöra kollegiets afgörande, äfvensom, då kollegiet eljest finner sådant erforderligt, i ärenden som röra skolornas angelägenheter göra de framställningar, hvartill omständigheterna föranleda, samt att, efter derom tagen kännedom, inom viss tid hvarje år till kammarrätten för vederbörlig granskning öfverlemnade af skolstyrelse insända räkenskaper för näst föregående kalenderår med dertill hörande handlingar. I händelse skolstyrelse vill fördela undervisningsskyldigheten i de olika läroämnena vid skolorna på annat än det i stadgarne föreskrifna sätt, får slutligen sådant ej ske utan kollegiets medgifvande.

Den tekniska söndags- och aftonskolan i Norrköping står under samma styrelse som tekniska elementarskolan derstädes.

Till den tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna står kollegiet i hufvudsakligen enahanda ställning som till de tekniska elementar-

skolorna; dock tillsätter kollegiet denna skolas föreståndare och eger äfven afskeda honom, om så pröfvas nödigt.

Beträffande den tekniska skolan i Stockholm tillkommer det kollegiet att, då ordförande- eller ledamotsbefattning i skolstyrelsen blifver ledig, på anmälan af styrelsen vidtaga nödig åtgärd för befattningens tillsättande; att utse en af ledamöterna i styrelsen; att vid inträffande ledighet i föreståndarebefattningen, efter inhemtande af styrelsens yttrande, hos Kongl. Maj:t föreslå härtill skicklig och lämplig person, samt att, efter förslag af skolstyrelsen, tillsätta afdelningsföreståndare och tillförordna föreståndarinna för den tekniska skolan för qvinliga lärjungar. Styrelsen eger bevilja föreståndare eller öfverlärare tjänstledighet under högst tre månader, men åstundas längre tjänstledighet, kan kommerskollegiet bevilja sådan, eller gör kollegiet, då det är fråga om längre tjänstledighet för föreståndaren, underdånig hemställan hos Kongl. Maj:t. Kollegiet tillkommer vidare att efter styrelsens förslag årligen fastställa undervisningsplan för skolan samt besluta, hvilka extra läroämnen böra under läroåret ingå i undervisningen; att bestämma den årliga afgift, som skall af lärjunge erläggas; att till Kongl. Maj:t, med eget utlåtande, öfverlemna den af styrelsen för hvarje år insända berättelsen om skolans verksamhet, tillstånd och förvaltning; att till Kongl. Maj:t jemte eget yttrande öfverlemna de af styrelsen framställda förslag i frågor, som icke skola af kollegiet afgöras, samt att, efter derom tagen känne-dom, inom viss tid hvarje år till kammarrätten för vederbörlig granskning öfverlemna skolans till kollegiet insända räkenskaper för näst-föregående kalenderår med dertill hörande handlingar.

Enligt hvad den vid detta betänkande fogade tabell (Bil. D) närmare upplyser, har kollegiet under de senast tio åren i medeltal afgifvit omkring 13 underdåniga utlåtanden i frågor rörande ofvanberörda skolor. Med frånräknande af dessa utlåtanden utgjorde antalet från kollegiet i samma ämne utgångna expeditioner:

1882	44
1883	35.

Antalet inkomna ärenden utgjorde samtidigt:

1882	71
1883	76.

Med afseende å de lägre bergsskolorna i Filipstad och Falun har kollegiets befattning under senare åren endast bestått deri, att sedan Eders Kongl. Maj:t för hvarje år genom nådigt bref till kollegiet förordnat, att det belopp, som till dessa skolor af statsmedel anslagits, icke finge till jernkontorets fullmäktige utbetalas, förr än genom inspektion af sakkunnig person visshet erhållits, att skolorna fortsatte sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som dittills, kollegiet föranstaltat om dylik inspektion.

Redan i det af utsedde komiterade den 21 november 1874 afgifna underdåniga betänkande och förslag angående den lägre tekniska undervisningen i riket framhölls emellertid det otillfredsställande i ofvan berörda anordning, särskildt hvad nyssnämnda undervisning angick. Komitén anförde med afseende härå, bland annat, *att* det med skäl kunde ifrågasättas, huruvida i allmänhet ett förvaltande embetsverk vore lämpligt att tjena till öfverstyrelse för en läroanstalt, enär naturen af ett sådant uppdrag vore för en förvaltningsmyndighet allt för främmande; *att* om den lägre tekniska undervisningen i vårt land skulle erhålla den utveckling, som industriens ställning gjorde nödvändig, det utan tvifvel vore erforderligt, att en med särskildt afseende härå utsedd öfverstyrelse utöfvade den högre ledningen af dessa anstalter samt tid efter annan inspekterade dem; *att* denna öfverstyrelse borde utöfva öfverinseendet icke blott öfver de tekniska elementarskolorna och de lägre bergsskolorna, utan ock öfver de tekniska afton- och söndagsskolorna, för hvilka sistnämnda skolors behof bildandet af en sådan styrelse vore ännu mera påkalladt än i öfrigt; *att* man kunde tänka sig en sådan öfverstyrelse under form, antingen af en byrå under något af statsdepartementen, eller af en afdelning utaf kommerskollegiet, eller ock af en fristående, om ock i samband med kollegiet stäld styrelse; men *att*, enligt komiténs uppfattning, en fristående styrelse vore att föredraga, emedan hos en dylik öfverstyrelse erfordrades en samverkan af flera

ganska olikartade specialinsigter, hvilka svårligen kunde förenas hos en myndighet med hufvudsakligen administrativt uppdrag. Den årliga kostnaden för en dylik öfverstyrelse beräknades af komitén till 11,000 kronor, hvaraf skulle åtgå till arvode åt styrelsens ordförande 2,000, till arvoden åt tre ledamöter tillsammans 4,500, till aflöning åt sekreterare 1,500, för inspektionsresor 2,000 samt för betjening och expenser 1,000 kronor.

I hvad komiterade sålunda yttrat instämde jemväl kommerskollegiet i sitt den 20 maj 1875 öfver betänkandet afgifna underdåniga utlåtande.

Med anledning af ett inom Riksdagen framställt förslag om öfverflyttning af kommerskollegiets befattning med den tekniska undervisningen på teknologiska institutets direktion tog jemväl 1874 års komité för afgifvande af förslag i fråga em kommerskollegiets indragning eller förändrade organisation förevarande fråga i öfvervägande, men förklarade komitén sig icke finna lämpligt, att till en oaflönad styrelse, tillsatt uteslutande för att hafva inseendet öfver nämnda institut, ledningen af den tekniska undervisningen i orterna blefve öfverlemnad.

Tillförordnade presidenten i kommerskollegiet framhöll emellertid i det af honom den 13 december 1875 afgifna underdåniga utlåtande, hvilket finnes bilagd detta betänkande (Bil. A.), ånyo det önskvärda i att kollegiet måtte befrias från inseendet öfver ofvanberörda läroverk, hvarvid kan hänförde sig till den tekniska läroverkskomiténs här ofvan återgifna yttrande, men ansåg Eders Kongl. Maj:t, enligt hvad ett vid den nådiga propositionen om statsverkets tillstånd och behof fogadt utdrag af statsrådsprotokollet för den 7 januari 1878 upplyser, denna fråga under dåvarande förhållanden icke böra förekomma annorlunda än i sammanhang med de af samma komité uppgjorda förslag, att för utöfvande af tillsynen öfver den lägre tekniska undervisningen i riket måtte inrättas en särskild öfverstyrelse.

Några åtgärder för förverkligande af berörda förslag hafva dock hittills icke vidtagits.

Då emellertid vid en ombildning af kommerskollegiet ett för dess verksamhet i öfrigt så främmande åliggande som inseendet öfver de tekniska undervisningsanstalterna icke torde böra hos kollegiet eller det i

dess ställe inrättade embetsverk bibehållas, samt de skäl, hvilka, enligt hvad ofvan blifvit nämndt, af 1874 års komiterade anförts mot den då ifrågasatta öfverflyttningen på teknologiska institutets direktion af inseendet öfver den tekniska undervisningen i riket, icke synas i och för sig innefatta något väsentligt hinder för att åt en gemensam öfverstyrelse uppdraga ledningen af såväl den högre som den lägre undervisningen i tekniska ämnen, derest nemligen sådant befunnos för denna undervisnings befrämjande gagneligt eller eljest lämpligen kunde ske, hafva komiterade ansett sig böra taga frågan härom under pröfning. Sedan härvid bland komiterade ifrågasatts, huruvida icke inseendet öfver hela denna undervisning lämpligen borde och kunde anförtros åt styrelsen för tekniska högskolan, afläto komiterade den 13 december sistlidet år skrifvelse till nämnda styrelse med anmodan, att styrelsen ville meddela yttrande i ämnet.

I den 19 i samma månad afgifvet svar har emellertid styrelsen erinrat, att om också hos styrelsen för en teknisk högskola borde finnas icke blott djupare utan äfven mångsidigare vetenskapliga och tekniska insigter, än hos en myndighet, som endast hade att öfvervaka lägre tekniska läroverk, måste man deremot hos den senare fordra pedagogiska insigter och erfarenhet om den elementära tekniska undervisningen, som hos den förra utan synnerlig olägenhet kunde saknas; att en för hela, såväl den högre som lägre, tekniska undervisningen gemensam styrelse därför lätt kunde för endera, eller möjligen för begge, blifva mindre lämplig; att derest emellertid inom en sådan gemensam styrelse skulle kunna finnas tillräckligt mångsidiga insigter och erfarenhet för att behörigen öfvervaka såväl de högre som de lägre tekniska läroverken, måste den i alla händelser bestå af flere personer, hvilka man ej kunde undgå att gifva aflöning, enär det säkerligen icke blefve möjligt att finna lämpliga personer, som vore villiga att utan ersättning åtaga sig ett dylikt uppdrag, samt att en dylik anordning derigenom sannolikt blefve icke obetydligt dyrare än en särskildt för den lägre tekniska undervisningen tillsatt myndighet, ehvad denna gjordes fristående eller förlades till ecklesiastikdepartementet, hvarunder redan nu de ofvan

omförmälda med statsmedel understödda tekniska yrkesskolorna direkt lyda.

Då frågan om lämpligheten af det väckta förslaget att i en enda myndighets hand sammanföra inseendet öfver hela den tekniska undervisningen i riket faller utom området för komiterades uppdrag, hafva komiterade icke ansett sig böra ingå i pröfning af de skäl, hvilka styrelsen för tekniska högskolan mot detta förslag anført. Deremot kunna komiterade icke annat än medgifva, att kommerskollegiets nuvarande befattning med de tekniska elementarskolorna, tekniska skolan i Stockholm, söndags- och aftonskolorna i Norrköping och Eskilstuna samt väfskolan i Borås svårigen kan öfverflyttas på en oafölnad styrelse, sammansatt för annat ändamål; och hafva komiterade på grund häraf trott sig, i afvaktan på den slutliga pröfningen af den tekniska läroverkskomiténs här ofvan omförmälda förslag, böra söka en annan lösning af frågan.

Såsom redan blifvit nämndt, sortera för närvarande ej blott Chalmers tekniska läroanstalt utan äfven en del tekniska yrkesskolor direkt under ecklesiastikdepartementet. Då hvarken antalet eller beskaffenheten af de ärenden rörande den tekniska undervisningen, i hvilka kollegiet för närvarande eger besluta, synes utgöra något hinder för deras föredragning i statsrådet, oafsedt att möjligen vissa bland dem torde kunna öfverlemnas åt de respektive skolornas styrelser, hafva komiterade förestält sig, att äfven nu ifrågavarande skolor skulle kunna omedelbart underordnas ecklesiastikdepartementet, under förutsättning likväl att en särskild sakkunnig föredragande för hithörande ärenden derstädes anställdes, hvarigenom tillgång icke skulle saknas till den utredning, som för närvarande med afseende å vissa frågor åligger kommerskollegiet, i de fall nemligen då sådan utredning icke kunde erhållas af skolstyrelserna. Derest särskild inspektion af undervisningen i teckning i dessa skolor anses erforderlig, torde en sådan kunna anordnas i samband med den inspektion i samma syfte, hvarom Eders Kongl. Maj:t kan finna godt förordna med afseende å de allmänna läroverken, hvaremot skolornas inspektion i öfrigt torde kunna uppdragas åt bemälda föredragande; och hafva komiterade förestält sig att, derest ifrågavarande upp-

drag lemnades åt exempelvis någon bland tekniska högskolans lärare, vidtagandet af en sådan anordning skulle föranleda en jämförelsevis mindre utgift i form af ett årligt arvode åt föredraganden, förutom ersättning för företagna inspektionsresor enligt gällande rese-reglemente.

Hvad åter beträffar de lägre bergsskolorna, hvilka enligt den tekniska läroverkskommitténs förslag borde underordnas samma öfverstyrelse, som komme att få befattning med den tekniska undervisningen i riket, synes bergsöfverstyrelsen åtminstone tillsvidare lämpligen kunna bibehålla inseendet öfver dem. Inspektionen af dessa skolor fordrar nemligen sådana fackkunskaper, att den i allmänhet icke torde kunna uppdragas åt bemälda föredragande i departementet. Derest dylik fackkunskap icke alltid kan vara att påräkna hos någon bland bergsöfverstyrelsens egne tjänstemän, torde dock denna styrelse alltid, liksom hittills, kunna föreslå annan lämplig person för inspektionens verkställande.

8:o. Ärenden rörande bergshandteringen.

Komiterade hafva redan i annat sammanhang (sid. 32—33) redogjort för de väsentligaste af de åligganden, som tillkomma kommerskollegiet i dess egenskap af bergsöfverstyrelse. På grund häraf och då detta ämne äfven behandlats i det senare af de utlåtanden af tillförordnade presidenten i kollegiet, hvilka äro bilagda detta betänkande (Bil. A.), hafva komiterade ansett sig här kunna inskränka sig till en kortfattad redogörelse för kollegiets åligganden i afseende å grufvehushållningen, sådana desamma för närvarande äro bestämda genom grufvestadgan af den 12 januari 1855.

Enligt nämnda stadga skall klagan öfver bergmästares beslut, hvarigenom mutsedel blifvit vägrad eller ansökning derom förklarad förfallen, anföras hos kollegiet. Klagan öfver meddelad mutsedel anføres likaledes i vissa fall hos kollegiet. Vid förfall för bergmästare att företaga utmålsläggningar göres anmälan derom hos kollegiet, som då eger att

förordna annan bergstjensteman att verkställa förrättningen. Har emot utmålsförrättning förekommit invändning på den grund, att den inmutade fyndigheten förmenas ej vara föremål för inmutning, och är någon missnöjd med förrättningsmannens härom meddelade beslut eller med storleken af det utmål, som vid förrättningen blifvit anvisadt, må klagan föras hos kollegiet. Ansökningar om större utmål, än grufvestadgan i allmänhet medgifver, ingifvas till kollegiet, som, i fall laga hinder ej möter och behovet sådant påkallar, eger förordna om nytt utmålsläggande. Frågor om sammanläggning af flera utmål afgöras likaledes af kollegiet, på hvilket det äfven ankommer att i vissa fall meddela tillstånd till afstjelpande af lösbrutet berg i andra grufverum eller i tillgränsande gamla grufvor äfvensom till borttagande af pelare, band eller bergfästen. Frågor om inställande af fullföljden af ett i gång varande grufarbete, hvilket af ortens bergmästare finnes kunna medföra skadliga följder för grufvebyggnaden, pröfvas af kollegiet. Önskar grufegare längre tids hvilostånd, än bergmästare enligt grufvestadgan kan medgifva, ankommer det på kollegiet att, när skäl dertill förekomma, ytterligare förlänga hviloståndstiden. Kollegiet kan, om så nödigt finnes, ålägga bergmästare att efter föregången uppmätning upprätta och meddela fullständiga markscheiderkartor öfver grufvor, som inom distriktet äro under arbete. Grufve- och malmöreskassor stå under bergmästarens och två af delegarne valde kassaföreståndares förvaltning samt kollegiets inseende och kontroll. Redogörelse öfver medlens förvaltning insändes årligen till kollegiet, som kan för någon viss tid medgifva nedsättning i de årliga afgifterna till dessa kassor.

Det förslag till förnyad grufvestadga, som genom nådig proposition af den 12 sistlidne januari förelagts Riksdagen, innehåller endast ett afseende bestämmelser, som omedelbart medföra ökade bestyr för bergsöfverstyrelsen. Enligt 57 § af nämnda förslag skall nemligen öfver grufva, som erhållit utmål och är under arbete, der icke grufvan i sin helhet är från dagen fullt åskådlig, finnas fullständig och noggrann markscheiderkarta i viss föreskrifven skala; och böra nya grufarbeten sist inom påföljande årets utgång på kartan inläggas. Grufkarta skall, på

bekostnad af grufvegaren, upprättas af bergstjensteman eller annan, som af bergsöfverstyrelsen förklarats behörig att verkställa grufmätningar; börande såväl kartan som kompletteringsarbetena uppgöras i två exemplar, deraf det ena skall finnas vid grufvan eller på tillsägelse vara för bergmästaren derstädes tillgängligt, och det andra insändas till bergsöfverstyrelsen.

Bergsöfverstyrelsens grufkartekontor, som för närvarande endast innehåller äldre kartor sedan den tid, då upprättandet af markscheiderkartor var obligatoriskt, samt nyare grufkartor, som tillfälligtvis upprättats och insändts till bergsöfverstyrelsen, utan att någon åtgärd blifvit vidtagen för samlingens eller de förefintliga kartornas komplettering, skulle sålunda, derest ifrågavarande författningsförslag varder till efterrättelse fastställt, åter komma att utvecklas till en för det allmänna gagnelig institution. Vården och ordnandet af de kartor, som komma att till bergsöfverstyrelsen ingifvas, liksom ock inläggandet af kompletteringar och utöfvandet af kontroll dervid, i den mån sådant kan ske, öfver kartornas rättighet kräver naturligen särskilda insigter samt måste i betraktande af det stora antal grufvor, som i vårt land bearbetas, föranleda ej obetydligt arbete. Ett nytt åliggande, som äfven kräver speciela tekniska insigter, kommer, såsom ofvan blifvit antydt, den nya författningen jemväl att tillföra bergsöfverstyrelsen derigenom, att nämnda styrelse skall utöfva kontroll öfver de personers kompetens, som utföra grufkartearbetena.

Härförutom torde dock författningsförslaget tillämpning åtminstone till en början äfven i öfrigt föranleda någon ökning i bergsöfverstyrelsens bestyr, i det de nya bestämmelser detsamma innehåller möjligen torde föranleda ett större antal besvärsmål.

Det har mer än en gång blifvit ifrågasatt, om den år 1857 vidtagna åtgärden att indraga bergskollegiet och öfverlemna dess dittills varande bestyr till kommerskollegiet varit ändamålsenlig, eller om icke

bergsnäringen äfven med den större frihet, som under senare tider medgifvits vid dess utöfvande, för vårt land vore af den vigt och betydelse, att ett behörigt iakttagande af dess intressen kräft bibehållandet af ett särskildt embetsverk för detta ändamål. I sistnämnda afseende har det jemväl blifvit framhållet, att på grund af gällande författningar rörande bergsbruket staten egde en vidsträcktare befogenhet att ingripa i denna närings förhållanden än i någon annans, att bergsöfverstyrelsens och dess underordnade tjänstemäns åligganden särskildt med afseende å grufvedriften afsåge icke blott tillämpning af grufvestadgans bestämmelser i fråga om inmutning, utmål och hvilostånd m. m., utan äfven tillsyn och biträde vid sjelfva grufbrytningen, samt att det behof af tekniska specialinsigter, som på grund häraf uppstår för bergsöfverstyrelsen, säkrast och bäst skulle tillgodoses, derest för handläggningen af bergsärenden åter inrättades ett särskildt embetsverk.

Hvad sålunda blifvit anfördt, innefattar enligt komiterades åsigt visserligen de hufvudpunkter, hvilka förtjena tagas i betraktande i fråga om sammansättningen af den myndighet, som skall hafva den närmaste omsorgen om bergsnäringsens intressen sig anförtrodd, men torde icke i och för sig påkalla inrättandet af ett särskildt embetsverk för detta ändamål. Då den stora betydelse, bergsnäringen onekligen eger för vårt land, lika litet i fråga om denna näring som i fråga om andra viktiga näringsgrenar, lär böra föranleda dertill, att staten i vidsträcktare mån genom positiva åtgärder söker befrämja näringslivets utveckling, torde för bedömande af föreliggande fråga hufvudsakligen böra tagas i betraktande, dels huruvida de tekniska insigter, som handläggningen af bergsärenden onekligen i vissa fall kräver, icke kan förefinnas hos en myndighet, hvilken äfven har andra administrativa bestyr sig ålagda, dels ock huruvida de göromål, som tillkomma ellär böra tillkomma bergsöfverstyrelsen, i öfrigt äro af den omfattning, att de påkalla inrättandet af ett särskildt embetsverk.

I sistnämnda hänseende torde det till en början böra erinras, att 1874 års komité icke fann sig föranlåten att föreslå inrättandet af någon särskild bergsöfverstyrelse, samt att den ledamot i komitén, som till

följd af sin förutvarande embetsbefattning måste anses ega särskild insigt i förevarande ämne, efter att vid frågans första behandling inom komitén hafva påyrkat en dylik åtgärd, instämde i komiténs förslag i denna del under anförande bland annat, att han funnit det tvifvelaktigt, huruvida de bergsärenden, som endast genom besvär eller ansökning komme att bero på bergsöfverstyrelsens handläggning, vore till antal och omfattning tillräckliga för att fullständigt sysselsätta den af formela skäl för dylika ärendens pröfning i alla fall nödiga personalen vid ett särskildt embetsverk, sedan de vidlyftigare utredningar, som fordom ofta förekommit med anledning af de gamla bergverksprivilegierna, blifvit till största delen afslutade.

Kommerskollegiet har i sin egenskap af bergsöfverstyrelse under de senaste tio åren i medeltal årligen afgifvit 19 underdåniga utlåtanden och skrivelser. Ett stort antal af dessa hafva visserligen ur synpunkten af det arbete, deras upprättande påkallat, varit af mindre väsentlig beskaffenhet, men icke så få hafva kräft vidlyftiga utredningar, som måst förutsätta en djupare insigt ej blott i bergsnäringens tillstånd och behof i allmänhet utan äfven i rent tekniska frågor. Då emellertid antalet dylika mera djupgående undersökningar och uttalanden måste högst betydligt vexla år från år, i den mån förändringar i hithörande lagstiftning ifrågasättas, kunna de häraf föranledda bestyr icke i vidsträcktare mån tagas i beräkning vid bedömandet af, huruvida ett särskildt embetsverk bör inrättas för bergsärendenas handläggande, hvaremot de väsentligen måste inverka på frågan om bergsöfverstyrelsens sammansättning och de kvalifikationer, som böra förefinnas hos dess embets- och tjänstemän.

Enligt kollegiets diarium för bergsärenden inkommo till kollegiet 277 mål och ärenden år 1882 och 249 år 1883, hvilka hänförts under rubriken bergsärenden. Af dessa hafva 20 år 1882 och 19 år 1883 utgjorts af Kongl. bref, skrivelser och remisser, hvilka afsett frågor angående besvär öfver bergsöfverstyrelsens beslut, bergsskolorna, förlängdt hvilostånd, nyttjanderätt till grufveallmänning, rätt att försälja kol från dylik allmänning, afradsfrihet, rättighet för ett utländskt bolag att här

i landet tillgodogöra sig mineralier, inträde i bergsstaten, reseunderstöd, tjänstledighet och ersättning för bestridande af tjänster, löneförbättring åt bergsstatens tjänstemän, befrielse från skyldighet att hålla afradskassa samt ifrågasatt förändrad lagstiftning i vissa fall.

Besvär öfver utmålsförrättningar hafva förekommit: 3 år 1882 och 1 år 1883. Förstnämnda år hafva derjemte förekommit 2 besvärsmål angående inställande af arbete i grufva och 3 i fråga om utsyning af virke å grufveallmänning.

Vidare hafva under nämnda år inkommit:	1882	1883
ärenden angående förlagsinteckningar	13	18
» » anläggning af nya verk	3	7
» » nedläggning af verk	2	2
» » stämplat på jerneffekter.....	28	10
» » förlängdt hvilostånd	70	76
» » införande af takbrytning i grufvor	3	10
» » sammanläggning af utmål.....	4	3
» » nedstjälpande af ofyndigt berg i grufva eller igensättande af del af grufva.....	2	3
» » befrielse från skyldighet att mäta grufva ...	—	1
» » fördelning af understödsmedel	7	6
» » tjänstledighet, förordnande, vikariatsersätt- ningar, m. m.	34	21
» » reseunderstöd.....	14	10
» » reseberättelser	6	7
» » utarrendering af Kibbe qvarn	—	2
» » afradsfrihet	2	1
bergmästarnes relationer	7	9
vågrapporter	13	14
rapporter angående silfvertillverkningen vid Sala grufva	4	4
räkenskaper	4	3
grufvekartor	3	1

jemte diverse andra ärenden af jämförelsevis mindre vikt.

Såsom af ofvanstående redogörelse framgår, är antalet af de besvär-

mål, hvilka af bergsöfverstyrelsen handläggas, ytterst ringa. Af öfriga ärenden, som beröra grufvehandteringen, remitteras de, hvilka påkalla särskildt tekniska insigter eller en på ortförhållanden grundad utredning, såsom frågor om förändrade brytningsmetoder, förlängdt hvilostånd m. m., till bergmästarne, och dessas deröfver afgifna utlåtanden torde underlätta målens slutliga handläggning. Bestyret med förlagsinteckningar kommer, såsom redan blifvit nämndt, att upphöra med innevarande års utgång. Genom antagandet af det nu föreliggande förslaget till lag om skydd för varumärken läres äfven bergsöfverstyrelsens/nuvarande åligganden i fråga om jerneffekters stämpling komma att väsentligen inskränkas om icke helt och hållet upphöra.

Uppenbart är emellertid, att ofvanstående redogörelse icke lemna någon fullständig föreställning om bergsöfverstyrelsens göromål. Oafsedt att antalet inkomna ärenden till följd af särskilda omständigheter kunna ej obetydligt vexla år från år, kan man naturligtvis i många fall icke af ett ärendes rubrik sluta till det arbete, dess behandling föranleder.

Om man emellertid frånräknar de ärenden, hvilka, enligt hvad ofvan blifvit nämndt, icke vidare komma att handläggas af bergsöfverstyrelsen, torde man vara fullt berättigad att af ofvanstående redogörelse draga den slutsats, att äfven med den ökning i göromål, som tillämpningen af det föreliggande förslaget till förnyad grufvestadga må föranleda, inrättandet af en särskild bergsöfverstyrelse icke kan anses påkallad af bergsärendenas antal eller omfattning, äfvensom att, på sätt ofvan bemälde ledamot i 1874 års komité antydt, dessa ärenden numera icke kunna bereda full sysselsättning för de tjenstemän, hvilka af formela skäl i en dylik särskild styrelse måste anställas.

Huruvida en ombildning af bergsstaten, hvilken fråga väl i den närmaste framtiden torde erhålla sin lösning, kan komma att medföra ökade göromål för bergsöfverstyrelsen, äro komiterade visserligen icke i tillfälle att bedöma, men hålla dock före, att så icke blifver händelsen, enär de nya bestyr, hvilka vid en dylik ombildning möjligen komma att åläggas bergsstatens tjenstemän, antagligen icke blifva af administrativ art,

utan snarare torde falla inom området för de på vetenskaplig grund utförda geologiska undersökningarna.

Beträffande åter frågan om behovet af speciela tekniska insigter hos bergsöfverstyrelsens embets- och tjänstemannapersonal, kunde det möjligen ifrågasättas, om icke detta behof skulle bättre kunna tillgodoses, derest man återginge till den anordning, som före utfärdandet af det här ofvan (sid. 27) åberopade nådiga brefvet af den 2 november 1866 egde rum med afseende å handläggningen af bergsärenden, nemligen att en föredragande uteslutande för dessa ärenden anställdes i embetsverket. Häremot torde dock till en början kunna invändas detsamma, som redan blifvit anfördt i fråga om inrättandet af en särskild bergsöfverstyrelse, eller att dessa ärenden icke numera äro af beskaffenhet att lemna full sysselsättning åt en dylik embetsman, hvilket antagligen äfven var anledning till utfärdandet af berörda nådiga bref. Derest den anordning med afseende å de statistiska redogörelsernas utarbetande, som komiterade här ofvan föreslagit, vinner godkännande, kommer derjemte bergsöfverstyrelsens bestyr än ytterligare att betydligt minskas.

Behovet af tekniska specialinsigter hos bergsöfverstyrelsen torde för öfrigt, i den mån detta behof förefinnes, kunna tillgodoses äfven på annat sätt. Visserligen måste det förutsättas, att den embetsman, som har sig anförtrodd handläggningen och föredragningen af bergsärenden, icke är i saknad af insigt i bergsbrukets teknik i den mån, som erfordras för tillämpningen af hithörande författningar samt bedömandet af ifrågasatta lagstiftningsåtgärders lämplighet, men denna förfarenhet kan utan tvifvel förvärfvas äfven af den, som har andra administrativa bestyr sig ålagda. Deremot lära de speciela tekniska kunskaper och den erfarenhet i hvad till grufvetrytningen och hvad dermed står i samband hörer, som måste förfinnas hos bergsstatens tjänstemän, icke oundgängligen böra fordras af nämnde embetsman. Uppenbart är likväl, att hos bergsöfverstyrelsen måste finnas tillgång äfven på tekniska krafter, enär dels styrelsens befattning med grufkartorna kräfver särskilda kunskaper och erfarenhet, dels ock styrelsen bör vara i tillfälle att erhålla på teknisk sakkunskap grundade utredningar.

Innan Kongl. brefvet den 13 november 1874 angående reglering af bergmästaredistriktet m. m. utfärdades, förestods bergsöfverstyrelsens grufkartekontor af extra grufingeniören i de båda sydligare länen af dåvarande tredje bergmästaredistriktet. Enär detta förhållande vid den företagna regleringen af distriktet icke kunde fortfara, föreskrefs genom nämnda nådiga bref, att en särskild grufingeniör skulle förordnas att vara föreståndare för ifrågavarande kontor med de åligganden, för hvilka här ofvan i annat sammanhang (sid. 39 och 40) redogjorts. Denna anordning tillkom på framställning af kommerskollegiet, som i den 7 augusti 1873 till Eders Kongl. Maj:t ingifvet underdånigt utlåtande, med afseende å inseendet öfver grufkartekontoret, framhöll bland annat vigten af att kontoret förestodes af en person, som icke vore allt för ofta under längre tid i sender frånvarande, samt derjemte erinrade, att genom anställande af en bergsingeniör hos bergsöfverstyrelsen dessutom skulle vinnas andra fördelar, ity att *dels* innehafvaren af platsen vid grufkartekontoret, hvilken plats alltid borde besättas med en yngre, för skicklighet i hvad till grufingeniörsyrket hörer känd person, hade tillfälle att jemte bestridande af en med aflöning försedd befattning auskultera vid bergsöfverstyrelsen och dervid kunna förvärfva en mera omfattande kännedom om bergsförfattningarnas tillämpning samt genom att, i den mån omständigheterna medgäfvde, användas äfven vid kansligöromålen vinna öfning i dithörande ämnen, *dels* tillfälle möjligen kunde beredas äfven för andre såsom grufingeniörer anstälde personer att genom tjänstgöringsutbyte för viss tid draga nytta af verksamheten vid en dylik plats, *dels ock* tillgång funnes på en person, hvilken, med insigt och erfarenhet i hvad till markscheideriet och grufvebrytningskonsten hörer, kunde vid förefallande behof af bergsöfverstyrelsen tillfälligtvis förordnas att handlägga förrättningar, som stode i samband med sagde kunskapsgrenar.

Hvad kommerskollegiet sålunda föreslog, har visserligen hittills till följd af mellankomna omständigheter icke ledt till det resultat, som kollegiet dermed åsyftat, men torde i sig innefatta lösningen af frågan, huruledes äfven med den inskränkning i antalet särskildt för bergs-

ärenden anställde tjänstemän, som vid en ombildning af kommerskollegiet synes af omständigheterna påkallad, bergsöfverstyrelsen skall beredas tillgång på nödiga såväl administrativa som tekniska krafter, enär en tjänsteman med de af kollegiet antydda kvalifikationer torde i sin hand kunna förena såväl tillsynen öfver grufkartekontoret som de göromål, hvilka för närvarande åligga kollegiets sekreterare för bergsärenden, samt derjemte, på sätt kollegiet framhållit, användas för handläggningen af vissa särskilda förrättningar, synnerligast som tillfälle till att erhålla möjligen nödigt biträde vid grufkartornas komplettering m. m. icke för framtiden torde böra möta någon svårighet, då de personer, hvilka skola ega att upprätta grufkartor, böra inför bergsöfverstyrelsen styrka sin kompetens i detta afseende.

Bland de särskilda förrättningar, som skulle kunna åt bemälde tjänsteman anförtros, torde böra räknas företaget af sådana inspektioner, hvilkas regelmässiga anordnande tillförordnade presidenten i kommerskollegiet uti sitt underdåniga utlåtande den 14 juni 1877 (Bil. A sid. 29*—34*) framhållit såsom synnerligt önskvärdt. Företaget af dylika inspektioner torde för öfrigt äfven vara påkalladt deraf, att det nu föreliggande förslaget till ny grufvestadga mera direkt än gällande författning betonar bergverksstyrelsens skyldighet att öfver grufvedriften utöfva sådan tillsyn, att nödig trygghet beredes arbetsmanskaper, och att icke genom sättet för grufbrytningen grufvas framtida bestånd äfventyras eller fara för annans egendom uppstår.

9:o. Ärenden angående patent.

De åligganden, som tillkomma kommerskollegiet i dess egenskap af patentmyndighet, äro för närvarande bestämda genom patentförordningen af den 19 augusti 1856.

Patent må enligt nämnda förordning meddelas å nya uppfinningar, som hafva slöjd eller konst till föremål, samt å förbättringar af äldre

dylåka uppfinningar, dock icke å läkemedel eller å uppfinning af sådan beskaffenhet, att dess begagnande uppenbarligen strider mot gällande lag, allmän säkerhet eller goda seder, samt ej heller å en ny princip i allmänhet. Vid ansökning om patent skall fogas riktig och fullständig beskrifning å uppfinningen samt sättet huru den skall användas, äfvensom noggranna ritningar och modeller, der sådant erfordras. Är sökanden ej i tillfälle att genast inlemnå fullständig beskrifning, skall han anmäla detta i ansökningen, och kollegiet förelägger honom i sådant fall genom protokollsutdrag, som utfärdas efter anslag, viss tid inom hvilken han, vid äfventyr att ansökningen eljest anses förfallen, bör inkomma med sådan beskrifning.

Den pröfning, som ett patentärende underkastas i kollegiet, afser bland annat, dels huruvida beskrifningen och möjligen bifogade ritningar och modeller äro rigtåga och fullständåga, dels ock huruvida uppfinningen är sådan, att patent derå enligt författningen må meddelas, hvarjemte kollegiet har att bedöma uppfinningens beskaffenhet och vigt samt i förhållande härtill bestämma den tid, från 3 till 15 år, för hvilken patenträtt må tillgodonjutas. Innan patentärende af vederbörande referent föredrages i kollegiet, undergå handlingarne en förberedande granskning af kollegiets tekniska biträde, som härom afgifver skriftligt utlåtande till referenten, hvarvid han i korthet uttalar sig angående beskrifningens och möjligen förefintliga ritningars eller modellers mer eller mindre nöjaktåga beskaffenhet, om uppfinningens nyhet och värde m. m. Möter ej hinder enligt författningen, meddelar kollegiet patentbref, hvilket utfärdas efter anslag och hvari införes: sökandens anhållan i hufvudsakliga delar, den ingifna beskrifningen med hänvisning till ritningar och modeller, om sådana blifvit inlemnade, tiden för hvilken patentet är beviljadt, den rättighet som genom patentbrevet meddelas, samt de åligganden, patentinnehafvaren har att iakttaga för patenträttens tillgodonjutande, äfvensom en förklaring, att patentbrevet icke må anses medföra visshet, att uppfinningen är ny eller kan med fördel användas. Afslås patentansökningen, meddelas derom underrättelse genom vanligt protokollsutdrag.

Då patenträtt förfallit eller förverkats, likasom ock då den tid, för hvilken patent blifvit meddeladt, tilländalupit, åligger det kollegiet att i Post- och Inrikes Tidningar kungöra, att patentet till kraft och verkan upphört; och äro med afseende härå domstolarne förpligtade att till kollegiet ofördröjligen insända ett exemplar af utslag, hvarigenom patent upphäfvos. Deremot tager kollegiet ingen befattning med offentliggörandet af beviljade patent i vidare mån, än att i den årliga berättelsen angående fabriker och manufakturer en kortfattad förteckning meddelas öfver de uppfinningar, hvarå patent under årets lopp beviljats, utan åligger kungörandet patenthafvaren, som i sådant afseende har att vid äfventyr af patenträttens förlust inom två månader från den dag, patentbrevet blifvit till utgifvande anslaget, tre gånger låta införa detsamma till hela dess innehåll i Post- och Inrikes Tidningar. Patenthafvare åligger vidare att inom två år från patentbrevets datum inför kollegiet styrka, att han är i full utöfning inom riket af uppfinningen, äfvensom att sedermera hvarje år under hela patenttiden likaledes styrka, att uppfinningen fortfarande utöfvas inom riket. Tiden för uppfinningens bringande till utöfning kan dock af kollegiet vid patents beviljande inskränkas till ett år äfvensom i anledning af derom gjord framställning utsträckas till högst fyra år, allt i den mån uppfinningens beskaffenhet och omfattning dertill föranleda.

Inkomna patentansökningar registreras i kollegiets diarium för inkommande mål. Öfver meddelade patent föras deremot af registratorn två särskilda förteckningar: *patentdiariet* och *sakregistret*.

I *patentdiariet*, som ännu föres efter hufvudsakligen samma formulär som då ett sådant diarium först upplades år 1832, införas i kronologisk ordning efter patentbrevets data alla under året meddelade patent med angifvande af patenthafvaren och, derest denne är utom riket boende, det ombud, hvilket han i sådan händelse har att här i riket för sig ställa, patenttiden, föremålet för patentet, den dag då ärendet föredragits i kollegiet, tiderna för patentbrevets publicerande i Posttidningen, förekommande öfverlåtelsesresolutioner, inkomna och af kollegiet godkända bevis om uppfinningens utöfvande, möjligen förekommande

Kongl. resolutioner angående utsträckning af patenttiden samt tiden för patenträttens upphörande. Vid hvarje års diarium är fogadt ett alfabetiskt namnregister öfver patenthafvarne.

I *sakregistret* antecknas i alfabetisk ordning alla uppfinningar, å hvilka patent meddelas, med angifvande af patenthafvaren, dagen för patentärendets föredragning, patentbrevfets datum och patenttiden.

De beskrifningar och ritningar, som åtfölja ansökning om patent, skola enligt patentförordningen i kollegiet förvaras för att vara tillgängliga för dem, som önska deraf taga kännedom. På grund häraf förvaras sådana handlingar från senare tider hos kollegiets registrator. Äldre handlingar förvaras i kollegiets arkiv.

Angående värden af de modeller och varuprof, som ofta ingifvas jemte patentansökningarna, finnas i patentförordningen ej några bestämmelser meddelade.

Antalet beviljade patent har under senare tider nästan med hvarje år varit i stigande. Under det nemligen femårsperioden 1858—62 icke hade i årligt medeltal att uppvisa mer än omkring 76 patent, uppgingo motsvarande siffror för de tre följande femårsperioderna till respektive 116, 145 och 218. Under de senaste sex åren har kommerskollegiet beviljat patent till ett antal af:

1878	285
1879	327
1880	406
1881	400
1882	440
1883	466.

Derest det förslag till förordning angående patent, som Eders Kongl. Maj:t genom nådig proposition af den 25 nästlidne januari förelagt Riksdagen, kommer att lända till efterrättelse, blifva patentmyndighetens bestyr för framtiden i flera hänseenden förändrade.

Då patenttiden enligt nämnda förslag sättes lika för alla patent nemligen till 15 år, samt kontrollen öfver, att patenterad uppfinning behörigen utöfvas, öfverlemnas åt den i saken intresserade allmänheten, äfvensom öfverlåtelse af patenträtt endast skall på föreskrifvet sätt hos patentmyndigheten anmälas, undgår patentmyndigheten visserligen det vanskliga åliggandet att lämpa patenttiden efter de respektive uppfinningarnes beskaffenhet och vigt likasom ock bestyret med pröfning och inregistrering af inkomna bevis om uppfinnings utöfvande samt meddelandet af öfverlåtelsesresolutioner, men deremot tillkomma åtskilliga nya bestyr af ganska väsentlig omfattning.

Främst bland dessa bestyr torde böra räknas patentmyndighetens skyldighet att ombesörja patentpublikationerna, i hvilket afseende förslaget innehåller, att då patentbref utfärdas, skall genom patentmyndighetens försorg kungörelse derom införas i allmänna tidningarna samt beskrifningen jemte erforderliga bilagor i hufvudsakliga delar på lämpligt sätt genom tryck offentliggöras.

Ökad arbete kommer jemväl otvifvelaktigt att föranledas af författningsförslagets bestämmelser i fråga om pröfningen af uppfinnings nyhet. Gällande patentförordning innehåller härom ej annat, än att patent må meddelas å nya uppfinningar; och enligt hvad patentkomitén framhållit, synas de förhandlingar, som föregingo förordningens utfärdande, gifva vid handen, att lagstiftarens mening varit den, att någon föregående undersökning i detta afseende icke skulle ega rum. Stundom hafva emellertid patentansökningar af kommerskollegiet afslagits på den grund, att uppfinningen ej varit ny. Då nu det föreliggande förslaget innehåller, dels att myndigheten eger att genast afslå ansökningen, derest uppfinningen uppenbarligen icke är ny, dels den bestämmelse att uppfinning ej må anses som ny, om den, innan ansökning om patent derå inkommit till patentmyndigheten, redan blifvit så beskrifven i allmänt tillgänglig tryckt skrift, att sakkunnig person kan med ledning deraf utöfva uppfinningen, så lærer deraf följa, att patentmyndigheten måste ingå i pröfning af uppfinningens nyhet, i den mån de för myndigheten sjelf tillgängliga källor derom kunna innehålla upp-

lysning, hvilken undersökning sålunda äfven måste omfatta patentmyndighetens samling af utländskt patenttryck.

Vidare kommer ökadt arbete att föränledas deraf, att dels patent-sökande och öfrige vederbörande, som hafva med patentmyndigheten att skaffa, medgifves rätt att skriftligen med posten utan mellanhand af ombud vända sig direkt till patentmyndigheten, dels ock nämnda myndighet åläggas att i vissa fall på samma sätt efter uppgifven adress meddela sig med vederbörande. Nya bestyr komma ock att blifva en följd af införandet af det så kallade uppbudsförfarandet, enligt hvilket patentmyndigheten, sedan inkomna ansökningshandlingar befunnits fullständiga och derest anledning ej förekommit att genast afslå ansökningen, skall hafva att i allmänna tidningarne införa kungörelse om ansökningen med uppgift å dess hufvudsakliga innehåll, hvarefter det under viss tid skall stå en hvar öppet att till patentmyndigheten inkomma med invändning mot patentansökningen. Derest invändningen pröfvas vara af någon betydelse, torde sökanden få deröfver förklara sig, hvilket kan föränleda åtskillig skriftvexling. Ytterligare tillkomma de bestyr, som föränledas deraf att för patents fortfarande åtnjutande vissa afgifter skola till patentmyndigheten årligen inbetalas.

Ur samma synpunkt torde slutligen böra framhållas, att derest Eders Kongl. Maj:t, såsom komiterade förutsätta, för Sveriges del biträder den sistlidet år i Paris afslutade konventionen angående bildandet af en union till skydd för den industriela eganderätten, kommer detta att för patentmyndigheten medföra en ej obetydlig korrespondens med utlandet, bland annat derigenom att enligt nämnda konvention skall i Schweiz inrättas en internationel byrå, till hvilken åtskilliga meddelanden angående patentväsendet skola öfversändas, i utbyte hvaremot byrån lemna meddelanden från andra i unionen delaktiga stater.

Äfven i öfrigt komma patentmyndighetens åligganden att förändras genom bestämmelser, som ifrågavarande förslag innehålla, såsom exempelvis i fråga om de omständigheter, hvarom anteckningar i patentregistret böra göras m. m. Men det anförda torde innefatta de hufvud-

punkter, hvilka, så vidt författningsförslagets bestämmelser dertill gifva anledning, särskildt böra beaktas vid bedömande af de för patentärendens behöriga handläggning erforderliga arbetskrafter.

Enligt det nådiga uppdraget hafva komiterade särskildt att yttra sig, huruvida för sådana ärenden rörande varumärken samt patent, hvilka böra af administrativ myndighet handläggas, någon ny sjelfständig institution må finnas erforderlig eller om icke så beskaffade ärenden lämpligen kunna af en med annat embetsverk förenad byrå omhändertagas, samt så i ena som andra fallet föreslå de deraf påkallade åtgärder.

Med hänvisande i fråga om varumärken till hvad här nedan kommer att yttras, få komiterade i afseende å patentärendens handläggning anföra följande.

Såsom ofvan blifvit nämndt, föreslog vid 1874 års riksdag en motionär inom andra kammaren, att bestyret med patentärenden måtte från kommerskollegiet öfverflyttas på dåvarande teknologiska institutet. Med anledning af detta förslag yttrade 1874 års komité, att det så mycket mindre borde ifrågakomma att till en teknisk högskola hänvisa de af patentlagstiftningen härflytande, ej obetydliga embetsbestyren och såmedelst inkräkta på de för undervisningen afsedda lärarekrafterna, som pröfningen af patentärenden förutsatte icke allenast teknisk bildning utan jemväl en vidsträcktare författningskunskap, hvaraf lärarne vid teknologiska institutet väl icke kunde väntas vara i besittning; hvarförutom, enligt komiténs åsigt, hvarken någon besparing eller någon fördel skulle genom den föreslagna öfverflyttningen i öfrigt vinnas. Likaledes fann komitén en ofta uttalad åsigt, att för patentärenden borde inrättas en fristående byrå under civildepartementet, mindre välgrundad, såsom i tillämpningen ledande till ökade utgifter utan motsvarande nytta; och tillstyrkte komitén för sin del, att handläggningen af patentärenden skulle tillkomma det nya embetsverk, hvilket komitén föreslog i kommerskollegiets ställe.

I hvad sålunda blifvit yttradt instämde jemväl den år 1877 nedsatta komitén för afgifvande af förslag i fråga om patentskydd m. m.; och föreslog bemälda komité i den 6 november 1878 afgifvet underdånigt betänkande, att för pröfning af ansökningar om patent skulle inom kommerskollegiet bildas en särskild afdelning, bestående af två kollegiets ledamöter och tre i tekniska ämnen kunnige män, dem Konungen för viss tid dertill förordnade, samt att å denna afdelning, der den främste bland kollegiets ledamöter borde föra ordet, beslut ej skulle få fattas, der ej minst en af kollegiets ledamöter och två af de särskildt förordnade vore tillstädes.

Kommerskollegiet, som den 18 juni 1880 afgaf underdånigt yttrande i anledning af komiténs förslag, förklarade sig dela komiténs åsigt om lämpligheten och nödvändigheten deraf att, såvida patentärenden skulle fortfarande tillhöra kollegiet, en särskild afdelning derinom, vid hvilken tekniskt bildade personer anställdes, blefve till dessa ärendens behandling inrättad, samt ansåg, att denna afdelnings ställning till kollegiet borde bestämmas så, att afdelningen i allmänhet finge ensam bära ansvaret för sina åtgöranden, och särskildt afgörandet af de tekniska frågorna helt och hållet öfverlemnades åt afdelningen, som äfven borde å kollegiets vägnar underskrifva och utfärda patentbref, men att, derest med afseende å det rent formela och administrativa vid ett patentärende skiljaktiga meningar uppstode mellan kollegiets ledamöter, å ena, och de tekniske bisittarne, å andra sidan, eller emellan förstnämnda ledamöter inbördes, ärendet, hvad berörda del vidkomme, borde underställas kollegiets pröfning; och ifrågasatte kollegiet derjemte, om icke vid en sådan anordning skulle under alla omständigheter vara tillfyllestgörande, att endast en af kollegiets ledamöter ålades deltaga i patentafdelningens förhandlingar. Kollegiet framhöll slutligen, att derest med patentinstitutionen skulle vinnas i någon fullständigare mån det gagn för den inhemska industrien, som åsyftades, borde patentafdelningen erhålla en särskild sekreterare eller notarie samt en särskild arkivarie, hvarjemte det vore af nöden att anskaffa en lokal, hvarest såväl beskrifningarna å här i riket meddelade patent med dertill hörande ritningar

och modeller eller varuprof samt hvad af dylik art från främmande land rörande der utfärdade patent kunde förvärfvas, jemte nödig litteratur i ämnet, kunde på ett ändamålsenligt sätt förvaras och hållas för allmänheten tillgängliga.

Det förslag till ordnande af patentärendens handläggning, som kollegiet sålunda framställt, biträdades emellertid icke af den ledamot i kollegiet, till hvilkens rotel dessa ärenden höra; utan framhöll bemälda ledamot i särskildt afgifvet yttrande bland annat, att för ett patentärendes behandling visserligen erfordrades såväl författningskunskap och embetsmannaförfarenhet som tekniska insigter, men att liksom de personer, af hvilka författningskunskapen och embetsmannaförfarenheten skulle representeras, icke borde åläggas att befatta sig med annat än hvad till deras område hörde, så borde de tekniske fackmännen ej heller tagas i anspråk för eller gifvas i uppdrag att inlåta sig på handläggandet af frågor, hvilka icke vore till föremålen för den från dessa fackmäns sida påräknade sakkunskapen hänförliga; och ansåg han på grund häraf, att saken på ett lämpligare och äfven enklare sätt borde kunna ordnas, om vid den embetsmyndighet, vare sig kommerskollegiet eller någon annan, som skulle handlägga patentärenden, anställdes ett behöfligt antal i tekniska ämnen kunniga, för viss tid förordnade män, med åliggande att under tjänstemanna-ansvar i tekniskt hänseende granska de till embetsmyndigheten inkomna patenthandlingar och deröfver afgifva de yttranden, till hvilka omständigheterna funnes föranleda, hvarefter dessa yttranden kunde, i hvad anginge den nämnda tekniska delen af saken, läggas till grund för embetsmyndighetens beslut i ämnet. Föredragningen af dessa ärenden i kollegiet syntes, derest patentärendena fortfarande skulle hos kollegiet bibehållas, sedan nyssnämnda granskning i tekniskt hänseende blifvit af de sakkunnige verkställd och yttrande i ämnet af dem afgifvits, kunna på enahanda sätt som öfriga till kollegiets handläggning hörande ärenden, af en bland kollegiets ledamöter bestridas, dock utan att den rent tekniska delen af saken gjordes till förmål för pröfning å kollegiets sida i annan mån, än att dervid till-

såges, det afgifvet yttrande innehölle hvad detsamma i och för författningens tillämpning borde innehålla.

Beträffande nu frågan, huruvida patentärenden vid en ombildning af kommerskollegiet böra hos embetsverket fortfarande bibehållas eller derifrån skiljas, så synas åtskilliga här ofvan återgifna uttryck gifva vid handen, att det sistnämnda alternativet varit det, som omfattats af såväl kollegiet som dess ofvanbemälde ledamot. Det lär väl ej heller kunna bestridas, att om ock industriela uppfinningar stå i nära samband med näringsverksamheten i allmänhet samt till stor del både leda sitt ursprung från det industriela arbetet och äro en väsentlig betingelse för industriens utveckling, patentärenden likväl äro af den särskilda art, att deras handläggning icke behöfver ställas i nära förening med öfriga näringarne vidkommande förvaltningsbestyr. En sådan förening torde möjligen äfven blifva mindre lämplig i samma mån patentärendenas antal växer och lagstiftningen ålägger patentmyndigheten en mera omfattande pröfningsrätt i fråga om patents beviljande. Men å andra sidan måste erkännas, att patentinstitutionen kan hafva väsentliga fördelar af att vara förenad med ett större administrativt embetsverk, hvilket enligt regeln lär kunna utöfva större inflytande, än en mindre om ock fristående institution, och torde ega flera utvägar, än en sådan, att tillgodose utvecklingen af de intressen, det har att bevaka.

Om också patentärendenas antal under senare åren varit i starkt stigande samt så väl det föreliggande förslaget till patentförordning som ock en tidsenlig anordning i öfrigt af patentinstitutionen ställer ökade fordringar på patentmyndigheten, så kan dock patentväsendet knappast ännu sägas hafva härstädes hunnit den utveckling, att i en särskild patentmyndighet kunde fullt sysselsättas de tjenstemän, som i alla händelser för ärendenas behöriga handläggning måste der anställas, äfven om till patentmyndigheten förlades jemväl några andra ärenden, såsom befattning med varumärkesregistrering och dylikt.

Det vill derföre synas komiterade, som om tiden ännu icke vore inne för upprättandet af en särskild patentmyndighet, utan att dermed

bör anstå åtminstone till dess patentärendenas antal så vuxit, att patentmyndigheten kan disponera öfver tillräckliga medel för sin sjelfständiga utveckling.

Om man sålunda anser ärenden angående patent tillsvidare lämpligen böra omhändertagas af en myndighet, som har sig anförtrodda äfven andra bestyr än de nyssnämnda, hvilka i alla händelser kunna uppdragas åt patentmyndigheten, så lär någon för detta ändamål lämpligare myndighet än ett i kommerskollegiets ställe inrättadt embetsverk icke vara att tillgå, helst åtskilligt, som rör patentväsendet och som för patentmyndigheten är af vigt att känna, återfinnes i kollegiets protokoll med flere handlingar, hvilka icke kunna från kollegiets öfriga arkiv utan stor omgång och kostnad utbrytas.

Skall emellertid en sådan anordning medföra det gagn för industrien, som med patentinstitutionen afses, måste synnerlig uppmärksamhet egnas åt de former och vilkor, under hvilka patentmyndigheten kommer att arbeta, så att institutionen ej blott från början i möjligaste mån motsvarar det industriela lifvets kraf utan äfven göres mäktig af den utveckling, som ett framåtgående patentväsende påkallar.

Några omständigheter, som i dessa afseenden torde särskildt böra beaktas, vilja komiterade här framhålla.

Ett sammanförande i en hand af bestyret med ärenden angående patent och andra viktiga frågor, hvilka med förstnämnda ärenden icke ega något närmare samband eller någon likhet i behandlingen, kan uppenbarligen icke vara egnadt att främja det verksamma intresse för patentinstitutionens utveckling, som bör förefinnas hos dess målsman inom patentmyndigheten.

Den afdelning inom det nya embetsverket hvilken skulle omhändertaga patentärendena, bör därför organiseras så, att dess personal kan uteslutande egna sig åt dessa och likartade ärenden och deraf hafva full sysselsättning.

Såsom ofvan blifvit nämndt, skulle patentmyndigheten enligt det föreliggande förslaget till patentförordning befrias från det i öfrigt temligen vanskliga uppdraget att lämpa patenttiden efter uppfinnin-

gens beskaffenhet och vigt; och det kunde på grund häraf synas, som om den nya författningen stälde mindre anspråk på beskaffenheten af den tekniska pröfning, hvilken ett patentärende skall underkastas från patentmyndighetens sida, än nu gällande författning i ämnet. Men denna pröfning kommer att hafva andra uppgifter af synnerlig vigt att fylla; och att densamma grundas på verklig sakkunskap, är därför ett bland de oeftergiffigaste vilkoren för att patentmyndigheten skall arbeta på ett fullt tillfredsställande sätt. I betraktande af de många från hvarandra vidt skilda kunskapsgrenar, hvilka af patentfrågorna beröras, kan dock en dylik sakkunnig pröfning icke åstadkommas, med mindre patentmyndigheten ej blott inom sig eger ständig tillgång till dugliga tekniska krafter på olika områden utan äfven sättes i tillfälle att, i de fall då speciela fackkunskaper erfordras eller andra omständigheter göra det önskvärdt att tillkalla sakkunnige utom embetsverket, anlita de för hvarje särskildt fall mest lämplige. Af vigt för en rationel behandling af patentfrågorna är äfven otvifvelaktigt, att, i enlighet med hvad i det här ofvan delvis återgifna yttrandet af en ledamot i kommerskollegiet blifvit framhållet, pröfningen och afgörandet af de rent tekniska spörsmålen i möjligaste mån uteslutande öfverlemnas åt sakkunnige.

En annan omständighet, som det föreliggande förslaget till patentförordning gifver särskild anledning att nu taga i öfvervägande, är sättet för beviljade patents publicerande. Förslaget till patentförordning innehåller härom, såsom redan blifvit nämndt, att kungörelse om patents meddelande och patentbrefs utfärdande skall genom patentmyndighetens försorg införas i allmänna tidningarna, samt att patentbeskrifningen jemte erforderliga bilagor skola i hufvudsakliga delar på lämpligt sätt genom tryck offentliggöras, äfvensom att närmare föreskrifter i ämnet komma att särskildt meddelas.

Då i det närmaste samma bestämmelser förekomma i den tyska patentlagen, torde det vara af intresse att erfara, huru patentpublikationerna äro anordnade i Tyskland. Den tyska patentmyndigheten utgifver för närvarande regelmässigt flera dylika publikationer, nemligen *patent-*

bladet (Das Patentblatt), *patentskrifterna* (Die Patentschriften) samt *utdragen ur patentskrifterna*, (Die Auszüge aus den Patentschriften), hvarförutom hvarje år publiceras en systematiskt och kronologiskt ordnad *förteckning* öfver de under det förflutna året beviljade och upphörda patent med alfabetiska namn- och sakregister.

Patentbladet, som utkommer en gång hvarje vecka, är närmast afsedt för alla de tillkännagifvanden, som enligt patentlagen skola inflyta jemväl i den officiella tidningen, och upptager på grund häraf under rubriken »patentlista» uppgift å inkomna patentansökningar, meddelade och upphörda patent m. m., hvarjemte i patentbladet publiceras författningar och beslut, som afse patentlagens tillämpning och dylikt, viktigare præjudikat i patentfrågor samt meddelanden af statistiskt innehåll eller rörande utlandets patentväsen.

Patentskrifterna utgifvas i särskilda nummer, ett för hvarje meddeladt patent, i den mån de hinna redigeras och tryckas, och innehålla de fullständiga beskrifningar och ritningar, på grund af hvilka hvarje patent meddelats. Med hänsyn till denna publikation äro patenterna indelade i 89 klasser, omfattande olika industrigrenar.

Ändamålet med *utdragen ur patentskrifterna*, hvilka utgifvas sedan 1880 och publiceras såsom bihang till patentbladet, är att inom vidsträcktare kretsar än de, som kunna bereda sig regelmässig tillgång till de dyra patentskrifterna, utbreda kännedom om förekommande nya uppfinningar; och innehålla dessa utdrag på grund häraf endast en kortfattad redogörelse för beviljade patent jemte, der sådant för beskrifningens tydliggörande anses erforderligt, en afbildning af förekommande ritningar i väsentliga delar.

Hvar och en af dessa olika publikationer har sålunda sin särskilda viktiga uppgift att fylla, och för en fullt tillfredsställande anordning af patentinstitutionen torde ej någon af dem kunna undvaras. Då emellertid allt som inflyter i det så kallade *patentbladet*, så vidt det omedelbart hänför sig till patentmyndighetens åtgärder i patentfrågor, enligt det föreliggande förslaget till patentförordning, i likhet med hvad i Tyskland eger rum, jemväl publiceras i allmänna tidningarna,

samt *utdragen ur patentskrifterna*, derest desamma skola motsvara sitt ändamål, för kostnadens skull icke lära kunna göras så fullständiga, att något vidare offentliggörande af patentbeskrifningar och ritningar blifver öfverflödigt, torde en publikation motsvarande de ofvannämnda så kallade *patentskrifterna* vara den, som i första hand måste af patentmyndigheten anordnas; hvaremot, till dess patentverkets tillgångar medgifva utgifvandet äfven af publikationer motsvarande det tyska patentbladet och utdragen ur patentskrifterna, dessa sistnämnda torde kunna tillsvidare öfverlemnas åt den enskilda företagsamheten. Dock lär patentmyndigheten fortfarande som hittills böra offentliggöra förteckningar öfver meddelade och upphörda patent, hvilka förteckningar, i likhet med hvad i Tyskland eger rum, torde böra sammanföras i en och samma publikation, som äfven lämpligen synes kunna upptaga antalet inkomna patentansökningar, efter uppbud framställda invändningar, med flera statistiska data af allmännare intresse, ävensom præjudikat i patentfrågor. Denna publikation, som till en början torde böra utgifvas kvartalsvis och som kunde benämnas *patentunderrättelser*, synes sedermera i mån af tillgångar kunna utvidgas så, att den slutligen komme att motsvara det tyska patentbladet.

Patentskrifterna utgifvas i Tyskland, såsom redan blifvit nämndt, i särskilda serier efter de olika klasser, i hvilka patenten äro indelade. Å hvarje serie kan särskildt prenumereras, hvarförutom hvarje nummer säljes särskildt. En dylik anordning torde äfven härstädes böra vidtagas; men till följd såväl af ritningarnas dyrbarhet och textens omfång som ock deraf, att en icke obetydlig gratisutdelning bör ega rum till offentliga bibliotek, tekniska läroverk samt åtskilliga myndigheter inom landet, på det att patentarkivet på detta sätt må flerfaldigas och blifva för allmänheten lätt tillgängligt, ävensom till utländska patentmyndigheter i utbyte mot deras motsvarande publikationer, kan man likväl icke påräkna, att kostnaden för denna publikation i någon nämnvärd mån skall bestridas af allmänheten, utan måste densamma hufvudsakligen drabba patentverket.

På grund häraf hafva komiterade sökt komma till insigt om den

ungefärliga kostnaden för en dylik publikation härstädes. De tyska patentskrifterna bestå, såsom ofvan blifvit nämndt, af text innehållande patentbeskrifningarne samt de ritningar, hvilka blifvit bilagda nämnda beskrifningar; och återgifvas dessa ritningar i olika format allt efter behovet. De upplysningar och kostnadsberäkningar, hvilka komiterade erhållit från olika tryckerifirmor här i staden, synas gifva vid handen, att hvarje nummer af en publikation motsvarande dessa patentskrifter skulle för en upplaga om 200 exemplar, hvilket antal torde vara för det föreliggande behovet tillräckligt, i medeltal kosta omkring 30 kronor, hvilket för 400 patent skulle göra en årlig kostnad af 12,000 kronor.

I någon om ock ej nämnvärd mån torde denna kostnad komma att betäckas af influtna prenumerations- och försäljningsafgifter. Men å andra sidan tillkomma ytterligare kostnader för dels de kungörelser, som i vissa fall genom patentmyndighetens försorg skola införas i allmänna tidningarna, dels ock publicerandet af *patentunderrättelserna*, hvilka kostnader icke torde kunna anslås lägre än till respektive 1,200 och 500 kronor. Med den tillväxt i patentärendenas antal, som under senare åren egt rum och hvilken efter all anledning kommer att framdeles fortgå, ökas naturligtvis äfven dessa kostnader år från år.

Slutligen har kommerskollegiet i sitt här ofvan delvis återgifna utlåtande erinrat om behovet af en lämplig lokal, der patentritningar, modeller och varuprof samt nödig literatur i ämnet kunde på ett ändamålsenligt sätt förvaras och hållas för allmänheten tillgängliga. Vigten af att äfven dessa omständigheter vid en ombildning af patentmyndigheten redan från början beaktas, torde icke behöfva särskildt framhållas.

En tidsenlig anordning af patentinstitutionen kräfver sålunda ej obetydliga kostnader. På sätt -chefen för civildepartementet i sitt vid den nådiga propositionen fogade yttrande till statsrådsprotokollet antydt, bör dock med de betydande inkomster, som genom den nya författningens tillämpning beredas patentmyndigheten, någon svårighet icke möta vid att på ett fullt tillfredsställande sätt ordna denna angelägenhet. Ett oefftergiftigt vilkor härför är emellertid, att dessa inkom-

ster beräknas och användas uteslutande för patentinstitutionens successiva utveckling.

Någon befogad invändning mot en dylik anordning torde så mycket mindre kunna göras, som de anspråk på en beskattning af patentväsendet, hvilka på grund af patenträttens egenskap af ett temporärt monopol möjligen kunna från det allmännas sida framställas, äfven med den nedsättning i stämpelafgiften för patent, som Eders Kongl. Maj:t genom nådig proposition af den 30 sistlidne januari föreslagit Riksdagen, måste anses behörigen tillgodosedda, i det nemligen den föreslagna stämpelafgiften af 25 kronor för hvarje beviljad patent, äfven med en beräkning af endast 400 patent för år, kommer att bereda statsverket en årlig inkomst af 10,000 kronor.

Enligt det föreliggande förslaget till patentförordning skall vid hvarje ansökning om patent fogas en afgift af 50 kronor, hvarjemte patenthafvaren skall i förskott erlägga för hvarje af det andra, det tredje, det fjerde och det femte patentåret 25 kronor, för hvarje af de följande fem åren 50 kronor och för hvarje af de fem sista åren 75 kronor; uppgående sålunda det belopp som, stämpelafgiften oberäknad, kommer att erläggas för ett under hela den fastställda patenttiden fortfarande patent till 775 kronor. Enligt den af departementschefen i hans ofvanberörda yttrande till statsrådsprotokollet framlagda beräkning skulle denna anordning kunna antagas lemna patentverket en inkomst, som komme att uppgå för det första året, sedan författningen trädt i kraft, till minst 20,000 kronor, för det andra till 28,000, för det tredje till 34,400, för det fjerde till 40,000 kronor, och hvilken sedermera successivt skulle ytterligare stegras, så att densamma det femtonde året uppginge till icke mindre än 126,375 kronor.

Denna beräkning är grundad bland annat på det antagande, att den nya författningens tillämpning till en början skulle minska patentens antal, så att under nästkommande år endast komme att meddelas 400 patent, hvarjemte antalet hvarje år beviljade patent antagits komma att öfverstiga det näst föregående årets med minst 5 procent. Komiterade hålla visserligen före att, om också den sistnämnda beräk-

ningen med afseende å en så lång tidrymd som femton år är väl hög, torde deremot knappast något skäl förefinnas, hvarför man skulle behöfva befara, att den af departementschefen antagna betydande minskningen i patentens antal i verkligheten skulle inträda, enär i allmänhet erhållandet af patent enligt nämnda författning blifver ej obetydligt billigare, än hvad för närvarande är fallet, då patenthafvaren sjelf skall bekosta patentbrevets publicerande i Posttidningen. De första åren torde, på sätt departementschefen äfven framhållit, inkomsten dessutom komma att ökas genom afgifter för äldre patent, hvilkas innehafvare ställa sig under den nya förordningen.

Men äfven om detta komiterades antagande är riktigt, och man sålunda för de första åren kan beräkna en ej obetydligt högre inkomst än hvad departementschefen förutsatt, lär dock densamma ej kunna uppgå till fullt det belopp, att patentverkets alla nödiga utgifter dermed kunna bestridas utan något tillskott af statsmedel. Då emellertid patentverket inom kort bör hafva erhållit icke blott tillräckliga inkomster för att sjelft bekosta dessa utgifter utan äfven ej obetydligt öfverskott, torde, derest icke äfven stämpelafgiftens afkastning anses böra användas till patentinstitutionens förkofran, statsverket lämpligen kunna af patentmedeln efter hand tillgodoföra sig ersättning för de bidrag, som under den allra första tiden utgått till patentverket.

De öfverskott, som deröfver uppstå, böra deremot, enligt hvad komiterade redan framhållit, reserveras för att efter förslag af patentmyndigheten användas till patentinstitutionens successiva utveckling.

Komiterade öfvergå nu till behandling af frågan om hvilken institution bör utses att vara registreringsmyndighet för varumärken.

Enär det förslag till lag om skydd för varumärken, hvilket för närvarande är på Riksdagens pröfning beroende, blifvit förberedt dels af den komité, som den 11 maj 1877 erhöll nådigt uppdrag att utarbета

författningsförslag såväl om patent som angående nu ifrågavarande ämne, dels af en den 6 augusti 1881 nedsatt komité, som haft gemensamma sammanträden med de för samma ändamål i Norge och Danmark utsedde komitéer, torde någon utredning af frågans uppkomst här icke behöfva lemnas, utan få komiterade i afseende derå hänvisa till förenämnda komitéers betänkanden.

Det må blott beträffande gällande bestämmelser i ämnet här erinras:

att genom Kongl. kungörelsen den 13 juni 1862, angående upphörande af stadgandena om vissa inhemska fabriksstillverkningars och handtverksvarors förseende med fabriksstämpel, de då ännu befintliga påbuden om svensk tillverkningsstämpels anbringande å vissa varor upphäfdes, och det förklarades skola ankomma på fabriks- eller handtverksidkarne sjelfve att, om de skulle så för godt finna, å sina arbeten sätta egna stämplor eller märken samt dessa stämplors eller märkens utseende och beskaffenhet offentligen tillkännagifva, med undantag likväl i afseende på jerneffekters stämpling, äfvensom beträffande kontroll- och tillverkningsstämpel å arbeten af vissa metaller;

att någon bestämmelse i hvad form oförmälda offentliga tillkännagifvande skall ega rum, icke finnes utfärdad;

att det nu lagstadgade skyddet för varumärken innehålles i 22 kap. 16 § strafflagen;

att öfverenskommelser om ömsesidigt skydd för varumärken blifvit för Sveriges del ingångna med Tyska riket (genom deklARATIONERNA den 19 och 24 juni 1872), Frankrike (genom handelstraktaten den 30 december 1881) och Spanien (genom handelstraktaten den 15 mars 1883).

De genom Kongl. förordning den 12 januari 1855 föreskrifne stämplor för jerneffekter finnas, enligt hvad komiterade ofvan upplyst, införda i en hos kommerskollegiet befintlig registerbok, som för närvarande upptager 2,097 olika stämplor. De bland dessa, hvilka förekomma i allmänna marknaden, hafva genom enskild försorg blifvit offentliggjorda senast 1877. Åtskilliga skiljaktigheter förefinnas emellertid mellan denna s. k. stämpelbok och kollegiets registerbok.

Enligt det Eders Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen den 30 sistl. januari bilagda lagförslag skola följande åligganden tillkomma den myndighet, som förordnas att föra varumärkesregister för hela riket.

Sedan den, som vill låta registrera varumärke, till registreringsmyndigheten ingifvit eller i betaldt bref insändt skriftlig ansökan, innehållande tydlig beskrifning å märket samt fullständig uppgift om sökandens namn eller firma, yrke och postadress, så ock, der rätt till varumärket skall omfatta endast vissa slag af varor, uppgift å dessa varuslag, med hvilken ansökan skola följa afbildning af märket, två till märkets tryckning tjenliga stämplor (clichéer) samt fyratio kronor, utgörande afgift för registreringen och dess offentliggörande, åligger det registreringsmyndigheten att ofördröjligen hålla sökanden tillhanda eller, om fullständig adress uppgifvits, med posten öfversända skriftligt intyg om ansökans mottagande och om dag och tid på dagen, då det skedde; skolande vid intyget fästas ett af de inlemnade exemplaren af varumärket.

Vägras registrering, hvilket bör ega rum i vissa bestämda fall, hvarom här nedan förmäles, skall underrättelse om detta beslut med skälet derfor skriftligen delgifvas sökanden.

Möter icke något hinder för registreringen, skall märket intagas i registret samt kungörelse derom ofördröjligen införas i allmänna tidningarna och i en genom registreringsmyndighetens försorg utgifven registreringstidning.

Skyddet för registrerad varumärke upphör, när ej ansökan om förnyelse skett, första gången inom tio år från registreringsdagen och sedermera inom tio år från sista förnyelsen. Vill någon låta förnya registrering, skall han ingifva eller insända skriftlig ansökan derom och bifoga afbildning af märket i ett exemplar jemte tio kronor i registreringsafgift. Har märket varit registrerad för annan än den, som begär förnyelsen, skall jemväl sökandens rätt till märket styrkas. Förnyelsen skall genast införas i registret och intyg derom delgifvas sökanden. Finner registreringsmyndigheten något vara underlåtet, af hvad sålunda

föreskrifvits, skall han vägra förnyelse. Beslut om sådan vägran skall delgifvas sökanden.

Finner Konungen, på derom gjord anmälan, att varumärke icke bort registreras på grund deraf, att det innehåller offentliga vapen eller stämplor eller ock framställningar, som kunna väcka förargelse, skall detsamma ur registret afföras. Har registrering skett af varumärke, som endast består af sådant tecken eller märke, som allmänneligen nyttjas i viss näring, eger hvarje idkare af sådan näring rätt att fordra registreringens upphäfvande. I detta fall, så ock eljest då någon förmenar, att registrering af varumärke skett honom till förfång, må talan om registreringens upphäfvande föras vid domstol. Då registrering blifvit upphäfd, eller skyddet för registrerad varumärke upphört, eller den, som är till märket berättigad, det begär, skall märket afföras ur registret och kungörelse derom införas i allmänna tidningar och i registreringstidningen. Varder i följd af Konungens beslut varumärke ur registret affördt, skall registreringsmyndigheten tillika derom underrätta den, för hvilken registreringen skett.

Registrering af jernstämplor skall enligt lagförslaget hädanefter ske i samma ordning som registrering af andra varumärken, men förnyelse af sådana stämplor skall utan särskild anmälan ske genom registreringsmyndighetens försorg. I vederbörlig ordning godkända jernstämplor, som ega bestånd när den nya lagen träder i kraft, skola jemväl utan särskild anmälan intagas i varumärkesregistret af registreringsmyndigheten, hvilken det ock åligger att derom införa kungörelse i registreringstidningen.

Den pröfning i sak, som enligt lagförslaget tillkommer registreringsmyndigheten, består uti att tillse:

1) om märket består endast af siffror, bokstäfver eller ord, som icke utmärka sig genom så egendomlig form, att märket kan såsom figurmärke anses;

2) om deri obehörigen intagits annat namn eller annan firma än sökandens eller namnet på annans fasta egendom;

3) om det innehåller offentliga vapen eller stämplor;

- 4) om det innehåller framställningar, som kunna väcka förargelse;
 5) om det är helt och hållet likt varumärke, som redan är för annans räkning registrerad eller behörigen anmaldt till registrering, eller med dylikt märke företer sådan likhet, att, oaktadt skiljaktigheter i vissa delar, märkena i sin helhet lätt kunna förvexlas.

I dessa fall må registrering ej ega rum.

Registrering må likväl ej vägras, om likheten med ett förut för annans räkning registrerad eller till registrering behörigen anmaldt varumärke beror deraf, att båda märkena innehålla siffror, bokstäfver eller ord, hvilka icke utmärka sig genom så egendomlig form, att märkena kunna anses såsom figurmärken, eller att det förra märket endast eller till en del består af sådant tecken eller märke, som allmänueligen nyttjas i viss näring.

För att vinna någon ledning för bedömandet af den omfattning, i hvilken registrering af varumärken kan antagas komma att ega rum under den närmaste framtiden, hafva komiterade skaffat sig upplysning, huru förhållandet varit i Danmark, der varumärkeregistriering på grund af lagen den 2 juli 1880 började den 15 november samma år. Före årets slut inregistrerades 214 märken,

samt 1881	173
1882	101
1883	147

eller i medeltal under dessa fyra år 159 märken.

På grund af Sveriges större folkmängd samt enär antagligen öfverenskommelser med främmande makter om ömsesidigt skydd för varumärken komma att afslutas i stor utsträckning, så snart den nya lagen kommer till stånd, antaga komiterade, att man i Sverige kan under den närmaste framtiden motse registrering af åtminstone 300 märken om året. Inkomsten häraf skulle utgöra 12,000 kronor årligen. Utgifterna för registreringstidningen kunna beräknas till omkring 50 kronor för hvarje nummer, innehållande 10—15 märken; eller i medeltal till 4

kronor för hvarje märke. Härtill kommer kostnaden för offentliggörandet af märket i allmänna tidningar, hvilket måste beräknas till ungefär samma belopp, så att hela kostnaden för ett märkes kungörande kan anslås till omkring 8 kronor.

Komiterade vilja i sammanhang härmed påpeka, att den första registreringen af de jernstämplar, som vid lagens trädande i kraft ega bestånd, kommer att ådraga statsverket en kostnad för en gång af omkring 16,000 kronor, enär clichéer till samtliga dessa märken måste anskaffas. Den framtida förnyelsen af dessa märkens registrering kan deremot icke varda synnerligen betungande, sedan clichéerna en gång finnas.

I de flesta länder, der patentverket nått någon betydligare utveckling, utöfvar patentmyndigheten jemväl funktioner såsom registreringsmyndighet. En sådan anordning, ehuru måhända icke ovilkorligen påkallad genom ärendenas inre samband, erbjuder emellertid vissa fördelar i afseende å yttre förhållanden och möjliggör utan tvifvel det minst kostsamma ordnande af varumärkesregistreringen. Då härtill kommer, att den ofvan omförmälda pariserkonventionen af den 20 mars 1883, angående bildandet af en union till skydd för den industriella äganderätten, innehåller bestämmelse om upprättandet i hvarje unionen tillhörande land af en centralanstalt för tillhandahållande åt allmänheten af upplysningar rörande patent- och varumärken, äfvensom i fråga om mönster och modeller, der skydd för sådana är lagligen stadgadt, vilja komiterade tillstyrka, att det nya embetsverket varder registreringsmyndighet och att varumärkesregistreringen ställes i närmaste samband med behandlingen af patentärenden.

Enligt hvad komiterade fått sig uppdraget, åligger det dem jemväl att utreda, huruvida något eller några slag af ärenden, som nu af andra embetsverk eller myndigheter vinna handläggning, borde till det ombildade eller nya embetsverket öfverflyttas.

I detta afseende hafva komiterade, enär kommerskollegiet för närvarande redan har ärenden af ganska många slag att handlägga, och ett i dess ställe inrättadt embetsverk enligt komiterades förslag skulle erhålla en icke ringare omfattning, ansett att till det nya verket borde af nya bestyr läggas endast sådana, som stode i allra närmaste samband med öfriga dithörande, så att verkets organisation icke måtte göras alltför omfattande. Af sådana bestyr anse komiterade utgifvandet af konsulernas berättelser ovilkorligen böra tillkomma styrelsen för handeln och sjöfartens angelägenheter.

Jemlikt föreskrift i konsulsstadgans § 31 skall konsul med uppmärksamhet följa de förenade rikenas handel och sjöfart i distriktet och söka inhemta snar och fullständig kännedom angående politiska, ekonomiska eller andra förhållanden, som på denna handel och sjöfart kunna inverka, samt i dessa ämnen afgifva rapporter, som hvad Sverige angår insändas till kommerskollegiet. Särskildt åligger det konsulerna att hos kollegiet göra anmälan om lagar och förordningar eller municipala föreskrifter, som i landet utfärdas rörande handel och sjöfart samt afgifter, tull- och hamnväsande eller dylikt, då sådant kan vara af vigt för Sveriges förbindelser med distriktet.

Enligt samma stadgas § 32 skola konsulerna inom slutet af januari månad till kollegiet öfversända en omständlig berättelse om Sveriges handel och sjöfart å distriktet under det sistförflutna och om utsigterna för desamma under det ingångna året samt meddela sina åsikter om hvad bör vidtagas eller utverkas till befrämjande af Sveriges förbindelser med distriktet. Samtidigt bör ett sammandrag af denna berättelse och af den till norska departementet för det inre afgifna insändas till utrikesdepartementet.

Om hvad berättelserna af det förra slaget innehålla af vigt för handlande, sjöfarande och andre näringsidkare, plägar kollegiet utfärda kungörelser samt, der konsulns rapport innehåller särskildt beaktansvärda upplysningar, låta införa den i Post- och Inrikes Tidningars textafdelning.

Hvad åter de senare eller s. k. årsberättelserna beträffar, har kollegiet gjort sig och allmänheten dem till godo endast på sådant sätt,

att utdrag derutur intagits i berättelsen om utrikes handel och sjöfart för det år, som de från konsulerna inkomna årsberättelserna afse. Enär kollegiets berättelse på grund af de dertill hörande vidlyftiga statistiska tabeller icke kan hinna offentliggöras förr än långt efter det år den omfattar, blifver följdén, att deri intagna utdrag af konsulsberättelserna förlora en stor del af sitt intresse och icke kunna medföra det med dem afsedda gagn för det praktiska affärslifvet.

Ett försök att åstadkomma en bättre anordning med utgifvandet af årsberättelserna gjordes af utrikesdepartementet åren 1871 och 1873 genom utgifvandet i bokform af de till departementet från konsulerna inkomna sammandragen af årsberättelserna för nästföregående år. Sammandragen af årsberättelserna för 1871 lät departementet deremot under loppet af 1872 införa i Post- och Inrikes Tidningar. Intetdera försöket hade synnerlig framgång. De i bokform utgifna berättelserna erhöilo knappt någon spridning utöfver den gratisutdelning, som gjordes till åtskilliga embetsmyndigheter, och de i Post- och Inrikes Tidningar intagna berättelserna blefvo blott till en del återgifna af öfriga pressorgan, hvadan de knappast torde hafva nått fram till de läsare, för hvilka de egentligen voro bestämde.

Ett bättre uppslag gafs genom den af tillförordnade presidenten i kollegiet uti hans underdåniga utlåtande den 13 december 1875 gjorda hemställan om anvisande af medel för utgifvande af »Svenskt handelsarkiv». För ändamålet med denna tidning, såsom hvars förebild framhölls »Preussisches Handelsarchiv», finnes en utförlig redogörelse i Bil. A. (sid. 9*—12*) till detta betänkande. Jemlikt nådigt bref den 22 december 1875 behagade Eders Kongl. Maj:t, med hänseende till de fördelar, handeln och näringarna kunde antagas hafva att förvänta deraf, att ett sorgfälligt gjordt urval af de utaf konsulerna till kommerskollegiet insända rapporter, utländska lagar och författningar samt andra handlingar blefve jemte upplysande statistiska uppgifter genom tryck till allmän kändedom befordrade, för år 1876 dels till redaktionsarfvode m. m. anvisa ett belopp af 3,000 kronor att af manufakturfundens vinst-

medel utgå, dels bevilja nödiga medel till bestridande af tryckningskostnader.

Utgifvandet började ock med 1876 och, sedan Eders Kongl. Maj:t under den 4 november samma år för år 1877 anvisat ett lika stort belopp som för år 1876, fortsattes utgifvandet ännu ett år. Före 1877 års slut ingick tillförordnade presidenten med underdånig anhållan om anvisande af medel för handelsarkivets utgifvande jemväl under 1878, men enär, enligt hvad upplyst blifvit, antalet prenumeranter å ifrågasvarande tidning, hvilket under år 1876 endast utgjort mellan 100 och 200, icke under 1877 ökats utan i stället i någon mån aftagit, samt således anledning sagnades att antaga, att tidningen under fortsatt utgifvande skulle tillvinna sig sådant intresse hos allmänheten, att kostnaden därför i en framtid skulle kunna utan fortfarande betydligt bidrag af statsmedel bestridas, fann Eders Kongl. Maj:t, vid ärendets föredragning den 7 december 1876, vidare understöd icke böra för ändamålet beviljas.

Frågan upptogs då ånyo i en annan form af ministern för utrikes ärendena, på hvars föredragning i sammansatt statsråd den 15 mars 1878 Eders Kongl. Maj:t behagade för utgifvande af konsulernes berättelser angående de förenade rikenas handel och sjöfart, äfvensom af andra från dem inkommande rapporter rörande handels- och sjöfartsförhållanden, hvilka kunde erbjuda större eller varaktigare intresse, å konsulskassan anvisa ett årligt belopp af 3,000 kronor. Ministern, som erhöll bemyndigande att träffa de för arbetets utgifvande och förläggande nödiga aftal, uppgjorde på grund häraf öfverenskommelse om utgifvandet med förre redaktören af »Svenskt handelsarkiv».

Utgifvandet af konsulernes årsberättelser kunde sålunda utan afbrott fortgå och skedde derefter för gemensam svensk-norsk räkning, sedan den statistiska byrån i Kristiania, som under de närmaste åren derförut för Norges del utgifvit berättelserna såsom ett särskildt häfte af Norges officiella statistik, dermed upphört.

Mot denna förändrade anordning uttalades emellertid redan vid 1879 års storting åtskilliga betänkligheter af det stortingsutskott, som be-

handlade anslagen till gemensamma utgifter för diplomati och konsulatväsendet. Dessa betänkligheter bemöttes väl af ministern för utrikes ärendena, men 1880 års storting vidhöll sin året förut uttalade åsigt, att konsulernes årsberättelser borde intagas i Norges officiella statistik, och anslog dertill medel på samma gång den gemensamma konsularbudgeten minskades med ett belopp motsvarande Norges andel i den beräknade kostnaden för berättelsernas utgifvande för gemensam räkning.

Då till följd häraf utrikesdepartementet blef urståndsatt att offentliggöra berättelserna med de tillgångar, som stodo departementet till buds, gjorde ministern för utrikes ärendena den 28 december 1880 framställning hos chefen för civildepartementet om utverkande af anslag för ändamålet, och behagade Eders Kongl. Maj:t den 22 januari 1881 för berättelsernas utgifvande under samma år anvisa en summa af högst 3,000 kronor att utgå från besparingarna å sjetta hufvudtitelns anslag till jordbruket, handeln och näringarna, sedan vid årets utgång från utrikesdepartementet erhållits utredning angående kostnadernas verkliga belopp. Sedermera har Eders Kongl. Maj:t årligen fattat enahanda beslut, hvadan ifrågavarande berättelser fortfarande genom ministrernas för utrikes ärendena försorg af en särskildt antagen redaktör utgifvas. Genom lämpliga anordningar har det lyckats att erhålla ett jemförelsevis betydligt antal prenumeranter, så att det årliga anslaget 3,000 kronor numera är tillräckligt att jemte prenumerationsavgifterna betäcka utgifningskostnaden, hvilket till en början icke var fallet.

Berättelserna utgifvas enligt den nuvarande anordningen i tvångsfria häften, hvaraf under år 1883 utkommo åtta, nemligen ett häfte i månaden från och med april till och med oktober samt sluthäftet i december. De hafva under senare tider tillvunnit sig allt större uppmärksamhet och i allmänhet rönt ett välförtjent erkännande. Men klagomål hafva samtidigt försports deröfver, att offentliggörandet sker åtminstone delvis alltför långsamt. Otvifvelaktigt är ock, att sådana be-

rättelser måste erbjuda större intresse, i samma mån de mera snabbt bringas till allmänhetens kunskap, medan åter ett försenadt offentliggörande kan i vissa fall fullständigt betaga dem möjligheten att vara till gagn.

Svårigen lär emellertid dröjsmål kunna undvikas, om utgifvandet skall ske såsom hittills. Redaktionen tager nämligen icke så ringa tid och arbete i anspråk, enär många berättelser måste mer eller mindre omarbetas och andra öfversättas från ett främmande språk. Då flertalet berättelser inkomma inom en temligen kort tidrymd, skulle det därför fordras antingen flere personers samarbete, eller ock arbete af en från andra göromål ledig person, för att offentliggörandet kunde ske med större skyndsamhet. Men en sådan anordning betingar icke obetydligt ökade kostnader.

Vidare ligger det tydligen en oformlighet deruti, att utrikesdepartementet skall besörja utgifvandet af berättelser, som ingå till kommerskollegiet, mot att kostnaden bestrides af medel, som tillhandahållas af civildepartementet.

Slutligen måste komiterade framhålla såsom en brist, att endast konsulernes årsberättelser offentliggöras, medan öfriga från dem ingående meddelanden endast i ringare mån tillgodogöras; ty en kungörelse, att en åtgärd af vigt för handeln och sjöfarten på ett främmande land blifvit vidtagen, eller att en der utkommen lag finnes tillgänglig hos kommerskollegiet, är icke för allmänhetens behof tillfyllest, lika litet som införandet i en daglig tidning af en konsulsrapport, hvilken, om den icke strax urklippes och tillvaratages, sedermera är svår att återfinna.

I betraktande af det nu anförda finna komiterade afgörande skäl att tillstyrka en återgång till det under endast tvänne år försökta utgifvandet af Svenskt handelsarkiv. Men komiterade anse, att utgifvandet bör besörjas icke af en särskildt antagen redaktör, utan af det embetsverk, som skall hafva förvaltningsbestyr med handel och näringar. Arkivet borde, liksom det förra handelsarkivet, utkomma i form af en veckoskrift och innehålla ungefär följande:

- 1) i Sverige utkommande lagar, förordningar och öfriga allmänna

föreskrifter rörande handel, sjöfart och industri; redogörelser för kommunikationsväsendets utveckling inom landet, för industriutställningar samt viktigare uppfinningar inom industriens område; sådana statistiska uppgifter, som egna sig för successivt offentliggörande, m. m.;

2) efter behovet afpassade redogörelser för utländsk lagstiftning inom det ekonomiska området, och

3) sådana berättelser från konsulerna, hvilka erbjuda intresse för svenske handels-, sjöfarts- och näringsidkare.

Konsulernes årsberättelser kunde måhända lämpligen åtfölja arkivet som bilagor, i den mån de kunne utgifvas, under förutsättning att hvad deri förekomme af mera omedelbart intresse, så skyndsamt som möjligt meddelades i sjelfva arkivet.

Derest arkivets typografiska utstyrsel komme att ungefärligen motsvara den, som nu gifvés åt årsberättelserna, torde utgifningskostnaden icke behöfva väsentligen öfverskrida beloppet af nuvarande anslag för dessa, helst prenumerantantalet kan antagas komma att stegras utöfver det, som årsberättelserna redan lyckats tillvinna sig. Någon betydligare gratisutdelning torde icke böra ifrågakomma, enär de myndigheter, som kunna behöfva arkivet, lära vara oförhindrade att genom prenumeration förskaffa sig detsamma.

Kommer denna anordning till stånd, skulle det nya embetsverket alltså hafva att årligen ombesörja utgifvandet af fyra statistiska berättelser, utgörande serierna Litt. C), D), E) och F) af »Bidrag till Sveriges officiella statistik», *Code list*, Patentbeskrifningar, Patentunderrättelser, Registreringstidningen för varumärken, samt Svenskt handelsarkiv. För den närmare befattningen med dessa olika publikationers redaktion och utgifvande få komiterade tillfälle att här nedan redogöra i sammanhang med förslaget till embetsverkets organisation och till arbetsfördelningen inom detsamma.

1877 års patentkomité erhöll jemväl uppdrag att utarbete förslag till författning angående skydd för industriela mönster och modeller. Sådant skydd finnes redan lagstadgadt i många främmande länder, och vid de kongresser och konferenser, som under senaste årtionde varit samlade för att öfverlägga om lämpliga åtgärder i ändamål att bereda internationellt skydd för den industriela eganderätten, har frågan om mönsterskydd alltid framhållits såsom lika vigtig som den om skydd för patent och varumärken. Det af komitén utarbetade författningsförslaget innehåller bland annat den bestämmelse, att den som vill förvärfva utslutande rätt att inom riket yrkesmessigt vid varutillverkning till efterbildning begagna industriela mönster, hvilka han förfärdigat, förfärdiga låtit eller annorledes förvärfvat, skall för sådant ändamål till kommerskollegiet ingifva ansökan med uppgift, huru länge han vill samma rätt åtnjuta, jemte afbildning af de mönster, för hvilka skydd sökes. Möter ej hinder mot bifall till ansökningen, skall under förbehåll om annans bättre rätt det sökta skyddet meddelas. Mönsterskydd erhålles för högst fem år. Har kortare skyddstid blifvit sökt, kan förlängning vinnas för återstående åren. Varder mönsterskydd beviljadt eller skyddstiden förlängd, skall kommerskollegiet låta derom göra anteckning i ett för sådant ändamål upprättadt register. Hvad sålunda stadgats angående mönster skulle ock vara tillämpligt i afseende å modeller.

Detta författningsförslag har icke ännu blifvit till föredragning inför Eders Kongl. Maj:t slutligen beredt. Då industrien emellertid otvifvelaktigt har behof af en sådan lagstiftning, hvilken på det närmaste ansluter sig till och fullständigar lagarne om patentskydd och om skydd för varumärken, samt komiterade förutsätta, att frågan inom kort tid kommer att vinna sin lösning, hafva komiterade velat uttala den åsigt, att registreringen af mönster och modeller bör, i likhet med hvad i flertalet främmande länder är fallet, förläggas till patentmyndigheten och sålunda, derest komiterades förslag om ordnande af denna institution vinner afseende, komma att tillhöra det i kommerskollegiets ställe inrättade nya embetsverket. Den tillökning i dettas arbetskrafter, hvilken på grund häraf möjligen blifver erforderlig,

lärer kunna bestridas af de i lagförslaget omförmälda afgifter för registreringen, derest dessa, i enlighet med hvad i ämnet hörda myndigheter hemställt, höjas till skäligt belopp.

En annan fråga, som komiterade haft under öfverläggning, torde här vara platsen att omförmäla. Den angår inrättandet af s. k. handelsmuseer. En sammanställning af de nyaste uppgifterna i detta ämne hafva komiterade ansett sig böra bilägga detta betänkande (Bil. E).

Af dessa uppgifter framgår, att den väldiga konkurrens mellan nationerna, som eger rum å det industriela området, sporrat regeringar, kommuner och enskilda föreningar att utfinna nya medel för att åt det egna landets produkter och tillverkningar vinna marknader, der andra nationer ännu icke uppträdt, eller för att från de gamla marknaderna uttränga medtäflarne. Belgien synes hafva tagit försteget framför öfriga länder. Regering och representation hafva der enigt samverkat för upprättandet af en institution, som på kort tid vunnit stort anseende, och på kostnader har dervid icke sparats.

Under senaste år har utrikesdepartementet från åtskillige konsulter mottagit samlingar, som delvis skulle väl egna sig för ett dylikt handelsmuseum. Departementet har tillsvidare deponerat dem hos sådana institutioner, der de kunna antagas vara till någon nytta, men gjort förbehåll att kunna återbekomma dem, derest ett handelsmuseum framdeles skulle komma till stånd.

Komiterade hafva emellertid icke haft tillfälle att sätta sig närmare in i denna fråga och finna därför icke heller anledning att framställa något positivt förslag om ett dylikt museums inrättande. Ett på ort och ställe företaget närmare studium af den belgiska institutionens organisation skulle kanske lättast och snabbast lemna svar på frågan, om och huru en efterbildning deraf hos oss borde åstadkommas.

Enär emellertid en enda sådan institution svårligen lärer kunna vara

tillfyllest för båda de förenade rikena, torde icke utrikesdepartementet utan ett i kommerskollegiets ställe inrättadt embetsverk vara den myndighet, som borde erhålla öfverinseendet öfver ett möjligen blifvande svenskt handelsmuseum.

Med undantag af de här ofvan omnämnda fall hafva komiterade icke funnit skäl att föreslå någon utvidgning af embetsverkets verksamhetsområde, vare sig genom öfverflyttning af göromål, som nu åligga andra myndigheter, eller annorledes. Innan komiterade öfvergå till det föreliggande ämnets vidare behandling, torde deremot för fullständighetens skull här böra upptagas de af tillförordnade presidenten i kommerskollegiet framställda förslag till förändrade bestämmelser i frågor berörande kommerskollegiets verksamhet, hvilka i den föregående undersökningen icke blifvit behandlade. Då emellertid dessa förslag icke afse någon nämnvärd minskning i embetsverkets göromål, få komiterade med afseende å deras motivering samt den närmare redogörelsen för gällande bestämmelser hänvisa till tillförordnade presidentens bifogade utlåtande af den 14 juni 1877 (Bil. A. sid. 14*—48*) samt här inskränka sig till en kortfattad redogörelse för komiterades åsigter i hvarje särskildt fall.

Hvad då först beträffar förslagen, att kommerskollegiet skulle befrias från skyldigheten att afgifva yttrande i frågor om anläggning af och reglementariska stadganden för städer och köpingar samt andra lastageplatser (sid. 16*—18*), att årligen i enlighet med föreskrifterna i Kongl. brefvet den 14 oktober 1853, angående förändrad organisation af bergs-staterne m. m., afgifva underdånig berättelse om de upptäckter och förbättringar, som uti bergshandteringen i tekniskt och industriellt hänseende under föregående året i utrikes länder egt rum (sid. 34*—35*), samt att på begäran granska värderingar af bruk eller bergverk, å hvilka lån i publika kassor sökas (sid. 43*—44*), torde samtliga dessa förslag, derest de påkalla någon särskild åtgärd, lämpligen böra tagas i

öfvervägande vid uppgörandet och fastställandet af den instruktion, som af kommerskollegiets ombildning påkallas.

Den befattning med svenska kyrkans i London räkenskaper, som genom Kongl. kungörelse den 4 maj 1814 blifvit kommerskollegiet ålagd (sid. 26*—27*), torde lämpligen kunna öfverflyttas på utrikesdepartementet.

Det framställda förslaget, att embetsverket skulle befrias från skyldigheten att hålla hand öfver vissa författningars efterlefnad (sid. 28*—29*), torde icke böra föranleda till någon åtgärd, enär embetsverket uppenbarligen oftare än allmänna åklagarne lärer erhålla kännedom om förekommande öfverträdelser af dessa författningar samt ej heller saknar möjlighet att låta beifra dem.

På de af tillförordnade presidenten anförda skäl (sid. 38*—40*) hemställa komiterade slutligen, att de i Kongl. förordningen den 18 juni 1864, angående utvidgad näringsfrihet, nu förekommande bestämmelser i fråga om vissa näringsidkares skyldighet att anmäla sig hos bergsöfverstyrelsen måtte förändras i den af tillförordnade presidenten förordade riktning.

Af hvad komiterade i det föregående anført, täcktes Eders Kongl. Maj:t finna, att komiterade icke kunna förorda indragning af kommerskollegiet i den mening, att de till detta embetsverks handläggning nu hörande ärenden borde helt och hållet eller i väsentligare omfång öfverflyttas på andra verk och myndigheter, i hvilket senare fall för återstående ärenden skulle kunna upprättas ett embetsverk med mycket enklare organisation och betydligt mindre tjänstemannapersonal än kollegiets.

Ett hinder för ett förslag i detta syfte har visserligen legat deruti, att Eders Kongl. Maj:t såsom grundval för komiterades arbete uppställt den bestämmelse, att för handläggning af ärenden rörande handel och näringar bör finnas ett särskildt embetsverk; ty utgående från denna

förutsättning hafva komiterade snart kommit till den öfvertygelse, att ett sådant embetsverk bör och måste erhålla en ganska betydande omfattning.

Men äfven utan denna vid uppdragets utförande fästa inskränkning och begränsning skulle komiterade för visso hafva kommit till hufvudsakligen samma resultat. Det visar sig nemligen vid hvarje allvarligt försök till öfverflyttning af en grupp ärenden från kollegiet till annat embetsverk, att derest gruppen är af något betydligare omfång, kan den icke inpassas i det andra embetsverkets organisation utan tillökning i arbetskrafter åt detta. Sådant måste också vara förhållandet, då i betraktande tages, att de flesta centrala embetsmyndigheter så nyligen undergått reglering, hvarvid embets- och tjänstemännens antal blifvit inskränkt understundom till det minsta möjliga eller, der icke denna yttersta gräns blifvit nådd, till allenast det omfång, som motsvarar den för den närmaste framtiden påräkneliga ökning i göromål, hvilken landets utveckling på alla områden sjelfmant medför. En splittring af kollegiets göromål mellan flera olika embetsverk skulle därför medföra ökning i kostnader på olika håll, hvilken, så vidt komiterade kunna döma, med säkerhet skulle vålla staten ökade utgifter i det hela.

Den enda förutsättning, under hvilken komiterade därför funnit en fullständig indragning af kommerskollegiet kunna och möjligen böra ega rum, vore den, att ett nytt statsdepartement för näringar blefve inrättadt. Då frågan derom under senare tider ofta varit på tal och för närvarande, på grund af enskild motionärs framställning, utgör föremål för Riksdagens pröfning, hafva komiterade, ehuru en utredning af alla dithörande förhållanden ligger utom komiterades befogenhet, likväl ansett sig böra framställa en kort antydan om de vilkor, hvarunder enligt komiterades förmenande en sådan omgestaltning af vår näringsadministration skulle *kunna* komma till stånd. Dessa vilkor äro till största delen angifna i Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen den 10 januari 1868, angående rättighet för Konungen att uppdraga afgörandet af vissa ärenden åt departementschef. Vid en blick på förteckningen öfver de

ärenden, kommerskollegiet har att handlägga, är det i ögonen fallande, huru ytterst olämpligt det vore att draga alla dessa under Konungens pröfning i statsrådet. Icke heller synes det böra åläggas en departementschef, som för beredningen af vigtiga lagstiftnings- och förvaltningsärenden torde behöfva all den tid, som kan stå honom till buds, att åhöra föredragning af eller på annat sätt taga befattning med samt afgöra alla de ärenden af mindre vigt, hvilka för närvarande falla inom kollegiets befogenhet att handlägga. Utom omförmälda grunlagsändring torde därför genom särskild författning böra uppdragas vissa gränser, inom hvilka ett sjelfständigt afgörande af obetydligare mål skulle tillkomma vederbörande byråchefer uti ett sådant statsdepartement; hvarjemte komiterade anse sig böra framhålla, att af den ifrågasatta grundlagsförändringen måste följa, att icke allenast de mål och ärenden, som falla inom näringslagstiftningens område, utan äfven alla andra förvaltningsbestyr skulle inom den af Konungen bestämda gräns icke vidare i statsrådet behandlas, utan underkastas departemental handläggning. Slutligen blefve det alldeles oundgängligt, att nya bestämmelser gäfves om den form, under hvilken vissa unionela ärenden skulle behandlas, derest kollegiets befattning med ärenden rörande utrikes handel och sjöfart skulle öfvergå till ett af statsdepartementen.

Komiterade hafva icke att uttala sig om de fördelar eller olägenheter, som kunde vara förenade med genomförandet af nu antydda lösning. Så mycket kraftigare känna komiterade sig manade att framhålla olämpligheten deraf, att med kommerskollegiets ombildning skulle anstå, till dess den så omfattande frågan om upprättande af ett nytt statsdepartement hunnit blifva slutligen afgjord. Det ovisshetstillstånd, hvari kommerskollegiet befunnit sig vid olika tidpunkter, men särskildt under senaste årtionde, har icke kunnat annat än högst menligt inverka på kollegiets förmåga att fullgöra sitt uppdrag i hela den utsträckning, som af de många och olikartade sträfvandena inom näringslivet betingas, och under afvaktan år efter år på ett beslut om embetsverkets indragning eller reorganisation, har hvarje fråga om någon mera genomgripande förändring i sättet eller formerna för ärendenas handläggning

blifvit åsidosatt. Att detta provisoriska tillstånd derjemte måst i högsta grad försvåra om ej omöjliggöra förvärfvandet åt embetsverket af nya dugande krafter, lärer icke behöfva närmare påvisas.

För att emellertid den ombildning af kommerskollegiet, hvilken komiterade på grund häraf måste anse högst angelägen och brådskande, icke må utgöra hinder för upprättandet af ett statsdepartement för näringsarna, derest ett sådant under den närmaste framtiden skulle finnas nödigt, vilja komiterade här nedan i annat sammanhang föreslå för sådant ändamål lämpliga åtgärder.

Att det kollegiala arbetssättet är onödigt betungande vid behandlingen af flertalet ärenden inom kommerskollegiet, derom hysa komiterade icke någon tvekan. Ty huru ändamålsenligt och betryggande det än må vara, att, vid granskningen eller uppgörandet af ett författningsförslag eller vid afgifvandet af utlåtande i en omfattande och vigtig förvaltnings- eller organisationsfråga eller vid pröfningen af ett inveckladt besvärsmål, genom fleres samfälda tankeutbyte vinnes en uppfattning, hvilken så vidt möjligt tager hänsyn till alla berättigade kraf eller alla på en frågas bedömande inverkaende omständigheter, kan likväl deruti påtagligen icke ligga någon som helst anledning, att inför kollegium skola föredragas och till protokollet tagas ärenden af mindre betydighet eller föga invecklad natur. I stället för att hvarje ärendes inre beskaffenhet och vikt allena borde bestämma, huruvida handläggningen deraf skall ske under iakttagande af mera omständliga och för ett mogets besluts fattande betryggande former, eller om ett enklare och snabbare behandlingssätt kan användas, uppkommer genom föreskriften, att alla ärenden skola kollegialt afgöras, ett tvång, som lätt nog blifver endast en tom och tidsödande formalitet.

1874 års komité uttalade sig äfven mot bibehållandet af den kollegiala formen. Komitén ansåg till och med, att icke några af de till kollegiets handläggning hörande ärenden borde eller behöfde kollegialt

afgöras. Denna uppfattning kunna komiterade, såsom redan blifvit antydt, för sin del icke biträda. I alla eller åtminstone de allra flesta af våra monokratiskt styrda verk förekommer kollegial öfverläggning i vissa fall, och i några af dessa verk sker äfven afgörandet af en del mål kollegialt, hvilket helt säkert är till fromma för de intressen, som dessa mål beröra. Gränsen mellan de ärenden, som böra efter fleres samråd afgöras, och dem som icke behöfva kollegialt handläggas, torde icke heller vara svår att uppdraga. Den är i sina hufvuddrag af komiterade redan angifven.

På grund af hvad komiterade nu anført samt under återopande af hvad i det föregående blifvit rörande olika slag af ärenden utredt och föreslaget, vilja komiterade hemställa, att kommerskollegiet i sin nuvarande form måtte indragas och i dess ställe upprättas ett nytt embetsverk, som lämpligen torde kunna benämnas *Kongl. Styrelsen för handel och näringar*.

Denna styrelse anse komiterade böra ställas under en i vanliga fall ensamt beslutande chef, benämnd generaldirektör, samt omfatta fyra byråer, under hvar sin byråchef och i öfrigt med den personal, som här nedan omförmäles.

Af de fyra byråerna skulle *en* handlägga ärenden rörande utrikes handel och sjöfart, *en* ärenden rörande näringar samt inrikes handel och sjöfart, *en* statistiska och kamerala ärenden samt *en* ärenden rörande patent och varumärkesregistrering.

Till den *första byrån* skulle på grund häraf förläggas samtliga de till första roteln nu hörande ärenden med undantag af dels frågor rörande qvarlåtenskap efter andra å utrikes ort affidna svenska undersåtar än sjömän, enskilda personers framställningar om upplysning rörande å utrikes ort vistande personer samt befattningen med svenska kyrkans i London räkenskaper, hvilka ärenden, enligt hvad komiterade redan framhållit, böra öfverflyttas till utrikesdepartementet, dels äfven bestyret

med de årliga berättelserna om Sveriges utrikes handel och sjöfart, hvilket skulle tillhöra tredje byrån.

Till första byrån skulle derjemte läggas de till andra roteln nu hörande frågor om ersättningar till konsulter äfvensom de till tredje roteln nu hörande ärenden angående sjömanshusen, angående ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt sjömansrullas utfärdande, form och beskaffenhet, äfvensom angående sjömans penningeförsändningar till hemlandet medelst sjömansinvisningar och deraf föranledda bestyr.

Till den *andra byrån* skulle förläggas samtliga de ärenden, som handläggas å andra och tredje rotlarna, med här ofvan omnämnda undantag, äfvensom med undantag af såväl ärenden angående granskning af de under embetsverkets vård ställda fonder och medel, redovisningar för sjömanshusen tillfallande kollektmedel och andelar i böter, befordringar inom embetsverket och dess ekonomiska angelägenheter, som ock bestyret med införskaffandet af statistiska primäruppgifter och afgifvandet af de årliga berättelserna om fabriker och manufakturver samt inrikes handel och sjöfart.

Till denna byrå skulle derjemte läggas de till fjerde roteln nu hörande ärenden rörande bergshandteringen.

Till den *tredje byrån* skulle höra det statistiska arbetet jemte utgifvandet af de fyra statistiska berättelserna, äfvensom ärenden angående granskning af de under embetsverkets vård ställda fonder och medel, redovisningar för sjömanshusen tillfallande kollektmedel och andelar i böter, embetsverkets ekonomiska angelägenheter, den revision af de vid de lönade konsulaten för konsulskassans räkning uppburna afgifter af svenska fartyg, som, enligt hvad ofvan blifvit nämndt, för närvarande verkställes i utrikesdepartementet, samt slutligen bestyret med utgifvandet af Svenskt handelsarkiv.

Till den *fjerde byrån* skulle höra ärenden angående patent, hvilka nu handläggas å fjerde roteln, samt alla de af lagstiftningen om skydd för varumärken härflytande administrativa bestyr.

Föredragningen af befordringsfrågor torde böra tillhöra den i tjensten äldste byråchefen.

Om man frånser den oegentlighet, som möjligen kan anses ligga deruti, att ärenden rörande handel och sjöfart fördelats mellan två byråer, hvilken anordning betingats af det stora antal mål och ärenden, som redan nu tillhör den första roteln, skulle med den ofvan föreslagna fördelningen hvar och en af de fyra hufvudgrupper af göromål och åligganden, i hvilka kommerskollegiets embetsbefattning sönderfaller och som afse omsorgen om handeln och sjöfarten, näringarna, patentväsendet samt det statistiska arbetet, erhålla hvar sin särskilde målsman inom embetsverket.

Komiterade hafva redan framhållit af huru stor vigt detta måste vara särskildt för patentinstitutionens tidsenliga utveckling. Det torde knappast behöfva erinras, att denna anordning äfven i öfrigt måste återverka gagneligt på ärendenas behandling, i det såväl byråcheferne som de underordnade tjänstemännen härigenom lättare kunna utses med hänsyn till göromålens kraf på olika insigter och erfarenhet samt beredas tillfälle att koncentrera sin verksamhet inom området af likartade eller närbeslägtade frågor. Särskildt torde anställandet af en byråchef för statistiska ärenden blifva gagneligt ej mindre för det statistiska arbetet, enär detta endast härigenom kan komma att omfattas med den insigt och det intresse, som för dess behöriga utförande och fullkomnande äro oundgängligen nödiga, än ock för embetsverket i dess helhet. För den myndighet, hvilken har den grannliga och viktiga uppgiften att vaka öfver och tillgodose näringslivets intressen, kan det nemligen uppenbarligen icke vara annat än till synnerligt gagn att inom sig ega en kunnig och erfaren statistiker, som icke blott i förekommande fall kan tillhandagå med de särskilda upplysningar, han bör kunna omedelbart lemna eller åtminstone lättare än någon annan anskaffa, utan äfven till följd af sin embetsställning eger deltaga i förekommande öfverläggningar och beslut, liksom det å andra sidan på goda skäl kan af denne embetsmans deltagande i öfverläggningarne förväntas en gynnsam återverkan på det statistiska arbetet i och för sig.

Komiterade hafva emellertid ingalunda förbisett, att den föreslagna anordningen med afseende å ärendenas fördelning ställer särskildt stora

fordringar på cheferne för de båda första byråerna, hvilka komma att öfvertaga den ojemförligt större delen af det arbete, som för närvarande åligger kommerskollegiets fyra ledamöter. På grund häraf hafva komiterade äfven varit betänkte på särskilda anordningar i fråga om ärendenas beredning och föredragning, afsedda att i någon mån lätta desse byråchefers möda. De främsta och oeftergifligaste vilkoren för att såväl dessa två byråer som de båda öfriga skola komma att arbeta på ett tillfredsställande sätt äro emellertid, att vederbörande byråchefer erhålla ett nödigt antal underordnade tjänstemän till sitt biträde, samt att dessa tjänstemäns tid icke upptages af vidlyftigare protokollsföring och expeditionssätt än behovet kräfver eller af göromål, hvilka lika väl kunna utföras af vanliga skrifbiträden, äfvensom att dem beredas sådana löneförmåner, att man med skäl kan fordra, att de egna sin tid odelad åt embetsverkets tjänst.

Af den embets- och tjänstemannapersonal, som komiterade ansett erforderlig för det nya embetsverket, hafva redan blifvit omnämnde *generaldirektören* och *byråcheferne*. I betraktande af den ansvarsfulla ställning, som den förstnämnde kommer att intaga såsom ledaren af en statsinstitution, hvilken, derest den skall motsvara sitt ändamål, måste vara stadd i fortsatt utveckling och hvars uppgift föranleder mångfaldiga och täta beröringar med utlandet och dess motsvarande institutioner, vilja komiterade särskildt framhålla, att generaldirektörens löneförmåner icke böra sättas lägre än till åtminstone samma belopp, som i allmänhet utgår till de högst aflönade cheferne i öfriga centrala verk.

Såsom för hela embetsverket gemensamme tjänstemän torde vidare böra anställas en *registrator och arkivarie*, en *kassör och bokhållare* samt en *ombudsman*, af hvilka de två förstnämnde ansetts böra vara tjänstemän i första lönegraden samt ombudsmannen tilldelas samma arfvode som kommerskollegiets nuvarande juridiska biträde. Denne tjänsteman synes böra benämnas ombudsman och ega att föra styrelsens talan i alla förekommande fall samt i öfrigt hafva de åligganden, som enligt ännu gällande föreskrifter i flera författningar tillhörde det år 1876 upphädda advokatfiskalsembetet i kollegiet.

Uti den förr omförmälda nådiga propositionen till 1875 års riksdag ifrågasattes det visserligen, att kassörs- och registrators-göromålen skulle förenas i en hand, men en dylik anordning torde äfven med de förutsättningar, från hvilka nämnda proposition utgick, varit utförbar och måste blifva det än mer, då antalet årligen inkommande ärenden än ytterligare vuxit, samt den betydande uppbörd och medelförvaltning tillkommer, som föranledes af patent- och varumärkesafgifternas införande. Ej heller lär det vara möjligt att, såsom 1874 års komité synes hafva åsyftat, åt registratorn ensam uppdraga passkanslistens befattning samt förandet af de anteckningar, hvartill patentansökningar gifva anledning. För sin del hafva komiterade ansett, att registratorn utom åliggandet att mottaga och bokföra inkommande handlingar samt tillsynen öfver styrelsens allmänna arkiv och bibliotek med flera åligganden, hvilka nu tillhöra hans befattning, bör kunna öfvertaga äfven den vidlyftiga bokföring, som för närvarande åligger passkanslisten, dock under förutsättning att han till sitt ständiga biträde erhåller *en amanuens*. Passkanslistens öfriga göromål böra deremot öfvertagas af den tjänsteman i andra lönegraden, som komiterade, enligt hvad här nedan vidare skall förmälas, anse böra anställas på den första byrån. Hvad ärendena rörande patent och varumärken beträffar, bör visserligen registratorn mottaga och bokföra samtliga inkommande handlingar, men förandet af patent- och varumärkesregistren äfvensom tillsynen öfver dessa arkiv torde deremot böra öfvertagas af den fjerdje byråns tjänstemän.

Kassören, som utom de kassagöromål, hvilka för närvarande åligga tjänstemännen i kollegiets kammarkontor, torde böra öfvertaga bestyret med uppbörden af patent- och varumärkesafgifterna, skulle derjemte hafva till åliggande att tillhandahålla allmänheten alla från styrelsen utgående expeditioner, för hvilka stämpelafgift eller lösen skola erläggas. Denna anordning kommer att medföra den fördel, att all uppbörd förenas i en hand. Derjemte skulle denne tjänsteman i sin befattning särskildt sortera under tredje byrån och der biträda med handläggningen af dithörande kamerala ärenden och andra förekommande göromål, som åt honom lämpligen kunna anförtros.

Beträffande de tjänstemän, som böra anställas å hvarje byrå, anse komiterade lika med 1874 års komité, att hvar och en af de föredragande ledamöterna eller byråcheferne bör erhålla en tjänsteman i andra lönegraden benämnd *byråsekreterare* till sitt biträde för ärendenas beredning, uppsättandet af expeditioner, förandet af protokoll, då sådant erfordras, m. m. Härigenom kunna å hvarje byrå utbildas tjänstemän, som blifva lämplige att i förekommande fall inträda i byråchefernes ställe. Till lättnad för de båda första byråernas chefer torde derjemte åt sekreterarne på dessa byråer kunna uppdragas att sjelfständigt bereda och inför generaldirektören föredraga vissa detaljfrågor, med hvilka byråcheferne icke anses behöfva befatta sig.

På sätt komiterade här ofvan framhållit, är det vidare nödigt att å andra byrån anställas ytterligare en tjänsteman i andra lönegraden, benämnd *byråingeniör*, hvilken bör hafva aflagt examen till bergsstaten. Denne tjänsteman skulle dels tillhändiggå med nödiga upplysningar och utredningar i tekniska frågor rörande bergshandteringen samt i öfrigt öfvertaga de bestyr, hvilka nu tillkomma kollegiets sekreterare för bergsärenden, så vidt dessa icke böra åläggas styrelsens registrator, dels ock vara föreståndare för bergsöfverstyrelsens grufkartekontor samt verkställa de särskilda förrättningar, hvartill han af bergsöfverstyrelsen förordnas.

Utom de egentliga sekreteraregöromålen skulle vidare åt byråsekreterarne på den första, tredje och fjerde byrån uppdragas särskilda åligganden. I sammanhang härmed få komiterade redogöra för behovet af extraordinarie tjänstemän och biträden, hvilket ställer sig olika för de olika byråerna.

Sekreteraren på *första* byrån skulle, såsom redan blifvit nämndt, öfvertaga bestyret med utfärdandet af pass- och nationalitetshandlingar för svenska fartyg samt befälhafvare- och styrmansbref, äfvensom redigerandet och utgifvandet af Code list.

Derest renskrifningsgöromålen, såsom ofvan blifvit antydt, öfverlemnas åt vanliga skrifbiträden, synes antalet *amanuenser* å de två

första byråerna kunna inskränkas till *en* å första byrån och *två* å den andra, af hvilka sistnämnde den ene företrädesvis skulle biträda byråingenjören.

Sekreteraren på *tredje* byrån, å hvilken afdelning vanliga sekreteraregöromål äfven måste förekomma, skulle hufvudsakligen hafva samma åligganden som en förste aktuarie i statistiska centralbyrån eller att jemte byråchefen besörja utarbetandet och offentliggörandet af de fyra statistiska publikationerna samt i allmänhet biträda med det högre och egentliga statistiska arbetet, hvilket byråchefen ensam icke lär kunna medhinna. Derjemte skulle denne sekreterare särskildt handhafva utgifvandet af Svenskt handelsarkiv.

Med afseende å behovet af tjenstemän å tredje byrån torde i öfrigt här böra erinras, att det statistiska arbetet, enligt hvad komiterade redan framhållit, i flera väsentliga afseenden måste utvidgas och förbättras, derest det skall motsvara sitt ändamål. För att detta skall kunna uppnås, erfordras emellertid icke blott, att samtliga hithörande bestyr, hvilka nu inom kommerskollegiet äro fördelade på flera händer, öfvertagas af särskilda för detta ändamål afsedda arbetskrafter, utan ock att bearbetningen af primäruppgifterna helt och hållet förläggas till det nya embetsverket. Med en sådan anordning, hvarigenom samtliga länsstyrelser, kronofogdar och magistrater kunna frikallas från sitt nuvarande åliggande att upprätta sammandrag af vissa uppgifter för näringsstatistiken och deras åtgöranden härför inskränkas till att allenast insamla och till centralmyndigheten öfversända primäruppgifterna, erhåller denna visserligen en högst väsentlig tillökning i arbete, men sättes också i tillfälle att åstadkomma en vida bättre arbetprodukt.

Med nuvarande anordning hafva primäruppgifterna icke kunnat underkastas den granskning, som vederbort, och dock utgör — såsom det säges i det till 1874 års komitébetänkande fogade särskilda yttrande af dåvarande chefen för statistiska centralbyrån — »denna granskning en väsentlig del af det statistiska arbetet, hvars frukt blifver desto gagneligare, ju strängare granskningen varit. Försummad eller slapp

granskning har deremot till följd, ej blott att man hvar gång får mer eller mindre otillförlitliga uppgifter, utan ock att vanan vid lättsinnig behandling snart växer ut till ett slags allmänt berättigande». Hvad sådan granskning innebär, kan man finna i ofvan åberopade utlåtande den 14 december 1880 af statistiska embetsverkets nuvarande chef, som upplyser, att ensamt för befolkningsstatistiken år 1879 utgingo från centralbyrån till rikets presterskap 812 anmärkningsskrifvelser, och att för redogörelsen om kommunernas fattigvård och finanser år 1877 erfordrades 1,179 dylika skrifvelser, äfvensom att för 1878 års likartade men då ej afslutade redogörelse dittills utgått 2,097 anmärkningsmemorial. För komiterade har dessutom blifvit upplyst, att äfven under senare år ungefär samma höga tal förekommit, så att exempelvis under år 1883 utfärdats för befolkningsstatistiken 700 och för den kommunala fattigvårds- och finansstatistiken 1,720 anmärkningsskrifvelser. Utförandet af det statistiska arbetet utgör alltså icke ett mekaniskt införande uti vederbörande kolumner och addering af erhållna siffertal, såsom mången torde vara benägen att tro, utan förutsätter derjemte vidlyftiga arbetsprocesser, hvilka äro af den grannliga art, att de måste anförtros åt personer med ej ringa erfarenhet och särskilda insigter.

Med hänsyn till hvad sålunda blifvit anfördt och med ledning af den i utlåtandet den 14 december 1880 gjorda utredning, äfvensom med afseende å det redan nu i kommerskollegiet behöfliga antalet arbetskrafter, lär den personal, som för det statistiska arbetets behöriga fullgörande erfordras utom de personer, hvilka det högre statistiska arbetet skulle åligga, nemligen byråchefen och byråsekreteraren, icke kunna sättas lägre än till *två amanuenser* och åtminstone två andra biträden, samtliga arbetande minst 5 à 6 timmar dagligen.

För det biträde, som å denna byrå erfordras för de kamerala ärendena, skulle, såsom ofvan blifvit antydt, utom sekreteraren äfven kassören tagas i anspråk.

Sekreteraren på den *fjerde* byrån skulle särskildt hafva till åliggande att med nödigt biträde af de teknici, som å denna byrå böra

anställas, redigera och utgifva de båda patentpublikationerna och registreringstidningen för varumärken samt att föra patent- och varumärkesregistren, biträda med skötandet af förekommande korrespondens samt hafva närmaste tillsynen öfver byråns bibliotek, arkiv och samlingar.

Å denna byrå anse komiterade till en början böra anställas endast *en amanuens*. Med patentinstitutionens utveckling lär det dock snart blifva af nöden att här anställa en särskild tjänsteman för att biträda allmänheten vid anlitage af biblioteket och samlingarna.

Lika med patentkomitén och kommerskollegiet anse komiterade antalet ständiga tekniska biträden å denna byrå tills vidare kunna bestämmas till tre, hvilka torde böra förordnas på viss tid eller tills vidare samt utses med hänsyn till olika grenar af det tekniska vetandet. Derjemte måste dock, på sätt komiterade redan framhållit, styrelsen beredas tillfälle att vid förekommande behof kunna anlita personer med speciela tekniska insigter utom embetsverket.

Af de ständiga biträdena skulle en hvar behandla och afgifva yttrande angående de patentfrågor, hvilka fölle inom det honom anvisade område. Innan dylikt yttrande afgäfves, borde det dock underställas de öfrigas pröfning; och om dervid skiljaktiga meningar yppade sig, skulle sådant anmälas för byråchefen, som då egde föranstalta om inkallandet af särskilde sakkunnige. Derjemte synes i instruktionen böra meddelas sådana bestämmelser, att ansvaret för patentärendenas tekniska behandling så vidt möjligt uteslutande drabbade de tekniska biträdena. Dessas aflöning torde lämpligen böra bestämmas dels till ett fast arvode dels ock till ett visst belopp för hvarje patentärende, som af hvar och en särskildt handlägges. Förutom deras ofvan nämnda åliggande borde de slutligen vara skyldiga att biträda sekreteraren vid redigerandet af patentpublikationerna.

Patentbyråns personal skulle sålunda komma att utgöras af en byråchef, en sekreterare, en amanuens samt *tre* tekniska biträden, hvilka lämpligen kunde benämnas *assistenter*. Komiterade hafva föreställt sig, att denna personal skulle vara tillräcklig för det föreliggande behof-

vet och intill dess patentverkets inkomster medgifva anställandet af flere tjenstemän. Att detta inom temligen kort tid blifver af nöden, torde ligga utom allt tvifvel. En jemförelse med den personal, som i Tyskland ansetts erforderlig för patentärendenas behöriga handläggning, torde i detta afseende icke sakna sitt intresse. År 1882 beviljades af *das Patentamt* 4,130 patent. Samma år utgjordes detta embetsverks personal af myndighetens chef samt 5 ständiga och 24 tillfälliga ledamöter, 1 byråchef och 40 expedierande sekreterare och kalkulatorer samt 1 kanslichef och 21 sekreterare, tillsammans 93 personer.

Komiterade få vidare i korthet antyda den form för ärendenas behandling, hvilken komiterade anse böra användas inom det nya embetsverket.

Efter nödig beredning skulle byråcheferne hvar för sin afdelning föredraga ärendena inför generaldirektören, som utom i vissa här nedan uppräknade fall egde att ensam fatta beslut med rätt för föredraganden att, derest hans mening afveke från chefens, anmäla motiverad reservation till protokollet.

Kollegialt borde behandlas och afgöras ärenden angående:
verkets organisation;

befordringar, med undantag af sådana, som afse återbesättande af ledig byråchefspåts;

nya författningars utfärdande eller redan befintligas ändring, förklarande eller upphäfvande;

cirkulär eller allmänna föreskrifter, som det tillkommer styrelsen att utfärda;

besvär, som hos styrelsen anföras öfver underordnade myndigheters beslut;

underdåniga utlåtanden till Konungen i viktigare frågor;

ärenden, som enligt gällande författningar böra gemensamt med kollegialt embetsverk behandlas.

Generaldirektören borde derjemte ega att i andra förefallande ärenden, der han funne sådant erforderligt, till protokollet inhemta en eller flere byråchefers mening utom föredragandens.

Vid de kollegiala ärendenas slutliga behandling borde närvara utom generaldirektören och föredraganden minst en af de öfrige byråcheferne.

Utan föredragning skulle byråchef ega infordra förklaringar, upplysningar och yttranden i mål, som hörde till byråns handläggning, samt till granskning, anteckning eller förvaring af vederbörande underlydande befordera inkomna berättelser och rapporter, statistiska uppgifter med mera dylikt.

Protokoll borde föras endast i de kollegiala målen, samt när beslut måste expedieras genom protokollsutdrag, skiljaktiga meningar inom styrelsen förekomme, eller styrelsen eljest funne anledning förordna, att protokoll skulle föras.

I öfrigt finna komiterade obehöfligt att närmare ingå i de detaljbestämmelser, som böra inflyta i styrelsens instruktion, helst ett af styrelsens första uppdrag torde blifva att utarbета fullständigt förslag till en sådan.

Den organisation, hvartill komiterade ofvan framställt förslag, upptager en chef, fyra byråchefer, fyra byråsekreterare, en byråingenjör, en registrator och arkivarie, en kassör och bokhållare, en ombudsman tre assistenter och sju amanuenser, eller en personal af tillsammans 23 personer. Då emellertid, såsom redan blifvit påpekadt, en byråchef, en byråsekreterare, de tre assistenterne samt en amanuens äro afsedde uteslutande för behandling af patentärenden och varumärkesregistrering, återstå alltså 17 personer för handläggning af öfriga ärenden. Detta antal är något mindre än den personal, som för samma ändamål nu användes i kommerskollegiet (jfr. sid. 36 och följande). Tager man då i betraktande, att enligt komiterades förslag vida mer arbete än hittills skulle komma att nedläggas på de statistiska berättelserna, lär det ovedersägligen framgå, att den för de rent administrativa ärendenas handläggning afsedda personalen blifvit genom den nya organisationen icke oväsentligt minskad. Skilnaden kan sägas representera den besparing i arbetskrafter, som vinnas genom såväl upphäfvande af den kollegiala formen som öfriga af komiterade föreslagna förenklingar och förbättrade anordningar vid ärendenas behandling.

De till kommerskollegiets embets- och tjänstemän samt vaktbetjente enligt stat eller särskilda nådiga beslut för år 1883 anvisade löner, arfvoden och gratifikationer uppgingo till följande belopp:

Tillförordnade presidenten, enligt Kongl. bref den 3 mars och 19 maj 1876: å kollegiets stat 1,500 kr., å sjuette hufvudtitelns anslag till extra utgifter 3,200 kr., från manufakturförslagslånefonden 4,300; tillsammans.....	kr.	9,000: —
Ett kommerseråd: från manufakturförslagslånefonden 5,000 kr., tillfällig löneförbättring 1,000 kr.; tillsammans	»	6,000: —
Ett kommerseråd: å kollegiets stat 4,000 kr., tillfällig löneförbättring 1,000 kr., från manufakturförslagslånefonden 1,000 kr.; tillsammans	»	6,000: —
Ett kommerseråd: å kollegiets stat 4,500 kr., tillfällig löneförbättring 900 kr.; tillsammans	»	5,400: —
Ett kommerseråd: å kollegiets stat 4,000 kr., tillfällig löneförbättring 900 kr., från manufakturförslagslånefonden 500 kr.; tillsammans.....	»	5,400: —
En sekreterare: å kollegiets stat 3,500 kr., tillfällig löneförbättring 700 kr.; tillsammans.....	»	4,200: —
En sekreterare: å kollegiets stat 3,400 kr., tillfällig löneförbättring 700 kr.; tillsammans.....	»	4,200: —
En registrator och arkivarie: å kollegiets stat 2,600 kr., tillfällig löneförbättring 520 kr.; tillsammans	»	3,120: —
En notarie: å kollegiets stat 2,200 kr., tillfällig löneförbättring 440 kr.; tillsammans.....	»	2,640: —
En notarie: å kollegiets stat 2,200 kr., tillfällig löneförbättring 440 kr.; tillsammans.....	»	2,640: —
En kanslist: å kollegiets stat 1,000 kr., tillfällig löneförbättring 200 kr., å allmänna indragningsstaten 300 kr.; tillsammans	»	1,500: —
En kanslist: å kollegiets stat 1,000 kr., tillfällig löneförbättring 200 kr.; tillsammans.....	»	1,200: —
	Transport	kr. 51,300: —

	Transport kr.	51,300: —
En kamererare: å kollegiets stat 3,500 kr., tillfällig löneförbättring 700 kr.; tillsammans.....	»	4,200: —
En kammarförvandt: å kollegiets stat 2,200 kr., tillfällig löneförbättring 440 kr.; tillsammans	»	2,640: —
En kammarskrifvare: å kollegiets stat 1,000 kr., tillfällig löneförbättring 200 kr.; tillsammans	»	1,200: —
En kammarskrifvare: å kollegiets stat 1,000 kr., tillfällig löneförbättring 200 kr.; tillsammans	»	1,200: —
Ett juridiskt ombud: arfvode, utgående af löneanslaget för den indragna advokatfiskalstjensten, enligt Kongl. bref den 19 maj 1876	»	1,000: —
Ett tekniskt biträde: arfvode, utgående af anslaget under sjetta hufvudtiteln till befrämjande i allmänhet af slöjderna, enligt Kongl. bref den 30 december 1881	»	2,200: —
En grufingeniör, föreståndare för grufkartekontoret: arfvode, utgående å bergsstaten, enligt Kongl. bref den 13 november 1874	»	1,500: —
Tre kanslistlöner å 1,000 kr. å kollegiets stat, hvilka af kollegiet disponeras till bestridande af göromålen	»	3,000: —
En kanslistlön å kollegiets stat, 700 kr., jemte 300 kr. från manufakturförslagslånefonden uppbäras af en kanslist å förra advokatfiskalskontoret utan tjänstgöringsskyldighet	»	1,000: —
Anslag å kollegiets stat till extra biträden	»	2,400: —
En vaktmästare	»	700: —
Tre d:o å 600 kr.	»	1,800: —
Jemlikt Kongl. bref den 18 januari 1884 beviljadt anslag till arfvoden och gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän och vaktbetjente för år 1883, att utgå af sjetta hufvudtiteln allmänna besparingar	»	2,781: 81
Summa löner, arfvoden och gratifikationer kr.		76,921: 81

Till tryckningskostnader, annonser, skrifmaterialier, inköp af böcker, ved m. m. har utgifvits i medeltal under åren 1878—82	»	21,435: 62
Härtill böra läggas:		
det å stat särskildt uppförda anslaget till under- håll af bibliotek och inköp af böcker och tidskrifter i bergsvetenskap	»	300: —
utgifningskostnaden för Code list	»	300: —
kostnaden för offentliggörandet af konsulernes års- berättelser	»	3,000: —
Summa expenser kr.		25,035: 62

Hela kostnaden för kommerskollegiet samt för
dithörande ärendens handläggning uppgick sålunda
år 1883 till kr. 101,957: 43.

Den stat, komiterade på grund af ofvan anförda omständigheter
samt med tillämpning af de för centrala förvaltande verk i allmänhet
gällande aflöningsnormer anse sig böra för det nya embetsverket föreslå,
har följande utseende:

Stat för Kongl. Styrelsen för handel och näringar.

	Lön.	Arfvode.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
a) <i>Utgifter att bestridas af statsmedel.</i>					
1 Generaldirektör och chef	7,600	—	2,400	10,000	
1 Byråchef	4,400	—	2,000	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
2 d:o	8,800	—	4,000	12,800	
1 Byråsekreterare	3,000	—	1,500	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
2 d:o	6,000	—	3,000	9,000	
1 Byråingenjör	3,000	—	1,500	4,500	
1 Registrator och arkivarie	1,800	—	1,200	3,000	
1 Kassör och bokhållare	1,800	—	1,200	3,000	
1 Ombudsman	—	1,000	—	1,000	
1 Förste vaktmästare	800	—	300 *	1,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 Vaktmästare	500	—	300 *	800	
1 d:o	500	—	300 *	800	
Till vikariatsersättning, arfvoden åt amanuenser och extra biträden, tryckningskostnader, annonser, skrifmaterialier, ved m. m.	—	—	—	38,000	
Summa	—	—	—	94,900	
b) <i>Utgifter att bestridas af patent- och varumärkesafgifter.</i>					
1 Byråchef	4,400	—	2,000	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 Byråsekreterare	3,000	—	1,500	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 Assistent	—	1,500	—	1,500	Assistent åtnjuter dessutom för hvarje patentärende, som han föredragit, 1 extra arfvode 10 kronor (hvarför medlen bestridas af nedanstående förslagsanslag).
2 d:o	—	3,000	—	3,000	
1 Vaktmästare	500	—	300 *	800	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
Till vikariatsersättning, arfvoden åt amanuens och extra biträden, extra arfvoden till assistenter och tekniska biträden, tryckningskostnader, annonser, skrifmaterialier m. m., förslagsanslag	—	—	—	25,500	
Summa	—	—	—	41,700	

* Om vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.

Ofvanstående anslag till vikariatsersättning m. m. att bestridas af statsmedel är sålunda beräknadt:

vikariatsersättning	kr.	1,700: —
6 amanuenser à 1,500	»	9,000: —
extra biträden och renskrifning	»	4,000: —
tryckningskostnader för statistiska publikationer.....	»	12,000: —
d:o Svenskt handelsarkiv.....	»	3,000: —
d:o Code list	»	300: —
kungörelser och annonser i tidningar.....	»	1,300: —
skrifmaterialier, tryckning af blanketter, inköp af böcker, ved m. m.	»	6,700: —
	Summa kr.	38,000: —

Anslaget till vikariatsersättning m. m. att utgå af patent- och varumärkesafgifter är åter beräknadt enligt följande grunder:

vikariatsersättning	kr.	437: 50
1 amanuens	»	1,500: —
extra biträden och renskrifning	»	500: —
arfvoden till assistenterne, 10 kronor för hvarje patent, alltså för 400 patent	»	4,000: —
arfvoden till särskildt tillkallade tekniska biträden	»	1,500: —
tryckningskostnader för Patentbeskrifningarne, beräknade efter 400 patent à 30 kronor.....	»	12,000: —
tryckningskostnader för Patentunderrättelser,	»	500: —
tryckningskostnader för Registreringstidning för varu- märken, beräknade efter 300 varumärken à 4 kronor	»	1,200: —
annonser i Post- och Inrikes Tidningar, angående ansökan om samt beviljande och upphörande af 400 patent, 3 gånger à 1 krona, samt angående varumärken med aftryck af märket, beräknade för 300 märken à 4 kronor	»	2,400: —
skrifmaterialier, tryckning af blanketter, inköp af böcker m. m.	»	1,462: 50
	Summa kr.	25,500: —

För åtnjutande af de utaf komiterade föreslagna löneförmåner torde böra stadgas samma vilkor, som i allmänhet gälla för embets- och tjänstemän vid de under senare tider reglerade styrelseverk, med afseende på ej mindre rätt att med embete eller tjänst inom styrelsen förena annan tjänst eller tjänstebefattning än ock i fråga om uppbärande eller afstående af lön och tjänstgöringspenningar under semester, sjukdom eller eljest undfången ledighet samt skyldighet för lägre tjänstemän att bestrida högre befattning inom styrelsen, äfvensom slutligen i afseende å rätt till ålderstillägg samt förpligtelser att vid viss ålder med pension från tjänsten afgå. Men derjemte anse komiterade, att särskild bestämmelse bör gifvas derom, att embets- eller tjänsteman vid styrelsen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan vara stadgad, äfvensom, derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen skulle så förändras, att detsamma ej längre kunde såsom sjelfständigt verk anses, vara förpligtad att, med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning, han innehar, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjänsten förenade göromål.

Genom en sådan bestämmelse vore hvarje hinder undanröjdt att när som helst låta styrelsen för handel och näringar uppgå i ett möjligen blifvande nytt statsdepartement.

Vid jemförelse mellan ofvanstående lönestat och de enligt förut lemnad utredning för närvarande utgående kostnader för kommerskollegiet visar sig, att medan bidragen af allmänna medel till kommerskollegiet utgöra i rundt tal 102,000 kronor, skulle en styrelse för handel och näringar, organiserad så som komiterade föreslagit, ådraga statsverket en kostnad af 94,900 kronor, då den öfriga kostnaden 41,700 kronor blefve betäckt af patent- och varumärkesafgifter. Besparingen för det allmänna blefve sålunda 7,100 kronor, hvarvid dock bör erinras, att lönerna för kommerskollegiets embets- och tjänstemän utgå med lägre belopp än för öfriga statens tjänstemän i motsvarande grader, hvadan för en riktig jemförelse nämnda löner borde höjas till belopp motsvarande de vid

regleringar af statens embetsverk under senare tider i allmänhet fastställda, i hvilket fall jemförelsen skall visa ett än mera gynsam resultat.

Då frågan om kommerskollegiets indragning år 1875 förevar, uppstod en väsentlig betänklighet att i dess ställe inrätta en styrelse för handel och näringar genom den omständighet, att statsverket möjligen skulle komma att få vidkännas kostnaden för en betydlig indragningsstat, till följd hvaraf den besparing, som genom den föreslagna nya organisationen ställes i utsigt, endast småningom och måhända först efter en längre tids förlopp kunde blifva förverkligad. I detta afseende äro förhållandena nu helt olika.

Ovilkorliga fullmakter eller förordnanden på sina befattningar innehafvas för närvarande endast

af ett kommersråd, f. 1816, med lön af.....	kr.	5,000
» » » 1824, »	»	5,000
» » » 1818, »	»	4,500
af en kanslist » 1821, »	»	1,300
» » » 1832, »	»	1,000
» kammarskrifvare (t. f. kamererare), f. 1832, med lön af	»	1,000
» » (t. f. kammarförvandt), f. 1831, med		
lön af	»	1,000
» grufingeniör, f. 1813, med arfvode af.....	»	1,500
	Summa kr.	20,300.

Af dessa lönebelopp utgå 12,200 å kollegiets ordinarie stat, 6,300 kronor från manufakturförslagslånefonden, 1,500 kronor å bergsstaten samt 300 å allmänna indragningsstaten.

Då den ene kanslisten icke har någon tjenstgöringsskyldighet och sålunda i sjelfva verket redan befinner sig på indragningsstat, och den andre af sin lön, 1,300 kronor, uppbär 300 kronor på allmänna indragningsstaten, samt af öfriga här uppräknade personer några i hvarje fall äro berättigade att antingen redan nu eller inom få år afgå med pension och de andre kunna antagas vilja mottaga tjänster i det nya verket, derest sådana varda dem erbjudna, är någon nämnvärd kostnad för en särskild indragningsstat icke att befara.

I sammanhang härmed vilja komiterade fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på de embets- och tjenstemäns ställning, hvilka under längre tid tjenstgjort inom kollegiet, men i anseende till den hittills olösta frågan om verkets indragning eller reorganisation, jemlikt föreskriften i Kongl. brefvet den 5 juli 1867, endast erhållit förordnande tills vidare på sina tjänster. Det synes komiterade vara billigt, att de bland desse, som möjligen komma att vinna anställning i det nya embetsverket, må åtnjuta samma rätt till beräkning af tjenstår, som skulle hafva tillkommit dem, derest de vid sitt förordnande blifvit med fullmakter försedde, på det att de i fråga om rätt till ålderstilllägg till lönen icke må försättas i sämre ställning än statens öfrige tjenstemän. Hvad åter beträffar dem, som möjligen icke kunna vinna sådan anställning, våga komiterade uttala den förhoppning, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke lämplig ersättning må kunna dem beredas.

Ett ämne, åt hvilket komiterade ansett sig böra egna synnerlig uppmärksamhet, har slutligen varit frågan om åstadkommande af behörig vaxelverkan emellan det nya embetsverket och idkarne af de näringar, hvilkas intressen nämnda verk komme att företräda.

Härvid hafva komiterade ingalunda förbisett, att äfven för närvarande icke någon viktigare åtgärd inom den ekonomiska lagstifningens område torde vidtagas, utan att representanter för de yrken, som deraf närmast beröras, sättas i tillfälle att på förhand gifva sina åsigter tillkänna, samt att ej heller i öfrigt möjlighet saknas för näringarnas idkare att, vare sig genom begagnande af den allmänna petitionsrätten eller på annat sätt, göra sina önsknings hörda. Men äfven med skyldigt erkännande häraf, torde det dock ej kunna förnekas, att kommerskollegiet, jemfördt med motsvarande institutioner i utlandet, intager en allt för afskild ställning i förhållande till näringarnas idkare, äfvensom

att en mera ordnad samverkan emellan administrationen och det praktiska näringslivets målsmän är af behovet påkalladt, derest desse sistnämnde skola känna sig tryggade, att deras önsknings med tillbörlig bestämdhet framhållas samt deras intressen i öfrigt behörigen iakttagas.

Redan 1819 års komité företog denna fråga till behandling och sökte dess lösning i inrättandet af en konselj af erfarne handlande och slöjdidkare samt andre kunnige män med uppgift att tillhandagå Regeringen med underrättelser och upplysningar, som erfordrades för beredande af de förslag och vidtagande af de åtgärder, hvilka kunde bidraga till handelns och slöjdernas lifvande. Medlemmarne i denna konselj skulle utses af vederbörande statssekreterare med skyldighet likväl att underställa valen Kongl. Maj:ts pröfning.

Det här ofvan omnämnda, vid 1823 års riksdag nedsatta särskilda utskott ansåg deremot, att då fråga förekomme om någon allmän författning eller någon af styrelsen beroende vigtig anstalt, som på näringarna kunde ega inflytelse, ärendet, innan det hos Kongl. Maj:t till afgörande föredroges, borde öfverlemnas till en beredning, sammansatt af cheferne för tullstyrelsen och de af nyss omförmälda komité föreslagna bergskontoret samt manufaktur- och kommerskontoret jemte general-landtmäterikontoret, tillika med föreståndaren för det statistiska kontor, som under inrikes-förvaltningen föreslagits, hvilken senare vore i tillfälle att med upplysningar tillhandagå och att öfver näringarnes tillstånd lemna en allmän öfversigt; och borde desse chefer samt nämnda kontors föreståndare jemte den eller de, Konungen för särskilda mål kunde tillförordna, sammanträda och öfver ärendet gemensamt utlåtande afgifva, samt sekreteraren eller kamereraren från det verk, dit ärendet efter sin natur egentligen hörde, i denna beredning vara föredragande; och yttrade utskottet, att genom inrättandet af en sådan beredning, som icke medförde någon ökad kostnad för staten, och som icke kunde komma i tillfälle att tillvälla sig något förmynderskap öfver näringarna, den konselj för beredandet af författningar rörande handel och slöjder, komiterade föreslagit, blefve öfverflödig.

Den tanke, som låg till grund för nyss bemälda komiterades upp-

fattning af frågan, upptogs sedermera af 1874 års komité, som föreslog, att vid sidan af den i kommerskollegiets ställe föreslagna styrelsen skulle ställas en korporation af 14 ombud för näringarna och yrkesbildningen, af hvilka 2 borde utses af styrelsen för teknologiska institutet bland institutets lärare, 2 af brukssocieteten bland idkare af bergshandteringen samt de öfrige 10 väljas af stadsfullmäktige i Stockholm och Göteborg jemte rikets tre städer af första klassen, nemligen Malmö, Norrköping och Gefle, på det sätt, att hvarje stads fullmäktige bland industriidkare i riket utsåge ett ombud för handels- och sjöfartsnäringarna samt ett ombud för fabriks- och handtverksnäringarna. Ombuden borde en gång om året kallas till allmänt sammanträde i Stockholm för att, under ordförandeskap af styrelsens chef, *dels* till ledning för styrelsens förslag afgifva utlåtanden rörande ansökningar om reseunderstöd och förlagslån, *dels* yttra sig i andra, näringarna i allmänhet rörande frågor, öfver hvilka Kongl. Maj:t eller styrelsen kunde vilja höra ombuden, *dels* och rådplåga om förslag, som af ombud kunde väckas om åtgärder till näringarnas befrämjande. Om flertalet af ombud med anledning af sådant förslag förenade sig om underdånig framställning i ämnet, skulle det åligga styrelsen att framställningen jemte eget underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t insända. När styrelsen mellan de årliga ombudssammanträdena för någon viktigare frågas utredning komme i behof af speciel sakkunskap, skulle styrelsen hafva rättighet att inkalla ett eller flera ombud att öfvervara ärendets föredragning och deltaga i rådplågingen. Ombud, som sålunda öfvervarit föredragningen, skulle hafva rättighet och skyldighet att, der det af generaldirektören fattade beslut afveke från den af ombudet yttrade mening, låta densamma i styrelsens protokoll anteckna. Den tid, under hvilken ombud skulle fungera, föreslogs till tre år, dock att ombud som afgått skulle kunna återväljas. Rese- och traktaments-ersättning till ombuden skulle gäldas af handels- och sjöfarts- samt manufaktur förlagslånefonderna.

Äfven komiterade anse för sin del lösningen af den föreliggande frågan, hvilken jemväl vid det fjerdre skandinaviska nationalekonomiska mötet i Malmö år 1881 afhandlades och omfattades med intresse, böra sökas

i hufvudsakligen samma riktning. Då emellertid vid det nu föreliggande såväl som vid hvarje annat organisationsarbete måste tagas vederbörlig hänsyn till främmande länders erfarenhet, såvidt densamma i lagstiftningen vunnit uttryck, hafva komiterade ansett sig böra meddela en kortfattad redogörelse för de viktigaste i utlandet för näringarna inrättade statsinstitutioner och representativa myndigheter, och finnes en dylik redogörelse på grund häraf bilagd detta betänkande (Bil. F.).

Af denna redogörelse framgår bland annat, att man flerstädes i utlandet sedan långt tillbaka insett behovet af vaxelverkan mellan näringslivets representanter och statsförvaltningens organer, samt att detta behof ansetts blifva bäst tillgodosedt genom att vid sidan af den egentliga administrationen inrätta särskilda representativa myndigheter för näringarna. Huru gagneligt än flera af dessa myndigheter verkat, torde det emellertid icke böra ifrågasättas, om det också vore möjligt, att i föreliggande fall söka åstadkomma en fullständig efterbildning af något utländskt mönster, utan synes 1874 års komité hafva utgått från en riktig princip, då den föreslagit att låta den påtänkta korporationen uppväxa ur redan bestående institutioner.

Likväl hafva komiterade icke obetingadt kunnat ansluta sig till bemälda komités förslag. Oafsedt att det syntes mindre ändamålsenligt, att åt en sådan korporation som den ifrågasatta öfverlemna bestyret med så grannliga och rent administrativa ärenden som pröfningar af ansökningar om förlagslån och reseunderstöd, hafva komiterade trott att, derest institutionen skulle motsvara sitt ändamål, borde densamma framför allt bereda Kongl. Maj:t och det nya embetsverket tillfälle till en så vidt möjligt allsidig kännedom om näringarnas behof och dess idkares önsknningar, i hvilket afseende städernas fullmäktige icke uteslutande synas vara de mest lämpliga valkorporationer.

För ernående af det mål, som sålunda uppstålts, hafva bland komiterade olika utvägar kommit under öfverläggning, i det vid frågans första behandling trenne särskilda förslag framställes, för hvilkas innehåll komiterade anse sig böra något utförligare redogöra.

Två af dessa förslag öfverensstämde sinsemellan bland annat deruti,

att de, i rikhet med det af 1874 års komité framlagda, afsågo upprättandet af en särskild rådgifvande korporation af sakkunnige för iakttagande af näringarnas intressen. Korporationens uppgift bestämdes närmare sålunda, att korporationen borde i fråga om åtgärder, som berörde näringarnas intressen, tillhandagå embetsverket med erforderliga upplysningar och till detsamma eller till Konungen afgifva utlåtanden i dylika frågor, hvarjemte korporationen skulle berättigas att sjelf framställa förslag i hithörande ämnen. För att näringarna och yrkesbildningen måtte i mera omfattande mån kunna företrädas inom korporationen, föreslogs antalet af dess ledamöter till 32. Af dessa skulle 6 representera handels- och sjöfartsnäringarna, 6 handtverksindustrien, 2 bergshandteringen, 2 sågverksindustrien samt 11 den öfriga fabriksindustrien fördelad i vissa grupper, hvilka i förslagen benämnts textilindustrien, metallindustrien, träförädlingsindustrien, pappers- och pappersmasseindustrien, tändsticksindustrien, glas-, lervaru- och stenindustrien, fabrikationen af närings- och njutningsmedel samt den kemisk-tekniska industrien och af hvilka textilindustrien, metallindustrien och fabrikationen af närings- och njutningsmedel skulle erhålla hvar sina 2 representanter och hvarje bland de öfriga grupperna 1 representant. Derjemte skulle åt Konungen öfverlemnas att utan inskränkning till visst yrke utse 5 ledamöter. Enär det i flera hänseenden syntes mindre lämpligt, att korporationen sammanträdde utan verkligt behof, under det att å andra sidan periodiska sammanträden dock ansågos böra förekomma, föreslogs bland annat den bestämmelse, att korporationen skulle sammanträda till allmän rådplägning, så ofta Konungen bestämde, dock minst hvart tredje år, samt i sammanhang dermed att ledamöterna skulle utses för en tid af sex år. Med afseende i öfrigt å sättet för ledamöternes utseende skulle enligt båda förslagen bergshandteringsens och sågverksindustriens målsmän väljas af brukssoeleten samt sågverks- och trävaruexportföreningen.

De öfriga ledamöterna skulle enligt det ena förslaget (I) utses af Konungen, handels- och sjöfartsnäringarnas representanter på förslag af handels- och sjöfartsnämnderna i nio af rikets mera betydande

städer, handtverksindustriens representanter på förslag af handtverksföreningarna i rikets städer med minst 8,000 invånare samt fabriksindustriens representanter utan förslag. Dock skulle, derest inom någon af de grupper, i hvilka sistnämnda industri ansetts böra uppdelas, för att alla olikartade intressen behörigen måtte tillgodoses, bildade sig yrkesförening, omfattande hela riket, dylik förening, derest den erhållit Konungens fastställelse å sina stadgar, sjelf ega utse representant för den eller de yrken, som föreningen företrädde.

Enligt det andra förslaget (II) åter skulle representanterna för handeln och sjöfarten samt handtverkerierna omedelbart väljas af ofvannämnda valkorporationer samt målsmännen för fabriksindustrien likaledes genom direkta val utses af de näringsidkare inom hvarje särskild grupp, hvilka för år angifvit visst tillverkningsvärde, som förslagsvis upptogs till 100,000, 75,000 eller 50,000 kronor. Till desse sistnämnde näringsidkare skulle röstsedlar utsändas af embetsverket, som äfven sedermera skulle sammanräkna rösterna för så väl dessa som ofvanberörda val samt, der lika röster uppstode, genom lottdragning skilja emellan de valde.

Hvad slutligen det tredje förslaget (III) angår, skulle enligt detta icke någon särskild korporation upprättas och ej heller näringsidkarne eljest beredas tillfälle att sjelfve framställa förslag, utan skulle endast stadgas, att i frågor af den beskaffenhet, att för deras afgörande särskild teknisk eller annan fackkunskap vore erforderlig, embetsverket vore pligtigt att inhemta upplysningar och råd af industriidkare eller andra sakkunniga personer. För sådant ändamål skulle embetsverket hafva att hos en eller flera, helst hela riket omfattande handels-, industri- eller andra föreningar eller myndigheter, och med hänsyn till sådan förenings eller myndighets uppgift, skriftligen och med tillkännagifvande af föreliggande ärendes beskaffenhet äska, att föreningen eller myndigheten ville utse ett eller flera ombud för att i ämnet med embetsverket rådpläga. Funnes icke för ändamålet lämplig förening eller myndighet, eller kräfde frågans afgörande synnerlig skyndsamhet, egde embetsverket omedelbart anmoda en eller flera lämpliga personer att med embetsverket i ämnet

öfverlägga. Derest slutligen någon fråga vore så omfattande, att för densamma utredande erfordrades biträde af flere sakkunnige, än som lämpligen kunde till rådpläging inkallas, egde embetsverket begära skriftliga yttranden af de föreningar, myndigheter eller enskilda personer, som pröfvades skäligt, embetsverket dock obetaget att äfven vid sådan frågas afgörande tillkalla sakkunniga personer.

För att ernå upplysning ej mindre i hvad mån föreliggande fråga mera allmänt omfattades med det intresse, som komiterade ansett densamma förtjena, än ock huruvida något af ofvanberörda förslag med eller utan väsentligare jemkningar hade utsigt att tillvinna sig allmänna förtroende, upprättade komiterade en promemoria, upptagande såväl de tre inom komitén framställda förslagen, som ock hvad 1874 års komité i frågan anført, samt läto densamma tillställas ett större antal näringsidkare inom olika delar af riket äfvensom andra personer och korporationer, hvilka kunde antagas vara för frågans lösning intresserade; och hafva med anledning häraf sedermera sextio dels muntliga dels skriftliga utlåtanden i ämnet afgifvits.

Nästan enstämmigt har dervid uttalats den åsigt, att vidtagandet af åtgärder i det af komiterade angifna syfte vore såväl ur statsförvaltningens som näringsidkarnes synpunkt synnerligen önskvärdt och af behovet påkalladt. Från ett och annat håll hafva dock framställts tvifvelsmål om giltigheten af de förutsättningar, från hvilka komiterade utgått, hvilka tvifvelsmål för öfrigt grundats på mycket olika skäl. Under det nemligen i ett till komiterade ingifvet skriftligt yttrande utan närmare motivering yrkats, att statsförvaltningens organer måtte så qualificeras, att de kunde sjelfve »alltjemt följa med industriens utveckling och behof af medverkan från statsmakternas sida», hvilket åter, enligt hvad jemväl uppgifvits, endast skulle kunna ernås derigenom, att ett särskildt statsdepartement för näringarna inrättades samt att detta departements embets- och tjenstemän ålades att genom fortsatta resor inom och utom riket inhemta grundlig kännedom om alla olika näringsgrenars teknik samt deras idkares särskilda önsknings och behof, har det från andra håll ifrågasatts, huruvida någon okunnighet om närin-

garnas tillstånd och behof äfven under nuvarande förhållanden vore hos statsförvaltningens organer möjlig, i sammanhang hvarmed påpekats, att sådana korporationer, som den ofvan ifrågasatta, till följd af en naturlig önskan att motsvara uppdragets förtroende, lätt nog kunde förledas att framlägga omogna eller eljest olämpliga förslag. I motsats härtill har det emellertid i flera af de omförmälda yttrandena framhållits, *att*, om också numera många tillfällen funnes att utan sådana åtgärder, som de af komiterade ifrågasatta, komma till insigt om näringslivets kraf, detta dock ingalunda uteslöte behofvet af en särskild institution för iakttagande af näringsidkarnes intressen, *att* detta behof endast kunde tillgodoses genom att vid sidan af den egentliga administrationen bilda en korporation af sakkunnige med rätt till initiativ i frågor rörande näringarna, samt *att* man dervid minst behöfde frukta för omogna förslag, enär sådana, derest de framställes, otvifvelaktigt såväl inom korporationen sjelf som af allmänheten blefve behandlade efter förtjenst, hvarjemte såsom opraktiskt betecknats hvarje försök att anförtro administrativa bestyr åt personer, som endast egde näringstekniska insigter.

Af de inför komiterade hörda personer hafva *tvänne* framför något af komiterades ofvanberörda förslag föredragit det af 1874 års komité framställda, hvarvid de båda hufvudsakligen åberopat svårigheten att genom korporationens sammansättning gifva ett adæqvadt uttryck åt alla särskilda näringsgrenars olika intressen, hvilket för öfrigt ej heller syntes dem vara af behofvet påkalladt.

Af de öfrige hafva för det första (I) af de ofvan omförmälda förslagen, enligt hvilket de fleste ledamöterna i korporationen åtminstone till en början skulle utses af Konungen, uttalat sig *nio*. För det andra (II) åter, enligt hvilket samtliga ledamöter, med undantag endast af de fem, som Konungen borde utse utan inskränkning till visst yrke, skulle väljas af vederbörande sjelfve, hafva uttalat sig *fyratioen*, hvarjemte en näringsidkare framställt ett särskildt förslag, som dock i väsentliga delar ansluter sig till nyssnämnda förslag.

För det tredje förslaget (III) hafva uttalat sig *åtta*, hvarvid hufvud-

sakligen anförts, att nämnda förslag vore lättast och minst kostsamt att genomföra, samt att detsamma icke lemnade rum för omogna och onödiga förslag. Å andra sidan har framhållits, att detta förslag icke innebure säkerhet utan endast möjlighet för behörig vaxelverkan mellan styrelsen och vederbörande näringsidkare.

Mot förslaget II har anförts, att detsamma icke innebure någon verklig garanti för att i korporationen insattes de mest sakkunnige, enär såväl landets utsträckning som valsättet uteslöte möjligheten af samverkan mellan de väljande, hvarförutom ortintresset säkerligen skulle verka derhän, att hvar och en röstade på personer inom sin hemort med den påföljd att, om också lottning ej behöfde användas, röstöfvervigten dock alltid blefve beroende af en slump. Vidare har det befarats, att en dylik korporation, sammansatt nästan uteslutande af valde representanter för vissa yrken, skulle gifva uttryck endast åt ensidiga och på grund häraf äfven i de flesta fall oberättigade anspråk till förmån för vissa speciela yrkesintressen. Dessa olägenheter hafva ansetts skola afhjelpas derigenom, att i öfverensstämmelse med det första förslaget valet af representanter öfverlemnades åt Konungen, som utan tvifvel bland de föreslagne skulle utse de mest lämplige.

Till förmån för förslaget II har å andra sidan anförts, att näringsidkarne sjelfve utan tvifvel bäst kunde bedöma, hvilka personer vore lämpliga att bevaka deras intressen, att utan en dylik anordning den föreslagna institutionen icke skulle tillvinna sig behörigt förtroende hos den stora allmänheten, samt att det i flere hänseenden och särskildt med afseende å bedömandet af vidtagna lagstiftningsåtgärder skulle verka välgörande, derest näringsidkarne sjelfve finge bära ansvaret för att deras intressen behörigen iakttoges. Med hänsyn till den befarade röstsplittringen åter, har det framhållits, att önskan att i representationen insätta just sådane personer, som bäst kunde iakttaga valmännens bästa, samt känslan af det härmed förknippade ansvaret säkerligen skulle bidra till samverkan vid valen åtminstone i sådan mån, att man ej behöfde befara, att några för uppdraget alldeles olämplige utseddes, hvarjemte det för öfrigt föreslagits, att en viss röstpluralitet

för de utsedde skulle fastställas samt, derest denna ej uppnåddes, valrätten öfverlemnas åt Konungen.

Med afseende å de särskilda bestämmelserna i förslagen I och II, hafva åtskilliga modifikationer påyrkats, af hvilka de här nedan omnämnda torde vara de väsentligaste.

Med hänsyn till det önskvärda i att på allt sätt befrämja uppkomsten af yrkesföreningar hafva äfven bland dem, som i öfrigt biträdt förslaget II, yrkats, att väljandet af representanter för fabriksindustrien måtte eventuelt öfverlåtas åt dylika allmänna föreningar, som erhållit Konungens fastställelse å sina stadgar.

Allmänt har yrkats, att korporationen måtte sammanträda hvarje eller åtminstone hvart annat år, och att valperioden i sammanhang härmed måtte inskränkas till tre eller fyra år. Till stöd härför har bland annat anförts, att under näringslivets nuvarande hastiga utveckling sex år vore en för lång valperiod, för att man alltid skulle hafva säkerhet att i representationen finna de bästa krafterna, äfvensom att ofta återkommande sammanträden vore af nöden, derest ej intresset för institutionen skulle slappas.

Mot förslaget, att brukssocieteten skulle utse bergshandteringens och jernindustriens representanter, har anmärkts, att flera af de nyare mera betydande jernverken ej vore delegare i jernkontoret samt antagligen ej heller komme att der inträda i följd af den betydliga kostnad, som dermed vore förknippad, att det inom brukssocieteten rådande valsättet, efter tillverkning, vore icke blott i och för sig olämpligt vid sådana val, hvarom nu vore fråga, utan ock särskildt förkastligt på den grund, att delegarnes rösträtt bestämdes icke efter deras verkliga tillverkning utan efter deras en gång för alla vunna delaktighet i kontoret, samt att jernkontoret för öfrigt ej representerade grufvebrytning och af jernindustrien endast stångjerns- och ämnessmidet; och har med anledning häraf yrkats, att jernindustriens representanter måtte utses antingen på samma sätt som den öfriga fabriksindustriens, eller ock att en särskild ledamot måtte i korporationen insättas såsom målsman för de i jernkontoret ej introducerade bruken.

Å andra sidan har det påpekats, att valet kunde öfverlemnas åt jernkontorets fullmäktige, hos hvilka alla omröstningar verkställdes efter hufvudtalet, att jernkontoret otvifvelaktigt inom sig inneslöte krafter, som erbjöde garanti för att endast lämpliga personer blefve utsedda, samt att brukssocieteten städse intresserat sig för äfven andra grenar af jern-industrien än smidet.

Slutligen har det äfven anmärkts, att brukssocieteten på intet sätt kunde anses representera de så kallade ädlare verken.

Ur en annan synpunkt har i afseende å bergshandteringen yrkats, att grufvedriften, tackjernsblåsningen och smidet måtte erhålla hvar sin särskilde representant, hvilken fördelning dock från andra håll betecknats såsom öfverflödig och olämplig.

Angående sågverks- och trävaruexportföreningen har en ledamot af densamma inför komiterade uppgifvit, att nämnda förening ännu saknade stadgar och i allmänhet vore temligen lösligt organiserad, med anledning hvaraf bemälde ledamot uttalat den åsigt, att såsom vilkor för att valrätt skulle tillerkännas föreningen borde uppställas, att den erhöles af Konungen fastställda stadgar. Initiativ härtill lärer ock vid föreningens senaste årssammankomst hafva blifvit taget.

Med afseende å handels- och sjöfartsnäringens representanter har det yrkats, att rättigheten att i valen deltaga måtte utsträckas till alla stapelstäder med minst 8,000 invånare. Enligt ett annat förslag skulle valrätten i förevarande fall lemnas antingen åt alla städer, der beslutanderätt i kommunala frågor utöfvas af stadsfullmäktige, eller ock åt städer med minst 5,000 invånare. I sammanhang härmed har jemväl yrkats, att det måtte bestämmas, att af handels- och sjöfartsnäringens representanter två skulle vara handlande, två skeppsredare och två sjökaptener eller eljest navigationskunniga personer. Två målsmän för handtverksindustrien hafva ansett, att de nuvarande handtverksföreningarna icke omfattades med det intresse från näringsidkarnes sida, att de vore lämpliga såsom valkorporationer, hvarför de föreslagit, att handtverksindustriens representanter måtte väljas inför magistraterne.

Beträffande representanterne för fabriksindustrien har en af de personer, som inför komitén afgifvit utlåtande, ansett, att valrätten icke borde bindas vid visst tillverkningsvärde eller på annat sätt inskränkas, utan att alla fabriksidkare, som det önskade, borde få deltaga i valen, hvilka borde verkställas inför Konungens befallningshafvande i hvarje län. I allmänhet har det dock ansetts nödvändigt för ernående af en åtskilnad mellan fabriksindustrien och handtverkerierna, att valrätten inskränktes till industriela inrättningar af den omfattning, att de kunde anses såsom fabriker, och har komiterades förslag att i detta hänseende utgå från det för år angifna tillverkningsvärdet omfattats såsom det lämpligaste. Med afseende å detta värdes belopp hafva dock olika åsikter gjort sig gällande. En del näringsidkare har ansett betänkligt att sätta detsamma lägre än 100,000 kronor. En har föreslagit 75,000 kronor. Det öfvervägande flertalet har dock uttalat den mening, att 50,000 kronors tillverkningsvärde vore ett lämpligt, men ock det lägsta minimum, till stöd hvarför har anförts, dels att det vore af vigt att ej endast de större fabriksidkarne deltog i valen, enär dessa härigenom kunde erhålla en ensidig karaktär, dels ock att tillverkningens storlek ofta vxlade betydligt år från år.

Med afseende å lämpligheten af den gruppering af fabriksindustriens olika grenar, som förslagen I och II upptagit, hafva i allmänhet ej några yttranden afgifvits. I ett och annat fall har dock fordrats, att vissa industrier måtte erhålla flere eller särskilde representanter. Dylika yrkanden hafva framställts med afseende å sågverksindustrien, läderindustrien, de mekaniska verkstäderna och skeppsbyggerierna, stenkolsindustrien och glasindustrien. Deremot har träförädlingsindustrien ansetts kunna sammanföras med sågverksindustrien och tändstickindustrien med den kemisk-tekniska fabriksindustrien.

Såsom redan blifvit nämnt har en näringsidkare framställt ett särskildt förslag, som dock öfverensstämmer med förslaget II så till vida, att korporationens ledamöter med undantag af 5, som äfven enligt detta förslag borde utses af Konungen, skulle väljas af näringsidkarne sjelfve. Deremot skiljer det sig från berörda förslag bland annat der-

uti, att korporationen skulle bestå af icke mindre än 100 ledamöter, bland hvilka skulle finnas representanter för landtbruksnäringen, enskilda jernvägar och kroppsarbetet, hvarjemte för valbarhet skulle erfordras samma kvalifikationer som för inträde i Riksdagens andra kammare.

Äfven i öfrigt har framhållits, att för att korporationen skulle kunna anses vara ett verkligt uttryck för landets näringslif, borde i densamma upptagas jemväl representanter för landtbruksnäringen, äfvensom att antalet ledamöter borde betydligt ökas.

Såsom den lämpligaste tiden för korporationens sammanträden har slutligen allmänt betecknats hösten.

I hvad sålunda förekommit har komiterades flertal trott sig finna ett väsentligt stöd för den mening, att derest den ifrågasatta institutionen skall vinna erforderligt förtroende och derigenom fullt motsvara sitt ändamål, måste deråt gifvas formen af en särskild rådgifvande församling eller, såsom den lämpligen torde kunna kallas, *nämnd* af sakkunnige representanter för de näringsintressen, embetsverket har att bevaka; vidare att det bör åt näringsidkarne sjelfve öfverlemnas att utse ledamöter i nämnden, att nämnden bör hafva sammanträden hvart eller hvartannat år, i sammanhang hvarmed torde böra bestämmas, att nämndens ledamöter skola väljas för en tid af högst tre eller fyra år; samt slutligen att antalet ledamöter i nämnden bör något ökas.

Skäl hafva jemväl funnits vara för handen att utbyta bestämmelsen derom, att ett visst antal ledamöter skulle utses af Konungen, mot ett stadgande att vissa personer på grund af embetsställning böra hafva säte men icke stämma i nämnden, så att de kunna öfvervara förhandlingarna och såväl meddela som inhemta upplysningar i frågor, hvilka beröra deras förvaltningsgrenar.

Beträffande valkorporationernas sammansättning hafva deremot ännu icke fullt bestämda åsigter hos komiterade gjort sig gällande. Olika

lösningar erbjuda sig, hvilka hvar för sig innebära vissa fördelar, men ock förete olägenheter, som likväl möjligen vid en ytterligare bearbetning kunna häfvas eller åtminstone mildras.

Vid sådant förhållande hafva komiterade trots sig böra hos Eders Kongl. Maj:t anhålla om uppskof med afgifvande af ett utarbetadt förslag rörande denna del af ärendet, helst frågan om embetsverkets organisation är fullständigt oberoende af de olika valrättskategorier och valsätt, som för nämndens åstadkommande kunna blifva bestämde.

Sedan Eders Kongl. Maj:t den 7 innevarande månad behagat till svar derå förklara, att komiterade finge aflemna den del af deras betänkande, som anginge organisation af embetsverket, utan hinder deraf, att förslaget om nämndens sammansättning ej samtidigt kunde afgifvas, hafva komiterade denna dag afslutat sina förhandlingar angående organisationsfrågan.

Sammanfattande hvad komiterade i det föregående anført och föreslagit, hemställa komiterade alltså:

att kommerskollegiet måtte indragas (sid. 138);

att af de till handläggning af kommerskollegiet för närvarande hänvisade mål och ärenden måtte öfverflyttas: till *utrikesdepartementet*, dels arfsmål efter de i utlandet aflidne svenske undersåtar, som icke varit sjömän, dels de bestyr, som föranledas af enskildes framställningar om upplysning rörande utrikes vistande personer, dels utjemnandet af de penningetransaktioner, kommerskollegiet har med samtliga lönade och vissa olönade konsulat (sid. 67—69), dels ock kollegiets befattning med svenska kyrkans i London räkenskaper (sid. 134); till *civildepartementet*, den befattning, kollegiet har med ärenden rörande vesterhafsfisket (sid.

86—87), samt till *ecklesiastikdepartementet*, den kollegiet tillkommande befattning att vara öfverstyrelse för de tekniska skolorna (sid. 93);

att för öfvertagande ej mindre af kollegiets öfriga göromål än ock befattningen med varumärkesregistrering, utgifvandet af konsulernes berättelser samt revisionen af de vid de lönade konsulaten för konsulkassans räkning uppburna afgifter af svenska fartyg, måtte upprättas ett nytt embetsverk benämndt *Kongl. Styrelsen för handel och näringar* (sid. 69, 124, 129 och 138);

att denna styrelse måtte förklaras vara patentmyndighet och registreringsmyndighet för varumärken (sid. 112 och 124);

att styrelsen måtte ställas under en i vanliga fall ensamt beslutande chef samt omfatta fyra byråer under hvar sin byråchef, af hvilka en skulle handlägga ärenden rörande utrikes handel och sjöfart, en ärenden rörande näringar samt inrikes handel och sjöfart, en statistiska och kamerala ärenden samt en ärenden rörande patent och varumärkesregistrering (sid. 138);

att såsom undantag från chefens rätt att allena besluta måtte stadgas, att vissa ärenden skola kollegialt behandlas och afgöras (sid. 147);

att styrelsen måtte åläggas att genom sina byråer utgifva statistiska berättelser om bergshandteringen, om fabriker och manufaktur, om inrikes sjöfart och handel samt om utrikes handel och sjöfart, Code list, Patentbeskrifningar, Patentunderrättelser, Registreringstidning för varumärken, äfvensom Svenskt handelsarkiv (sid. 54, 78, 116, 124, 129 och 130);

att styrelsens personal måtte utgöras af en generaldirektör och chef, fyra byråchefer, fyra byråsekreterare, en byråingenjör, en registrator och arkivarie, en kassör och bokhållare, en ombudsman samt tre tekniske assistenter, aflönade på sätt komiterades förslag till lönestat utvisar (sid. 138, 141—146 och 152);

att för åtnjutande af de i nämnda stat upptagna löneförmåner måtte stadgas samma vilkor, som i allmänhet gälla för embets- och tjänstemän vid de under senare tider reglerade styrelseverk (sid. 154);

att derjemte särskild bestämmelse måtte gifvas derom, att embets- eller tjänsteman vid styrelsen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, äfvensom derest i en framtid embetsverkets ställning inom förvaltningen skulle så förändras, att detsamma ej längre kan såsom sjelfständigt verk anses, vara förpligtad att, med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning, han innehar, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjänsten förenade göromål (sid. 154);

att till styrelsens disposition måtte ställas tvänne särskilda summor till bestridande af vikariatsersättningar, arfvoden åt assistenter, amanuenser och extra biträden, tryckningskostnader, annonser, skrifmaterialier, ved och öfriga expenser, allt till de belopp, för hvilka utredning blifvit lemnad (sid. 152 och 153);

att till bestridande af kostnaderna för lönestaten och expenserna måtte såsom årliga anslag anvisas dels 94,900 kronor att utgå af statsmedel, dels 41,700 kronor att utgå af inflytande afgifter för patent och varumärkesregistrering, af hvilket senare anslag 25,500 kronor, motsvarande det ena af ofvannämnda expensanslag, böra uppföras såsom förslagsanslag (sid. 152);

att inkomsterna af afgifter för patent och registrering af varumärken måtte få uteslutande användas för patentinstitutionens utveckling, så att alla öfverskott derå, sedan statsverket blifvit godtgjort för sina under den första tiden möjligen lemnade förskott, reserveras för att efter förslag af patentmyndigheten för det angifna ändamålet användas (sid. 117—119);

att registrering af mönster och modeller, derest sådan varder här i riket lagstadgad, måtte förläggas till den byrå under styrelsen, hvilken handhafver patentärenden och varumärkesregistrering (sid. 131);

att såsom tillägg till Kongl. förordningen den 18 juni 1864, angående utvidgad näringsfrihet, måtte stadgas, att hvar och en, som efter behörig anmälan eller med vederbörligt tillstånd i riket idkar

annat näringsyrke än handel, skall, vid bot af från och med tio till och med femtio kronor, vara förpligtad meddela de uppgifter, som för den allmänna näringsstatistikens bearbetande erfordras, såsom i fråga om de för yrket använda fabriker, verk och inrättningar, samt fartyg, maskiner, drifkraft och arbetskraft, äfvensom tillverkningens kvantitet och värde med mera dylikt, allt i öfverensstämmelse med de närmare föreskrifter, Konungen låter utfärda (sid. 56);

att, med ändring af hvad nyss åberopade Kongl. förordning och Kongl. förordningen den 20 juni 1879 i nedan omförmälda hänseende innehålla, måtte stadgas, att den, som vill drifva masugn eller hytta, stångjernsverk, manufakturverk eller annan inrättning, hvilken afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster, skall för vinnande af rättighet dertill iakttaga hvad i nämnda förordningar är i allmänhet för behörighet till idkande af näringsyrke föreskrifvet; dock att, då fråga är om anläggning af verk eller inrättning af nämnda beskaffenhet, hvad derom är eller varder särskildt stadgadt skall tjena till efterrättelse (sid. 134);

att såsom tillägg till Kongl. förordningen den 4 juni 1868, angående pass- och nationalitetshandlingar för svenska, till orter utom Sverige gående fartyg, bestämmelse måtte gifvas derom, att hufvudredare skall vid redareedens afläggande uppgifva ej mindre fartygets egare än äfven storleken af hvars och ens andel i fartyget (sid. 79 och 80);

att i stället för de af kommerskollegiet under namn af fribrefsliggare, fribrefsdiarium och signallista för närvarande förda särskilda förteckningar, måtte upprättas ett allmänt svenskt skeppsregister, innehållande, jemte annat, fortlöpande anteckningar om eganderätten till fartyg (sid. 78—80);

att de bland kommerskollegiets embets- och tjänstemän, hvilke hafva förordnande tills vidare på sina tjänster, måtte, derest de vinna anställning i styrelsen för handel och näringar, åtnjuta samma rätt till beräkning af tjänstår, som skulle hafva tillkommit dem, derest de vid sitt förordnande blifvit med fullmakter försedde, och att med afseende

å dem, som icke vinna sådan anställning, Eders Kongl. Maj:t tacktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke lämplig ersättning må kunna dem beredas (sid. 156).

Underdånigst

Alfr. Lagerheim.

Elis Sidenbladh.

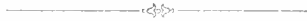
J. Sjöberg.

Emil Ekman.

Rob. Almström.

Hugo E. G. Hamilton.

Stockholm den 12 mars 1884.

BILAGOR.

Bil. A.

Underdåniga utlåtanden af tillförordnade presidenten i kommerskollegiet.

I.

Genom nådigt bref af den 16 sistlidne juni har Eders Kongl. Maj:t täckts förordna mig att tillsvidare vara president i Kongl. kommerskollegium med särskildt uppdrag att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt yttrande och utredning:

a) huruvida en eller annan afdelning af de ärenden, som nu tillhöra kollegii upptagande, må ega det nära sammanhang med ärenden, som af annan embetsmyndighet behandlas, att genom deras sammanförande större reda och enkelhet kan vinnas, samt för sådant ändamål en öfverflyttning deraf från kollegium ega rum;

b) huruvida inom kollegium finnas befattningar, hvilka äro af beskaffenhet att nu kunna underkastas indragning och om dertill hörande göromål må kunna på ett för det allmänna mindre kostsamt sätt varda bestridda;

c) huruvida icke emellan kollegii två kontor göromålen må kunna så fördelas, att de för dem blifva någorlunda lika;

d) huruvida genom förändring i den för kollegium utfärdade instruktion större skyndsamhet vid behandlingen af en del ärenden lämpligen kan åstadkommas; samt

e) om och på hvad sätt kollegium må kunna bringas i närmare vaxelverkan med utöfvarne af de näringar, åt hvilka kollegium har att egna sin uppmärksamhet.

En fullständig utredning af dessa frågor fordrar vida större erfarenhet af kollegii göromål än som hittills kunnat af mig förvärfvas, men då några af göromålen äro utan samband med de öfriga samt lämpligheten af vissa ärendens frånskiljande från kollegium och öfverflyttning till annan embetsmyndighet, tillsatt för

behandling af likartade ärenden, redan varit föremål för utredning; och jemväl i samband med frågan om kollegii förändrade organisation förslag till indragning å kollegii löningsstat redan blifvit pröfvade, så torde Eders Kongl. Maj:t i nåder tillåta mig att, utan afvaktan af den fullständigare utredning mig i öfriga frågor åligger, nu göra de framställningar, som af nämnda förhållanden äro påkallade, äfvensom förslag till några åtgärder, hvilka jag, oberoende af utredningen i öfrigt, anser kunna och böra till befämjande af det mig i nåder lemnade uppdrag genast vidtagas. I underdånig efterlydnad af Eders Kongl. Maj:ts förstnämnda nådiga bref har öfver dessa framställningar och förslag öfverläggning i kommerskollegium egt rum.

Främst bland de göromål, hvilka nu åligga kommerskollegium, men lämpligen kunna frånskiljas detsamma, torde böra nämnas in-tecknandet af vissa förlagsafhandlingar, hvilket bestyr fortfarande tillhör kollegium i dess egenskap af bergsöfverstyrelse.

Uti nådiga förordningen om förlag vid bergs- och brukshandtering den 24 februari 1748 göres skilnad mellan förlag, som i bergslagerna gifvas till bergsmännen på tack- eller stångjern med de ämnen, som fordras dertill, och förlag, som lemnas till ståndspersoner på deras tillverkningar. Afhandlingar om till bergsmän lemnade förlag skulle in-tecknas vid bergsting, men de, som gifvits ståndspersoner, eller såsom de närmare bestämmas, förlag till stångjerns- och messingsbruk samt kopparhamrar, uti bergskollegium. Förlager till manufakturverk och fabriker skulle åter enligt hallordningen den 2 april 1770 in-tecknas vid hallrätt.

Sedan först genom nådiga förordningarne den 17 april 1828 kommerskollegii och bergskollegii domsrätt i vissa mål blifvit upphäfd och förordnadt att besvär öfver hallrätters och bergstingsrätters beslut bland annat i in-teckningsfrågor skulle fullföljas hos hofrätt, blefvo genom senare nådiga förordningar äfven de nämnda underrätterna upphäfd, hallrätterne den 25 februari 1846 och bergstingsrätterne den 5 juni 1850, samt i afseende på de förut vid dem handlagda ärenden, deribland in-teckningsfrågor, föreskrifvet att de, som tillhört hallrätterne, skulle handläggas af magistraterne i de städer, der hallrätter funnits, men de, som tillhört bergstingsrätterne, af de allmänna domstolarne.

Hvad deremot angår in-teckningar för förlag till jern- och messingsbruk, samt kopparhamrar, så blef i nådig förordning den 17 april 1828, då bergskollegii domsrätt upphäfdes, 1748 års föreskrift, att de skulle meddelas af detta embetsverk, uttryckligen upprepad, hvilket äfven skedde uti instruktion för bergskollegium den 28 december 1832, och då genom nådiga kungörelsen den 11 december 1857 dess åligganden öfverflyttades på kommerskollegium, gjordes för dem intet undantag.

Då emellertid intet skäl längre torde existera för olikhet i behandling af förlagsaftal med ståndspersoner och dylika aftal med bergsmän, samt genom nådiga förordningen den 20 september 1859 blifvit förklaradt, att de näringar, hvilka afse för-

ädling af mineralrikets alster, icke synas böra vara underkastade andra föreskrifter för rörelsens bedrivande, än dem, som gälla för likartade näringar, torde icke längre någon anledning förefinnas för bibehållandet af bestämmelsen att frågor om in-teckning för förlag till stång- och messingsbruk samt kopparhamrar skola af kommerskollegium behandlas, utan desamma böra derifrån skiljas.

Uti nådiga kungörelsen den 29 januari 1864, angående inrättandet af en pensionsanstalt för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska till utrikes fart använda fartyg, är föreskrifvet att besvär öfver de af direktionen för denna anstalt vidtagna beslut, som angå rättigheten till och villkoren för pensions åtnjutande, må hos kommerskollegium anföras. Jag hemställer i underdånighet, huruvida icke kollegium skulle kunna befrias från åliggandet att pröfva dessa besvär och desamma direkte få hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anföras, i likhet med hvad som är föreskrifvet genom nådiga reglementen för civilstatens pensionsinrättning senast den 24 oktober 1873, för statens jernvägstrafiks pensionsinrättning den 6 september 1872 och för telegrafverkets pensionsinrättning den 23 oktober 1874.

Närmast i ordningen bland befattningar, hvilka tillhöra kommerskollegium, men lämpligen böra derifrån skiljas, torde böra anföras det öfverinseende med deraf tillkommande åligganden, som tillhör kollegium öfver vissa skolor, nemligen navigations-skolorna, de tekniska elementarskolorna, slöjdskolan i Stockholm, tekniska afton- och söndagsskolan i Eskilstuna, samt väfskolan i Borås.

Kommerskollegii åligganden för navigationsskolorna äro bestämda genom nådiga reglementena den 13 februari 1866 och den 15 mars 1861, med deruti genom nådiga kungörelsen den 13 februari 1866 gjorda ändringar, nådiga brefven den 21 maj 1869 och den 16 december 1870 samt nådiga kungörelsen den 23 september 1871. De äro beskrifna pag. 30—32 i det af dertill i nåder förordnade komiterade den 13 januari 1875 afgifna betänkande i fråga om kommerskollegii indragning eller förändrade organisation, och vid underdånig föredragning för Eders Kongl. Maj:t såväl den 13 november 1874, då nådigt beslut fattades att frågor, som röra bildnings- och undervisningsalster för sjöfartsnäringen, skola från och med år 1876 tillhöra sjöförsvarsdepartementets handläggning, som den 2 mars 1875, då nyssnämnde komiterades betänkande utgjorde föremål för framställningar till Eders Kongl. Maj:t, har dåvarande chefen för Kongl. civildepartementet, enligt det för sistnämnda dag tryckta statsrådsprotokollet, uttalat sina af chefen för sjöförsvarsdepartementet delade åsigter, att handläggningen af dessa frågor borde skiljas från kommerskollegium eller den styrelse, som i dess ställe kunde komma att inrättas.

De tekniska elementarskolorna hafva hvardera sina särskilda stadgar, af hvilka den äldsta för Malmö skola är af den 29 april 1853 och de öfriga, för skolorna i Örebro, Borås och Norrköping, äro af den 12 mars 1856. Öfverinseendet öfver

skolorna och de särskilda bestyr, som i afseende å dem tillkomma kommerskollegium, äro i dessa stadgar upptagna.

»Det torde», säga de komiterade, hvilka den 21 november 1874 till Eders Kongl. Maj:t afgifvit sitt underdåniga betänkande angående den lägre tekniska undervisningen i riket, »kunna med skäl ifrågasättas, huruvida i allmänhet ett förvaltande embetsverk är lämpligt att tjena till öfverstyrelse för en läroanstalt. Komitén anser för sin del, att naturen af ett sådant uppdrag är för en förvaltande myndighet allt för främmande.» Och i sitt den 20 maj detta år afgifna underdåniga utlåtande öfver komiterades betänkande har kommerskollegium förklarat sig lika med komiterade anse ett sådant åliggande, som att vara öfverstyrelse för en läroanstalt, i allmänhet och till följd af sakens natur icke skäligen böra tillhöra ett förvaltande med en mängd andra och skiljaktiga göromål sysselsatt embetsverk. Och ännu mer måste detta enligt kollegii åsigt gälla för ett undervisningsväsende, utveckladt i den riktning och gifvet det omfång, som komiterades betänkande anvisar. Äfven under nuvarande förhållanden påkalla omständigheterna, efter kollegii åsigt, tillkomsten ju förr dess hellre af en särskild öfverstyrelse.

Nådiga stadgar för slöjdskolan i Stockholm fastställdes den 21 december 1860 och genom nådigt bref den 1 maj 1868 hafva vissa ändringar i dem blifvit föreskrifna.

För tekniska afton- och söndagsskolan i Eskilstuna fastställdes stadgar den 22 december 1858.

Väfskolan i Borås, som inrättades år 1870, står i förening med tekniska elementarskolan i samma stad.

Om alla dessa skolor måste i afseende å öfverstyrelse för dem detsamma gälla, som i afseende å de tekniska elementarskolorna blifvit ur komiterades betänkande och kommerskollegii deröfver afgifna utlåtande anfördt.

Sedan i följd af nådiga propositioner Riksdagen från och med år 1874 årligen lemnat anslag till de tvänne lägre bergsskolorna i Filipstad och Falun med dertill hörande skolor för bergsarbetare, har Eders Kongl. Maj:t senast genom nådigt bref den 16 sistlidne juni föreskrifvit att, innan anslaget till fullmäktige i jernkontoret utbetalas, visshet, att berörda skolor fortsätta sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som förut, bör hafva vunnits genom inspektion af sakkunnig person, hvilken Eders Kongl. Maj:t vill i nåder förordna efter derom af kommerskollegium gjord framställning. Förenämnde komiterade, hvilka den 21 november 1874 afgifvit betänkande, hafva föreslagit att den högre ledningen af dessa skolor bör uppdragas åt samma öfverstyrelse, som komiterade ansett böra för den lägre tekniska undervisningen i riket tillsättas. Då det uppdrag i afseende å dessa skolor, som Eders Kongl. Maj:t nådigst lemnat kommerskollegium, alltid gällt blott ett år i sender, torde någon

särskild föreskrift om dess upphörande, när Eders Kongl. Maj:t finner tiden dertill vara inne, icke erfordras.

Genom nådig kungörelse den 5 december 1873 angående kortstämplingens verkställande har kommerskollegium blifvit ålagdt att förordna stämplingsförrättare i stad, der kort tillverkas, att tillhandahålla honom de för ändamålet erforderliga stampar, och att, sedan för hvarje år berättelser från samtliga stämplingsförrättare om antalet af de på hvarje ort under samma år stämplade kortlekar ingått, till statskontoret aflemna specifik uppgift på antalet af inom riket stämplade spelkort. Förenämnda göromål synas mig stå i det nära sammanhang med de åligganden, hvilka enligt samma nådiga kungörelse tillhöra statskontoret, att jag anser mig böra i likhet med de komiterade, hvilka den 13 januari 1875 afgifvit betänkande om kollegii förändrade organisation (pag. 49), tillstyrka att de må till statskontoret öfverflyttas. Stämplingsförrättarne böra då ock åläggas att till statskontoret ingifva sina berättelser om antalet stämplade spelkort för hvarje år, och detta sistnämnda embetsverk erhålla föreskrift att derom årligen aflemna specifik uppgift till kommerskollegium, hvilket det fortfarande torde åligga att för statistiskt ändamål derom hafva kunskap.

Oftanämnde komiterade hafva i sitt den 13 januari detta år afgifna betänkande (pag. 59—60) hemställt, att advokatsfiskaltjensten måtte indragas och deremot det nya embetsverk, komiterade föreslagit, erhålla ett arfvode åt ett juridiskt biträde, hvilket arfvode de ansett böra till 2,000 kronor bestämmas. Delande komiterades åsigt om obchöfgheten af en advokatfiskal, har dåvarande departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet den 2 mars hemställt, att det arfvode, som borde beviljas ett juridiskt biträde, måtte bestämmas till 1,000 kronor.

Ehuru jag förmenar att vigten för kommerskollegium att hafva en på stat anställd tjänsteman för utförandet af de bestyr, hvilka åligga advokatfiskalen, icke kan mätas efter antalet af de mål, som blifvit till hans särskilda handläggning remitterade, och det, så länge manufakturdiskontfonden står under kollegii vård, torde vara nödvändigt att kunna påräkna biträde af en vid verket anställd jurist, anser jag dock förhållandena medgifva att advokatfiskaltjensten indrages emot det att ett arfvode af 1,000 kronor lemnas till kollegii disposition för anskaffande af juridiskt biträde, dock kommer, efter min åsigt, ett högre arfvode att blifva nödvändigt, derest icke, såsom nu antagligen är fallet, en vid kollegium anställd tjänsteman, som dertill är kompetent, kan med förutvarande tjänst förena de åligganden, som tillhöra advokatfiskalen.

I afseende slutligen å den sist upptagna af de frågor, om hvilka Eders Kongl. Maj:t åt mig uppdragit att inkomma med underdånigt yttrande och utredning, eller den, om och på hvad sätt kollegium må kunna bringas i närmare vaxelverkan med utöfvarne af de näringar, åt hvilka kollegium har att egna sin uppmärksamhet, så anser jag för befrämjande af detta angelägna ändamål framförallt nödigt att de ofta

högst viktiga underrättelser och upplysningar om handel, sjöfart och industri, hvilka till kommerskollegium inströmma, måtte på det mest lämpliga och skyndsamma sätt meddelas åt idkarne af förenämnda näringar.

Det åligger enligt konsulsstadgan Sveriges konsulter i utlandet att till kollegium inkomma med rapporter angående politiska, ekonomiska eller andra förhållanden, som på Sveriges handel och sjöfart kunna inverka, anmälan om lagar och förordningar eller municipala föreskrifter, som i det land, der konsuln är anställd, utfärdas rörande handel och sjöfart samt afgifter, tull- och hamnväsende eller dylikt, då sådant kan vara af vikt för de förenade rikenas förbindelser med distriktet. Äro dessa lagar, förordningar eller föreskrifter i berörda afseende af särskild vikt, bör konsuln deraf insända ett exemplar med passande lägenhet. Likaledes skola konsulerna insända kungörelser om fyrar, sjömärken och dylikt i länder, der skeppsfart med de förenade rikenas fartyg eger rum. Vidare skola inom slutet af januari månad konsulerna till kommerskollegium öfversända en omständlig berättelse om de förenade rikenas handel och sjöfart i distriktet under det sistförflutna och om utsigterna för desamma under det ingångna året, samt meddela sina åsikter om hvad, som anses böra vidtagas eller utverkas till befrämjande af Sveriges och Norges förbindelser med distriktet. Generalkonsulerna åligger det tillika härvid att meddela en öfversigt af de förenade rikenas handel och sjöfart i hela det land, der generalkonsuln är anställd, äfvensom af detta lands handels- och sjöfartsförhållanden i allmänhet samt af de i dessa ämnen derstädes under föregående års lopp utkomna lagar och författningar.

Utbyter epidemisk sjukdom inom distriktet eller i dess grannskap, skall konsuln, då han derom erhållit kunskap, sådant anmäla, samt då sjukdomen upphört derom underrätta, likasom om smittosam kreaturssjukdom i distriktet utbyter derom göra anmälan hos kommerskollegium.

Om utbrutna och upphörda sjukdomar åligger det kollegium enligt nådiga brefvet den 21 september 1855, nådiga förordningen den 20 september 1859 samt nådiga kungörelsen den 30 maj 1873 att utfärda kungörelser, och komma underrättelser derom således genast allmänheten tillhanda. Om fyrar, sjömärken och dylikt meddelar kollegium annonser i post- och inrikes tidningar, samt låter särskildt för hvarje fjerdedels år trycka utförliga underrättelser, hvilka tillsändas sjömanshusdirektionerna för att sjöfarande tillhandahållas. Äfven om utländska karantänsföreskrifter och om utkommandet af andra utländska lagar och författningar eller taxor, hvilka för handeln och synnerligast sjöfarten hafva något speciellt eller momentant intresse, meddelar kollegium allmänheten kunskap genom annonser i post- och inrikes tidningar, hvilka annonser, när förordningarna ej äro så enkla och korta att hela deras väsentliga innehåll kan anses vara genom den korta annonsen meddeladt, åtföljas af tillkännagifvande, att förordningen för dem, som deraf önska taga noggrannare kännedom, är

tillgänglig i kollegium efter anmälan hos registratören. Dessutom brukar kollegium, när uppgifter från konsuler ingå om föranstaltande af internationella expositioner eller om öppnande af hamnar i utlandet för in- och utförsel m. m. d., att äfven derom utfärda annonser.

Årsberättelserna öfverlemnas till kollegii kammarkontor för att begagnas vid upprättandet af kollegii om den utrikes handeln och sjöfarten afgifvande berättelse, deruti utdrag af dem intagas.

Öfriga berättelser från konsulerne föranleda ej till någon åtgärd, dock bruka de marknadsberättelser och fraktprisnoteringar, hvilka från konsuler på aflägsna handelsplatser insändas, meddelas Stockholms börsförening, af hvilken de på stadens börs utläggas.

Af alla de för handel, sjöfart och samtliga näringar ytterst viktiga utländska förhållanden, om hvilka underrättelser från konsulerne ingå, är det således egentligen endast de, hvilka såsom hänförande sig till ett förflutet års handel och sjöfart med Sverige egna sig till intagande i kollegii årsberättelse, som på något mera omfattande sätt komma till allmänhetens kännedom. Och enär dessa berättelser icke kunna utgifvas förrän samtliga årsberättelser äfven från de mest aflägsna konsulat ingått och hunnit blifva bearbetade, samt det omfång, till hvilket de vuxit, och det myckna tabelltryck, som med dem är förenadt, oundvikligen måste försena deras utgifvande, så att de icke förrän på andra året, efter det, om hvilket de handla, kunna till allmänheten utdelas, så motsvarar kungörandet på detta sätt af högst viktiga förhållanden icke tidens kraf på skyndsamhet och fullständighet. Visserligen plägar kollegium besörja utdrag ur konsulsberättelser, hvilka meddelas någon enskild tidningsredaktion till införande, men mycket, som det varit af största intresse att känna, måste på detta sätt gå alldeles förloradt eller åtminstone blifva utan all verklig betydelse, när de först i årsberättelserna omständligt kunna införas, såsom t. ex. utsigterna för det ingångna, men vid publicerandet redan förflutna året.

Samma olägenheter af viktiga meddelandens allt för långa försenande, då de skola afvakta utgifvandet af en bearbetad omfattande årsstatistik, och samma behof af ett snabbt och fullständigt meddelande af underrättelser af intresse för handel, sjöfart och näringar hafva ock i utländska länder gjort sig gällande och der föranledt utgifvandet af särskildt för ett sådant meddelande uppsatta tidningar.

Det kan visserligen synas, som om ändamålet äfven skulle kunna vinnas blott genom att åt de dagliga tidningarna meddela alla uppgifter af intresse, som från konsulerne ingå, på sätt kollegium, såsom ofvan nämnt, stundom gjort, eller genom att med redaktionen af någon särskildt för handel och sjöfart inrättad tidning träffa aftal om upplåtande af en afdelning utaf tidningen för kommerskollegii meddelanden. Men på detta sätt skulle det behof, som förefinnes, endast ofullständigt och skenbart fyllas.

Det är i afseende på dessa meddelanden visserligen ett förhållande intresse att snart erhålla dem, men det är af lika mycket vikt att hafva ständig tillgång till dem; att hvarje gång behof af närmare kunskap om dem göres — t. ex. af en utländsk författning — kunna genast återfinna och studera dem, men att för detta ändamål gömma alla gamla tidningsblad och i dem bland annonser, dagens nyheter och följetong leta rätt på hvad man söker blir förenadt med stor tidsförlust och obehag samt låter därför ej praktiskt verkställa sig. Vid utgifvandet af en särskild för ändamålet afsedd tidning kan man deremot dels genom artiklarnes ordningsföljd, dels genom innehållsförteckning göra det lätt att när som helst finna hvad man söker, och kan vid årets slut förse årgången med särskildt fullständigt register. Ingen tidningsredaktion lär dessutom vara villig att kostnadsfritt låta någon främmande disponera tidningens spalter utan rätt för redaktionen att, när helst den ansåge ett för andra ändamål anlitat utrymme eller andra orsaker dertill föranleda, kunna vägra artiklars införande; och skall betalning erläggas, så skulle ju intet med en sådan anordning vinnas.

En särdeles väl ordnad publikation af förenämnde art är »Preussisches Handelsarchiv», af hvilket jag i underdånighet bifogar ett nummer. Såsom af detsamma synes, innefattar denna tidning, utom konsulatberättelser och af konsulter insända utländska lagar och utländsk statistik, äfven lagar och författningar samt statistiska uppgifter för det tyska riket.

Och ett sådant meddelande af de viktigaste inhemska underrättelser för handel, sjöfart och näringar skulle här vara af största nytta. Flere berättelser öfverlemnas årligen af kommerskollegium till Eders Kongl. Maj:t, hvilka hittills icke publicerats, men för allmänheten skulle vara af stort intresse. Af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställda hamn- och kanal-taxor tryckas visserligen i enlighet med föreskriften i nådiga brefvet den 15 januari 1864, men då de hvar för sig endast å vederbörande hamn- eller kanalkontor tillhandahållas allmänheten, är det ofta förenadt med mycket besvär och tidsutdrägt att anskaffa dem, och ännu svårare att öfver dem erhålla en jämförande öfversigt. Statistiska uppgifter inkomma till kollegium eller kunna af till kollegium inkomna uppgifter sammanställas, hvilka böra hafva ett stort ögonblickligt intresse, men åtminstone många af dem förlora detsamma, om med deras allmängörande fördröjes, och kunna äfven i andra afseenden vara mindre egnade att i en serie af årsberättelser intagas. Uppgifter om kollegii egen verksamhet, t. ex. om antagne emigrantagenter, förteckningar på beviljade och förfallna patent m. m. dylikt, borde ock i tidningen intagas.

Äfven andra embetsverk än kommerskollegium afgifva berättelser och meddela statistiska sammandrag, hvilka för handlande, sjöfarande och näringsidkare äro af synnerligt intresse. Flera sådana tryckas nu på lösa blad, hvilka åtfölja post- och

inrikes tidningar, men skulle lämpligen och med mindre kostnad kunna intagas i en sådan tidning, som den af mig i underdånighet föreslagna, antingen så att de ingingo i dess text eller så, att de utgäfvos såsom särskildt bihang dertill för att vid årets slut kunna för sig bindas. De skulle i båda fallen lättare bevaras än nu, då de såsom lösa pappersark stundom med text blott på en sida åtfölja en daglig tidning. Eders Kongl. Maj:t torde emellertid i nåder tillåta, att frågor om intagande af andra embetsverks publikationer i tidningen — derest Eders Kongl. Maj:t nädigst tillåter dess utgifvande — må endast i det fall upptagas, att dessa embetsverks styrelser derom göra underdånig framställning, och då bero på särskild nådig pröfning.

Icke blott de från konsulerna ingående rapporterna innehålla underrättelser af synnerlig vigt för Sveriges handel och sjöfart. Äfven den utländska statistiken upptager sådana och utdrag derur, med jemförelse af Sveriges handel och skeppsfart på ett utländskt land med andra länders på samma land, totalsummorna af dess export och import, fördelningen deraf på särskilda hamnar, storleken af dess varutillverkningar, helst när de rivalisera med svenska eller från Sverige hämta råämnen, och mera dylikt kan göras af stort intresse för svenske näringsidkare.

Att åt ett kollegialt embetsverk uppdraga att utgifva en tidning eller att bestämma, hvilka artiklar deruti böra upptagas eller icke, torde ej vara lämpligt. Det torde, derest Eders Kongl. Maj:t i nåder bifaller förestående förslag, böra åt en antagen särskild redaktör, hvilken för tidningen skulle såsom utgifvare ansvara, öfverlemnas att med de allmänna bestämmelser om tidningens innehåll, hvilka i det föregående underdånigst blifvit föreslagna, och de föreskrifter för särskilda fall, hvilka, der sådana möjligen kunde blifva behöfliga, af kommerskollegii president meddelades, utgifva tidningen. Jag hemställer i underdånighet, att det måtte åt kollegii president uppdragas att med lämplig person för ett år i sender om utgifvandet öfverenskomma.

Tidningens namn har jag i underdånighet tänkt kunna blifva: svenskt handelsarkiv, dess format lika det, som för svensk officiel statistik begagnas, och nummerföljden sådan, att 4 nummer i månaden eller 48 på året skulle utgivas.

I afseende å kostnaden har jag gjort förfrågningar hos de Kongl. boktryckarne, P. A. Norstedt & Söner, och hafva de uppgifvit att sättning med grof stil 4:o i spalt pr ark kostar 55 kronor, med fin stil 72 kronor och med tabeller, beroende på stilens finhet, högst 120 kronor; tryckning, dervid del af ark räknas för helt ark, 4 kronor och papper pr ris 11 kronor 50 öre. På fråga, om de ej skulle vara villige att mot en viss summa i ett för allt åtaga sig alla trycknings- och utdelningskostnader med rättighet för dem att uppbära inkommande prenumerationsmedel, hafva de, på sätt deras i underdånighet bilagde bref af den 11 dennes utvisar, svarat, att under förutsättning att ej flere än 170 friexemplar skulle aflemnas (nemligen till Eders Kongl. Maj:t, statsministrarne, norska statsministern, svenska statsrådets ledamöter, konungens

statsråds, högsta domstolens, statsexpeditionernas, norska statsrådsafdelningens, lotsdirektör-expeditionens, sjökarteverkets, statistiska centralbyråns, kommerskollegii, styrelsens för statens jernvägstrafik, teknologiska institutets, landbruksakademiens, generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens, generaltullstyrelsens, skogsstyrelsens och vetenskapsakademiens bokförråd, lotsdirektören, statistiska centralbyråns chef, kommerskollegii president, kommerseråden, chefen för statens jernvägstrafik, generalpostdirektören, generaldirektören för telegrafverket, generaltulldirektören och skogsdirektören, riksdagens bibliotek och första och andra kammarens handbibliothek, Kongl. Maj:ts beskickningar till främmande makter, generalkonsuler och konsuler), samt att prenumerationspriset bestämmes till 8 kronor, voro de villige att för 3,000 kronor och ingående prenumerationsmedel, samt särskildt 62 kronor 50 öre för hvarje ark, öfverskjutande 48 under året, besörja tryckningskostnader och utdelning till prenumeranter.

Redaktionskostnaderna har jag tänkt skola blifva arfvoden till redaktören 3,000 kronor och till ett biträde eller s. k. motläsare 500 kronor samt för diverse expenser 1,000 kronor, tillsammans 4,500 kronor, samt hela kostnaden således 7,500 kronor och dertill 62 kronor 50 öre för hvarje ark, öfverskjutande 48 under året.

Det bör härvid erinras att, om en sådan tidning kommer att utgifvas, en icke alldeles oväsentlig minskning skall inträda i utgifterna för kollegii nuvarande publikationer. Och denna minskning kan blifva tillräcklig att med antaglig trygghet förekomma, att icke de för den nya tidningen ifrågakommande trycknings- och expeditionskostnader kunna föranleda någon synnerlig stegring på det hela i nuvarande publikationskostnader, derest Eders Kongl. Maj:t nådigst ville tillåta några indragningar i omfånget af kollegii nuvarande tryck, hvilka indragningar synas i och för sig sjelfva vara af hänsyn till iakttagande af klok hushållning med statens medel påkallade.

Det har i det föregående blifvit i underdånighet nämndt, huru de underrättelser, hvilka till kommerskollegium ingå om fyrar, sjömärken och dylikt, genom kollegii försorg för hvarje fjerdedels år blifva särskildt tryckta och till sjömanshus-direktionerna utdelade för att sjöfarande tillhandahållas. Men liktidigt ombesörjer sjökarteverket tryckning för hvarje halfår af alldeles samma underrättelser. Det bör härvid nämnas, att kollegii publikationer kostnadsfritt tillhandahållas, under det sjökarteverkets i bokform samlade uppgifter hållas till salu. Dock synes det som skulle den senare publikationen vara alldeles tillräcklig och den förra med allt skäl kunna indragas. Kostnaden för densamma har uppgått till circa 800 kronor årligen.

I kommerskollegii årliga berättelser om inrikes handel och sjöfart har, från och med berättelsen för året 1870, årligen intagits en tabell, innehållande förteckning å kvantiteten af de uti rikets hamnar lossade och lastade sådana varor, som utgöra hvarje Orts förnämsta omsättningsartiklar, samt öfver de för dessa och andra varor uppburna hamnafgifter. Denna tabell upptager uti 1873 års berättelse icke mindre

än 109 sidor af den inalles 207 sidor starka berättelsen, för hvilken tryckningskostnaden uppgått till 3,228 kronor, och kan ej för allmänheten hafva något värde. Att dessa förteckningar blifvit i nämnda berättelser intagna, beror af Eders Kongl Maj:ts genom nådiga brefvet den 4 februari 1870 lemnade bifall till kommerskollegii framställning derom, men den förutsättning, från hvilken denna framställning utgick eller att *samtliga* handelsvaror, hvilka i någon hamn lastades eller lossades, skulle underkastas hamnafgifter, har sedermera icke inträffat, enär städernas och landthamnarnes respektive myndigheter begärt och erhållit fastställelse å hamntaxor, genom hvilka vissa varor men icke andra, olika för särskilda hamnar, blifvit belagde med afgifter, och förteckningen har således icke heller för vetenskapsmän något allmänt statistiskt värde.

Om Eders Kongl. Maj:t tackes af fonder, som stå till Eders Kongl Maj:ts nådiga disposition, lemna det bidrag, som erfordras till betäckande af redaktionskostnader för den nya tidningen eller 4,500 kronor, torde därför trycknings- och expeditjonskostnaderna kunna och böra få bestridas af samma expensanslag, från hvilket kostnaderna för kommerskollegii nuvarande publikationer utgå.

Sammanfattande de förslag, som i det föregående blifvit gjorda, får jag i djupaste underdånighet hemställa:

att följande göromål må från kommerskollegii handläggning skiljas, nemligen: meddelandet af inteckning utaf aftal om förlag till stång- och messingsbruk samt kopparhamrar;

pröfning af besvär öfver de af direktionen för pensionsanstalten för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska till utrikes fart använda fartyg vidtagna beslut, som angå rättigheten till och vilkoren för pensions åtnjutande; öfverinseendet med deraf tillkommande åligganden öfver navigationsskolorna, de tekniska elementarskolorna, slöjdskolan i Stockholm, tekniska afton- och söndagsskolan i Eskilstuna samt väfskolan i Borås;

samt bestyren med spelkortsstämplingen; dervid tillika den föreskrift torde böra i nåder meddelas

att det embetsverk, till hvilket berättelser från stämplingsförrättarne böra ingå, skall årligen till kommerskollegium aflemna specifik uppgift öfver antalet stämplade spelkort;

att advokatfiskalstjensten i kommerskollegium måtte indragas och till kollegii disposition ställas ett anslag af 1,000 kronor till arfvode åt ett juridiskt biträde;

att det må tillåtas kommerskollegii president att ombesörja utgifvandet af en tidning, benämnd svenskt handelsarkiv, för meddelande till allmänheten af konsulsrapporter, lagar och författningar, statistiska uppgifter, berättelser m. m. af intresse för näringsidkare, med de bestämmelser, som i det föregående

blifvit nämnda, och att till bestridande af redaktionskostnaden för denna tidning må af medel, som af Eders Kongl. Maj:t disponeras, anslås 4,500 kronor, men tryckningskostnaden få utgå af kollegii expens-anslag; samt

att kommerskollegium må få upphöra med särskildt utgifvande af uppgifter om utländska fyrar, båkar, märken och dylikt, och att likaledes må upphöra tryckningen af den förteckning å uti städers och köpingars hamnar lossade och lastade varor samt för dem uppburna hamnafgifter, som från och med år 1870 uti kollegii årsberättelse om inrikes sjöfart och handel intagits.

Stockholm den 13 december 1875.

C. Fr. Wærn.

II.

Till underdånig åttlydnad af Eders Kongl. Maj:ts mig genom nådigt bref af den 16 juni 1875 gifna särskilda uppdrag att i vissa Kongl. kommerskollegium rörande frågor inkomma med underdånigt yttrande och utredning, har jag den 13 december samma år haft nåden att få göra åtskilliga framställningar och förslag, bland hvilka varit öfverflyttande från kollegium af några dess göromål, som dels redan varit föremål för utredning och dels synts mig kunna, såsom tydligen varande utan samband med kollegii verksamhet i öfrigt, lämpligen genast föreslås att derifrån skiljas, för att öfverflyttas till andra embetsmyndigheter, tillsatta för behandling af likartade ärenden.

De voro:

intecknandet af vissa förlagsafhandlingar;

pröfning af besvär öfver beslut angående rättighet till pensions åtnjutande, vidtagna af direktionen för handelsflottans pensions-anstalt;

öfverinseendet öfver navigationsskolorna;

öfverinseendet öfver de tekniska- och slöjdskolorna; samt

bestyr med kortstämplingen.

I fullföljd af förenämnda särskilda nådiga uppdrag har jag derefter ansett mig böra icke blott noga genomgå kollegii instruktion och alla derefter utfärdade Kongl. författningar, genom hvilka antingen nya göromål blifvit kollegium ålagda eller ock föreskrifna åligganden blifvit förändrade, upphäfdade eller på annat embetsverk öfverflyttade, utan ock, för bedömande af ändamålsenligheten af frånskiljande eller bibehållande af kollegii nu åliggande göromål, följa utvecklingen såväl af näringslagstiftningen i sin helhet, äfven från äldre tider, som ock af de i någon beröring med

näringslivet stående åligganden, hvilka tillhöra andra embetsverk, allt med hänsyn till hvarje föreskrifts lämplighet för sig, den erfarenhet, som derom och om dess behöflighet inom kollegium vunnits, samt dess samband med lagstifningen i öfrigt.

I flere fall befinnes att — dels genom den större frihet till sjelfständig, af embetsmyndighet oberoende verksamhet, näringarna vunnit, dels genom inrättande af nya embetsverk med göromål, som till sin art fordom tillhört kommerskollegium — åligganden i dess instruktion, utan att hafva blifvit upphäfd, likväl förlorat nästan hela sin betydelse och mycket sällan, om någonsin, ifrågakomma att utföras. I några få fall deremot hafva föreskrifter om åligganden af en — enligt min uppfattning — ganska väsentlig vikt, förlorat sin tillämpning derigenom, att de för denna nödiga förutsättningar och vilkor ej längre finnas eller med de medel, som stå kollegium till buds, kunna uppfyllas.

Eders Kongl. Maj:t tackes tillåta mig att vid den framställning, jag nu har att afgifva, först för kommerskollegium och derefter för det dermed från och med år 1858 förenade bergskollegium genomgå de särskilda bestämmelserna i de för dessa embetsverk utfärdade nådiga instruktioner och öfriga deras verksamhet reglerande nådiga förordningar samt att dervid i den ordning, i hvilken de förekomma, dels uppgifva hvilka bestämmelser genom senare författningar blifvit upphäfd eller förfallit, dels framställa de förslag, som jag anser mig böra afgifva till upphäfvande eller öfverflyttning till andra embetsverk eller förändring af kollegium nu, enligt nämnda bestämmelser, åliggande göromål samt att slutligen i ett sammanhang upptaga alla de väsentliga åligganden, som enligt på särskilda tider för kommers- och bergskollegierna utfärdade nådiga författningar enligt mitt förmenande böra fortfarande kvarstå.

Det är i de båda första paragraferna af den för kommerskollegium den 23 april 1831 utfärdade nådiga instruktion, bestämmelserna om kollegii göromål äro intagna.

I § 1, angifvande kommerskollegii åligganden i allmänhet, förekommer icke något, som enligt min uppfattning bör eller kan derifrån skiljas, så länge landet har förmånen af ett särskildt embetsverk för bevakande af dess handels och sjöfarts, fabrikers och handtverkeriers intressen. Jag har således icke någon framställning att göra om öfverflyttande till annat embetsverk af något i denna § upptaget åliggande för kommerskollegium, men vågar i motsatt riktning i underdånighet angifva det behöf, jag anser förefinnas, för en nådig förklaring af Eders Kongl. Maj:t, att bland de näringar, om hvilkas tillstånd det åligger kommerskollegium att vara noga underrättadt och att årligen i underdånighet afgifva berättelser m. m., äfven böra räknas sådana, som hitills varit derifrån skilda, emedan handläggning af dem berörande frågor enligt äldre författningar, hvilka dock numera blifvit upphäfd, tillhört annat embetsverk. Detta är nemligen förhållandet med sågverk och qvarnar, hvilka, efter det att genom Kongl. kungörelserna den 30 december 1863 såväl grundröntan å dem upp-

hört som rättighet att dem anlägga förklarats, med undantag endast af anläggningar å kronans jord, tillkomma en hvar, som lägenhet dertill hafver, upphört att såsom industriella anstalter vara af kammarkollegium beroende och i den mån, de utöfver husbehof drifvas, måste anses såsom fabriker. Jag hemställer därför att Eders Kongl. Maj:t täckes i nåder förordna,

att till de fabriker och manufakturver, om hvilka det åligger kommerskollegium att årligen afgifva berättelser, äfven böra räknas sågverk och qvarnar, som drifvas med afsigt af försäljning utaf dervid tillverkade produkter eller mot afgäld.

I § 2 af kommerskollegii instruktion upptagas, under rubrikerna handeln, sjöfarten, fabriker, handtverkerierna och fiskerierna, de särskilda mål och ärenden, hvilka i följd af de mera allmänna bestämmelserna i § 1 tillhöra kollegii handläggning.

Bland ärenden, som under »handeln» inbegripas, nämnas främst »frågor om anläggning af städer och köpingar samt andra lagstageplatser». Orsaken dertill, att behandlingen af dessa frågor ansetts tillkomma kommerskollegium, har utan tvifvel varit den, att före utfärdandet af 1846 års näringsordningar väsentligt olika lagar i afseende å ej blott utöfvande af handel utan jemväl handtverks och fabrikers idkande voro gällande för städer och köpingar emot å landet. All handel från öppna bodar eller upplagsplatser var då å landet förbjuden. Handtverkare i vissa yrken, som ansågos oundgänglige, kunde visserligen af socknarne likasom af adelsmän antagas, men desseingo endast arbeta för socknens eller den adlige husbondens behof. I städerna borde all industriell verksamhet vara samlad, men fick endast drifvas af dem, som efter viss tjänst- och läro-tid erhållit burskap, och handtverkerierna voro underkastade skråtvång. Fabriksanläggningar på landet ansågos före 1831 så betänkliga, att Kongl. Maj:ts särskilda nådiga tillstånd för dem erfordrades, men genom instruktionen af nämnda år utsträcktes kommerskollegii bemyndigande, att i stad eller köping medgifva anläggning af fabrik, äfven till landet, hvarom kommerskollegium den 14 september samma år utfärdade särskild kungörelse. Köpingarne erhöilo särskildt hvar för sig anläggningstillstånd. I allmänhet lades köping under någon närbelägen stad, i hvilken burskap skulle förvärfvas för att i köpingen drifva handel eller handtverk, men i särskilda fall tillätos köpingar att blifva sjelfständiga samhällen och då förklarades vanligen någon viss tjänst- och lärotid för idkande af yrke i dem icke vara behöflig, och skrån funnos der icke. För drifvande af handel fordrades dock Konungens befallningshafvandes och för anläggning af fabrik kommerskollegii tillstånd. Stadsprivilegiens erhållande eller nådigt tillstånd att anlägga en köping var således af ganska betydande inflytande å alla en orts näringsförhållanden.

Genom handels- samt fabriks- och handtverksordningarne den 22 december 1846 utvidgades näringsfriheten ganska betydligt. En half mil från stad kunde handtverkare

bosätta sig utan att i staden hafva burskap, och på 3 mils afstånd fick salubod öppnas. Tjänst- och lärotiderna afskaffades och det för många handtverks utöfvande bibehållna villkoret af mästerskaps förvärfvande gjordes lika förbindande för verkstads hållande å landet eller i köping, som det var för handtverkare i städerna, så att äfven i detta hänseende större likställighet infördes. Hvarje svensk man tillerkändes rättighet att såväl å landet eller i köping som i stad, utan särskildt tillstånd, idka fabriksrörelse.

All olikhet i vilkor för drifvande af handel, handtverk eller fabrik i allmänhet har numera genom näringsfrihetsförordningen den 18 juni 1864 blifvit upphäfd. I afseende å brännvins och spirituösa dryckers försäljning förefinnas visserligen fortfarande olika stadganden för stad och land, men dessa olikheter torde så mycket mindre anses böra inverka på afgörandet af frågan om vidden af kommerskollegii verksamhet, som kollegium icke har något med brännvinsförfattningarnas tillämpning att göra.

I afseende å judars rättighet till bosättning, idkande af yrke och förvärfvande af fast egendom hafva flere olikheter förefunnits icke blott mellan land och stad utan ock mellan särskilda städer och köpingar, men dessa olikheter hafva genom Kongl. förordningarna den 26 oktober 1860 och den 18 juni 1864 samt Kongl. kungörelsen den 28 februari 1873 blifvit fullständigt upphäfd.

I afseende å tillstånd för utlänning till idkande af handel, fabriks- eller handtverksrörelse kvarstår visserligen enligt § 27 af 1864 års näringsfrihetsförordning den skilnad emellan stad och land, att, då sådant tillstånd sökes till utöfvande af näringsyrke i köping eller på landet, frågan derom alltid skall underställas Eders Kongl. Maj:ts omedelbara pröfning, men, när tillståndet sökes i stad, endast i det fall skall göras till föremål för Eders Kongl. Maj:ts nådiga afgörande, att öfverståthållaren eller Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande finna anledning mot bifall förekomma. Denna olikhet torde dock icke anses nog väsentlig att kunna på frågan om lämpligheten af förenämnda måls handläggning af kommerskollegium inverka.

Då således frågor om anläggning af städer eller köpingar icke kunna afse utvidgning af handelsförmåner eller olikhet i vilkor för utöfvande af näringar, och anläggning af lastageplatser icke längre torde behöfva annan handläggning än den tillsyn, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande ega utöfva derå, att icke allmän rörelse å floder eller farvatten genom dem hindras eller på annat sätt allmän ordning störes, samt besvär öfver konungens befallningshafvandes beslut i dylika fall torde kunna få direkt hos Eders Kongl. Maj:t anföras, så hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t tackes förklara, att frågor om anläggning

af städer och köpingar samt andra lastageplatser icke längre skola tillhöra kommerskollegii handläggning.

De »reglementariska stadganden», som före år 1846 för städer och köpingar utfärdades, innefattade, jemte föreskrifter om styrelse och val deraf, om antagande af betjening samt om domstol och myndighet, hvarunder staden eller köpingen skulle lyda, äfven särskilda bestämmelser om rättigheten att komma i utöfning af handel och handtverk samt fabriks- och andra näringar. Och då samtliga förstnämnda föreskrifter rörde ärenden, som voro af natur att icke tillhöra kommerskollegii handläggning, torde med fullt skäl få antagas, att det endast var sistnämnda bestämmelser, som föranledde intagandet af reglementariska stadganden för städer, köpingar och lastageplatser i kollegii instruktion. Redan genom handels- samt fabriks- och handtverksordningarna den 22 december 1846 blefvo emellertid allmänna bestämmelser i dessa hänseenden meddelade och genom Kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 hafva skilnaderna mellan stad och land blifvit ytterligare utplånade, så att särskilda bestämmelser derom i reglementariska stadganden icke längre kunna ifrågakomma. Derjemte har genom nådiga förordningarna den 21 mars 1862 ordnandet af kommunernas inre angelägenheter blifvit i vidsträckt mån åt dem sjelfva öfverlemnadt; och genom nådiga ordningsstadgan den 24 mars 1868 samt byggnads- och brandstadgarna den 8 maj 1874 hafva för rikets städer och, genom hälsovårdsstadgan den 25 september 1874, för riket allmänt giltiga föreskrifter i de genom dessa stadgars benämningar angifna hänseenden lemnats. Frågor om reglementariska stadganden, hvilka böra tjena till efterrättelse, hafva derfor på sednare tider, så vidt jag kunnat erfara, endast förekommit i de fall, då någon köping i underdånighet anhållit, att nämnda för städerna utfärdade stadgar, måtte äfven för densamma blifva gällande, derom Eders Kongl. Maj:t icke ansett kommerskollegium böra höras, och i det fall då fråga uppstått om rättighet att å någon kommuns område få anlägga köping, såsom 1871 inträffade vid Eslöf, då Eders Kongl. Maj:t täckts infordra kommerskollegii utlåtande.

Då emellertid de stadganden, som vid dylika fall ifrågakomma, af angifna skäl icke numera kunna röra utöfningen af handel eller annan näring, hvilka icke heller kunna vara beroende af sådana reglementariska stadganden, som möjligen för lastageplatser må vara behöfliga, så hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t tackes i nåder förklara,

att reglementariska stadganden för städer och köpingar samt andra lastageplatser icke längre skola tillhöra kommerskollegii handläggning.

Frågor om »handelsordningar» kunna, efter utfärdandet af handelsordningen den 22 december 1846 och Kongl. förordningen om utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, icke mera förekomma. Af dessa författningar följer ock, att kollegium icke längre »pröfvar och afgör besvär äfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes och

magistraters beslut, angående såväl rättighet att utöfva handel som administrativa frågor, hvilka dermed hafva gemenskap.»

»Företag, som afse lättnad i handelsgemenskapen inrikes orter emellan», hafva under den tid, som förflutit efter utfärdandet af kommerskollegii instruktion blifvit föremål för behandling af flera nya embetsverk. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader organiserades genom Kongl. brefvet den 6 augusti 1841. Telegrafstyrelsen erhöll reglemente den 2 augusti 1856 och styrelserna för statens jernvägsbyggnader och för statens jernvägstrafik bildades jemlikt Kongl. brefvet den 30 december 1862. Och genom Kongl. kungörelsen den 11 december 1874 har sistberämda styrelse äfven erhållit uppdrag att behandla frågor rörande de enskilda jernvägarne. Skulle företag af annan art än de, för hvilkas utförande eller behandling nämnda styrelser blifvit inrättade, framdeles till lättnad af handelsgemenskapen inrikes orter emellan ifrågakomma, så torde deras hänvisning till kommerskollegii behandling följa af dess åliggande i allmänhet, utan att, sedan så många särskilda embetsverk blifvit därför bildade, företag med angifna syfte längre böra särskildt uppräknas bland mål och ärenden tillhörande kollegii handläggning.

Kollegii befattning med »*vexelhandeln*» upphäfdes genom mäklareordningen den 31 mars 1853.

Bland de under rubriken »*sjöfarten*» upptagna frågor har »*pröfningen af besvär öfver magistraternas beslut angående burskap å sjöfart samt dithörande administrativa ärenden*» blifvit upphäfd genom fabriks- och handtverksordningen den 22 december 1846 och frågor om »*anläggning af skeppsvarf*» förfallit i följd af nämnda ordning och af förordningen om utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864.

Genom Kongl. förordningen angående de pass- och nationalitetshandlingar, hvarmed svenska, till orter utom Sverige gående fartyg böra vara försedda, den 1 mars 1841, blefvo »*helfrihets-bref och turkiska pass*» ersatta af fribref och medelhafs-signal-bref, och, sedan äfven dessa sistnämnda genom ökad säkerhet för sjöfarten å medelhafvet blifvit öfverflödiga, hafva de i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning angående pass- och nationalitetshandlingar för svenska till orter utom Sverige gående fartyg den 4 juni 1868 ej blifvit upptagna.

Kommerskollegii befattning med »*pröfningen af besvär öfver magistraternas beslut angående skeppsklarerares och mäklares antaganden*» blef upphäfd, hvad mäklare angår, genom mäklareordningen den 31 mars 1853, och, hvad angår skeppsklarerare, genom skeppsklarerare-ordningen den 25 oktober 1861.

Jag anser icke något af de till »*sjöfarten*» hänförda, kommerskollegium nu tillhörande göromål böra till annat embetsverk öfverflyttas.

Af de under rubriken »*fabrikerna*» upptagna ärenden hafva följande förfallit, nemligen »*utfärdandet af tillståndsresolution för anläggning af alla slags fabriker,*

så i städerna som på landet» genom den flera gånger nämnda fabriks- och handtverksordningen den 22 december 1846 samt »inseendet öfver hallrätternas» och »pröfning af besvär öfver hallrätternas beslut i administrativa ärender, som angå fabriksrörelsen och dess idkare» i följd af Kongl. förordningen angående hallrätternas upphörande den 25 februari 1846.

Genom Kongl. kungörelsen angående upphörande af stadgandet om vissa inhemska fabrikstillverkningars och handtverksvarors förseende med tillverkningsstämpel m. m. den 13 juni 1862, blefvo flera författningar, upptagande dylikt stadgande, upphädda och gjordes från full frihet — eller öfverlemnande åt fabriks- och handtverksidkare sjelfve att, om de så för godt funne, å sina arbeten anbringa egna stämplars eller märken och dessa stämplars eller märkens utseende och beskaffenhet offentligen tillkännagifva — undantag endast i afseende å jerneffektors och spelkorts stämpling, äfvensom beträffande kontroll- och tillverkningsstämpel å arbeten af vissa metaller, om hvilka stadgades, att hvad derom särskildt vore föreskrifvet fortfarande skulle gälla. Handläggning af förekommande ärenden angående jerneffektors stämpling tillhör också alltjemt kommerskollegium i dess egenskap af bergsöfverstyrelse. Kontrollverket, åt hvilket proberandet af de metallarbeten, som äro underkastade stämpling, blifvit uppdraget, hade deremot redan genom Kongl. brefvet den 22 maj 1829 blifvit från kommerskollegium öfverflyttadt till bergskollegium och förenadt med myntverket samt genom Kongl. brefvet den 10 augusti 1838 åter skildt från bergskollegium och staldt under statskontorets inseende.

De göromål i afseende på kortstämplingens verkställande, som först genom Kongl. förordningen den 23 februari 1842 och derefter genom Kongl. kungörelsen den 15 december 1854 med flera efterföljande författningar blifvit kommerskollegium uppdragna, hafva genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 17 sistsidne november blifvit till statskontoret öfverflyttade.

Också hafva de komiterade, hvilka den 13 januari 1875 afgåfvo sitt betänkande i fråga om kommerskollegii indragning eller förändrade organisation, ansett kollegii åliggande att handlägga »frågor angående stämpling af svenska fabriksvaror» hafva med då ännu befintliga undantag för kortstämplingen, till följd af förändrad lagstiftning upphört. Utan att bestrida rättigheten af denna slutsats för närvarande, synes det dock mig, som borde dylika frågor — äfven med bibehållande af nyssnämnda frihet för den enskilde att efter eget godtfinnande stämpla eller icke stämpla sina tillverkningar — böra ånyo göras till föremål för kollegii handläggning och därför icke lämpligen kunna ur dess instruktion uteslutas.

Genom deklarationer angående ömsesidigt skydd för varumärken, mönster och stämplars m. m., utfärdade i Stockholm den 19 och i Berlin den 24 juni 1872, har emellan Sverige och Norge å ena och tyska kejsarriket å andra sidan den öfverens-

kommelse blifvit träffad, att i fråga om dylika stämplars svenskar och norrmän i Tyskland som tyskar i Sverige och Norge skola åtnjuta samma skydd som landets egna invånare. Då det emellertid enligt den tyska lagstiftningen i ämnet åligger såväl tyskarne sjelfve, som de utlänningar, hvilka önska bemälda skydd, att för att deraf kunna komma i åtnjutande låta i offentligt embetsverk inregistrera sina märken eller stämplars och derjemte utlänningar att vid ansökan om inregistreringen foga bevis att de i sitt eget land vidtagit de åtgärder, som der för beredande af dylikt skydd äro föreskrifna, så behöfves, på sätt kommerskollegium ock i underdånigt utlåtande den 30 sistlidne december anført, för att svenskar skola kunna komma i verkligt åtnjutande af de för dem genom konventionen beredda förmåner, en lagstiftning i ämnet, genom hvilken bland annat det embetsverk bestämmes, hos hvilket i Sverige inregistrering till skydd för märken, mönster och stämplars skall ske. En sådan författning är ock önskelig för beredande af ett säkrare skydd emot efterapningar inom landet. Men näppeligen torde något annat embetsverk bättre egna sig för mottagande af ansökningar om inregistrering och alla deraf följande göromål än öfverstyrelsen för handeln och näringarna.

Sedan det i följd af Kongl. kungörelsen den 19 mars 1831 i Norrköping inrättade ullkontoret upphört såsom låneanstalt i enlighet med Kongl. kungörelsen angående ulldiskontens upphörande den 18 juni 1864 och såsom sorteringsanstalt i följd af Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 20 november 1867, samt äfven det till nämnda kontor hörande ullmagasinet, angående hvilket Kongl. kungörelsen den 4 juni 1868 utfärdats, blifvit genom Kongl. kungörelsen den 1 november 1872 indraget, finnas icke några »anstalter för att inom landet bereda tillgång på rudimaterier, tjenliga för fabrikerna, såsom ull, lin o. s. v.», hvadan kollegii handläggning af dithörande ärenden upphört.

Huruvida »meddelandet af privilegia exclusiva», eller utfärdandet af patenter, lämpligen bör såsom ett kommerskollegii åliggande kvarstå, torde icke kunna bedömas utan en närmare granskning af de göromål, som deraf följa. Ibland dem förekomma enligt gällande patentlag af den 19 augusti 1856 att pröfva, huruvida den, som till kollegium ingifvit ansökning om patent å någon uppfinning, bifogat en »rigtig och fullständig beskrifning på uppfinningen samt sättet huru den skall användas», och att, då detta och öfriga vilkor blifvit uppfyllda, inom vissa af nämnda förordning föreskrifna gränser af en högsta och af en lägsta tid, bestämma det antal år, för hvilka patent beviljas, »i förhållande till uppfinningens beskaffenhet och vigt». För att i dessa båda afseenden kunna finna det rätta och iakttaga lika och rättvist förfarande mot alla sökande, fordras tekniska insigter, hvilka icke alltid med säkerhet kunna antagas innehafvas af någon kommerskollegii ledamot och näppeligen någonsin kunna förutsättas hos dem alla.

Jag skulle af denna anledning i underdånighet hemställa om patentärendenas skiljande från kommerskollegium och öfverflyttande till något inkom för deras behandling inrättadt embetsverk, sammansatt af personer, särskildt kända för innehavande af de tekniska insigter, som därför erfordras, derest jag icke ansåg ändamålsenligheten af den sist nämnda af de båda lagbestämmelserna tvifvelaktig och trodde den först nämnda af dem lämpligen kunna på annat än nu föreskrifvet sätt fullgöras. Kommerskollegium har i sin underdåniga skrifvelse den 30 sistlidne december förordat en revision af patentlagen och, sedan för sådant ändamål Eders Kongl. Maj:t i nåder täckts tillsätta en komité, så komma utan tvifvel dessa frågor att erhålla vederbörlig utredning. Jag vågar därför underdånigst hemställa, huruvida icke Eders Kongl. Maj:t täckes anse frågan, om af hvilket embetsverk patentärenden skola behandlas, lämpligen böra prövas i samband med den af Eders Kongl. Maj:t nädigst anbefallda revisionen af patentlagen.

Sedan, i följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 7 november 1873, den del af manufakturdiskontinrättningens verksamhet, som afsett utgifvande af lån i vanlig diskontväg upphört, består »förvaltningen af manufakturdiskontfondens» nu utom indrifning af osäkra fordringar endast af de göromål, hvilka föränledas af de från fonden utgående förlagslånen och af utbetalning och bokföring af några på fondens vinstmedel anvisade anslag. De af Eders Kongl. Maj:t förordnade komiterade, hvilka den 13 januari 1875 afgåfvo sitt betänkande om kommerskollegii indragning eller förändrade organisation, föreslogo i följd af denna göromålens minskade mängd och såsom konsekvens af hvad förut med flere andra fonder skett, att förvaltningen af förlagslånefonden skulle öfverflyttas till statskontoret. Äfven föreslogo komiterade, att de af kollegii embets- och tjänstemän, hvilka hafva fullmakter å sina befattningar och icke komme att anställas i det nya embetsverk, som komiterade ansågo böra inrättas, måtte berättigas att från allmänna indragningsstaten eller manufakturförlagslånefonden uppbära de löner, som för befattningarna äro i faststald lönestat uppförda. Dessa förslag blefvo af Eders Kongl. Maj:t gillade samt ingingo i den nådiga propositionen af den 2 mars 1875, men i underdånig skrifvelse den 21 påföljande maj förklarade Riksdagen sig ej kunnat bifalla densamma, hvarigenom således alla deruti intagna särskilda förslag förföllo. Ehuru bland skälen härför uttryckligen anmärktes, att kostnaden för statsverket af ifrågasatta förändringar skulle åtminstone till en början väsentligen höjas derigenom, att en stor del af kommerskollegii embets- och tjänstemän äro berättigade att, i händelse af kollegii indragning, uppföras å indragningsstat med åtnjutande af deras fulla löner, och detta inkast äfven på nu föreliggande fall har sin tillämpning på det sätt att, om manufakturdiskontkontoret indrages, de vid det samma anställda embets- och tjänstemän skulle blifva berättigade att under sin listid från manufakturförlagsfonden erhålla sin fulla årliga aflöning, så anser jag dock för-

slaget om öfverflyttning af manufakturförlagslånefonden böra förnyas, ty Riksdagen har vid flera föregående tillfällen så bestämdt uttalat sin åsigt om lämpligheten af öfverflyttning till statskontoret af förvaltningen utaf statsverket tillhöriga fonder, att något tvifvel om dess vidhållande icke kan uppstå, och ehuru visserligen inkastet att, om verket indrages, lönerna till embets- och tjänstemännen dock måste fortfarande utgå, just inträffar i afseende å samtliga embets- och tjänstemän i manufakturdiskontokontoret, hvilka alla hafva fullmakter på tjänster särskildt i detsamma, samt kommerskollegium jemväl af denna grund och med hänsyn till fullmakternas beskaffenhet på min fråga, huruvida icke andra göromål skulle kunna nämnde embets- och tjänstemän anvisas, enhälligt förklarar sig icke anse sådana kunna dem åläggas, så är dock verkan häraf i detta fall så obetydlig, att afseende derpå icke torde böra hindra det snara utförandet af en i och för sig såsom ändamålsenlig erkänd åtgärd. Ifrågavarande embets- och tjänstemän draga ingen lön af statsverket, som således icke kan af deras pensionering betungas, och enär endast två af dem hafva löner, som med 500 kronor för hvardera öfverstiga det belopp af 3,000 kronor, hvarmed de hvar för sig äro berättigade att vid afskedstagande åtnjuta pension, men de öfriga äro berättigade att vid afsked efter upphunnen pensionsålder erhålla hela lönen såsom pension, så inskränker sig den besparing, som, om tjänsterna icke indragas, för manufakturförlagslånefonden kan uppkomma, derest förenämnde båda embetsmän taga afsked vid uppnådd pensionsålder, till 500 kronor årligen intill år 1893 och derefter, så länge båda lefva, till 1,000 kronor årligen.

Manufakturförlagslånefonden är emellertid icke den enda fond, som står under kommerskollegii vård, utan förvaltas och redovisas genom kollegii kammarkontor flera fonder och medel, hvilkas behållningar synas mig böra få till statskontoret öfverlemnas, och åliggandet att uppbära deras inkomster samt att bestrida deras af Eders Kongl. Maj:t i nåder bestämda utgifter böra på statskontoret öfverflyttas.

Om användning af den ena af dessa fonder, de så kallade *Eskilstuna fristadsmedlen*, finnes ingen annan allmän bestämmelse, än den i Kongl. brefvet den 1 mars 1834 intagna nådiga föreskrift, att sedan den s. k. Elfvie gård i Eskilstuna fristad, hvilken gård för längre tid tillbaka blifvit af allmänna, till fristadens bästa anslagna medel inköpt, försålts på offentlig auktion, återstoden af köpeskillingen, efter några då bestämda afdrag skulle användas till sådana anstalter, som för smidesmanufakturerna i fristaden vore angelägna. År 1838 utgick ett mindre anslag från fonden för tillbyggnad af Eskilstuna skolhus, och från och med 1839 till och med 1860 utbetalades årligen derifrån 100 kronor till premier för elever vid elementarskolan. Efter år 1860 hafva endast i tvenne fall utgifter å denna fond blifvit i nåder anvisade, nemligen år 1862 ett reseunderstöd af 750 kronor till en lärare vid tekniska afton- och söndagsskolan i Eskilstuna och år 1867 ett anslag af 1,500 kronor för uppköp

af modeller till samma skola. Eskilstuna fristadsmedlen utgjorde vid 1876 års slut 2,781 kronor 27 öre.

Då äfven hädanefter svårligen någon bättre användning af denna fond för sitt ändamål torde kunna ifrågakomma än befrämjandet af den tekniska undervisningen i Eskilstuna, tackes Eders Kongl. Maj:t i nåder finna förslag derom lämpligen böra få afgifvas af den myndighet, åt hvilken Eders Kongl. Maj:t tackes i nåder uppdraga bestyret med den för nämnda ändamål i staden inrättade skola. Och då jag i underdånig skrifvelse den 13 december 1875 föreslagit, att öfverinseendet med deraf uppkommande åligganden öfver tekniska afton- och söndagsskolan i Eskilstuna må från kommerskollegium skiljas, så hemställer jag nu i underdånighet,

att Eders Kongl. Maj:t tackes i nåder förordna, att Eskilstuna fristadsmedlen skola af kommerskollegium till Kongl. statskontoret öfverlemnas, och all kollegii befattning med dessa medel upphöra.

De så kallade *tull- och beslagsmedlen*, hvilkas tillkomst grundar sig på § 30 af Kongl. förordningen till förekommande af oloflig införsel eller utförsel af varor den 9 november 1830, förnyad i Kongl. förordningarna i samma ämne den 12 december 1835 och den 22 december 1841, hafva ingått till kommerskollegium i enlighet med Kongl. brefvet den 17 mars 1832, men såsom inkomst för den af dem bildade fond upphört, sedan den sist nämnda Kongl. förordningen blifvit upphäfd genom den nådiga tullstadgan den 7 december 1860, hvilken icke upptager någon föreskrift om dessa medels utgående.

Tull- och beslagsmedlen uppgingo vid sistlidet års slut till 1,001 kronor 21 öre, men af detta belopp komma, enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 4 sistlidne maj, 500 kronor att utgå till reseunderstöd åt en fabriksarbetare, dock på det sätt att en del af detta reseunderstöd skall komma att innestå, till dess understödsgaren efter förrättad resa till fäderneslandet återkommit och sin reseberättelse afgifvit.

Då det emellertid näppeligen kan vara skäl att för dessa utbetalningar och den återstående ringa behållningens redovisning fortfarande förvalta och bokföra en särskild fond, hvares användning sammanfaller med anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare, så hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t tackes i nåder förordna,

att den del af det utaf tull- och beslagsmedlen beviljade reseunderstöd, som nu icke blifver utbetald, skall jemte den af nämnda medel återstående odisponerade behållningen öfverföras till och sammanslås med behållningarne å anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare för att gemensamt med dessa behållningar och såsom delar af dem förvaltas och redovisas.

Om på detta sätt antalet af de under kommerskollegii förvaltning stående fon-

der minskas, så skulle de återstående utgöras dels af den hittills under förvaltning af ett särskildt kontor stående manufaktur- eller diskont- eller, såsom den numera kallas, manufakturförslagslånefonden, som vid sistlidet års slut uppgick till 1,953,340 kronor 12 öre, och dels af de hittills af kommerskollegii kammarkontor förvaltade behållningar, som uppkommit å manufakturmedlen och å anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare. Dessa behållningars belopp utgjorde vid sistlidet års slut af de förra 4,374 kronor 66 öre samt af de senare 9,297 kronor 3 öre.

Och då genom öfverlemnande till statskontoret och uppdrag åt detta embetsverk att förvalta och redovisa nämnda fonder och till dem gifna anslag icke blott, i konsekvens med redan gjorda öfverflyttningar af dylika fonder, större enhet i förvaltningen af statens tillhörigheter skulle vinnas, utan ock åt tjänstemännen i kommerskollegii kammarkontor skulle beredas möjlighet att egna den genom sådan öfverflyttning af göromålen erhålla tid åt utarbetandet af de årliga statistiska berättelserna, hvilkas fullständigande och tidigare utgifvande är af stor vikt, så hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täckes i nåder förordna,

att förvaltning och redovisning af manufakturförslagslånefonden, de till manufakturernas befrämjande anvisade medel, och anslagen till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare skola från kommerskollegium öfverflyttas till Kongl. statskontoret.

Handläggning af alla uppkommande frågor om användning för näringarnas befrämjande af dessa fonder och anslag anser jag böra under alla omständigheter fortfarande bibehållas hos kommerskollegium eller annat i dess ställe inrättadt embetsverk.

Om de under förvaltning af kommerskollegium i dess egenskap af bergsöfverstyrelse ställda anslag och fonder får jag längre fram i detta underdåniga betänkande yttra mig.

Bland de under rubriken »*handtverkerierna*» till kommerskollegii handläggning hänfödda frågor hafva »*pröfning af besvär öfver så väl Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut rörande gerningsmän på landet, som magistraternas beslut angående burskap å handtverk samt dermed gemenskap egande administrativa ärenden*» blifvit frånskilda genom ofta nämnda fabriks- och handtverksordning den 22 december 1846, samt »*frågor om reglementen för handtverkare*» förfallit genom Kongl. förordning om utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864.

Då på sätt i det föregående blifvit nämndt kontrollverket redan genom ett Kongl. bref den 22 maj 1829, och således före utfärdandet af kommerskollegii instruktion, blifvit från kollegium skildt, var nämnda verk icke innefattadt bland de i instruktionen upptagna »*anstalter till förekommande af underslef i handel med handtverkeriernus varor*». Och då öfriga anstalter till försäkrande af handtverks-

arbetens godhet medelst förvärfvande af mästerskap eller skicklighetsbevis för utöfvande af handtverk blifvit fullständigt upphäfdade genom Kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, så torde nämnda anstalter icke längre vara bland de frågor, som tillhöra kommerskollegii handläggning.

Af de under »*fiskerierna*» inbegripna ärenden hafva »*frågor om salterier, tran-kokerier o. s. v.*» i följd af fiskeristadgan den 29 juni 1852 upphört att utgöra föremål för kommerskollegii behandling.

Uti nämnda Kongl. stadga voro ännu flera föreskrifter om handel med fiskevaror bibehållna. Men sedan genom Kongl. kungörelserna om upphäfvande af fiskeristadgans föreskrift angående de trädslag, som till fiskkärl må användas, den 6 juni 1854 och om upphörandet af ovilkorlig skyldighet att låta med märken förse transport- eller förvaringskärl för saltade svenska fiskvaror samt tran m. m. den 10 november 1865 alla de inskränkningar och bestämmelser, hvilka i detta hänseende kunnat antagas blifva föremål för kommerskollegii åtgöranden, blifvit upphäfdade, torde de kollegium enligt instruktionen åliggande »*kontroller vid försäljning af fiskevaror*» få anses hafva förfallit.

Genom Kongl. kungörelsen om de afgifter, som af svenska till storbritanniska rikets hamnar ankommande handelsfartyg till understöd för svenska kyrkan i London skola erläggas, den 4 maj 1814, har blifvit föreskrifvet att, sedan dessa efter fartygens lästetal utgående afgifter blifvit af Kongl. Maj:ts i nämnda hamnar varande handelsagenter uppburna, till London insända och af kyrkans föreståndare mottagna, det skall åligga desse sistnämnde att öfver afgifternas belopp och användning hålla noggrann räkning och aflemna densamma till granskning af de utaf församlingen årligen utsedde revisorerne. Efter slutad revision skall räkningen med dervid möjligen gjorda anmärkningar öfverlemnas till handelsagenten i London, som med de erinringar, till hvilka han anser sig hafva fog, lemnar den till Kongl. Maj:ts beskickning i London, hvilken äfvenledes har rättighet att, der så nödigt pröfvas, bifoga upplysningar eller anmärkningar, men har skyldighet att öfversända räkningen, jemte allt hvad dervid blifvit tillagdt, till kommerskollegium. Kollegium åligger att, derest något anmärkningsvärdt förefallit, detsamma till Kongl. Maj:t i underdånighet inberätta samt i alla fall att ett kort sammandrag af förhållandet uti allmänna tidningarna till allmänhetens kännedom låta införa.

Då öfverinseende öfver vården af kyrkoegendom icke lämpligen torde böra tillhöra kommerskollegium, som, derest ändring i beloppet af de afgifter, hvilka blifvit svenska kyrkan i London anslagna af handelsfartyg, eller i sättet för sådana afgifters utgörande skulle ifrågakomma, kan öfver förslag dertill såsom för sig fristående frågor höras, så hemställer jag i underdånighet att Eders Kongl. Maj:t täckes i nåder förordna,

att den befattning med svenska kyrkans i London räkenskaper, som genom Kongl. kungörelsen den 4 maj 1814 blifvit kommerskollegium ålagd, skall upphöra.

Uti de Kongl. författningar, som, berörande kommerskollegii verksamhet, äro utfärdade efter dess instruktion, förekomma åtskilliga stadganden om kollegii åligganden, som dels redan upphört att vara gällande, dels enligt min uppfattning böra upphävas.

Uti *nådiga reglementet för Eskilstuna fristad den 2 mars 1833* finnes i § 19 stadgadt, att ansökan om rättighet att i Eskilstuna drifva fabriksrörelse skall göras hos kommerskollegium, men denna bestämmelse har genom fabriks- och handtverksordningen den 22 december 1846 förfallit.

Deremot fortfar ännu att såsom gällande kvarstå det i § 2 af samma nådiga reglemente upptagna stadgandet, att borgmästare i fristaden skall tillsättas på sätt och i den ordning, som genom Kongl. brefven den 9 juli 1816 och den 17 november 1832 blifvit stadgadt, d. v. s. att inträffad ledighet skall genom kommerskollegium kungöras, och ansökningar om sysslan till kollegium ingifvas, samt att, sedan fristadens invånare blifvit öfver dem hörde och de sökandes kompetens af Svea hofrätt pröfvad, borgmästare, uppå förslag af kommerskollegium, af Kongl. Maj:t utnämnes. Då den särskilda ställning, som Eskilstuna fristad i afseende på villkoren för utöfvandet af vissa handtverk och näringar innehaft, genom näringsfrihetsförfattningarne upphört, torde icke heller något skäl längre förefinnas för ofvannämnda stadgandes bibehållande, och hemställer jag därför i underdånighet, att Eders Kongl Maj:t tackes frikalla kommerskollegium från hvarje åliggande i afseende på tillsättning af borgmästare i Eskilstuna.

Redan genom Kongl. reglementet för fristadsinrättningen i Eskilstuna den 22 februari 1787 hade blifvit stadgadt, att en generel omvårdnad öfver denna inrättning skulle tillkomma kommerskollegium, och i Kongl. brefvet den 2 mars 1833 bestämdes, att dädanefter den allmänna tillsynen och vården i afseende på fristadens handel, manufakturinrättningar och öfriga näringar skulle af kommerskollegium handhafvas. Hit hänför sig ock § 7 af reglementet för fristaden af sistnämnda dag, deruti det ålägges borgmästaren att i afseende på åtgärder och anstalter, som afse smidesmanufakturens eller andra näringars upphjelpande och förkofran i fristaden, efterkomma och åtlyda de föreskrifter, som kunna honom meddelas af den auktoritet, som af Kongl. Maj:t har sig i nåder anförtrödt öfverinseendet öfver fristaden.

Då på sätt redan blifvit nämnt den särskilda ställning, Eskilstuna fristad i afseende på villkoren för utöfning af vissa yrken innehaft, numera upphört, och kommerskollegium i sin instruktion har föreskrift att på allt sätt vårda sig om anstalter och åtgärder till handels, fabriksstillverkningars och handtverkeriernas befrämjande,

torde den generela omvårdnaden öfver fristadsinrättningen och tillsynen och vården särskildt i afseende på dess handel, manufakturinrättningar och näringar få anses inbegripna i kollegii åligganden i allmänhet, samt bemyndigandet att till smidesmanufakturens eller andra näringars upphjelpande meddela borgmästaren i Eskilstuna föreskrifter, hvilka det åligger honom att åtlyda, hafva förfallit.

Genom *Kongl. förordningen angående behörigheten att föra befäl å svenskt handelsfartyg* den 7 maj 1842 § 6 har det blifvit kommerskollegium ålagdt, att genom dess advokatfiskal i laga ordning beifra öfverträdelse af de i denna författning meddelade föreskrifter. Likaså har uti § 15 af *Kongl. förordningen angående pass- och nationalitetshandlingar för svenska, till orter utom Sverige gående fartyg* den 4 juni 1868 och uti § 22 af *Kongl. förordningen angående sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdandet af sjömansrullor* af samma dag kommerskollegium blifvit anbefaldt att hålla hand öfver efterlefnaden af hvad genom dessa förordningar blifvit stadgadt och att låta öfverträdelse deraf genom sitt advokatfiskalembete i laga ordning beifra.

Deremot har i *Kongl. förordningen, angående hvad i afseende å passagerare-ångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör*, den 12 februari 1864 § 48 blifvit föreskrifvet, att förbrytelser mot denna författning skola af vederbörande allmänna åklagare åtalas vid poliskammare, der sådan finnes, men eljest vid allmän domstol i den ort inom riket, der förbrytelsen timat, eller, om den skett under resa, den svenska hamn, hvarifrån fartyget utgått, eller dit det först ankommit.

Då det förefaller mig, som borde samma förfaringssätt i alla dessa likartade fall följas, och då kommerskollegium numera icke har någon advokatfiskal, synes det mig, som borde kollegium befrias från de i nämnda förordningarna den 7 maj 1842 och den 4 juni 1868 föreskrifna åligganden och beifrandet af öfverträdelse emot dessa författningar uppdragas åt allmänna åklagare. Sannolikt har orsaken dertill, att öfvervakandet af de förstnämnda förordningarna blifvit uppdraget åt kommerskollegium varit den, att förbrytelser emot dem antagligen skulle i främsta rummet af svenska konsuler i utlandet bemärkas och af dem till kommerskollegium inberättas. Men intet hinder förefinnes för att sålunda erhållna underrättelser af kollegium meddelas vederbörande polismyndighet. Jag hemställer därför i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täckes förordna,

att kommerskollegium befrias ifrån de i *Kongl. förordningen* den 4 juni 1868 föreskrifna åligganden att hålla hand öfver dessa författningars efterlefnad, och att öfverträdelse af dem äfvensom af *Kongl. förordningen* den 7 maj 1842 hädanefter icke skola af kommerskollegium, utan af de allmänna åklagarne åtalas, samt att det, då kommerskollegium af konsul erhåller underrättelse om dylik öfverträdelse, åligger kollegium att derom genast underrätta,

när fartyget är hemma i Stockholm, öfverståthållareembetet och, när det är hemma i landsorten, vederbörande Konungens befallningshafvande.

Sedan genom Kongl. kungörelsen den 7 maj 1836, angående upphörande tillsvidare af städernas skyldighet att hålla upplag af spannmål, kommerskollegii åliggande, enligt Kongl. brefvet den 13 oktober 1772, att hålla noga hand deröfver, att vederbörande efter författningarna fullgjorde denna skyldighet, förfallit, blef, genom Kongl. kungörelsen den 12 juli 1861 angående upphörande af skyldigheten för rikets stapelstäder att årligen införa och på ständigt upplag hålla vissa qvantiteter salt, kollegium äfven befriadt från de skyldigheter i afseende å tillsyn öfver upplagssaltets lyftning, ersättning och redovisning, som genom Kongl. kungörelserna den 8 maj 1829 och den 7 april 1841 blifvit detsamma ålagda. Ehuru skyldigheten för de handlande i städerna att, särdeles då dyr tid inträffar, vara försedda med spannmålsförråd, genom 1836 års ofvannämnda Kongl. kungörelse endast blifvit förklarad skola »tillsvidare till kraft och verkan förblifva hvilande», torde det dock numera icke ifrågakomma att återupplifva lagstadgandena derom, och kommerskollegii åligganden i afseende på upplag af salt och spannmål därför få anses definitivt hafva upphört.

Genom Kongl. kungörelsen den 11 december 1857 bestämdes, att bergskollegium skulle med samma år upphöra såsom särskildt embetsverk och med kommerskollegium förenas, samt att följaktligen de mål, uppdrag och åligganden, hvilka enligt instruktion och författningar tillhörde bergskollegium, skulle med påföljande års början af kommerskollegium öfvertagas.

Bergskollegii till följd häraf för kommerskollegium i egenskap af bergsöfverstyrelse gällande instruktion är af den 28 december 1832 och upptager, i likhet med den året förut för kommerskollegium utfärdade instruktionen, i sin första paragraf kollegii åligganden i allmänhet och i den andra under särskilda rubriker de administrativa mål och ärenden, som i följd af hvad sålunda i allmänhet blifvit förordnad, tillhöra omfånget för kollegii verksamhet.

I § 1 förekommer, bland annat: *»Anser kollegium en närmare künmedom af lokala förhållanden icke kunna vinnas, eller nödiga regleringar inom bergslagsorterna vidtagas utan presidentens eller någon af kollegii ledamöters närvaro på stället, vill Kongl. Maj:t uppå skeende underdånig anmälan af kollegium, efter behofvet anslå nödiga rese- och traktamentsmedel till anställande resor i sådana ändamål.»*

Denna bestämmelse har icke haft sin grund i något vid tiden för instruktionens utfärdande uppkommet förut icke känt behof af presidents eller ledamöts i bergskollegium besök i orterna, ty sådana hade ofta förekommit, utan torde snarare hafva afsett inskränkning i de före nämnda tid brukliga vidsträckta och kostsamma resorna af kollegii president och ledamöter, åtföljde af tjänstemän.

Enligt Kongl. brefvet den 19 november 1756 hade Rikets Ständer genom en all-

män anstalt velat sätta Kongl. bergskollegium samt flere, hvilka förvärfvat sig berömlig kunskap om de till bergshandteringen hörande stycken (deribland grufvetryningen särskildt framhålles), uti stånd att samma kunskap till allmän nytta använda, och såsom sådan anstalt ansett, att presidenten och en ledamot eller ock, om presidenten dertill icke hade tillfälle, tvenne ledamöter uti bergskollegium borde, jemte en notarie samt en markscheider, hvarje år om sommartiden, när ferierna inträffade, resa till grufvorna de större först, de mindre sedan samt i närvaro af bergmästaren och geschwornern, i de orter der geschwornern vore anställd, så ock de flere af bergsbetjeningen i orten samt de, hvilka deltog i bruksrörelsen och åstundade vara tillstådes, noga underrätta sig om tillståndet vid grufvorna, malmgångarnes förhållande och alla andra förekommande omständigheter, hvilka kunde tjena till upplysning vid grufvetryningen. Och medan dessa voro kvar i orten, borde de äfven författa en på bergsmannaskäl grundad dessein, huru grufvetryningen och byggnaden måtte anställas för att göra grufvan för framtiden beqväm och säker samt malmtillgången tillräcklig och beständig.

Om än det antal tjenstemän, som enligt de i 1756 års bref uttalade åsigtorna borde liktidigt besöka bergslagerna, enligt senare tiders uppfattningssätt varit allt för stort och äfven i öfrigt dessa så kallade kommissionsförrättningar i ett och annat hänseende gifvit anledning till erinringar, så låter sig dock icke bestridas, att genom dem vunnos högst värderika upplysningar rörande bergsnäringsens ställning och beskaffenhet inom landet samt en möjlighet för bergsöfverstyrelsen att till näringsens befrämjande medverka, som nu icke har någon motsvarighet. Derom vittna nogsam i arkiven förvarade omständliga grufrelationer m. m., som i följd af dessa förrättningar tillkommit, och hvilka, tillika med de af bergstjenstemännen i orterna då afgifna redogörelser angående hvad till sagda handtering, isynnerhet grufvedriften, hörde, genom sin talrikhet och ofta utmärkta beskaffenhet bilda en för den nuvarande bergsöfverstyrelsen ej sällan ganska känbar kontrast emot ej mindre frånvaron af sådana relationer för senare tider, än äfven knappheten i många fall af de nu inkommande redogörelserna och de svårigheter, som i följd häraf möta för vinnandet af kännedom om tillståndet i åtskilliga af de för bergshandteringen och dess framtid inom landet viktigaste förhållanden, hvaraf åter i sin ordning stundom måste följa uteblifvandet af åtgärder, som, om de i rättan tid blifvit vidtagna, kunnat vara af största nytta.

Efter bergskommissionen 1843 har, så vidt jag kunnat erfaras, icke någon sådan större undersökning, som de, hvilka genom 1756 års Kongl. bref voro påbudna och genom 1832 års Kongl. instruktion med särskildt nådigt tillstånd medgifna, egt rum. Om således nämnda föreskrift i 1756 års Kongl. bref måste anses vara upphäfd, och motsvarande del af gällande instruktion länge har saknat tillämpning, så kan jag därför icke anse de åtgärder, som med dem åsyftats, såsom obehöfliga. Ej heller anser jag åliggandet att dem fullgöra lämpligen kunna till annat embetsverk än bergs-

öfverstyrelsen öfverflyttas, utan är jag tvärtom öfvertygad, att af bergsöfverstyrelsen ordnade och periodiskt på vissa tider återkommande inspektionsresor borde väsentligt befrämja ärendenas ändamålsenliga gång, och vågar därför i djupaste underdånighet föreslå stadganden i sådant syfte.

Den sista för bergmästarne i orterna utfärdade instruktion är af den 26 november 1669. I Kongl. brefvet den 14 oktober 1853, genom hvilket flere tjenster vid bergslagsstaterna indrogos och de till samma tjenster hörande befattningar, i hvad de rörde bergsväsendet, öfverflyttades på bergmästaren, anbefaldes bergskollegium att inkomma med underdånigt förslag till ny formlig instruktion för dem, men, då snart derefter en ny grufvestadga utfärdades, fingo de i densamma upptagna bestämmelserna rörande bergmästarnes befattning med grufvehandteringen anses tillsvidare kunna tjena till ledning för bemälda tjenstemäns åtgöranden i denna del.

Af dessa sålunda i grufvestadgan den 12 januari 1855 för bergmästarne upptagna åligganden i afseende på utfärdandet af mutsedlar, läggandet af utmål, meddelandet af tillstånd att anlägga dagorter eller stollar samt beviljandet af hvilostånd för grufvearbeten framgår, att deras åtgöranden härutinnan äro af väsentlig betydighet för den enskilda eganderätten, och att denna icke blott för stunden, utan äfven för en lång framtid måste blifva i hög grad beroende af noggranheten och fullständigheten af de anteckningar, beskrifningar, kartor och protokoll, som bergmästarne äro skyldiga att föra eller upprätta och att förvara.

Derjemte hafva bergmästarne det för bevarande af såväl menniskolif som egenom högst vigtiga åliggandet att öfvervaka grufvbrytningarne och om dem gifva föreskrifter, afseende att grufvefalten må hållas tillgängliga för efterkommande, samt att grufvestalp och andra olyckor må förekommas, såsom bland annat, att band och pelare, der sådana behöfvas, till grufvans framtida säkerhet afsättas och med tydliga märken betecknas, att kommunikationsorter för ernående af vädervexling på djupet emellan sänkningarna inrättas och att vandringarna upp och ned i grufvan göras beqväma samt att uppföringsschakt och fältorter på ändamålsenligaste ställen anläggas m. m. Tydligt är att sådana föreskrifter böra icke blott, der de påfordras, gifvas, utan ock att alla viktigare af dem böra noga antecknas och deras efterlefnad kontrolleras.

Men om huru bergmästarne fullgöra sina vigtiga åligganden, saknar bergsöfverstyrelsen nu utväg att vinna annan kännedom än den, som kan inhemtas af bergmästarnes egna tjensteberättelser samt de på förekommande särskild anledning i vissa mål och frågor från vederbörande infordrade yttranden och förklaringar; äfvensom ock utrönandet af det tillstånd och skick, hvaruti bergmästarearkiven med dertill hörande embetshandlingar sig befinna, hufvudsakligen är beroende af de mer eller mindre fullständiga upplysningar, som i detta hänseende kunna erhållas af inventarie-

förteckningar, upprättade då sådant arkiv vid en bergmästares afgang från tjensten af annan dylik tjensteman mottages.

För att sätta bergsöfverstyrelsen i tillfälle att öfvervaka grufvetrytningarnes rätta handhafvande och noggrant fullgörande af de många viktiga förrättningar, som åligga bergmästare, äfvensom geschwornen, samt utöfva tillsyn derå att arkiven ständigt hållas i behörigt skick och, bland annat, för att vid de tillfällen, då en bergmästare af ålder eller sjuklighet är förhindrad att sjelf besöka grufvor eller med full och önskvärd kraft bestrida andra till tjensten hörande göromål, eller då förordnande att sköta bergmästaretjenst måst lemnas någon yngre man, ännu utan någon vunnen större erfarenhet, kunna tillse att menliga följder af dylika förhållanden förhindras, anser jag från tid till tid återkommande inspektioner vara nödvändiga och böra blifva lika nyttiga för bergsstyrelsen, som de länge befunnits vara vid åtskilliga andra verk och stater.

Äfven i några andra än ofvan anförda afseenden skulle sådana inspektionsresor medföra nytta. På det att det viktiga vid bergsöfverstyrelsen inrättade grufkartekontoret må kunna förses med nya eller behörigen kompletterade kartor, åligger det vederbörande bergstjenstemän att, »när bergsöfverstyrelsen finner det nödigt», upprätta och meddela fullständiga markscheiderkartor, men utan speciell kännedom om lokala förhållanden möter det svårighet för bemälda öfverstyrelse att bedöma, hvarifrån och när kartor böra införas. Vidare ingå visserligen till kommerskollegium för affattande af de årliga berättelser öfver bergshandteringen i riket, som det åligger kollegium att till Eders Kongl. Maj:t afgifva, från bergmästarne uppgifter och redogörelser, men dessa äro enligt mitt förmenande otillräckliga att bibringa den kännedom om tillståndet af rikets bergshandtering i alla dess delar, som bergsöfverstyrelsen ständigt bör ega men utan fullständigare vetskap om lokala förhållanden svårigen kan förvärfva och underhålla. Slutligen kan ingen vaxelverkan med utöfvarne af näringarna, genom af dem utsedde ombuds närvaro i kollegium eller på något annat sätt, blifva fullständigare och bättre än den, som skulle åstadkommas genom resor af kollegii ledamöter i orterna och dervid beredt tillfälle till meddelanden i hithörande ämnen med ett större antal af industriidkarne sjelfve.

Eders Kongl. Maj:t täckes i nåder af denna framställning finna, att behovet af inspektionsresor i orterna icke är tillfälligt utan ständigt, samt att ett så starkt framträdande deraf, att det vid någon viss tidpunkt skulle föranleda särskild anmälan hos Eders Kongl. Maj:t, måste förutsätta vunnen kännedom om tillvaron af svåra missbruk eller redan inträdda olägenheter, hvilka det visserligen är bättre att förekomma än att afvakta, äfvensom att de anordningar, hvilka kunde blifva följden af en enstaka inspektionsresa, endast kunde afse den närmaste framtiden men icke egentligen förebygga uppkomsten af nya missförhållanden.

Om af dessa skäl fördelen af periodiska, på vissa tider återkommande, framför tillfälliga och af hos Eders Kongl. Maj:t gjord anmälan beroende inspektionsresor erkännes, så uppstå till besvarande frågorna, huru ofta och i hvilken utsträckning sådana resor böra ske, af hvem de böra göras, och af hvilka medel kostnaderna för dem skola bestridas.

Med hänsyn till landets storlek, vigten och omfånget af de förrättningar, som kunna ifrågakomma, samt den tid, som antagligen kan för resor användas af personer, hvilka icke uteslutande dermed skulle vara sysselsatta, anser jag mindre, men årligen förekommande resor, hvarje gång omfattande ett eller två särskilda bergmästaredistrikt, vara att föredraga framför större och hvarje gång till samtliga distrikt utsträckta resor, som då, med hänsyn till den för dem erforderliga tid, icke kunde så ofta återkomma, och blefve underkastade större risk att för mellankommande hinder under en längre tidsperiod helt och hållet inställas.

För besvarande af frågan af hvem sådana resor böra göras, måste hänsyn tagas till de ändamål, hvilka med dem afses. Dessa ändamål och de af dem föranledda förrättningar äro af ganska olika art. Egentlig inspektion af arkiverna och tillsyn, att löpande göromål blifva behörigen behandlade, äro af administrativ art och ingen torde vara lämpligare att dem förrätta än föredraganden af bergsärenden i kollegium. Ofta torde också den »närmare kännedom om lokala förhållanden», som i instruktionen omtalas, särskildt för honom vara af vikt.

Deremot äro en granskande uppsigt i fråga om sjelfva grufvearbetenas anläggande i deras helhet, de använda brytningsmetodernas lämplighet och hvad till trygghet af grufvebyggnadens bestånd bör iakttagas m. m., samt bedömandet af befintliga grufvekartors skick och nöjaktighet, äfvensom hvad angår grufvemätningars anställande för kartors upprättande eller kompletterande m. m., af rent teknisk art och af beskaffenhet att ej mindre numera än då särskilda markscheiderbefattningar funnos vid bergsöfverstyrelsen inrättade, göra behöfligt att ega tillgång å någon, som åt arbeten af omförmälda slag företrädesvis egnat sin verksamhet, och som må med insigt och skicklighet kunna i första hand och under tjänstemannaansvar utföra dylika tillsyns- och granskningsbestyr samt i hithörande frågor afgifva påkallade yttranden och redogörelser. För en ändamålsenlig inspektion i dessa afseenden och fullgörandet af hvad dermed åsyftas, erfordras, jemte grundliga geologiska kunskaper, omfattande på en vidsträckt erfarenhet grundade insigter i grufvebrytningskonsten med hvad dertill hörer; och torde alltså till inspektör i dessa delar böra utses någon bergsingeniör af framstående skicklighet. För dessa resor och de med dem förenade täta grufvebesök fordras också helsa och krafter, hvilka icke kunna under en mycket lång tid förutsättas hos samma person, och jag anser därför icke skäl, att någon ny tjänstebefattning därför inrättas eller att uppdraget i form af ständigt förordnande

lemnas åt någon viss person. Till dess större erfarenhet vinnes, torde det ock vara lämpligt att icke för viss längre tid bestämma, af hvem sistberörda inspektionsförrättningar inom bergmästaredistriktet böra verkställas, utan valet af särskild inspektör för hvarje år kunna åt bergsöfverstyrelsen uppdragas.

Till betryggande af ändamålets vinnande torde böra föreskrifvas, att hvarje bergmästarearkiv minst hvar 3:dje år och hvartdera af de olika gruffalten minst hvar 5:te år bör inspekteras.

Stundom torde ock någon resa af presidenten i kommerskollegium eller chefen för det i dess ställe inrättade verk befinnas nyttig.

Hvad angår den sista frågan, af hvilka medel kostnaderna för inspektionsresorna skola bestridas, så torde nyssberörda kostnader befinnas vara sådana, hvilka böra af 6:te hufvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentskostnader betäckas.

I enlighet med dessa åsigtter hemställer jag underdånigst, att Eders Kongl. Maj:t,

med upphäfvande af bergsöfverstyrelsens åliggande att, då en närmare kännedom af lokala förhållanden icke anses kunna vinnas eller nödiga regleringar inom bergslagsorterna vidtagas utan presidentens eller någon af ledamöternas närvaro på stället, derom hos Eders Kongl. Maj:t göra särskild underdånig anmälan, täckes i nåder förordna, att det skall åligga kommerskollegium, i dess egenskap af bergsöfverstyrelse, att genom dess chef eller referenten för bergsärenden äfvensom genom dertill af kollegium utsedde bergsteknici årligen i ofvan angifna utsträckning inspektera bergmästarearkiv och grufvefält, samt att därför nödiga utgifter må i den ordning, gällande författningar stadga, få bestridas från anslaget på 6:te hufvudtiteln till rese- och traktamentskostnader.

I afseende på det *»inseende öfver bergsstaten i orterna»*, hvilket likaledes enligt § 1 tillhör bergsöfverstyrelsen, förekommer att, genom Kongl. förordningen angående upphörandet af bergskollegii domsrätt den 17 april 1828, kollegium blifvit ålagdt att, då kollegium beviljat bergmästare tjänstledighet och af denna anledning eller vid inträffande af vakans af deras tjänster eller i andra förekommande fall förordnat någon att förestå tjänsten, *»genast derom underrätta Svea hofrätt»*, men, sedan föreskriften i samma Kongl. förordning att bergmästare jemte ledamöter i bergsunderrätter skola i och för deras domarebefattning lyda under nämnda hofrätt, i följd af Kongl. förordningen den 5 juni 1850 angående upphörandet af bergsdomstolarnes domsrätt förfallit, så har äfven förenämnda åliggande ansetts derigenom hafva blifvit upphäfdt.

Genom Kongl. brefvet angående förändrad organisation af bergslagsstaterna m. m. den 14 oktober 1853, har bergskollegium såsom tillägg till dess instruktion blifvit ålagdt *»att med uppmärksamhet följa bergshandteringens utveckling icke allenast inom*

riket utan äfven i andra länder samt årligen till Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse om de upptäckter och förbättringar, som dervid i tekniskt och industrielt hänseende föregående året egt rum». I följd af den hastighet, med hvilken nutidens industri utvecklar sig i alla riktningar, den mängd af uppfinningar och förbättringar, som alla år göras, och svårigheten att omedelbart efter första omtalandet bedöma deras värde, har det redan från tillkomsten af det i senare delen af detta tillägg till instruktionen gifna stadgande varit snart sagdt överkställbart för bergsöfverstyrelsen att i ändamålsenlig omfattning fullgöra nämnda åliggande. Till följd af ämnets beskaffenhet tillhör väl ock tillgodoseendet af det syfte, som med detta stadgande afses, egentligen de tekniska tidskrifternas område, och jag hemställer därför i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täckes i nåder medgifva

att kommerskollegium, såsom bergsöfverstyrelse, frikallas från det genom Kongl. brefvet den 14 oktober 1853 bergskollegium föreskrifna åliggandet att årligen till Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse om de upptäckter och förbättringar, som uti bergshandteringen i tekniskt och industrielt hänseende under föregående året i utrikes länder egt rum.

Hvad åter angår de näringen afseende viktigare uppfinningar och förbättringar, som inom riket blifvit gjorda eller här införda, så tillhör deras omnämmande på sätt och i den mån, det af omständigheterna påkallas, den årliga berättelse, som af kommerskollegium öfver bergshandteringsens tillstånd afgifves.

Af de rubriker, under hvilka § 2 af nådiga instruktionen den 28 december 1832 upptager de särskilda administrativa mål och ärenden, som tillhöra bergsöfverstyrelsen, är »grufvehushållningen» den främsta.

Bland derunder upptagna besvär öfver bergmästares beslut och resolutioner, hvilka det tillkommer kollegium att pröfva, grundar sig det »om förbud emot oartade malmers bearbetande» på § 1 af Kongl. förordningen angående jernvräkeriet i riket, den 17 maj 1814, men denna har genom Kongl. förordningen angående svenska jerneffektors stämpling den 12 januari 1855 blifvit upphäfd, och då, på sätt i Kongl. brefvet den 4 augusti 1857 uttryckligen anmärkes, grufve-egare icke på grund af någon annan allmän författning äro underkastade inskränkning i rättigheten till malmförsäljning, så har följaktligen all fråga om bergmästares meddelanden af dylikt förbud förfallit.

Öfriga under rubriken »grufvehushållningen» upptagna ärenden hafva blifvit modifierade eller närmare bestämda genom grufvestadgan den 12 januari 1855, och sedan 1872 års riksdag anhållit, att denna stadga måtte omarbetas, hafva af Eders Kongl. Maj:t för detta ändamål förordnade komiterade den 25 april 1874 afgifvit underdånigt förslag till ny grufvestadga, öfver hvilket Eders Kongl. Maj:t täckts infordra kommerskollegii utlåtande. Under sådant förhållande torde det icke tillkomma mig att nu öfver något grufvehushållningen tillhörande ärende afgifva särskildt förslag.

Det under rubriken »*masmästeriet och tackjernstillverkningen*» för bergskollegium upptagna åliggandet »*att pröfva och förordna om oartade malmers användande eller förbjudande vid blåsningarna*» har, lika med den under rubriken »*grufvehushållningen*» intagna och nyss nämnda pröfningsskyldigheten af besvär öfver bergmästares förbud emot oartade malmers bearbetande, sin grund i 1814 års jernvräkeriförordning och har således genom Kongl. förordningen den 12 januari 1855 blifvit upphäfdt. Genom samma Kongl. förordning blef åliggandet att pröfva och förordna »*om tackjernets behöriga stämpling*» närmare bestämdt.

Skyldigheten »*att tillse att författningarna rörande kolhandeln inom bergslag och till förekommande af kolens obehöriga dragande under tackjernsblåsningarna derstädes varda behörigen iakttagna och förbrytelser deremot vid laga domstol åtalade*», har förfallit derigenom, att berörda författningar blifvit upphäfd, först hvad försäljning af kol i allmänhet angår, genom Kongl. förordningen angående kolhandeln den 27 april 1846, dernäst i hvad angick den enligt samma förordning stadgade hembudsskyldigheten till hyttelag af delegare deruti, genom Kongl. förordningen angående dess upphörande den 22 februari 1850, samt slutligen med hänsyn till det hinder för kolens fria användning, som ännu kunde anses återstå till följd af den i sistnämnda Kongl. förordning omnämnda fortfarande byggnads- och värmningsskyldigheten, genom Kongl. förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 september 1859, enär sådan skyldighet, oberoende af frivilligt deltagande i blåsning, derigenom förklarades hafva upphört.

Skyldigheten att »*tillse att de förordningar som röra tackjernshandeln icke må öfverträdas*» upphörde redan genom Kongl. kungörelsen angående en fri och obehindrad handel med och förbrukning af tackjern inom riket den 16 maj 1835, enär de författningar, genom hvilka tackjernshandeln till utlandet var förbjuden, icke kunna anses hit hänförliga. Äfven den genom dessa stadgade inskränkning upphäfdes emellertid, då genom tulltaxan den 18 december 1857 utförsel af tackjern från och med påföljande års början blef tillåten.

Öfriga under rubriken »*masmästeriet och tackjernstillverkningen*» upptagna åligganden hafva blifvit upphäfd genom Kongl. förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 september 1859, ock att besvär i administrativ väg öfver bergmästares fullgörande af deras i denna nådiga förordning föreskrifna åligganden, derest sådana besvär skulle förekomma, fortfarande måste anses tillhöra bergsöfverstyrelsens pröfning.

Sedan Kongl. hammarsmeds-ordningen den 26 augusti 1823, genom den nyssnämnda Kongl. förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 september 1859, blifvit upphäfd, har kollegii under rubriken »*stångjerns- och manufakturmidet*» upptagna åligganden »*att afgöra alla de frågor af administrativ egen-*

skap, som kunna uppkomma eller hos kollegium göras anhängiga i anledning af gällande hammarsmedsordning» förfallit.

Likaså hafva, genom det i Kongl. förordningen om svenska jerneffekters stämpling den 12 januari 1855 meddelade upphäfvande af Kongl. förordningen angående jernvräkeriet den 17 maj 1814 med alla deruti sedermera skedda förändringar och tillägg, kollegii åligganden »att vaka öfver jernvräkeriförfattningarnas efterlefnad samt tillse att förbrytelser deremot varda i behörig ordning åtalade» förfallit.

Slutligen har, sedan genom Kongl. förordningarna angående stångjernssmidet och den gröfre jernförädlingen den 27 april 1846 och angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 september 1859 jernhandteringen blifvit först under vissa förhållanden och derefter utan undantag befriad från inskränkningar i afseende på tillverkningen, äfven det under rubriken »stångjerns- och manufakturssmidet» intagna åliggandet »att hålla hand deröfver att behöriga räkenskaper från metallvågarna varda insände till rättelse vid upprättandet af hufvudboken öfver stångjernssmidet» förlorat sin angifna väsentliga betydelse, i det att kollegii befattning med metallvågarna och vågbetjeningen icke längre afser, »att nödig kontroll emot olofligt öfversmide vinnas må». Sedan genom Kongl. kungörelsen angående förändrade stadganden om jern- och ståleffekters uppvågning och besigtning vid utförsel till utrikes ort den 13 september 1864 skyldigheten att vågföra dylika effekter, likasom att vid skeppning från landthamn underkasta dem särskild vågning, blifvit upphäfd, skulle också en dylik kontroll icke längre kunna på vågräkenskaperna grundas.

Nu gällande bestämmelser angående kollegii skyldigheter i afseende på vågarna innehållas i förenämnda nådiga förordning om svenska jerneffekters stämpling den 12 januari 1855. Kollegium har i underdånigt utlåtande den 21 december 1875 föreslagit deras upphäfvande och jag har till hvad kollegium derom anfört intet att tillägga.

Den första af de under rubriken »privilegier och rättigheter» upptagna punkter stadgar, att det tillhör kollegium »att tilldela sådana för masugnars och hyttors anläggning äfvensom för hvarjehanda bergverks- och bruksinrättningar, såsom valsverk, gjuterier och stålugnar, guld-, silfver-, koppar-, kobolt-, svafvel-, vitriol-, alun- och rödfärgsverk med flera dylika, messings- och styckebruk, manufakturhandlare och hvarjehanda andra verkstäder för den gröfre jern-, stål- och metallförädlingen i allmänhet, samt för de af Kongl. Maj:t bifallna stångjerns- och ämnessmiden».

Det i slutorden angifna, uti Kongl. förordningen om stångjernssmidet och jernmanufakturen i riket den 15 juni 1803 stadgade vilkoret af Kongl. Maj:ts bifall för anläggning af nya stångjerns- och ämnessmiden, upphäfdes för orter utom de egentliga tackjernsbergslagen, då anläggningsstället vore minst 2 mil aflägsset från förut privilegieradt jernverk äfvensom från ädlare verk, genom Kongl. förordningen angående stångjernssmidet och den gröfre jernförädlingen den 27 april 1846. Sistnämnda

vilkor af anläggningsställets afstånd från andra verk upphäfdes, i samband med nedläggning i hammarskatten, genom Kongl. kungörelsen den 2 oktober 1857, men rättigheten att hvarsomhelst inom riket, och således äfven inom bergslag, utan särskildt tillstånd af Kongl. Maj:t anlägga verkstad för stångjernssmide medgafs först genom Kongl. förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 september 1859.

Denna Kongl. förordning stadgar, med upphäfvande af alla förut häröf gällande författningar, att anmälan om anläggning af masugnar eller hyttor, stångjernsbruk, manufakturverk och alla andra inrättningar, som afse tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster, och ej äro som handtverkerier att anse, bör ske hos bergsöfverstyrelsen, som utfärdar tillståndsbevis samt derom underrättar bergmästare jemte vederbörande Konungens befälningshafvande eller magistrat, men vid redan anlagda verk af ifrågavarande beskaffenhet får rörelsen utan särskild anmälan eller tillstånd utöfvas med den frihet, som genom denna Kongl. förordning stadgas.

Den särskilda skyldigheten för dem, som vilja anlägga inrättningar, afseende tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster, att anmäla sig hos bergsöfverstyrelsen har antagligen flera ändamål, nemligen dels att för verk, som ännu äro skyldiga att utgöra bergverkstionde, angifva den tid från hvilken de frihetsår skola räknas, efter hvilkas förlopp tionden skall utgå, dels, hvad verkstäder för tillverkning af vissa jerneffekter angår, att underlätta kontroll derå att hvarje sådan verkstad enligt författningarna har en af bergsöfverstyrelsen godkänd stämpel, hvarmed dess tillverkningar böra märkas, dels att bibringa kollegium kunskap om tillvaron af sådana »jern- och messingsbruk samt kopparhamrar och dylika verk», i hvilka, enligt Kongl. förordningen om förlag vid bergs- och brukshandtering den 24 februari 1748 och nådiga instruktionen den 28 december 1832, förlagsinteckningar må af kollegium beviljas, dels slutligen att sätta kollegium i tillfälle att upprätta och fullständiga de berättelser öfver bergshandterings tillstånd, som det åligger kollegium att årligen till Eders Kongl. Maj:t afgifva.

För närvarande och innan de förhållanden, som sålunda betinga denna anmälningskyldighet, blifvit på annat sätt ordnade, anser jag den icke lämpligen kunna upphävas.

Jemte skyldigheten att hos bergsöfverstyrelsen anmäla anläggning af nya verk har äfven en dylik skyldighet att hos bergsöfverstyrelsen göra anmälan blifvit ålagd hvarje bergsbruksidkare genom § 10 af Kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, hvilken stadgar att *»den som vill drifva masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, hvilken afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse såsom handtverk skall med bifogande af de i § 9 mom. 1» af samma förordning »omförmälda betyg*

anmäla sig hos bergsöfverstyrelsen, hvilken dervid förfar på enahanda sätt, som för länsstyrelse är föreskrifvet; kommande i öfrigt att för utöfning af sådan rörelse gälla jemväl hvad särskildt stadgadt är».

Likaledes har uti § 28 af nämnda förordning utlänning, som vill drifva någon af ofvan uppräknade inrättningar, blifvit ålagd att, med bifogande af vissa i § 26 lit. a. föreskrifna betyg, söka tillstånd dertill hos bergsöfverstyrelsen, som dervid har att förfara enligt de grunder och i den ordning, som, när fråga är om tillstånd till idkande af annan rörelse, äro för Konungens befallningshafvande bestämda.

Tillkomsten af nyssnämnda särskilda bestämmelse för svensk bergsbruksidkare torde förklaras af kommerskollegii underdåniga utlåtande den 5 mars 1864. Kollegium har deruti anfört, att sedan åt bergshandteringen och de näringar i allmänhet, hvilka afse förädling af mineralrikets alster, genom Kongl. förordningen den 20 september 1859 lemnats en mera utsträckt frihet och de ansetts kunna hänföras till vanlig fabriksnäring, visserligen icke ur allmän synpunkt förefunnes något hinder mot upphäfvandet af det för de manufaktur- eller andra verk, med hvilka styrelsen öfver bergverken hade befattning, gjorda undantag från den allmänna näringslagstiftningen, i följd hvaraf anmälan till sådan närings bedrivande skulle kunna ega rum hos den myndighet, som hade sig uppdraget att mottaga anmälan för utöfvande af hvarje annan fabriksnäring, men att, då uti 5 mom. § 14 riksdagsordningen bestämdes, att utom Falu bergslag äfven öfriga bergsbruken, hvarunder, såsom orden lyda, »inbegripas alla af styrelsen öfver bergverken privilegierade inrättningar till förädling af mineralrikets produkter», egde att till borgareståndet utse visst antal fullmäktige i enlighet med de grunder och på det sätt, anförda del af riksdagsordningen vidare innehöle, fann kollegium denna omständighet icke medgifva en förändring, som för vinnande af den i all lagstiftning önskvärda enheten eljest vore lämplig att föreslå; men att det emellertid torde för sammanhanget med vissa i en allmän näringslag förekommande stadganden vara nödigt, att äfven i denna infördes en föreskrift, att anmälan till idkande af de till bergshandtering hänförliga näringar skulle ega rum hos bergsöfverstyrelsen samt att, såsom följd häraf, åt det ifrågavarande undantaget gäfves en något förändrad form.

Hvad åter utländings rätt angår, så anförde kollegium, att den undantagslagstiftning, som enligt hvad redan är omnämndt i viss mån gälde i fråga om sådan fabriksrörelse, som är till bergshandtering hänförlig, föranledde att utlänning, som ville drifva masugn eller hytta, stångjärnsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse som handverk, borde för behörigheten dertill anmäla sig hos bergsöfverstyrelsen, hvilken dervid skulle hafva att förfara efter de grunder och med iakttagande af den ordning, som kunde bestämmas för utländings rätt att drifva hvarje annat näringsyrke.

Då således tillkomsten af skyldigheten för svensk man, som vill drifva bergsbruk, att anmäla sig hos bergsöfverstyrelsen antagligen endast tillkommit med anledning af den dem enligt då gällande riksdagsordning tillkommande särskilda representationsrätt, men denna genom riksdagsordningen den 22 juni 1866 blifvit upphäfd, hvarför ock dylika anmälningar, ehuru stadgade i gällande författning, numera ofkast underlätas, samt skyldigheten för utländing att hos bergsöfverstyrelsen i stället för hos Konungens befallningshafvande söka tillstånd att drifva verk eller inrättning af omförmäld beskaffenhet endast hade sin grund i sökt likformighet med hvad för svenska näringsidkare var föreskrifvet, så hemställer jag i underdånighet,

att Eders Kongl. Maj:t, med upphäfvande af de i §§ 10 och 28 af Kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 meddelade stadganden, täckes förordna att svensk eller utländing, som vill drifva masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, hvilken afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster, skall för vinnande af rättighet dertill iakttaga hvad i samma nådiga förordning är i allmänhet för behörighet till idkande af näringsyrke föreskrifvet; dock att, då fråga är om anläggning af verk eller inrättning af nämnda beskaffenhet, hvad derom är eller varder i nåder särskildt stadgadt skall tjena till efterrättelse.

Det under förenämnda rubrik *»privilegier och rättigheter»* i nådiga instruktionen den 18 december 1832 upptagna åliggande för bergsöfverstyrelsen *»att gemensamt med Kongl. Maj:t och rikets kammarkollegium reglera tionden vid skeende sammanflyttning af sådana hyttor, för hvilka denna afgift tillförene efter olika beräkningsgrunder utgått»*, har endast haft afseende på tackjernshyttor och, då tionde af dem genom Kongl. kungörelserna den 14 december 1860 och den 9 juni 1871 blifvit upphäfd, förfallit.

Skyldigheten *»hålla hand deröfver att grufve- och bergsallmänningar vårdas och till sina behöriga ändamål användas»* har, i hvad vården angår, genom Kongl. förordningen angående förvaltningen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar den 30 maj 1873 blifvit uttryckligen upphäfd och torde, då det enligt § 16 af samma nådiga förordning tillkommer Konungens befallningshafvande att meddela tillåtelse till öfverflödigt virkes försäljande, få i afseende å tillsynen öfver användningen i allmänhet anses inskränkt till de fall, då möjligen i administrativ väg besvär kunna anföras öfver bergmästarens beslut i de frågor, hvilkas handläggning enligt den nådiga förordningen tillkommer honom, eller då han anser sig böra underställa bergsöfverstyrelsens pröfning sådan fråga.

Skyldigheten *»att utsätta och fördela afgifterna vid erhållande utsyningar från sådana allmänningar, som af flere delegare eller grufvebolag innehafvas och der så-*

dant kan ifrågakommas», har i följd af bestämmelserna i nämnda nådiga förordning den 30 maj 1873 förfallit.

Ålligandet »att genom vederbörande bergstjenstemän i orterne hafva tillsyn å skogshushållningen i allmänhet inom bergslagerna, att olagligt svedjande må förekommas samt att ett förbättradt kolningssätt må kunna införas», torde i hvad detsamma rörer införandet af förbättringar i kolningssättet icke vara för kollegium utförbart, och då det i öfrigt innebär en tillsyn öfver efterlefnad af allmän lag, som, sedan genom Kongl. brefvet angående förändrad organisation af bergslagsstaterna den 14 oktober 1853 bergsfiskals- och bergsfogdetjensterna blifvit indragne, icke heller längre torde kunna af kollegium genom dess tjenstemän utföras, så torde stadgandet få anses hafva förfallit.

I afseende på kollegii skyldighet »att tillse det de ädlare verken vid Sala och Fahlun med flere ställen må på ändamålsenligt sätt och efter rätt bergsvis drifvas, samt dertill hörande kassor ordentligen förvaltas och medlen redovisas», torde, hvad först angår Sala silfververk, tillämpningen deraf för framtiden komma att bero af det beslut, som må varda fattadt med afseende å Riksdagens genom underdånig skrifvelse den 2 maj 1868 gjorda framställning i fråga om upphörande af det arrende, under hvilket silfververket blifvit till Sala bergslag till nyttjande upplåtet.

Sedan, genom det emellan kronan och Stora Kopparbergs bergslag den 18 januari 1856 afslutade kontrakt, alla särskilda förmåner för Falu grufva blifvit upphäfde, och det genom Kongl. brefven den 11 oktober 1861 och 11 september 1862 blifvit åt bergslaget lemnadt att öfvertaga styrelsen öfver grufvan samt ordnandet af hushållningen derstädes på sätt bergslaget med iakttagande af det allmännas rätt kan finna med sin fördel mest öfverensstämmande, så har allt annat inseende öfver grufbrytningen vid Fahlun än det, som enligt gällande grufvestadga i allmänhet tillkommer bergmästare i de inom distrikten belägna grufvor upphört, och bergsöfverstyrelsens befattning för öfrigt med Fahu grufva blifvit inskränkt till den tillsyn och kontroll, som enligt Kongl. brefven den 10 augusti 1813 och den 11 maj 1824, i hvad dessa nådiga bref ännu äro tillämpliga, är bergskollegium ålagd öfver den så kallade afradskassans behöriga användande till det dermed afsedda ändamål.

Genom nådigt bref den 8 sistlidne januari har Eders Kongl. Maj:ts tillåtitt nedläggning af Hellefors silfververk.

På grund af bergskollegii resolution den 5 juli 1757 åtnjuter slutligen Tunabergs kopparverk nyttjanderätten till Tuna bergslags allmänning med dervarande oskattlagda torp, så länge verket upprätthålles och på rätt bergsvis drifves, samt detta skogsunderstöd behöfves. En af verkets egare gjord framställning att få till skatte lösa denna allmänning är för närvarande på Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

Om dylik särskild tillsyn, som här blifvit omförd, skall öfver något verk fortfara, torde åliggandet att den utöfva icke kunna från bergsöfverstyrelsen till annat embetsverk öfverflyttas.

Då genom föreskriften i § 4 af den oftanämnde Kongl. förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 september 1859 hammarsmeds- och masmästare-kassor må af dem, som deruti äro delegare, förvaltas, och bergmästare endast eger hålla tillsyn deröfver, att de, utan att förskingras, till dermed afsedda ändamål användas, så har kollegii åliggande »att tillse att bergslagernas masmästare- och hammarsmedskassor behörigen vårdas och till sina bestämda ändamål disponeras och användas» blifvit inskränkt till pröfning af besvär i administrativ väg öfver bergmästares beslut i följd af dem gifna uppdrag, derest sådana besvär skulle ifrågakomma.

Slutligen har den under rubriken »privilegier och rättigheter» sist förekommande bestämmelsen, att »kollegium tillhör att gemensamt med Kongl. Maj:ts och rikets kammarkollegium i stadgad ordning pröfva frågor, som emellan bruksegare och kollevereringsskyldige uppkomma om det pris, hvarefter kolen böra af de förre till de senare betalas», förfallit till följd af den frihet att till hvem som helst försälja eller för annat ändamål använda sina kol, som genom Kongl. förordningen angående kolhandeln den 27 april 1846 blef hemmansegare medgifven.

Af de under rubriken »statistiska uppgifter rörande bergverken» upptagna åligganden hafva likaledes flertalet förfallit i följd dels af förändrad lagstiftning, genom hvilken de blifvit utan ändamål, och dels af nya utaf industriens utveckling föranledda förhållanden, på hvilka de icke längre varit tillämpliga.

Så upphörde det afseende bergskollegium blifvit ålagdt att vid beräkning af utskäppade brukseffekters värde göra på »medelkursen på Hamburg», då genom Kongl. kungörelsen den 10 september 1834 verkställighet af lagen om myntbestämningen den 1 mars 1830 och bankens öppnande till utväxling af silfver blifvit anbefald; och sedan, genom Kongl. förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 september 1859, dittills ännu bibehållna band å denna handtering blifvit lossade, hade »ordentlige hytte-, hammarskatts- och manufaktur-smideslängder öfver privilegierade jernverksanläggningar, med hvad dertill hörers», och »bergsjordeboken öfver alla bergsmanshemman i riket med åboer, hyttor och hamrar, hvarest hemmanen äro till blåsning eller smide indelade, deras malmtäppter m. m.» blifvit i andra afseenden än de, som stodo i samband med då ännu utgående tackjernstionde och hammarskatt, obehöfliga. Sedan till följd af Kongl. kungörelsen den 14 december 1860 hammarskatten äfvensom tackjernstionden för hyttor, belägna utom de privilegierade bergslagen, och genom Kongl. kungörelsen den 9 juni 1871 tackjernstionden för hyttor inom bergslagen upphört, har ock allt behof med afseende på dem af dessa anteckningar upphört. Och torde stadgandet således få anses förfallet.

Sedan jernverken blifvit befriade från särskilde produktionsskatter, kvarstå *»tjonde-afgifter»* endast för de ädlare verken och andra bergverk samt utgå enligt författningarne alltid in natura, hvarigenom åliggandet för bergsöfverstyrelsen att uppgifva, *»till huru stor del skatterna, der optionsrätt eger rum, utgjorts med penningar efter bestämda lösningsgrunder eller bergverkeffekterne blifvit in natura levererade»*, förfallit. Det är också endast på nämnda verk, som åliggandet för bergsöfverstyrelsen *»att upprätta sammandrag öfver beloppet af de direkta bergsutskylderne samt huru mycket deraf, som af hvarje särskild näringsgren utgått»*, har afseende. På sätt Eders Kongl. Maj:t genom nådig proposition den 8 sistlidne januari täckts föreslå Riksdagen, böra äfven för dessa verk alla särskilda afgifter upphöra.

Efter utfärdandet af den nya riksdagsordningen den 22 juni 1866 har *»valänders upprättande i enlighet med riksdagsordningens föreskrift å de bruksegare, som efter uppgjord fördelning af de fem distrikt, hvaruti bergverken skola indelas, äro derinom berättigade till deltagande i val af fullmäktige till borgarståndet, äfvensom utsättande och kungörande af tider och ställen för valens anställande, då riksdagskallelse blifvit utfördad»*, ej mer kunnat förekomma.

Genom Kongl. brefvet angående behandlingen af frågor om försäljning af tiondetackjern, som in natura levereras, den 19 juni 1858 blef bergsöfverstyrelsens åliggande att *»i förening med statskontoret besörja försäljningen å utsättande allmänna auktioner, antingen genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes eller vederbörande berg. mästares försorg, af det tiondetackjern, som in natura levereras, jemte fastställande af de priser, hvarunder samma jern icke får afyttras»*, uttryckligen upphäfdt, och kvarstående bestyr med *»hammarskatts- och tiondetackjerns-taxans årliga upprättande gemensamt med Kongl. Maj:ts och rikets kammarkollegium och statskontor»* hafva förfallit, sedan hammarskatten och tackjernstionden för hyttor utom bergslagen i enlighet med Kongl. kungörelsen den 14 december 1860 samt tackjernstionden för hyttorna inom bergslagen, äfvensom skatte- och hyttegäls-jerns-afgifterna till följd af Kongl. kungörelsen den 9 juni 1871 hafva upphört.

Om öfverflyttning till annat embetsverk af bergsöfverstyrelsens bestyr med *»förlagsinteckningars beviljande och dödande uti jern- och messingsbruk samt kopparhamrar och dylika verk»* har jag i underdånigt utlåtande den 13 december 1875 gjort framställning.

Under samma rubrik förekommer skyldighet för bergsöfverstyrelsen att verkställa *»granskningen på vederbörandes gjorda begäran af upprättade värderingar å sådana bruk eller bergverk, som till låns erhållande uti banken eller andre publika kassor vilja pantsättas»*. Vid 1862—63 års riksdag beslöts upphörande af rikets ständers banks utlåning mot pant af fast egendom, deribland i bankens reglemente jernbruk och hyttor i bergslagerna voro särskildt nämnde. För belåning i riksbanken kan så-

ledes granskning af värderingar å bruk eller bergverk icke mera ifrågakomma, men i afseende å belåning uti publika kassor qvarstår föreskriften, ehuru visserligen sedan lång tid utan tillämpning. Då den torde icke blott vara obehöflig utan ock innefatta ett för kollegium fullkomligt främmande bestyr, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täckes nådigst

frikalla bergsöfverstyrelsen från åliggandet att granska värderingar af bruk eller bergverk, å hvilka lån i publika kassor sökas.

Slutligen har inseendet öfver »myntverket med hvad dertill hörers», »kontrollkontoret och göromålen derstädes» samt »bergsskolan i Falun» med alla under dessa rubriker upptagna göromål blifvit från bergsöfverstyrelsen skilda, hvad angår myntverket och kontrollverket genom Kongl. brefvet angående dessa verks ställande under statskontorets inseende den 10 augusti 1838, och beträffande bergsskolan, enligt Kongl. brefvet angående dess förflyttning till Stockholm och förening med teknologiska institutet den 22 mars 1867.

I sin egenskap af bergsöfverstyrelse förvaltar och redovisar kommerskollegium de behållningar, som kunna uppkomma å tvenne statsanslag, nemligen det å kollegii stat upptagna anslaget till bibliotek och tidskrifter i bergsvetenskapen å 300 kronor årligen och det under titeln »befrämjande i allmänhet af bergsbruket» först genom Kongl. brefvet den 30 maj 1873 och derefter årligen till understöd åt lämpliga personer, hvilka önska i främmande länder förvärfva sig ökad insigt och skicklighet i hvad till bergshandteringen hörer, gifna anslaget af 6,000 kronor. Å det förra af dessa anslag kunna behållningar stundom uppkomma till följd deraf, att antalet och värdet af utkommande böcker, hvilka för biblioteket böra köpas, är föränderligt, så att understundom behållning uppstår, hvilken under ett följande år behöfver för större inköp tagas i anspråk; å det senare deremot, emedan, enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 4 sistlidne maj, en viss del af hvarje reseunderstöd bör innehållas till dess den, som erhållit understödet, efter återkomst till fäderneslandet om resan afgifvit berättelse.

I likhet med hvad jag föreslagit i afseende på manufakturföragslånefonden, med flera under kommerskollegium ställda fonder, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täckes förordna, att de

behållningar, som uppkomma å förenämnda båda anslag, skola af Kongl. statskontoret förvaltas och redovisas.

Dessutom finnas under bergsöfverstyrelsens vård några mindre fonder, som under tidernas längd på olika sätt uppkommit. Dessa medel bestå dels af en genom testamentarisk disposition tillkommen mindre fond och dels af medel, hvilka för bestämda ändamål blifvit till bergskollegium öfverlemnade, dels af på dem uppkomna räntor. I fråga om lämpligheten af en öfverflyttning utaf dessa fonder till annat

embetsverk torde därför flera förhållanden böra tagas i betraktande och särskildt, huruvida den skulle vara förenlig med de vilkor, under hvilka fonderna af bergskollegium mottagits; men en utredning häraf är jag för närvarande icke i tillfälle att lemna.

Vården af dessa fonder inkräftar icke på något nämnvärdt, för andra göromål menligt sätt på den i kommerskollegium anställda personals tid.

Om mina i det föregående framställda underdåniga förslag vinna Eders Kongl. Maj:ts nådiga bifall, så komma de göromål, hvilka på grund af dels återstående icke upphäfdade delar af de för kommers- och bergskollegierna utfärdade instruktioner, dels särskilda nådiga författningar, dels nu fattade nådiga beslut, skulle tillhöra kommerskollegium eller annat i dess ställe inrättadt verk, att hufvudsakligen afse följande särskilda ärenden, vid hvilkas uppräknande jag följer den af de nådiga instruktionerna angifna ordning, nämligen:

afgifvande årligen till Eders Kongl. Maj:t af underdåniga berättelser om förhållandet med rikets handel och sjöfart, fabriker och handtverkerier för nästföregående år;

årliga regleringen af marknadsterminerna, hvartill enligt Kongl. brefvet den 7 juli 1841 kommer afgörandet af förslag om nya marknaders beviljande eller äldres indragning;

frågor om afgifter för varor och fartyg till staten, städer och kanalbolag;

frågor som röra utrikes handeln;

konsulatärenden, jemte hvilka torde böra nämnas dispositionen af de både anslag, som enligt Kongl. brefven den 30 januari 1830 och den 14 september 1843 blifvit lemnade för att bereda konsulers ersättning för utgifter för svenskt sjöfolk;

och i öfrigt alla anstalter, som hafva till föremål handelns säkerhet, bekvämlighet, utveckling och förkofran; samt

statistik öfver rikets handel;

hit torde ock böra hänföras kollegii åliggande, enligt Kongl. brefven den 1 oktober 1851 och den 26 januari 1872, att upprätta sammandrag af de uppgifter om tolagsersättningsmedlen, som det åligger stapelstäderna att afgifva, och intagande deraf i årlig underdånig berättelse;

uppsigten öfver sjömanshusen med flera deraf följande göromål,

till hvilka närmast torde sluta sig de åligganden, som genom Kongl. förordningen angående sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdandet af sjömansrulla den 4 juni 1868 blifvit för kollegium föreskrifna;

anstalter till säkerhet och bekvämlighet för sjöfarten, med undantag af lots- och fyrinrättningen jemte lifräddningsanstalterna.

Till sådana anstalter, i afseende å hvilka åligganden för kommerskollegium blif-

vit genom särskilda utkomna författningar bestämda, böra räknas de som uppkommit i följd af:

Kongl. förordningen angående svenskt sjöfolks hemförande från utrikes ort den 6 augusti 1864;

Kongl. brevet angående ett internationelt signalsystem för fartyg (upprättande af s. k. Code List) den 3 maj 1867; samt

Kongl. brevet angående särskilda åtgärder för befordrande af svenska sjömäns penningeförsändningar från utrikes ort den 21 november 1868;

vidare

förekommande af smittosamma sjukdomars införande i riket, hvartill sluter sig förekommande af boskapspest och andra smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket, derom föreskrifter sednast meddelats i Kongl. kungörelsen de 30 maj 1873;

utfärdandet af fribref och dermed gemenskap egande frågor, i afseende å hvilka nu gällande bestämmelser äro intagna i Kongl. förordningen angående pass- och nationalitetshandlingar för svenska, till orter utom Sverige gående fartyg den 4 juni 1868;

statistik öfver rikets sjöfart;

årligt kungörande af de förmåner, som äro beviljade främmande länders fartyg i svenska hamnar, enligt Kongl. brefven den 6 juli 1833 och den 10 december 1844; samt

åtgärder med afseende på utvandrares fortskaffande till främmande verldsdel enligt Kongl. förordningen den 15 februari 1869;

frågor angående stämpling af svenska fabriksvaror;

åtgärder, som hafva till föremål befrämjande af fabriksindustri och husslöjd, med undantag af befattning med de tekniska skolorna;

användning af manufakturförslagslånefonden och af de till manufakturernas befrämjande anslagna medel;

afgörande af frågor om användning af f. d. hallkassornas medel, då olika meningar derom uppstå mellan magistrat och fabriksidkare, enligt Kongl. brevet den 15 januari 1856;

statistik öfver fabriker, till hvilka äfven böra räknas sågverk och qvarnar;

hvertill efter framtida nådigt afgörande af Eders Kongl. Majt skulle kunna komma:

inregistrerande och utfärdande af patenter;

än vidare:

anstalter till handtverkeriernas befrämjande; bland hvilka

reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare, derom föreskrifter lemnats genom Kongl. brefven den 22 september 1848 och 4 maj 1877;

statistik öfver handtverkerierna;
 anstalter till fiskeriernas befrämjande, egentligen i Nordsjön och Östersjön;
 och i egenskap af bergsöfverstyrelse:
 inseende öfver och handläggning af ärenden rörande bergsstaten i orterna;
 pröfning af besvär, som i administrativ väg kunna öfver bergstjenstemäns åtgö-
 randen förekomma;
 anställande af inspektionsresor till bergmästaredistriktet och grufvefälten;
 göromål i afseende å grufvehandteringen, för närvarande väsentligen bestämda
 genom nådiga grufvestadgan den 12 januari 1855;
 tillsyn öfver grufkartekontoret;
 meddelande i den ordning, Kongl. förordningen den 5 juni 1850 bestämmer,
 af de upplysningar, hvilka, sedan bergsdomstolarnes domsrätt upphört, kunna af un-
 derrätter vid handläggning af frågor rörande grufvebrytningen begäras;
 meddelande af beslut angående de stämplor, med hvilka vissa jern- och stål-
 tillverkningar böra märkas, enligt Kongl. förordningen den 12 januari 1855;
 meddelande af tillståndsbevis för anläggning af masugnar och stångjernsbruk m.
 fl. inrättningar, som afse tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster, enligt
 Kongl. förordningen den 20 september 1859;
 frågor, som så länge bergverkstionde ej blifvit afskaffad, förekomma om frihets-
 år och om tiondesättning, hvad sistnämnda angår, gemensamt med kammarkollegium;
 bestämmande gemensamt med kammarkollegium af rekognitionsafgifter för gruf-
 veskogor;
 förordnande — i fall de grufvor, till hvilkas betjening skogar blifvit anslagna,
 skulle utgå eller ödeläggas — om sådana skogars upplåtande till andra i orten va-
 rande grufvor, hvilka deraf kunna vara i behof;
 tillsyn att de ädlare verken vid Sala med flera ställen på ändamålsenligt
 sätt och efter rätt bergsvis drifvas, samt dertill hörande kassor ordentligen förvaltas
 och medlen redovisas;
 tillsyn öfver och användning af armbössemedlen;
 upprättande af statistik och afgifvande årligen af underdånig berättelse om ri-
 kets bergshandtering;
 frågor om reseunderstöd åt personer, som önska förvärfva ökad insigt och skick-
 lighet i hvad till bergshandteringen hörer, enligt Kongl. brefven den 20 maj 1873
 och 4 maj 1877; samt
 afgifvande årligen af förslag till inspektörer öfver de lägre bergsskolorna.

I den nådiga instruktionen för kommerskollegium äro äfven upptagna frågor
 om nederlagsrätt, men hafva icke ofvan blifvit nämnda, emedan generaltullstyrelsen
 i underdånigt förslag till ny tullstadga hemställt, att nederlagsrätt må förklaras till

höra hvarje stapelstad, så att beviljandet af stapelstadsrätt alltid skulle innefatta beviljande af nederlagsrätt, dervid kommerskollegium i afgifvet underdånigt utlåtande icke funnit anledning till anmärkning.

De här ofvan uppräknade särskilda mål och ärenden, som tillhöra kommerskollegii handläggning, angifva emellertid endast otillräckligt omfånget af kollegii verksamhet, ty till denna hörer äfven afgifvandet af underdåniga utredningar och utlåtanden i alla de handels, sjöfartens, bergshandteringens och den öfriga fabriksindustriens, handtverkeriernas och fiskeriernas intressen berörande frågor, i hvilka Eders Kongl. Maj:t tackes i nåder infordra dem.

I afseende å betydenheten af denna verksamhet, likasom om antalet af de årligen inkommande målen, torde jag i underdånighet få hänvisa till den utförliga framställning derom, som för åren 1864 till och med 1873 blifvit gjord af de komiterade, hvilka, i fråga om kommerskollegii indragning eller förändrade organisation, den 13 januari 1875 afgifvit underdånigt betänkande. Under de år efter nämnda tidsperiod, för hvilka komiterade icke varit i tillfälle att derom meddela upplysning, har antalet af de underdåniga utlåtanden, kollegium afgifvit, varit

år 1874	171,
» 1875	166,
» 1876	168.

Då jag i det föregående vidlyftigt upptagit den stora mängd af göromål, som i följd af förändrad lagstiftning upphört, bör jag erinra att äfven antalet af kollegii tjenstemän blifvit på skilda tider betydligt minskadt, äfvensom att då flertalet af de författningar, hvilka blifvit upphäfdade, voro i gällande kraft, de af dem föranledda göromål voro fördelade på tvänne särskilda embetsverk. I hvad mån de af mig gjorda förslag, derest de af Eders Kongl. Maj:t i nåder gillas, komma att föranleda minskning i kollegii göromål, kan jag för närvarande icke bedöma och är därför icke heller nu i tillfälle att afgifva förslag om någon, med hänsyn till sådan minskning skeende indragning af någon befattning inom kollegium.

Stockholm den 14 juni 1877.

C. Fr. Wärn.

Bil. B.

Uppgift å antalet af de under åren 1874—1883 till
kommerskollegiet inkomna mål.

	1874	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883
1:a roteln	1,877	1,773	2,074	2,147	1,988	3,842	3,314	2,613	2,588	2,839
2:a roteln	719	736	796	881	830	888	899	903	917	1,001
3:e roteln	1,110	1,170	1,092	1,075	1,221	1,211	1,266	1,388	1,257	1,290
4:e roteln	734	783	791	936	930	979	1,090	1,259	1,394	1,287
Summa	4,440	4,462	4,753	5,039	4,969	6,920	6,569	6,163	6,156	6,417

Bil. C.

Jemförande tablå öfver de af kommerskollegiet afgifna underdåniga utlåtanden och skrivelser 1864—1883.

	1864	1865	1866	1867	1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883
Ang. konsulatväsendet...	18	13	16	17	17	21	25	28	28	30	21	27	28	38	28	23	21	25	28	33
» förslag till förordning m. m. ...	5	3	3	1	4	1	8	5	5	3	1	—	6	5	3	6	1	5	6	5
» navigationsskolorna	4	4	3	6	12	7	8	2	7	9	9	8	11	2	—	—	—	—	—	—
» utställningar och kongresser	1	1	—	1	—	2	1	3	1	1	3	—	2	—	—	—	1	—	2	1
» manufakturdiskonten	5	6	10	5	6	4	8	3	4	7	5	3	2	3	4	—	—	—	—	—
» reseunderstöd	5	2	1	12	7	11	6	10	21	8	7	2	1	4	2	1	1	4	4	4
» grundpenningar ...	7	5	6	6	4	6	10	12	5	5	6	4	4	3	5	3	3	9	1	1
» taxor	19	18	29	26	27	26	13	20	18	21	20	20	14	30	25	21	21	18	15	14
» marknader	4	1	6	2	2	3	2	4	6	1	5	1	—	—	—	1	1	1	—	2
» patent	3	8	5	4	4	7	11	7	8	12	5	11	11	16	9	8	13	18	27	21
» de tekniska skolorna	6	9	8	13	11	10	6	11	5	14	12	12	4	16	12	18	14	10	20	19
» bergshandteringen	13	10	8	15	9	12	11	11	17	18	26	31	16	17	14	12	20	22	14	17
» traktater	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	1	2	—	—	—	3	1	2	4
» kreaturssjukdomar m. m.	—	2	3	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	2
» befälet å svenska handelsfartyg ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	38	10	13	6
Hvarjehanda ärenden ...	55	40	47	54	45	51	47	63	76	70	53	42	66	42	53	38	47	53	48	60
Summa	145	122	145	162	148	162	158	181	202	200	173	162	168	176	155	156	184	177	180	189

Bil. D.

Redogörelse för de af kommerskollegiet afgifna underdåniga
utlåtanden och skrivelser 1874—1883.

1874.

Ang. konsulatväsendet	21
» Sveriges deltagande i en utställning i Philadelphia	1
» ny skeppsklarerareordning	1
» tullbevillningen	1
» navigationsskolorna	9
» Sveriges deltagande i en utställning i London	1
» ersättning af förskott för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn	1
» åtgärder till förekommande af införsel till Europa af en för potates- odlingen skadlig insekt.....	1
» rättigheten att föra befäl å svenska fartyg	3
» manufakturdiskonten	5
» förlagslån	3
» reseunderstöd	7
» svenska slöjdföreningen	2
» ansökningar om rättighet att uppbära grundpenningar	6
» förslag till taxor	20
» marknader	5
» patent	5
» de tekniska skolorna	12
» bergshandteringen	26
» hvarjehanda ärenden	43
Summa	173

1875.

Ang. konsulatväsendet	27
I anledning af skedd uppsägning af handels- och sjöfartstraktaten med Italien	1
Ang. kollegiets indragning eller förändrade organisation	1
» fyrväsendet på Jutlands vestkust	1
» navigationsskolorna	8
» förbättrad ångfartygsförbindelse mellan Göteborg och Frederikshavn.....	1
» bidrag till European General Hospital Endowment Fund i Bombay ...	1
» en dispaschör för Norrland	1
» manufakturdiskonten.....	3
» reseunderstöd.....	2
» förlagslån	4
» rättighet att uppbära grundpenningar.....	4
» förslag till taxor	20
» marknader	1
» förlagsinteckning	2
» sjömanshusen	3
» patent.....	11
» de tekniska skolorna	11
» ordnande af den lägre tekniska undervisningen i riket	1
» bergshandteringen	31
» hvarjehanda ärenden.....	28
Summa	162

1876.

Ang. konsulatväsendet	28
» afslutande af en handels- och sjöfartstraktat med Portugal.....	1
» Sveriges deltagande i en allmän utställning i Paris	1
» ändring af sjölagen	1
» afslutande af en internationel öfverenskommelse ang. understöd åt nödstälde sjömän i främmande land.....	1
» förslag till ny tullstadga	1
I anledning af skedd uppsägning af handelstraktaten med Frankrike.....	1
Ang. indragning af advokatfiskalstjensten i kollegiet.....	1
» åtgärder mot colorado-skalbaggen	2
» kreaturssjukdomar.....	1
» anslag till ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Finland	1

Ang.	anslag till ångbåtsförbindelse mellan Göteborg och Frederikshavn.....	1
»	navigationsskolorna	11
»	ökadt anslag för hemförande af svenske sjömän från utrikes ort	1
»	kortstämplingen.....	1
»	anslag för anordnande i Stockholm af en utställning af konstindustriföremål	1
»	föreskrifter till förekommande af skadlig handel med sprit och eterhaltiga vätskor	1
»	vilkor för skydd af varumärke	1
»	svenska slöjdföreningen	2
»	förlagslån	2
»	manufakturdiskonten.....	2
»	reseunderstöd	1
»	omorganisation af Göteborgs hamndirektion	1
»	förändrade bestämmelser rörande fyr- och båkaavgifters utgörande	1
»	ändring af gällande föreskrifter rörande skånska saltsjöfisket	1
»	rättighet att uppbära grundpenningar.....	4
»	förslag till taxor	14
»	patent.....	11
»	de tekniska skolorna	4
»	sjömanshusen	1
»	bergshandteringen	16
»	hvarjehanda ärenden.....	52
	Summa	168

1877.

Ang.	konsulatväsendet	36
»	förberedande af kollegiets reorganisation	1
»	förslag till förordning rörande konsulatväsendet	1
»	förslag till reglering af konsulatväsendet i Italien	1
»	förslag till reglering af konsulatväsendet i England.....	1
Med	förslag till förordning ang. behörighet att föra befäl å svenska handelsfartyg	1
Ang.	anslag till »Svenskt Handelsarkiv».....	1
»	förslag till författningar om mått och vikt efter metriska systemet	1
»	dispens i fråga om redande i fartyg	1
»	ändring i vissa författningar till följd af antagandet af ton till enhet för beräkningen af fartygs dräktighet	1
»	förändring i förordningen ang. pass- och nationalitetshandlingar.....	1

Ang. navigationsskolorna	2
» manufakturdiskonten	3
» reseunderstöd	4
» svenska slöjdföreningen	1
» förlagslån	3
» rättighet att uppbära grundpenningar	3
» förslag till taxor	30
» patent	16
» de tekniska skolorna	14
» förslag till stadgar för de tekniska skolorna	1
» komiterades förslag rörande slöjdskolan i Stockholm	1
» bergshandteringen	17
» hvarjehanda ärenden	35
	Summa 176

1878.

Ang. konsulatväsendet	27
» offentliggörande af konsulernas årsberättelser	1
» förslag till förordning angående lots- och fyrinrättningen i riket	1
» fråga om befäl å svenska handelsfartyg	2
» förslag till ny tulltaxa	1
» förslag till ångfartygsförbindelse mellan Sverige och Finland	1
» kontroll å sjöfolks färgsinne	1
» ett museum för konstindustri och slöjd	1
» Eskilstuna fristad	1
I anledning af Riksdagens skrivelse om revision af gällande näringslagstiftning till förhindrande af att utlänningar idka handel utan att erlägga skatt	1
Ang. manufakturdiskonten	4
» reseunderstöd	2
» förlagslån	2
» rättighet att uppbära grundpenningar	5
» förslag till taxor	24
» svenska slöjdföreningen	3
» förslag till nya lotstaxor	1
Om nytt reglemente för segelfarten å Göta kanal	1
Ang. sjömanshusen	2
» patent	9
» de tekniska skolorna	12

Ang. förslag till ny grufvestadga	1
» bergshandteringen	13
» hvarjehanda ärenden	39
	Summa 155

1879.

Ang. konsulatväsendet	23
Med förslag till förordning om hvad till förekommande af pestens införande i riket iakttagas bör	2
I fråga om karantänsplatsen vid kusten af Bottniska viken och Östersjön	1
I anledning af komiterades förslag till ändringar i gällande sjölag	1
Ang. förslag till förnyad förordning om passagerare-ångfartyg	1
» upphäfvande af, uppskof med eller dispens från stadganden i Kongl. förordningen d. 22 nov. 1878, ang. befålet på svenska handelsfartyg...	23
» internationel öfverenskommelse i fråga om understöd åt i nöd stadde sjömän	1
I fråga om ändring af Kongl. förordningen d. 26 nov. 1875 om eldfarliga oljor	1
Ang. komiterades förslag rörande minderåriges användande i fabrik, handtverk eller annan handtering	1
» komiterades förslag rörande ändring i vissa delar af Kongl. förordningen d. 18 juni 1864, ang. utvidgad näringsfrihet	1
I fråga om inrättande af ett konst- och industri-lotteri i Stockholm	1
Ang. svenska slöjdföreningen	2
» förlagslån	3
» reseunderstöd	1
» rättighet att uppbära grundpenningar	3
» förslag till taxor	21
» ändringar i reglementet för handelsflottans pensionsanstalt	1
» marknader	1
» patent	8
» de tekniska skolorna	18
» bergshandteringen	12
» hvarjehanda ärenden	30
	Summa 156

1880.

Ang. konsulatväsendet	21
» afslutande af en förnyad handels- och sjöfartstraktat med Nederländerna	1
» dito dito med Japan	1

Ang. tillägg till handels- och sjöfartstraktaten med Siam.....	1
» förklaring af § 4 i gällande förordning ang. Sveriges och Norges ömse- sidiga handels- och sjöfartsförhållanden	1
» upphäfvande af, uppskof med eller dispens från stadganden i Kongl. för- ordningen d. 22 nov. 1878, ang. befälet på svenska handelsfartyg...	38
» Sveriges deltagande i en konferens om industriel eganderätt	1
» Svenska slöjdföreningen	2
» förlagslån	2
» reseunderstöd	1
» rättighet att uppbära grundpenningar	3
» förslag till taxor	21
» marknader	1
» af komiterade afgifvet betänkande i fråga om patentskydd	1
» förslag till kompetensfordringar för teckningslärare vid lägre läroverk ...	1
» patent	13
» de tekniska skolorna	14
» bergshandteringen	20
» hvarjehanda ärenden	41
	Summa 184

1881.

Ang. konsulatväsendet	25
» öfverflyttning till statistiska centralbyrån af det kollegiet åliggande be- styr med upprättande af vissa statistiska redogörelser	1
I fråga om förändrade föreskrifter i afseende å införsel af nötboskap från län- der, som äro förklarade smittade af elakartad lungsjuka	1
Ang. ändring i förordningen om lotsverket	1
» upphäfvande af, uppskof med eller dispens från stadganden i Kongl. för- ordningen d. 22 nov. 1878, ang. befälet å svenska handelsfartyg ...	10
» en allmän skandinavisk industriutställning i Stockholm	1
» ändring i förordningen ang. tillverkning af nitroglycerin	1
» ändring af § 4 mom. 1 i förordningen ang. vilkor för försäljning af bränvin m. m.	1
» förändring af beskattningen å hvitbetssockertillverkningen	1
» förslag till stadga om notarii-publici-befattningen	1
» svenska slöjdföreningen	3
» förlagslån	3
» reseunderstöd	4

Ang. en internationel konvention om tillsyn öfver fisket i Nordsjön	1
» rättighet att uppbära grundpenningar	9
» förslag till taxor	18
» sjömanshusen	1
» marknader	1
» förslag till förordning om förlagsinteckning	1
» patent	18
» de tekniska skolorna	10
» bergshandteringen	22
» hvarjehanda ärenden	43
	Summa 177

1882.

Ang. konsulatväsendet	28
» Sveriges deltagande i en utställning af grufmateriel i Madrid	1
» de bestämmelser, som böra inflyta i en ny handels- och sjöfartstraktat med Spanien	1
» förlängning af den med Spanien gällande handels- och sjöfartstraktat ...	1
» Sveriges deltagande i en utställning af kolonial- och exportartiklar i Amsterdam	1
» ändringar i förordningen om utvandrareagenter m. m.	1
» förslag till ny författning om hvad iakttagas bör till förekommande af smittosamma husdjursjukdomars införande i riket	1
» upphäfvande af, uppskof med eller dispens från stadganden i Kongl. för- ordningen d. 22 nov. 1878 ang. befälet på svenska handelsfartyg ...	13
» förslag till lag om skydd för varumärken	1
» ändring i Kongl. förordningen d. 18 nov. 1881 ang. minderåriges an- vändande i fabrik etc.	1
» förslag i fråga om bevillning af utländske handlande och handelsexpediter	1
» svenska slöjdföreningen	1
» förlagslån	3
» reseunderstöd	4
» förändringar i gällande föreskrifter rörande kontroll öfver saltsjöfisket ...	1
» förslag till värnepligtslag, i hvad det rör vid sjömanshusen inskrifne värnepligtige	1
» åtgärder för sills mätning	1
» rättighet att uppbära grundpenningar	1
» förslag till taxor	15

Ang. sjömanshusen	5
» patent	27
» de tekniska skolorna	20
» bergshandteringen	14
» hvarjehanda ärenden	37
	Summa 180

1883.

Ang. konsulatväsendet	33
» Sveriges deltagande i en elektrisk utställning i Wien	1
» en handels- och sjöfartstraktat med Portugal	1
» dito med Turkiet	1
» förhållandena bland svenskt tjenstefolk i Tyskland och Danmark	1
» en internationel konvention om skydd för undervattenskablar	1
» afslutande mellan de förenade rikena och Siam af en öfverenskommelse ang. införsel af spritvaror	1
» köpingsrättigheter för Bergqvara	1
» obligatorisk veterinärbesigtning vid export af kreatur	1
» tillägg till Kongl. förordningen d. 18 juni 1864 ang. utvidgad närings- frihet	1
» karantänsföreskrifter i anledning af koleran i Egypten	1
» användande inom örlogs- och handelsflottorna af liktydiga kommando- ord m. m.	1
» ändring i Kongl. förordningen d. 12 februari 1864 ang. besigtning af passagerare-ångfartyg	1
» skorstensfejareyrket	1
» ändring i Kongl. förordningen d. 5 februari 1869 ang. utvandrare	1
» förslag till ändringar i tulltaxan	1
» förslag till förordning om expeditionslösen	1
» ändring i formuläret till sjömansrulla	1
» svenska slöjdföreningen	1
» förslag till hamnområden	3
» dispenser från Kongl. förordningen d. 22 nov. 1878 ang. befälet å svenska handelsfartyg	6
» de tekniska skolorna	19
» marknader	2
» förlagslån	2
» rättighet att uppbära grundpenningar	1

Ang. förslag till taxor	14
» sjömanshusen	4
» reseunderstöd	4
» patent	21
» bergshandteringen	17
» hvarjehanda ärenden	45
	Summa 189

Bil. E.

Om handelsmuseer.

I åtskilliga länder har man på senare tider fäst uppmärksamhet vid det gagn, som handel och industri kunna hemta af s. k. handelsmuseer, hvilka genom samlingar af import- och exportartiklar m. m. dels underlätta förbindelsen mellan producenter och konsumenter, dels ock i allmänhet befördra handelsklassens insigter i kommersiela ämnen. Samlingar af varuprof och modeller hafva visserligen förut funnits flerstädes, men de hafva hufvudsakligen varit anordnade i konstindustrielt eller historiskt syfte. Bland sådana museer märkas i synnerhet *Conservatoire des arts et métiers* i Paris, *South-Kensington-museum* i London, *Gewerbemuseum* i Berlin m. fl. äfvensom *mönsterlagret i Stuttgart* samt *handelsmuseet i Nürnberg*. Handelsmuseer i modern mening, eller samlingar af föremål för det pågående varuutbytet, hafva deremot först under de senare åren kommit i fråga. I *Frankrike* har handelsministern sålunda genom cirkulär den 11 september 1883 infordrat handelskamrarnes yttranden angående upprättande af handels- och industrimuseer i de städer, der handelskamrar finnas, hvilka museer vore afsedda att underordnas ett centralt dylikt museum i Paris. I *England* har frågan om sådana museers inrättande förevarit vid handelskamrarnes årsmöte 1882, men ännu finnes icke i detta land något verkligt handelsmuseum, om man ock i en del städer anordnat mönstersamlingar af vissa exportartiklar. Äfven i *Madrid* och *Newyork* lär man vara betänkt på upp-

rättande af dylika museer. I en del länder har man emellertid hunnit längre än till förslag; så äro i *Belgien* och *Nederländerna* handelsmuseer redan i verksamhet, medan *Italien*, der sedan 1862 finnes ett allmänt industrimuseum, inom kort kommer att erhålla tvänne, nu under bildning varande handelsmuseer.

Det belgiska handelsmuseet öppnades i Bryssel den 21 april 1883. Detta museum är en statsinstitution och lyder under utrikesministeriets handels- och konsulatdirektion, hvars personal äfven har museets förvaltning om hand. Dess uppgift är att göra belgiske industriidkare och köpmän underrättade om näringslifvet i främmande länder samt väpna producenterne för konkurrensen icke blott genom att framvisa de fabrikat, som föredragas i olika trakter af jorden, utan äfven genom att meddela kännedom om de vilkor, som betinga afsättningen af dessa fabrikat.

Till förverkligande af detta ändamål innehåller museet samlingar af varuprof m. m., enligt katalogen systematiskt fördelade i 44 grupper och 382 klasser med angifvande af ursprungs-, tillverknings- och konsumtionsorten, gällande pris etc., hvarjemte underrättelser finnas att tillgå om den tillredning och behandling, varorna undergått för att blifva färdiga till afsättning, de olika metoderna för varors inpackning och mera dylikt.

Samlingarna hafva hufvudsakligen bildats med tillhjälp af Belgiens konsulter, hvilke anmodats att insända prof å varor från de land, der de äro anstälde.

En vigtig afdelning af museet är *byrån för underrättelser*, som meddelar upplysningar om profven, kostnadsförslag, planer o. d., hvarjemte om möjligt varuprof på begäran tillhandahållas.

Med museet är äfven förenadt ett *bibliotek*, innehållande afhandlingar, lexica, kataloger och tidningar i ekonomiska ämnen, hvarjemte museet utgifver en *veckobulletin*, som hufvudsakligen upptager katalog öfver samlingarna, men hvilken ock innehåller konsulsrapporter, notiser ur utländska tekniska tidningar m. m. af praktiskt värde för handeln och industrien.

Frågan om upprättande af ett *handelsmuseum i Nederländerna* bragtes först å bane af det nederländska »sällskapet för industriens främjande» i sammanhang med den allmänna utställningen af kolonial- och exportvaror i Amsterdam sistlidet år. För ändamålet bildades ett bolag, som erhållit Kongl. fastställelse å sina stadgar den 12 november 1883. Bolaget, som benämnes »*Naamlooze vennootschap Nederlundsche handelsmuseum*» och har sitt säte i Amsterdam, har i allmänhet till uppgift att främja Nederländernas handel samt väpna fabrikanterne för konkurrensen. Till dess verksamhet hör särskildt att anordna en ständig utställning af in- och utländska handelsvaror, att samla alla slags upplysningar rörande handel och industri, att bringa producenterne i förbindelse med köpmännen, att mottaga och verkställa order å utställda föremål m. m. Museet har först med innevarande års början trädt i verk-

samhet. Såsom tillhörande ett enskildt bolag är det anordnad på ett alldeles särskildt sätt. Här är det de intresserade sjelfve (fabrikanter, importörer och exportörer), som mot erläggande af afgift utställa sina fabrikat, hvarjemte museets styrelse likaledes mot afgift förmedlar beställningar och affärsförbindelser.

Museet består af två afdelningar, en *byrå för underrättelser* och en ständig *utställning*. Byrån meddelar upplysningar om de utställda artiklarnes produktionsort och de råämnen, som användas för deras tillverkning, de i främmande länder mest gångbara artiklar, tull- och pridförhållanden, transportmedel och handelsbruk m. m. Med byrån är förenadt ett *bibliotek* innefattande de nyaste arbeten, afhandlingar och tidskrifter, hvilka beröra handel och industri, hvarjemte byrån publicerar notiser, priskuranter, annonser, beskrifningar och dylikt.

Kongl. italienska industrimuseet (*Regio museo industriale italiano*), inrättadt genom dekret den 23 november 1862 i Turin, bildades ursprungligen af föremål, som förvärfvats vid verdensutställningen i London samma år.

Enligt dess nu gällande reglemente af den 29 juni 1879 har museet till ändamål att, för befordrande af industriens utveckling, dels samla och uppehålla en ständig, historisk och progressiv utställning af föremål, tillhörande industriens område, dels ock att för regeringens eller enskildes räkning verkställa analyser och kopior af ritningar m. m., äfvensom lemna upplysningar för studier eller undersökningar i industriella ämnen. Museet är derjemte en teknisk högskola, der undervisning i förening med praktiska öfningar meddelas åt dem, som vilja utbilda sig till ingenjörer, lärare eller föreståndare för industriella företag. Enligt ett Kongl. dekret den 16 november 1869 höra slutligen alla frågor rörande patent, fabriksmärken och modeller till museets handläggning, dock med undantag af tolkning af dit hörande lagar och reglementen, skriftvexlingar med ministerierna och statsrådet m. fl. ärenden, hvilka tillhöra ministeriet för åkerbruk, industri och handel, under hvilket museet lyder.

Museets angelägenheter ledas af en direktör och en styrelse, bestående af nio medlemmar, af hvilka två utses af provinsrådet och två af kommunalrådet i Turin samt tre af Konungen, medan de två öfrige utgöras af museidirektören och direktören för ingenjörsskolan i Turin. Museidirektören och de vid museet anstälde ordinarie professorer nämnas af Konungen. För samlingarna finnes en konservator, som har att ordna och katalogisera de utställda föremålen, samt vaka öfver och svara för deras bevarande. För analyser, kopior af ritningar och dylikt betalas af enskilde afgift enligt fastställda tariffer. Omkostnaderna för museet bestridas dels af staten, som bidrager med ett årligt anslag af 130,000 lire, dels ock af provinsen och kommunen Turin, hvilka till hälften hvardera lemna ett årligt tillskott af 70,000 lire, särskildt afsedt till förvärfvande af föremål för museets samlingar.

För närvarande är man sysselsatt med upprättandet af tvenne *handelsmuseer* i

Italien, af hvilka det ena skall få sin plats i Turin i industrimuseets lokal och det andra anordnas i Milano vid sidan af handelskammaren i denna stad. Båda skola omfatta prof å utländska varor, som jemte upplysande förklaringar insändas af landets konsuler på anmodan af utrikesministern.

Bil. F.

Öfversigt af de i åtskilliga främmande länder för handel och näringar inrättade förvaltande och representativa myndigheter.

Frankrike.

Under större delen af det adertonde århundradet voro i Frankrike handelsangelägenheter hänvisade till inrikesministeriet, hvilket förhållande, ehuru med någon tids afbrott under revolutionen, i det hela fortfor ända till den 18 maj 1804, då med kejsardömetts upprättande ett särskildt *ministerium för handel och fabriker* bildades. Detta ministerium blef dock under restaurationen åter upphäfdt, inrättades ånyo 1828, men bestod denna gång icke längre än till 1829, då ärenden rörande handel och näringar åter öfverlemnades till inrikesministeriet. Redan år 1831 bildades emellertid ånyo ett särskildt ministerium för hithörande frågor, hvilket, ehuru med vissa förändringar i afseende på området för dess verksamhet, under vexlande benämningar hade bestånd till år 1852, då det än en gång förenades med inrikesministeriet, som dervid fick namn af inrikes-, åkerbruks- och handelsministeriet. Det dröjde dock icke längre än till påföljande år, förr än ett särskildt *ministerium för åkerbruk, handel och allmänna arbeten* upprättades. Från detta ministerium utbrötos år 1869 ärenden rörande allmänna arbeten och 1881 ärenden rörande åkerbruket, för hvilka angelägenheter särskilda statsdepartement bildades. Under en kortare tid hade ministeriet i fråga jemväl befattning med kolonierna, men sedan detta bestyr den 30 januari

1882 återflyttats till marinministeriet, har den franska centralmyndigheten för handels- och näringsangelägenheter utgjorts af ett särskildt *handelsministerium* (Ministère du commerce).

Förutom ministerns kabinett har detta ministerium tre afdelningar, nemligen *sekretariats- och kameraldirektionen* (Direction du secrétariat et de la comptabilité) med *en* byrå för kansligöromål, frågor rörande befordringar och afsked för den till ministeriet hörande personal m. m., *en* kameralbyrå och *en* statistisk byrå; vidare *direktionen för inrikes handeln* med *en* byrå för beredande af lagar och författningar angående inrikes handeln, handelskamrarne, aktiebolag, lif försäkringsväsendet och sparkassor m. m., *en* byrå för beredande af lagar och författningar rörande handverk och fabriker, åtgärder till industriens främjande, industrikamrarne, patent, varumärken och mönster, *en* byrå för den sanitära och industriela polisen samt mått och vikt och slutligen *en* byrå för den tekniska undervisningen och för frågor angående minderåriges användande i handverk och fabriker; samt *direktionen för utrikes handeln* med *en* byrå för frågor rörande handels- och sjöfartstraktater, tullförfattningar och tulltariffer samt lagar och förordningar angående handelsflottan, det högre rådet för handel och industri m. m., *en* byrå för samling af aktstycken rörande utlandets handels- och sjöfartslagstiftning samt handelstraktater, öfversättning och studium af utländska tull- och sjöfartsförfattningar och tariffer m. m., samt *en* byrå för samling af officiela och andra dokument angående alla länders sjöfart, handel och industri, skriftväxling rörande utländska marknaders ställning, den permanenta kommissionen för tullvärdenas bestämmande, verldsutställningar m. m.

En del af de åligganden, som afse omsorgen om landets handel och industri, tillhör dock *utrikesministeriet*, hvilket i detta hänseende dels har ledningen af konsulatväsendet, och dels, gemensamt med handels- och finansministerierna samt det högre rådet för handel och industri, handlägger frågor rörande avslutande af handelsstraktater.

Vid handelsministeriets sida stå elfva permanenta *rådgifvande korporationer* af sakkunnige, hvilkas yttranden inhemtas vid viktigare besluts fattande i de olika förvaltningsgrenar, dessa korporationer äro afsedda att representera. Bland dessa märkas *le Comité consultatif des arts et manufactures*, som har att gå ministeriet tillhanda med upplysningar angående handel och industri, särskildt hvad angår för helsen vådliga industriela anläggningar, patent samt tillämpningen ur teknisk synpunkt af tullförfattningarne och tulltarifferna; vidare *komitén för patents offentliggörande*, *komitén för allmänna sundhetsväsendet i Frankrike*, *nationalbyrån för mått och vikt*, *högre rådet för den tekniska undervisningen*, *kommissionen för öfvervakande af minderåriges användande i fabriker*, den permanenta *kommissionen för tullvärdenas bestämmande*, m. fl.

Den förnämsta af dessa rådgifvande korporationer är emellertid *det högre rådet för handel och industri* (Conseil supérieur du commerce et de l'industrie). I Frankrike hade man redan för mer än två och ett halft århundrade tillbaka ett af parlamentsledamöter och högre embetsmän bestående handelsråd, och alltsedan denna tid har man der sökt vid regeringens sida ställa en korporation af sakkunnige, hvilken, om den ock under tidernas lopp varit på olika sätt inrättad, städse haft till sin hufvudsakliga uppgift att tillhandagå med råd och upplysningar i ekonomiska frågor. Först under det andra kejsardömet blef dock denna institution fastare organiserad. Sedan ett senatsbeslut af den 23 december 1852 medgifvit regeringen oinskränkt rätt att genom afslutande af internationela handelstraktater förändra tulltariffen, beslöt Kejsaren, för att i detta hänseende handla med nödig auktoritet, genom dekret af den 2 februari 1853 att vid regeringens sida skulle ställas ett högre råd för handel, åkerbruk och industri. Då år 1881 åkerbruksministeriet bildades, blef detta råd i sin dåvarande form upplöst och i dess ställe har man inrättat dels ett *högre råd för åkerbruket* (Conseil supérieur de l'agriculture) och dels, enligt dekret af den 13 oktober 1882, förenämnda *högre råd för handel och industri*.

Sistnämnda korporation, i hvilken handelsministern är president och som består, förutom af två vicepresidenter, af 48 ledamöter, är delad i två sektioner, en för handel och en för industri, med 24 ledamöter i hvardera sektionen. Ledamöterna utses af republikens president, efter förslag af handelsministern, bland senatorer, deputerade, presidenterna i de förnämsta handelskamrarna samt personer, hvilke eljest gjort sig kände för synnerliga insigter i handels-, närings- och finansfrågor. Derjemte äro på grund af sin embetsställning medlemmar af rådet, med rätt att deltaga i öfverläggningarna men ej i besluten: direktören för utrikes handeln, direktören för inrikes handeln, generaltulldirektören, generaldirektören för de indirekta skatterna, direktören för handelsärenden i utrikesdepartementet samt kolonialdirektören. Samtliga ministrarne hafva äfven tillträde till rådets förhandlingar och kunna för särskilda frågor i sitt ställe förordna kommissarier att deltaga i öfverläggningarna. Rådgifvande stämma tillkommer slutligen äfven rådets sekreterare.

Rådet, som sammanträder på kallelse af handelsministern, har i allmänhet att afgifva betänkande i alla de frågor, rörande hvilka regeringen finner skäligt höra detsamma. Särskildt har det att yttra sig öfver lagförslag rörande tulltariffen, äfvensom frågor rörande tillämpningen af denna tariff, förslag till handels- och sjöfarts-traktater, handelslagstiftningen i kolonierna och Algeriet, frågor angående hafs fiskets och sjöfartens befrämjande, samt rörande kolonisation och utvandring. Om så anses nödigt, kan rådet inför sig kalla utanför detsamma stående personer för att höras angående någon viss fråga och kan äfven i förekommande fall med ministerns tillåtelse föranstalta om särskilda undersökningar.

Frankrike är det land, der *officiella handelskamrar* först inrättades. De leda der sitt ursprung från de frivilliga föreningar, som för mycket lång tid tillbaka bildade sig i Marseille för att rådslå om gemensamma intressen och hvilka utgjordes af de förnämste köpmännen derstädes. På denna grundval inrättades i medlet af sjuttonde århundradet (den 3 november 1650) i nämnda stad en stadigvarande institution, benämnd handelskammare, som snart vann stor betydelse och af regeringen understöddes, hvarefter i början af näst följande århundrade sådana kamrar enligt regeringens beslut kommo till stånd i flere af Frankrikes förnämsta städer. Under revolutionen blefvo de till ett antal af tretton då bestående handelskamrarne upphäfdade, men genom ett konsulardekret af 1802 infördes åter handelskamrar, ehuru med ändrad organisation, i åtskilliga städer såväl i det egentliga Frankrike, som i dåvarande franska länder. Påföljande år inrättades äfven på vissa platser *industrikamrar* (Chambres consultatives des arts et manufactures). Lagstiftningen angående dessa institutioner har sedermera undergått flera ändringar. Den för handelskamrarne i hufvudsak ännu gällande lagen är af den 3 september 1851. Kamrarnes ledamöter, hvilkas antal vexlar från nio till tjuguen, väljas af näringsidkarne inom det distrikt, som hvarje kammare fått sig anvisadt. Handelskamrarnes funktioner bestå i att tillhandagå regeringen med erforderliga upplysningar samt uttala sina åsikter i lagstiftningsfrågor och angående andra åtgärder, genom hvilka handel och industri kunna främjas. Förvaltningen och tillsynen öfver inrättningar till handelns nytta titlkomma eller kunna tillkomma handelskamrarne. De ega direkt skriftvexla med handelsministeriet. År 1882 funnos i Frankrike med Algeriet 91 handelskamrar.

Industrikamrarne hafva till åliggande att redogöra för fabrikernas och handverkens behof samt föreslå medel till deras förbättrande. Medlemmarnes antal är bestämdt till tolf. Å de orter, der ingen industrikammare finnes, fullgöras de en dylik kammare tillkommande åligganden af vederbörande handelskammare. Af industrikamrar funnos 1882 ett antal af 83.

Frankrike har derjemte särskilda *åkerbrukskamrar*, äfvensom ett stort antal fria, icke officiella *föreningar* (Chambres syndicales m. fl.) till handelns och näringarnes befordran.

Belgien.

Ärenden rörande handel och näringar äro i Belgien hänvisade dels till *utrikesministeriet*, hvaraf en afdelning benämnes handels- och konsulatsdirektionen, och dels

till *inrikesministeriet*. För allmänna väg- och vattenbyggnader samt bergverken finnes dock en särskild styrelse, lydande under ministeriet för allmänna arbeten.

Då år 1802 de franska handelskamrarna reorganiserades, blefvo dylika kamrar äfven upprättade i några städer uti det då till Frankrike hörande Belgien. Dessa *handelskamrar* bibehöllos äfven efter 1830 och blefvo sedermera (1841) ombildade. Enär emellertid medlemmarna i de belgiska handelskamrarna uteslutande nämndes af regeringen, framkallade detta förhållande gång efter annan förslag i syfte att näringsidkarna sjelfve skulle få utse kammarmedlemmar, men dessa förslag blefvo städse tillbakavisade. Slutligen löstes denna fråga på det sätt, att regeringen, i stället för att söka åvägabringa kamrarnes reorganisation, år 1875 aflät en framställning om deras upphäfvande, hvilken framställning ock, trots häftigt motstånd, genomdrefs i den belgiska representationen med några få rösters pluralitet. I de officiella handelskamrarnes ställe hafva emellertid uppstått föreningar af näringsidkare (fria handelskamrar, *Chambres syndicales*), hvarjemte i Bryssel sedan den 6 augusti 1875 finnes en »*Union syndicale*», hvilken har till uppgift att främja handel och näringar, men tillika genom sin *centralkomité*, uti hvilken hvarje syndikalkammare årligen insätter tre ledamöter, utgör en sammanbindningspunkt för dessa föreningar.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med det franska »*Conseil supérieur du commerce et de l'industrie*» bildades äfven i Belgien, på grund af lag af den 27 mars 1859, vid sidan af inrikes- och utrikesministerierna en korporation af sakkunnige, hvars ledamöter skulle utses dels af handelskamrarna i de förnämsta städerna, dels af öfriga handelskamrar eller dem företrädande deputationer, dels ock af regeringen utom dessa korporationer. De af regeringen utsedde medlemmarnes antal får ej öfverskrida en tredjedel af det antal, som handelskamrarna egde utse. *Conseil supérieur* skall sammanträda på regeringens kallelse i Bryssel, men lär icke hafva varit samlad efter handelskamrarnes upphäfvande. Regeringen har visserligen (1881) förklarat sig vilja ombilda ifrågavarande institution, men ännu lär icke något i detta syfte blifvit åtgjort.

I Belgien finnes en efter franskt mönster bildad *Conseil supérieur de l'agriculture*, reorganiserad genom lag af den 30 april 1859 och bestående dels af medlemmar, utsedde af de i landet befintliga *Commissions provinciales d'agriculture*, dels ock af medlemmar, som af regeringen utses till ett antal, ej öfverstigande hälften af de utaf provinskommissionerna valde.

Italien.

Italien har ett *ministerium för åkerbruk, industri och handel* med en särskild afdelning för handel och industri (*Direzione dell'industria e del commercio*), vidare ett ministerium för allmänna arbeten samt under utrikesministeriet en *generaldirektion för konsulaten och utrikes handeln*.

Redan under medeltiden funnos i vissa af Italiens städer representativa myndigheter för handeln och näringarne (*Università, Collegi dei mercanti* och dylika), hvilka i det adertonde århundradet efterträddes af fria handelskamrar med rådgifvande karakter. Under det franska herraväldet infördes sedermera på flera orter officiella kamrar för handel, konster och manufakturer. Den 6 juli 1862 utfärdades slutligen en allmän förordning om upprättande af handels- och industrikamrar (*Camere di commercio ed arti*), hvilken förordning, ehuru vid flera tillfällen ändrad, i hufvudsak ännu består och numera utsträckts äfven till Venedig och Rom.

De italienska *handels- och industrikamrarna* hafva ungefär samma uppgifter och åligganden, som dylika institutioner i andra länder. De skola afgifva utlåtanden, berättelser och förslag i kommersiella och industriella frågor, förvalta offentliga anstalter för handeln m. m. De ega upprätta handels- och industriskolor, anordna utställningar och tillkalla sakkunnige. Medlemmarnes antal vexlar mellan 9 och 21. En tredjedel af antalet kan utses bland personer, hvilka bo utom det för kammaren anvisade distrikt. Valrätt och valbarhet tillkomma med vissa inskränkingar alla dem, hvilka i distriktet idka handel, handtverk eller annan industri, äfvensom sjökaptener och direktörer för industriella inrättningar m. fl. För bestridande af sina utgifter hafva kamrarna rätt att pålägga näringsidkarne inom distriktet skatter, att uppbära afgifter för utfärdade certifikat m. m. Kamrarnes beskattningsrätt må dock endast utöfvas med regeringens särskilda tillstånd. — Italien hade 1883 73 handels- och industrikamrar.

Italiens centralrepresentation för handel och industri (*Consiglio del commercio e dell'industria*) organiserades genom dekret af den 5 augusti 1869. Den 3 februari 1870 blef en sektion för tullväsendet tillagd. Nya bestämmelser angående detta råds sammansättning meddelades den 8 december 1878. Rådet består för närvarande af *aderton* bland handels- och industrikamrarnes presidenter, *sax* presidenter i de för handelns och näringarnes främjande bildade associationer, hvilka stå inskrifna å ett härför inom ministeriet fördt register, begge dessa kategorier utsedda för hvarje år af ministern för åkerbruk, handel och industri, samt *tolf* medlemmar, hvilka årligen genom Kongl. dekret nämnas bland personer, erfarna i nationalekonomi samt

handelns och industriens praktiska utöfning, hvarjemte följande embetsmän äro *sjelfskrifne* ledamöter: generalsekreteraren i åkerbruks-, industri- och handelsministeriet, de fyra generaldirektörerne för tullarne, för konsulaten, för handelsflottan och för jernvägarne, de tvenne generalinspektörerne för tullarne, direktören för statistiken, direktören för handel och industri i nämnda ministerium, centralkommissarien för de sedelutgifvande bankerna samt de två inspektörerne för industrien och den tekniska undervisningen, eller sammanlagdt 48 personer, hvarförutom sekreteraren hos rådet har rådgifvande röst. President och vicepresident nämnas af Konungen bland rådets medlemmar. De medlemmar som ej bo i Rom erhålla reseersättning och dagtraktamente.

Rådet sammanträder till ordinarie sammankomst hvarje år i medlet af februari månad och till extra ordinarie, när ministern anser sådant nödigt. Då ärenden förekomma, hvilka röra andra ministerier, kunna dessa, på inbjudning af handelsministeriet, förordna särskilde delegerade att i öfverläggningarne taga del.

Rådet har att afgifva utlåtande rörande handels- och näringslagstiftningen, handels- och sjöfartsfördrag, jernvägstaxor samt i allmänhet alla angelägenheter, hvilka af ministeriet blifva det förelagda, hvarjemte det eger föreslå åtgärder, hvilka det anser tjenliga till främjande af den nationela industrien och handeln. Rådets förhandlingar offentliggöras genom ministeriets försorg bland dess »*annali dell'industria e del commercio*».

Sedan 1868 har Italien äfven en särskild representation för jordbruksnäringarne (*Consiglio dell'agricoltura*).

Spanien.

Högsta förvaltningen af angelägenheter tillhörande handelns och industriens områden besörjes i Spanien af ett ekonomiskt statsdepartement, *ministerio de fomento*, dit ock ärenden rörande jordbruket och allmänna arbeten samt statistiken blifvit hänvisade. En del kommersiela frågor äro dock förlagda till utrikesministeriet.

Liksom en del andra länder har äfven Spanien en centralrepresentation för de ekonomiska intressena. Sin nuvarande organisation har denna fått dels genom ett

dekret af den 26 juni 1874, hvarigenom, med upphäfvande af alla tidigare institutioner af denna art, ett högsta åkerbruksråd, bildadt några år förut, blef närmare organiseradt, och dels genom dekret af den 13 november 1874, som förvandlade åkerbruksrådet till ett *högsta råd för åkerbruk, industri och handel*.

Denna rådsförsamling har att *dels* till regeringen afgifva berättelser och utlåtanden rörande landthushållnings- och näringsangelägenheter, kreatursafveln, yrkesundervisningen, väg- och vattenbyggnader, import- och exporttariffer, statistiska förhållanden, åtgärder i allmänhet, som kunna tjena till befolkningens nytta och dess höjande i ekonomiskt hänseende m. m., *dels ock* till regeringen framställa förslag till reformer i lagstiftningen angående nämnda angelägenheter.

Rådsförsamlingen består af 1) 64 i Madrid bosatte män, hvilka enligt dekretet den 13 november 1874 utses till hälften bland industriidkare och köpmän, som äro framstående i sina yrken, och till hälften bland personer, hvilka förvärfvat sig synnerliga förtjenster om handeln och industrien; 2) åtskillige sjelfskrifne, i dekreten uppräknade högre embetsmän (36), en lärare i handels-, industri- eller landtbruksskolorna, samt en röstberättigad medlem af den permanenta kommissionen för mått och vikt, och 3) provinsialkommisarierna för åkerbruket samt provinsialråden. Högsta rådet, som är deladt i sex sektioner, nemligen en för åkerbruket, en för kreatursafveln, en för skogsväsendet, en för industrien, en för handeln och en för allmänna angelägenheter, sammanträder till generalförsamling i Madrid den 15 februari hvarje år.

Af de i Spanien befintliga lokalinstitutioner för näringarne märkas först de i trettonde och fjortonde århundradena bildade *consulados*, hvilka ursprungligen hade både dömande och förvaltande funktioner. Deras dömande myndighet upphörde likväl 1868, då handelstvister hänvisades till de allmänna domstolarne. I administrativt hänseende sträcker sig dessa myndigheters befogenhet till hamnpolisen, förande af skeppsregister, öfvervakande af hamn- och fyrväsendet inom distriktet, kommunikationsanstalter, inseende öfver föreningar, upprättande af yrkesskolor, afgifvande af berättelser m. m. Consulados hafva upprättats på alla mera betydande platser i riket. President och medlemmar väljas af och bland köpmännen.

Bredvid consulados uppstodo äfven handelskamrar, der de lokala handelsförhållandena gjorde sådana erforderliga — den första i Barcelona 1758. Jemte dessa funnos äfven i de olika provinsernas hufvudstäder industrikamrar och åkerbrukskamrar, hvilka emellertid 1859 förenades med handelskamrarne till s. k. *provinsialkamrar för åkerbruk, handel och industri*, fördelade i motsvarande tre afdelningar. Handelskamrarne i sjöstäderna behöllo deremot sin sjelfständiga organisation.

Provinsialkamrarne, hvilka anses såsom förgreningar eller underafdelningar af högsta rådet för åkerbruk, industri och handel, hafva äfven fått sin organisation fastställd genom ofvan nämnda två dekret af 1874. De hafva inom provinserna ungefär-

ligen samma funktioner som högsta rådet inom hela riket och äro delade i sex sektioner för samma ärenden som högsta rådets sektioner. Medlemmarne äro dels valde, dels sjelfskrifne. De förre utses genom val, som af regeringspresidenten i provinsen stadfästas, till ett antal af aderton, af hvilka åtta skola besitta fast egendom i distriktet och i öfrigt vara fackmän, tre tillhöra de högst beskattade bland distriktets handels- och industriidkare och de öfrige i allmänhet hafva gjort sig förtjente om Spaniens åkerbruk, industri och handel. Sjelfskrifne ledamöter äro någre i förordningen uppräknade embets- och tjänstemän, hvilka hafva att behandla frågor, som ega gemenskap med provinsialkamrarnes funktioner. Utom dessa ledamöter utses af regeringen bland fackmän kommissarier såväl för åkerbruket, som för industrien och handeln. Deras antal är i allmänhet fyra, två för åkerbruk, en för industri och en för handel, men i provinserna Barcelona, Malaga, Sevilla och Valencia fem. Jemte provinsialkamrarne finnas mindre *lokalkamrar*, hvilka till de förra stå i samma förhållande som dessa till det högsta rådet i Madrid.

Tyskland.

Tyska riket.

Enligt riksförfattningen af 1871 har tyska riket såsom sådant rätt att stifta för hela förbundsområdet gällande lagar inom de i författningen angifna gränser. Dessa lagar ega giltighet framför de särskilda staternas egna lagar. Inom det ekonomiska området sträcker sig rikets lagstiftningrätt till frågor rörande näringarna i allmänhet, emigrationen, patentväsendet, mått-, mynt- och vigtsystemet, tullväsendet, de för rikets gemensamma behof utgående skatter, tull- och handelslagstiftningen, organisationen af ett gemensamt skydd för Tysklands utrikes handel och skeppsfarten på hafvet jemte anordnandet af den gemensamma konsularrepresentationen m. fl. ärenden.

Vid riksregeringens sida står *förbundsrådet* (der Bundesrath), hvilket består af representanter för de särskilde förbundsmedlemmarne och är dels en rådgifvande församling, dels en med det tyska folkets representation (der Reichstag) likaberättigad lagstiftande korporation. Det är deladt i elfva utskott, af hvilka ett har att behandla

tull- och beskattningsväsendet, ett handel och kommunikationer samt ett utrikes ärenden. Förutom skötseln af de löpande ärendena hafva utskotten hufvudsakligen rådgifvande funktioner. Särskildt har handelsutskottet att afgifva utlåtande vid tillsättning af rikets konsulter.

I spetsen för riksregeringen står såsom rikets högste förtroendeembetsman *rikskansleren*, tillika chef för rikskansliet. Under rikskanslerens omedelbara ledning är, bland andra myndigheter, *utrikesministeriet* (das auswärtige Amt des Deutschen Reichs) med en politisk sektion och en sektion för handelspolitiska frågor, handels-traktater, konsulatväsendet, ärenden rörande sjöfarten, internationela närings-, karantäns-, mynt-, post- och telegrafangelägenheter m. m. Under *inrikesministeriet*, hvilket äfven står under rikskanslerens omedelbara ledning, finnas det statistiska embetsverket, patentamtet m. fl. afdelningar.

De särskilda förbundsstaterna.

Preussen.

Det var först i början af detta århundrade, som handeln och näringarne blefvo föremål för en mera afsevärd omvårdnad från den preussiska statsförvaltningens sida. Så förlades 1808 angelägenheter rörande fabriksväsendet och handeln till en andra sektion af *inrikesministeriet*, hvarjemte bildades en *teknisk deputation* för industri och handel, hvilken, bestående af både vetenskapligt och praktiskt bildade män, hade att taga kännedom om vetenskapens framsteg på det ekonomiska området äfvensom i detta hänseende lemna upplysningar till nyss nämnda sektion af inrikesministeriet. Den ekonomiska förvaltningens nuvarande organisation danades emellertid i hufvudsak 1848, då ett *ministerium för handel, industri och allmänna arbeten* äfvensom ett åkerbruksministerium inrättades. Från det förra hafva sedermera såväl frågor rörande allmänna arbeten, som bergsärenden afskiljts och förlagts till ett särskildt ministerium.

Till *ministeriet för handel och industri* hör i allmänhet allt, som rör dessa näringar, deribland äfven skeppsfarten, rederiärenden, undervisningsanstalter för näringarne, korporationer och sällskap för handel, handverk och industri, aktiebolag m. m. Under detta ministerium hör ock den ofvan berörda tekniska deputationen för näringsväsendet.

De representativa myndigheter, hvilka i Preussen hafva att företråda handels och industriens intressen, bestå ej mindre af lokala institutioner, än äfven, sedan 1880, af en hela riket omfattande representation, en nationalekonomisk rådsförsamling (*der Volkswirtschaftsrath*).

Af lokala institutioner finnas dels i vissa städer köpmanskorporationer, dels ock handelskamrar, bådadera med hufvudsaklig uppgift att främja och värna om det af dem representerade handelsståndets intressen.

Köpmanskorporationer bildades på 1820-talet i Berlin, Stettin, Danzig, Memel, Tilsit, Königsberg, Elbing och Magdeburg, i hvilka åtta städer de ännu ega bestånd. Ursprungligen voro de förvaltningsorgan, men hafva sedermera äfven erhållit en del rådgifvande funktioner. Enligt de för föreningarne senast utfärdade, hufvudsakligen med hvarandra öfverensstämmande stadgar kan inträde medgifvas hvarje myndig oförvitlig köpman eller handelsidkarska inom den stad eller det distrikt, der korporationen har sitt säte; äfven aktiebolag kunna vinna inträde. Bland de särskilda föremålen för korporationernas verksamhet må nämnas: offentliga anstalter och inrättningar för handelsrörelsen, så vidt vården om dessa uppdragits åt korporationerna, förvaltning af milda stiftelser och korporationernas egna medel, val eller delaktighet i tillsättning af mäklare, dispaschörer och besigtningmän m. m. Hvarje korporation väljer sjelf sin styrelse, som förvaltar korporationens angelägenheter, afgifver årsberättelser och utlåtanden m. m. För vissa ärenden sammanträder dock korporationen till allmänt möte. Öfver korporationen utöfvas ett visst inseende af regeringsmyndigheten i distriktet, till hvilken ock i vissa fall kan vädjas mot styrelsens beslut.

Oafsedt dessa institutioner har man i allmänhet i de preussiska länderna infört *handelskamrar*, af hvilka den äldsta upprättades 1803 i Köln, som vid den tiden tillhörde Frankrike. Under de följande årtiondena bildades handelskamrar i en del andra städer i Rhenprovinsen. Hvad det öfriga Preussen beträffar, infördes institutioner af ifrågavarande slag 1844 i städerna Erfurt, Hagen och Halle samt genom Kongl. förordning den 11 februari 1848 i rikets hela dåvarande område. I hvarje distrikt eller å hvarje ort, der handeln och näringarna kräfde en handelskammares upprättande, borde, sedan Konungens tillstånd inhemtats, en sådan institution bildas. Som emellertid handtverksståndet icke ansåg sig på ett tillfredsställande sätt representeradt af handelskamrarne, fann regeringen sig föranlåten att, i enlighet med det önskningsmål, som uppstälts af en 1848 i Berlin församlad handtverks- och industrikongress, påföljande år upprätta särskilda s. k. *Gewerberäthe* för handtverkets och fabriksnäringens befrämjande. Dessa, bildade i analogi med handelskamrarne, kommo likväl aldrig till någon större lifaktighet och numera har genom den nya tyska näringsförordningen deras befogenhet i många fall inskränkts.

1848 års lag angående handelskamrarne medförde emellertid en mängd sådana

kamrars bildande. I de områden, hvilka Preussen förvärfvade efter 1864, var dock den lokala handelsrepresentationen på olika sätt ordnad, i följd hvaraf och med hänsyn till ändrade förhållanden på såväl lagstiftningens, som andra områden, en *ny allmän lag* angående handelskamrarne befans vara af behovet påkallad. En sådan blef ock utfärdad den 24 februari 1870; och åligger det handelsministern att bringa de särskilda kamrarnes stadgar och reglementen i öfverensstämmelse med den nya lagens föreskrifter. Handelskamrarnes hufvudkarakter är att utgöra en förmedlande länk mellan regeringsmyndigheterna och de näringsidkande klasserna. De skola vaka öfver dessas intressen inom det distrikt, de omfatta, och bistå myndigheterna särskildt genom meddelande af upplysningar, afgifvande af årsberättelser till handelsministern m. m. De hafva att, under förbehåll af regeringsmyndigheternas stadfästelse, utse mäklare; hvarjemte uppsigten öfver börser och andra anstalter för handels nytta kan åt dem uppdragas. Bestämmandet om handelskamrars upprättande, området och platsen för dem samt medlemmarnes antal tillkommer handelsministern. Medlemmarnes antal vexlar mellan åtta och tjugufyra alltefter distriktets storlek eller rörelsens omfattning och vigt.

Valrätt tillkommer i allmänhet hvarje köpman eller bolag, som i det för distriktet förda handelsregister finnes upptagen såsom innehafvare af en firma, dock kan med handelsministerns medgifvande valrätt dessutom för särskild handelskammare vara beroende af att tillhöra en bestämd beskattningsklass eller att erlægga ett visst belopp näringsskatt. Valrätt tillkommer äfven egare eller förpaktare af inom distriktet befintliga bergverk, grufvedelegare samt bolag, såvida årstillverkningen uppgår till ett bestämdt värde eller en viss storlek. För *valbarhet* fordras, förutom i det närmaste samma vilkor, som betinga valrätt, att hafva fyllt 25 år och vara inom distriktet bosatt. Valet gäller för tre år; en tredjedel af ledamöterna afgår hvarje år. Handelskamrarne hafva i allmänhet rätt att sjelfva bestämma sina inkomster och utgifter. Om uttaxering erfordras till högre belopp än tio procent af näringsskatten eller om den för året gällande stat anses böra öfverskridas, skall regeringens tillstånd inhemtas. Medlemmarne åtnjuta icke något arvode. — 1880 funnos i Preussen några och sjutio handelskamrar.

I Preussen finnes äfven ett stort antal *föreningar för landthushållningens befrämjande*, hvarjemte de särskilda provinserna hafva sina centralföreningar, hvilkas ombud bilda »*der Deutsche Landwirthschaftsrath*». Vid åkerbruksministeriets sida står *das Landes-Oeconomie-Collegium*, bestående dels af ledamöter, som utses af regeringen, dels af centralföreningarnes ombud.

Preussen har ock, såsom redan blifvit nämndt, en nationalekonomisk centralrepresentation (*der Volkswirtschaftsrath*), bildad på grund af Kongl. förordning den 17 november 1880. Dess första session öppnades den 27 januari påföljande år af rikskansleren, som vid detta tillfälle uttalade sig rörande den nya institutionens ändamål och betydelse, hvilka han förnämligast såg deri, att densamma innebure en garanti för att de medborgare, på hvilka den ekonomiska lagstiftningen vore i första rummet bestämd att verka, komme att höras öfver nödvändigheten och ändamålsenligheten af de lagar, man hade för afsigt att stifta. Medlemmarne i rådsförsamlingen skulle från det praktiska lifvet bringa regeringen den erforderliga sakkunskapen.

Enligt ofvan nämnda förordnings § 1 skall Volkswirtschaftsrath's utlåtande inhemtas rörande förslag till lagar och förordningar, hvilka angå handelns, industriens samt landt- och skogshushållningens viktigare ekonomiska intressen, innan dessa förslag framläggas till konungens stadfästelse. Samma förfarande skall iakttagas med afseende på Preussens i förbundsrådet framställda förslag och afgifna vota rörande utfärdandet af lagar och författningar, fallande inom berörda områden.

Der Volkswirtschaftsrath består af *sjutiofem ledamöter*, hvilka utses för en period af fem år. Härvid tillgår på följande sätt: handelskamrarne och köpmanskorporationernas styrelser uppsätta genom val sextio personer på förslag, samt landtbruksföreningarne på samma sätt tretio, tillhoppa nitio personer. Af dessa nitio föreslagne skola ministrarne för handel och industri, för allmänna arbeten och för åkerbruk till utnämning af Konungen föreslå *fyrtiofem*, bland hvilka femton skola företräda industrien, femton handeln och femton landt- och skogshushållningen. Jemte dessa fyrtiofem föreslå vederbörande ministrar för Konungen efter eget val ytterligare *tretio*, af hvilka minst femton skola tillhöra handtverks- och arbetsklassen. Dessa *sjutiofem* personer kallas sedan af Konungen att vara rådsförsamlingens medlemmar (§§ 2, 3 och 4).

För ofvanberörda förslagsval af handelskamrarne och köpmanskorporationernas styrelser bildar hvarje enskild provins, äfvensom staden Berlin, hvar för sig en valkrets. I Berlin sker valet af köpmanskorporationens s. k. äldste efter de för dylika val gällande bestämmelser. I öfriga valkretsar förrättas valet inför provinsens öfverpresident eller den han i sitt ställe förordnar genom delegerade (elektorer), en från hvarje inom valkretsen befintlig handelskammare och köpmanskorporations styrelse. Det hvarje sådan kammare eller köpmanskorporation vid valet tillkommande röstetal bestämmes före hvarje val af öfverpresidenten i provinsen, dervid såsom norm tjänar den näringsskatt, som åsatts eller beräknats för de till handelskammare valberättigade eller åsatts medlemmarne af en köpmanskorporation. Valbar är hvar och en, som kan väljas till styrelseledamot i en köpmanskorporation eller till medlem af en handelskammare inom valkretsen, såvida han uppnått tretio års ålder (§ 5).

Inom hvarje provins väljes ett visst antal personer (två till elfva) (§ 3). Den som vid valet erhållit mer än en tredjedel af de i första omröstningen afgifna rösterna är vald. Hafva flere än det antal, som skall väljas, erhållit sagda röstetal, anses de valde, hvilka erhållit de flesta rösterna. Vid lika röstetal skiljer lotten. Har ej i första omröstningen tillräckligt antal nått erforderlig pluralitet, röstas ånyo mellan dem, som erhållit de flesta rösterna, dock får i andra omröstningen icke röstas på flere än två gånger så många som då skola väljas. Hafva någre erhållit lika antal röster, afgöres genom lottning, hvilken af dem får andra gången komma under omröstning. Vid den andra omröstningen afgöres valet genom enkel röstpluralitet och vid lika röstetal skiljer lotten (§ 5). Hvad landbruksföreningarne angår, eger hvarje förening för sig fastställa valsättet. Valbare äro här de, som fyllt tretio år och idka jordbruk inom den provins, der föreningen finnes (§ 6). Hvar och en af de i förordningen uppräknade föreningar af detta slag, hvilka ega valrätt, utser en, två ä tre personer (§ 3).

Ledamotskapet i Volkswirtschaftsrath upphör då ledamot kommer i den ställning, att han icke kan bekläda embete i statens tjänst, äfvensom då han blifvit försatt i konkurstillstånd. I dessa fall samt då ledamot dör eller afsäger sig ledamotskapet före utgången af femårsperioden, utses en ledamot för den återstående tiden. Tillhörde den afgångne ledamoten dem, hvilka efter föregångna val till ledamöter föreslagits och kallats, tages den nye ledamoten från de återstående af de ursprungvalde (§ 8).

Der Volkswirtschaftsrath är deladt i tre sektioner, en för handeln, en för industrin och en för landt- och skogshushållningen (§ 9).

Af rådsförsamlingen bildas ett permanent utskott af tjugufem personer, af hvilka hvar och en af de tre sektionerna inom sig utser fem och vederbörande ministrar ytterligare tio. Förste och andre suppleant utses äfven. Permanenta utskottets, från de särskilda sektionerna valde medlemmar utgöra sektionsutskotten. För afgifvande af betänkande öfver ärenden, hvilka endast röra en eller tvenne af ifrågavarande tre yrkesgrupper, kunna såväl vederbörande sektioner, som deras utskott hvar för sig kallas till rådplägning. Utskott, sektioner och plenum sammanträda efter statsministeriets beslut på kallelse af de ministrar, öfver hvilkas förslag utlåtanden skola afgifvas (§ 9). En (när icke annorlunda är bestämdt, den i tjänsten äldste) af de tre ministrarne för handel och industri, för allmänna arbeten och för åkerbruk, domäner och skogar för ordet i rådet, sektionerna och utskotten. Presidenten kan förordna annan embetsman att i sitt ställe föra ordet i rådsförsamlingen, sektionerna och utskotten (§ 10). Hvarje statsminister eger närvara vid sessionerna i rådsförsamlingen, dess sektioner och utskott, eller förordna kommissarier att i öfverläggningarne taga del

(§ 11). Enligt den för Volkswirtschaftsrath utfärdade arbetsordning (§ 5) får endast den som är ledamot af denna församling taga del i dess beslut.

De ledamöter, som efter föregånget val blifvit utsedde, erhålla hvarken reseersättning eller dagtraktamente (§ 13).

Der Volkswirtschaftsrath har, såsom ofvan nämnts, att afgifva utlåtanden rörande de ärenden, som af regeringen föreläggas denna församling och beröra den ekonomiska lagstiftningen. Vid dess första session, som varade från den 27 januari till den 11 februari 1881, behandlades förslag till lag rörande de i bergverk, fabriker och andra näringsgrenar sysselsatte arbetares försäkring mot följderna af olycksfall vid arbetet samt till ändring i näringsförordningen, åsyftande en ombildning af handtverksföreningarne (das Innungswesen). Vid sin andra session (28 februari—25 mars 1882) afgaf der Volkswirtschaftsrath yttrande öfver bland annat följande frågor: förslag till ändring af näringsförordningen, förslag till lag angående tillverkning af tändstickor med användande af hvit fosfor, förslag till lag angående riks-tobaksmonopolet, samt grunddragen för ordnande genom lag af arbetarens försäkring dels mot sjukdomsfall, dels mot olycksfall; hvarjemte i landthushållningssektionen behandlades frågor om införandet af en allmän kontroll öfver till salu hållen mjölk samt om ändrade bestämmelser rörande förekommande och hämmande af kreatursjukdomar.

Württemberg.

Hvad den centrala förvaltningen i detta land angår, finnes under *inrikesministeriet* en sektion för väg- och vattenbyggnader, en *centralbyrå för åkerbruket* samt, hvilket mera speciellt rör förevarande ämne, en centralmyndighet för industri och handel, benämnd *Centralstelle für Gewerbe und Handel*. Under utrikesministeriet lyda här kommunikationsanstalterna, hvarjemte under finansministeriet finnes en finansöfverkammare med domän-, skogs- och bergverks-departement.

Den egentliga centralmyndigheten för kommersiela och industriela frågor är emellertid ofvan berörda *Centralstelle für Gewerbe und Handel*. Redan 1819 inrättades en sådan myndighet, men kunde af flere orsaker, särskildt brist på medel, icke höja sig till någon mera fruktbringande verksamhet, utan upphörde 1824. I ny form återupprättades denna institution 1848 och blef till sin allmänna karakter dels en statsmyndighet och dels ett centralorgan för näringsföreningarne.

Centralstelle består af en president samt af dels ständige såväl tekniske, som administrative ledamöter, dels lärare i tekniska undervisningsanstalter, dels ock bi-

trädande råd eller bisittare, hvilka bland näringsidkare väljas af handels- och industri-kamrarna. De ständige ledamöterna nämnas af Konungen. Regeringen eger härjemte förordna särskilde sakkunniga personer att deltaga i öfverläggningarna. Vid verket kan anställas en ständig kommissarie för inrikesdepartementet.

De valde medlemmarna skola vara minst tolf och i hvarje fall dubbelt så många som de ständige ledamöterna. Biträdande råd (Beirath) kan endast den vara, som eger god frejd, befinner sig i goda förmögenhetsvilkor och antingen för egen räkning eller såsom bolagsman idkar eller idkat handelsrörelse eller yrke af mera betydande omfång eller ock såsom ledare förestår eller förestått sådan verksamhet. De biträdande råden, som icke åtnjuta något arvode, väljas för en tid af fyra år. Hvert annat år afgår hälften. Valen stadfästas af inrikesministeriet. Vid val till biträdande råd skall afseende fästas derpå, att handeln, fabrikerna och handtverkerierna blifva i möjligaste mån lika representerade, och landets viktigaste industrigrenar tillgodosedda.

Bland verkets personal finnes *en* föreståndare för det med verket förenade mönsterlagret, *en* för modellsamlingen och *en* för den kemiska byrån.

Ärendena behandlas dels i byrå af presidenten och vederbörande referent, dels af förvaltningsutskottet, bestående af presidenten, de ständige och de för särskildt fall tillkallade ledamöterna, och dels slutligen i plenum, i hvilket kollegiets alla medlemmar taga del. I plenum behandlas ärenden af större vikt, särskildt principiella frågor och åtgärder, som röra hela landet eller en större grupp af intressen. För besluts fattande måste, förutom presidenten, vara närvarande i förvaltningsutskottet minst tre och i plenum minst sju medlemmar.

Centralstelles' *verksamhetsområde* är ganska omfattande. Såsom rådgivande myndighet har detta embetsverk att afgifva betänkanden och utlåtanden öfver lagar och författningar, som röra industri, handel och sjöfart samt tullväsendet och tulltariffen. Det eger göra framställningar om ändring eller upphäfvande af inrättningar, som verka hämmande på handelns och industriens fria utveckling, äfvensom föreslå åtgärder till dessa näringars befrämjande. Verket har vidare *att* vårda sig om den tekniska undervisningen, *att* gifva akt på fabriksarbetarnes, gesällernas och lärlingarnes ekonomiska och sedliga tillstånd samt i detta afseende väcka förslag, *att* meddela vederbörande myndigheter de önsknings, som af de handels- och näringsidkande klasserna uttalas angående förhållanden, som beröra deras intressen, *samt att* verka för upprättande af anstalter, som kunna befordra handel och industri. Hit höra marknader, försäkringsanstalter, kreditinrättningar, understöds- och sparkassor, mått- och vigtsystemets förbättrande m. m. Centralstelle har vidare näringsstatistiken om hand; handels- och industrikamrarnes berättelser utgifvas af Centralstelle med bifogande af sammandrag och tillägg. I sammanhang härmed må nämnas, att Centralstelle äfven har att utöfva en vidsträckt publicistisk verksamhet. För utbredande af

tekniska och merkantila kunskaper har det att verka genom undervisning, nyttiga skrifter, anordnande af en samling utaf mönstergilla fabrikat från främmande länder, reseunderstöd åt lärlingar, kringvändande af tekniskt bildade personer för att tillhandagå näringsidkare med upplysningar och råd, anskaffande af nya verktyg och maskiner m. m. dylikt. För undervisningen sörjes genom tekniska fortbildningsskolor, af hvilka år 1880 funnos 157. Härjemte finnas qvinliga arbetsskolor och väfskolor samt i Stuttgart ett Kongl. Polyteknicum.

Centralstelle tillkommer ock att verka för afsättningen af württembergiska industrialster genom bland annat anordnande af industriutställningar. I landet finnas industrimuseer, hvarjemte industriutställningar på flera ställen föranstaltats.

Slutligen är att nämna Centralstelles ställning till handels- och industrikamrarne i landet. Det har i detta afseende att förmedla förbindelsen mellan dessa och inrikesministeriet. Framställningar, som af handels- och industrikamrarne afgifvas till andra stats- eller riksmyndigheter, skola i afskrift meddelas Centralstelle.

I Württemberg organiserades 1854 *handels-* och *industrikamrar*. Ursprungligen nämndes ledamöterna af regeringen, men redan 1858 ändrades denna bestämmelse derhän, att ledamöterna utsågos af näringsidkarne genom fria val. Genom lag af den 4 juli 1874 hafva dessa kamrar ombildats. Det finnes åtta handels- och industrikamrar, af hvilka hvar och en har sig tilldelad ett visst område. Medlemmarnes antal bestämmes af regeringen (i allmänhet tio à tolf, i Stuttgart tjugo). De väljas af handels- och industriidkarne. För *valrätt* fordras att såsom innehafvare af en firma vara upptagen i handelsregistret, inom kammarens distrikt vara åsatt närings-skatt och, på grund af anmälan, uppförd på vallistan. För *valbarhet* äro härjemte särskilda bestämmelser meddelade. Ledamöterna väljas för sex år; halfva antalet ombytes hvar tredje år. Ordförande väljes inom kammaren för tre år i sender. Inkomst- och utgiftstat uppgöres årligen och underställes Centralstelle. Utgifterna bestridas af de valberättigade. Ledamöterna åtnjuta ej arvode; de välja sjelfve sin sekreterare.

Handels- och industrikamrarne skola, såsom organ för de handels- och industriidkande klasserna, iakttaga handels- och industriidkarnes intressen, hvar inom sitt distrikt. Det åligger dem att årligen afgifva en berättelse öfver handelns och industriens tillstånd i distriktet och deri äfven uttala sig öfver de åtgärder, som böra vidtagas till handelns och industriens befrämjande, att afgifva infordrade utlåtanden och samla statistiska uppgifter m. m. För vinnande af likformighet vid dessa årsberättelsers anordning och uppställning har Centralstelle utfärdat en särskild anvisning till deras affattande¹.

¹ Såsom exempel på de ärenden, hvilka kunna af en handels- och industrikammare handläggas, må här meddelas, att handels- och industrikammaren i Ulm enligt dess berättelse år 1882 behandlade frågor rörande bland annat öfverenskommelse med Sverige och Norge angående skydd

Det öfriga Tyskland.

Bayern har handels- och industriangelägenheter fördelade på olika ministerier. Inom inrikesministeriet finnes en sektion för åkerbruk, industri och handel samt en »Oberintendantur» för allmänna arbeten. Under finansministeriet lyda berg- och saltverken samt tull- och beskattningsväsendet. Kommunikationsanstalterna höra under utrikesministeriet. *Handels- och industrikamrar* med ändamål att befordra och representera handels och näringarnes intressen skola enligt lag af den 30 december 1868 finnas en i hvarje regeringsdistrikt, hvarjemte med vederbörligt tillstånd kunna på vissa orter bildas mindre föreningar af handlande, fabrikanter och handtverkare. Handels- och industrikamrarnes medlemmar utses af dem, hvilka inom kammardistriktet sjelfständigt idka handel, fabrik eller annat yrke. Föreståndarne för nyssnämnda mindre föreningar hafva rätt att deltaga i kamrarnes öfverläggningar och beslut. För hvarje kammare förordnar regeringen en Kongl. kommissarie, som eger i öfverläggningarne, men ej i besluten taga del.

Konungariket *Sachsens* handelsangelägenheter behandlas inom inrikesministeriet, som har fyra sektioner och en statistisk byrå. I landet finnas fem *handels- och industrikamrar* med uppgift att dels, såsom sakkunniga organ, tillhandagå myndigheterna vid behandlingen af ekonomiska frågor, dels ock sjelfva göra framställningar i dessa ämnen. Medlemmarne utses genom indirekta val. För öfrigt äro här handels- och industrikamrarne väsentligen organiserade såsom i Bayern och Württemberg.

Badens inrikesministerium handlägger storhertigdömet's handels- och industriangelägenheter, äfvensom frågor rörande allmänna arbeten och kommunikationer. Då med år 1862 en friare näringslagstiftning kom till stånd i detta land, medgaf regeringen äfven fria *handels- och industrikamrars* bildande, der behofvet af sådana institutioner visade sig. De kunna få sina stadgar af regeringen fastställda och sålunda blifva af staten erkända organ för de ekonomiska intressena. Bland dessa korporationer må nämnas handelsföreningen i Karlsruhe, hvars styrelse under benämning af handelskammare leder föreningens angelägenheter, afgifver betänkanden till myndigheterna m. m.

för varumärken och mönster, förslag till lag om ändring i näringsförordningen, industrikamrarnes organisation, industrimuseet i Ulm, tobaksmonopolet, riksstämpellagen, införande af handtverksföreningar (Innungen) och anställande af prof för lärlingar inom distriktet, anställande af en praktisk köpman såsom attaché vid tyska beskickningen i Paris, skeppsfarten på Donau, bildande af ytterligare brandförsäkringsbolag i Württemberg, adressbok öfver tyska exportfirmor, revisionen af den turkiska tulltariffen, restitution till maltfabrikanter af införseltull för i Österrike-Ungern produceradt korn och andra tullfrågor m. m.

Storhertigdömet *Hessen* har sedan franska herraväldets tid handelskamrar, hvarjemte i Darmstadt finnes en med statsmedel understödd Gewerbeverein af privat natur med talrika lokalföreningar.

I *Elsass-Lothringen* finnas handelskamrar och industrikamrar efter franskt mönster.

Luxemburg, som i handelspolitiskt hänseende tillhör Tyskland, har en handelskammare.

För öfrigt finnas handels- och industrikamrar i *Sachsen-Meiningen*, handelskammare i *Braunschweig*, samt i *Schwarzburg-Sondershausen* af staten understödda industriföreningar. *Sachsen-Weimar-Eisenach* har en myndighet, benämnd Centralstelle für Fabrikindustrie und Gewerbe, hvarjemte i Weimar bildats en industrikammare. *Sachsen-Altenburg* har ett centralorgan, benämndt Vereinigte Kaufmannschaft med underafdelningar och i *Sachsen-Coburg-Gotha* finnes sedan längre tid tillbaka en institution under namn af Kaufmännische Innungshalle (Gotha). *Anhalt*, *Schaumburg-Lippe*, *Schwarzburg-Rudolstadt* och *Waldeck* ega icke några representativa organ för handels- och industriidkarnes intressen.

Hvad de fria städerna angår, finnas der handelskamrar eller motsvarande institutioner, hvilka på samma gång de utgöra en representation för köpmännen äfven äro delar af statsförvaltningen. I Hamburg väljes handelskammaren af hela köpmansklassen, hvilken här kallas »Eine ehrbare Kaufmann». Hamburg, Lübeck och Bremen hafva äfven industrikamrar.

Jemte ofvannämnda institutioner finnas i Tyskland en stor mängd fria föreningar för handels och industriens intressen, af hvilka de flesta äro bildade under senare tider, men flere äfven leda sitt ursprung långt tillbaka i tiden. Så är förhållandet med den ofvan omnämnda Kaufmännische Innungshalle i Gotha och Kramer Innung i Leipzig m. fl. För öfrigt finnas föreningar af alla slag, lokal-, central- och yrkesföreningar m. fl. De mest betydande centralföreningar äro »der Deutsche Handelstag», uti hvilken handelskamrar och andra organer för handeln i Tyskland kunna ingå såsom medlemmar, och »der Central-Verband Deutscher Industrieller», hvori såväl föreningar och handels- och industrikamrar, som ock enskilde personer upptagas såsom medlemmar.

Österrike—Ungern.

I *Österrike* finnes ett *handelsministerium*, som handlägger ärenden rörande handel, industri och kommunikationsanstalter, och under hvilket handels- och industrikamrarna höra. *Åkerbruksministeriet* förvaltar landt- och skogshushållningens angelägenheter, äfvensom bergsärenden, till följd hvaraf bergshauptmanskapen lyda derunder.

Ungern har för förvaltning af ekonomiska angelägenheter dels ett *ministerium för allmänna arbeten, kommunikationer och skeppsfart*, dels ock ett *ministerium för åkerbruk, industri och handel*, deladt i fyra facksektioner, en för åkerbruk, en för industri och handel, en för post- och en för telegrafväsendet. Under sistnämnda ministerium höra den statistiska centralbyrån, handels- och industrikamrarna, industriela föreningar, bergshauptmanskapen, geologiska institutet, handelsakademien i Budapest och nautiska akademien i Fiume m. fl. inrättningar.

I Österrike-Ungern finnas *handels- och industrikamrar* sedan 1850. För de österrikiska kamrarna gäller för närvarande lagen af den 29 juni 1868 och för de ungerska lagen af den 30 april samma år. De österrikisk-ungerska kamrarna hafva en större kompetens än dylika institutioner i de flesta andra länder. Så skola enligt den österrikiska lagen handels- och industrikamrarna afgifva utlåtande öfver förslag till lagar, som beröra kommersiela och industriela intressen, innan förslagen af regeringen föreläggas de lagstiftande representationerna. Såsom rådgifvande myndigheter hafva de österrikisk-ungerska handels- och industrikamrarna hufvudsakligen att rådslå om de önsknings- och förslag, som framställas i handels- och näringsangelägenheter; att till vederbörande myndigheters kännedom bringa sina iakttagelser rörande handels- och industriens behof samt kommunikationsanstaltarnas tillstånd, äfvensom att afgifva betänkande i fråga om upprättande eller förändrad organisation af anstalter till främjande af handel och näringar. Såsom officiella förvaltande myndigheter hafva dessa institutioner att föra register öfver varumärken, mönster och modeller, äfvensom förteckningar öfver registrerade firmor, industriela inrättningar samt penninge- och kreditanstalter inom distriktet, pröfva och utse mäklare, nämna bisittare i handelsdomstolar m. m. och samla de för handels- och näringsstatistiken erforderliga uppgifter. De föra vidare förteckningar öfver alla till handels- och industrikammaren valberättigade personer samt fungera såsom kompromissdomstolar i handelstvister. Kamrarna afgifva årsberättelse till handelsministern rörande det ekonomiska tillståndet inom sina distrikt och ega dervid äfven uttala önsknings- och förslag. Härförutom hafva de österrikiska kamrarna en rent politisk funktion, i det de såsom valkorporationer deltaga i valen såväl till de enskilda kronländernas representationer, som till den gemensamma riksdagens deputeradekammare.

Hvad handels- och industrikamrarnas *organisation* beträffar, äro de *österrikiska* delade i en handels- och en industrisektion, till hvilken senare äfven bergsärenden höra, och bestå af högst fyrtioåtta och minst sexton verkliga medlemmar, som genom direkta val för en tid af sex år utses bland vissa klasser eller kategorier af näringsidkare, hvilka kategorier af handelsministern närmare bestämmas. Af medlemmarne skall ett visst antal vara bosatt å den ort, der kammaren har sitt säte. Valrätt tillkommer i allmänhet hvarje handels- och näringsidkare, som åtnjuter fulla medborgerliga rättigheter och inom kammardistriktet drifver handel, näring eller bergsbruk eller såsom föreståndare leder en handelsaffär eller ett industriellt företag, samt för sin rörelse erlagt ett visst belopp näringsskatt. Hvarje klass eller kategori af näringsidkare väljer sjelfständigt det på densamma belöpande antal medlemmar. För valbarhet fordras att vara österrikisk statsborgare, vara inom kammardistriktet bosatt och sedan minst tre år hafva varit valberättigad. Ordinarie sammanträden hållas minst en gång hvarje månad. I de cisleithanska länderna finnas enligt 1868 års lag 29 kamrar med i lagen bestämda distrikt, som sammanfalla med ländernas politiska indelning. Inrättande af nya eller upphäfvande af redan bestående kamrar sker på lagstiftningens väg.

De *ungerska* kamrarna bestå *dels* af tretiotvå (i Budapest fyrtioåtta) s. k. inre medlemmar, som skola bo å den ort, der kammaren har sitt säte, och af hvilka hälften bildar handels- och hälften industriafdelningen, *dels ock* af lika många s. k. yttre medlemmar, som bo utom denna ort, men inom den krets af kammardistriktet, af hvilken de äro valde. Valrätt och valbarhet tillkomma i allmänhet hvarje handels- och industriidkare, som åtnjuter medborgerliga rättigheter och sedan minst ett år idkar handel eller annan näring. Medlemmarne i handelsafdelningen väljas af handelsidkarne och medlemmarne i industriafdelningen af industriidkarne å den ort, der kammaren har sitt säte. De yttre medlemmarne väljas till halfva antalet af hvardera af dessa grupper inom den krets, för hvilken valet sker. Valen gälla för fem år. Kamrarnes antal, säte och distrikt bestämmas, i förhållande till de ekonomiska intressenas utveckling, tid efter annan af ministeriet. För närvarande finnas 10 kamrar.

De österrikisk-ungerska kamrarna ega utse korresponderande medlemmar. Vederbörande minister förordnar en kommissarie, som eger i öfverläggningarna, men ej i beslutet taga del.

För landtbruksnäringens främjande finnas en mängd föreningar och sällskap.

Nederländerna.

I Nederländerna finnes ett särskildt *ministerium för handel och industri*.

Handels- och industrikamrar (*Kamers van koophandel en fabrieken*) skapades äfven här i början af detta århundrade. För närvarande gäller för dessa kamrar lagen af den 9 november 1851 med deri åren 1854, 1859 och 1873 vidtagna, mindre väsentliga ändringar. I alla kommuner, der enligt kommunalmyndighetens åsigt handelns och industriens utveckling gör sådant nödvändigt, skola handels- och industrikamrar inrättas, sedan Konungens tillstånd dertill erhållits. De skola till myndigheterna afgifva utlåtanden och förslag samt i öfrigt lemna näringsidkarne i distriktet de meddelanden, som äskas eller kamrarna sjelfva anse nyttiga. Medlemmarne, hvilkas antal Konungen bestämmer, utses af näringsidkarne å den ort, der kammaren har sitt säte. Valrätt hafva alla nederländske undersåtar, hvilke äro myndige, åttujuta medborgerliga rättigheter, äro införde i ett yrkesregister samt erlagt den af regeringen bestämda skatt. För valbarhet fordras att hafva fyllt tretio år, vara inom kammarens distrikt bosatt och minst fem år hafva idkat handel eller annat yrke eller sysselsatt sig med handelsangelägenheter. Kamrarnas förbindelser med vederbörande myndigheter förmedlas af de Kongl. kommissarierna i provinserna. För kamrarnas utgifter samt för sekreterarens och tjänstemännens aflöning anslås årligen ett belopp ur kommunens kassa. Räkenskaperna framläggas årligen för kommunalförvaltningen. De nederländska handels- och industrikamrarna äro sålunda egentligen kommunala institutioner under statens öfverinseende.

För närvarande finnas i Nederländerna 62 kamrar. Ledamöternas antal vexlar mellan 5 och 12. Handels- och industrikammaren i Rotterdam har dock ända till 21 ledamöter.

Storbritannien.

Den statsinstitution, som i England har att handlägga frågor inom det ekonomiska området, är *Board of Trade* eller handelskollegiet. Denna myndighets upphof är att spåra redan i de rådsförsamlingar, som i det fjortonde århundradet någon gång kallades att yttra sig i kommersiela ämnen. Cromwell synes likväl hafva varit den förste, som sökt skapa en ständig rådgifvande myndighet för ifrågavarande angelägen-

heter, i det han 1655 tillsatte en utaf »lorder af rådet», domare, herrar och köpmän bestående komité för främjande af den dåvarande republikens handel och sjöfart. Under Carl den andres regering blef sedermera en stadigvarande rådsförsamling inrättad för nyss nämnda ändamål samt för att befordra koloniernas välfärd, men blef åter upphäfd 1675, då *hemliga rådet* (Privy council) sjelft öfvertog dithörande ärenden. Anyo väckt till lif af Wilhelm den tredje (1695), hade ifrågavarande institution bestånd till 1782, då den indrogs och dess befogenhet lemnades åt de komitéer, som Konungen egde tillsätta. Den 23 augusti 1786 blef ock en sådan permanent komité eller afdelning af hemliga rådet (*Committee of privy council for trade*) tillsatt genom ett regeringsbeslut, som ännu utgör den lagbestämda grundvalen för det embetsverk, hvilket under namn af *Board of Trade* tid efter annan fått sitt verksamhetsområde allt mera utsträckt.

Board of Trade består af en president, hvilken vanligen är medlem af kabinettet, och ett råd, nyssnämnda »committee», deri sjutton »privy councillors» erhålla plats och bland dem vanligen lordkanslern, förste skattkammarlorden, de förste statssekreterarne, kanslern för hertigdömet Lancaster, generalkrigskommissarien samt talmannen i underhuset, vidare af en »parliamentary secretary» (sedan 1867), en ständig sekreterare samt ett stort antal embets- och tjänstemän (assistant secretaries, chiefs, officers, registrars, senior clerks, junior clerks m. fl.).

Board of Trade är sålunda med sin committee of privy council att betrakta såsom ett kollegium. De löpande ärendena behandlas dock icke efter kollegiala former. Ursprungligen var också Board of Trade en rådgivande myndighet, men under de senare fyra eller fem årtiondena har denna institution utvecklats till ett förvaltande embetsverk, hvars åligganden blifvit bestämde genom en följd af parlamentsakter, enligt hvilka dit hänvisats en mängd olika angelägenheter. I allmänhet synes man till Board of Trade förlägga ärenden, hvilka ej bestämdt och tydligt höra under något annat departement, hvadan ock Board of Trade's verksamhet är synnerligen mångskiftande och omfattande.

För närvarande är Board of Trade deladt i fem hufvudafdelningar eller departement med derunder lydande byråer och tjänstemän (inspectors, surveyors, officers). Departementen äro fem, nemligen:

1:o. *Handelsdepartementet*, hvilket har till åliggande att gifva andra departement och ministerier upplysningar och råd angående handelns angelägenheter, om och när sådant begäres, samt att bereda och offentliggöra statistiska berättelser och sammandrag angående såväl Englands och dess koloniers, som främmande länders förhållanden, jernvägsstatistiken och utvandringsstatistiken m. m. 1883 förlades till detta departement alla af den nya konkurslagen uppkommande administrativa funktioner i afseende å konkurser, hvarjemte den närmare förvaltningen af dylika ärenden

uppdrogs åt en generalinspektör för konkursärenden med underlydande tjänstemän i orterna, alla under det kommersiela departementets ledning.

2:o. *Jernvägsdepartementet*, hvilket i allmänhet har att handlägga ärenden rörande jernvägarne. Till dessa ärenden höra i främsta rummet besigtning af jernvägar, innan de öppnas för trafik, och undersökningar rörande olyckshändelser. Derjemte hafva till detta departement förlagts frågor angående spårvägsanläggningar, anordnandet af elektrisk och gasbelysning, vattenledningsföretag m. m., äfvensom åtskilliga göromål beträffande literär eganderätt, konstföreningar och industriexpositioner. Under jernvägsdepartementet hör ock registreringsbyrån för aktiebolag. Slutligen har den nya patent-, mönster- och varumärkeslagen af 1883 under Board of Trade stält patentbyrån samt generalkontrollören för patent, mönster och varumärken, äfvensom åt denna myndighet öfverlemnadt inseendet öfver och slutliga afgörandet i frågor om beviljande af patent samt registrering af mönster och varumärken, och hafva de här af härflytande åligganden hänvisats till jernvägsdepartementet.

3:o. *Marindepartementet*, som har att handlägga frågor angående skeppsmätning, sjömäns på- och afmönstring, pröfning och meddelande af betyg åt skeppsbefahfware, styrmän och maskinister, fartygsbesättningsars helsotillstånd och läkarebesigtning af sjömän, disciplinen på handelsfartyg, undersökningar angående skeppsbrott och försummelse af befäl och maskinister, öfvervakande af passagerareångfartyg och emigrantfartyg, qvarstad å sjöodugliga fartyg, åtgärder till förekommande af ombordläggning, den internationela signalboken (Code of signals), räddningsväsendet, belöningar för räddande af skeppsbrutne, instruktioner för konsuler och tjänstemän i frågor angående fartyg och sjömän, understöd och sjukvård åt nödstälde sjömän i främmande hamnar och britiska besittningar, m. fl. ärenden. Marindepartementet förer förteckningar öfver skeppsbrott och besörjer statistiken öfver sjöolyckor; hvarjemte under detta departement lyda dels den särskilda byrå, som har att föra generalförteckningen öfver fartyg och sjömän (General register record office of shipping and seamen), äfvensom de lokala institutioner (Mercantile marine offices och Local marine boards), hvilka bland annat hafva att för sjömän utfärda examensbetyg m. fl. handlingar, dels ock besigtningmännen för ångfartyg, m. fl. tjänstemän.

4:o. *Hamndepartementet*, som har högsta förvaltningen öfver hamn-, fyr- och lotsväsendet, utfärdandet af nationalitetshandlingar för fartyg, ärenden angående hafsfisket, Donau- och Suez-kanalskeppsfarten m. m. Hit höra ock frågor rörande mått och vikt, till följd hvaraf justeringsbyrån (*Standards office*) lyder under detta departement; hvarjemte departementet utöfvar inseende öfver de i England, Skotland och Irland inrättade myndigheterna för fyrväsendet; samt

5:o. *Finansdepartementet*, hvilket det åligger att förvalta en del fonder och kassor för sjömän samt att föra Board of Trade's räkenskaper, äfvensom granska alla

räkenskaper, som tillhöra under detta embetsverk lydande myndigheter och tjänstemän. I öfrigt har detta departement att, bland annat, handlägga ärenden rörande sjömansinvisningar, afidne sjömans hyresmedel och qvarlåtenskap samt, jemte marindepartementet, ersättningar för vederbörande tjänstemäns utgifter för nödstälde sjömän m. m. Slutligen tillkommer det finansdepartementet att mottaga, granska och för parlamentet framlägga lifförsäkringsbolagens räkenskaper.

England har icke i egentlig mening officiella handelskamrar. Dess *chambers of commerce* äro privata, frivilliga föreningar, hvilka, bildade af de ledande handelshusen i de större städerna, dock blifvit på visst sätt af staten erkända. De ega nemligen till Board of Trade insända sina stadgar för att å dessa vinna stadfästelse. Finner Board of Trade icke någon betänklighet vid, att en sådan förening kommer till stånd, eller mot stadgarnas innehåll, skall ansökningen i ämnet tillika med stadgarna offentliggöras i ortens tidning. Göres nu inom en bestämd tid icke någon erinran mot föreningens upprättande, gifver Board of Trade tillstånd dertill och stadfäster stadgarna oförändrade eller med nödiga ändringar.

De i England bestående handelskamrarna hafva sammanslutit sig till en centralförening, under namn af »*Association of chambers of commerce of the united Kingdom*», som, vid sammanträden af delegerade från handelskamrarna, öfverlägger om handelns, näringarnas, sjöfartens och kommunikationernas intressen. Associationen har i London en byrå, som meddelar handelskamrarna nödiga underrättelser, förmedlar kamrarnas förbindelse med regeringen och andra myndigheter m. m.

Bergsärenden handläggas i England inom *inrikesdepartementet* (Home office) och lyda äfven grufveinspektörerna (inspectors of mines) derunder.

1883 inrättades ett nytt *åkerbruksdepartement* under Privy Council med en särskild minister såsom chef, i sammanhang hvarmed åkerbruksstatistiken öfverflyttades till detta departement från Board of Trade.

Anmärkingar: *Bergsärenden* äro i *Frankrike* förlagda till en särskild afdelning af ministeriet för allmänna arbetena, hvarjemte för frågor rörande bergshandteringen finnes en korporation af sakkunnige (*Conseil général des mines*).

Högsta förvaltningen af bergsväsendet besörjes i *Preussen* af ministeriet för allmänna arbetena, hvarunder lyda de fem lokala myndigheterna för bergsärenden (*Oberbergämter*) i Breslau, Halle, Klausthal, Dortmund och Bonn.

Under det *bayerska* finansministeriet, till hvilket ärenden rörande bergverken höra, finnes äfven en centralmyndighet för dessa ärenden (*Oberbergamt*).

I *Sachsen* höra bergsärenden närmast under *bergamtet* i Freiberg och handläggas i högsta instans inom finansministeriet.

Bil. G.

Förteckning öfver de i komiterades betänkande jemte bilagor åberopade Kongl. författningar och skrivelser m. m., underdåniga utlåtanden samt komitébetänkanden, äfvensom litteraturförteckning.

A) Kongl. författningar och skrivelser m. m.

- 1669 november 26. Bergskollegiets instruktion för bergmästarne i jernbergslagerne: sid. 31*.
 1748 februari 24. Kongl. förordning om förlag vid bergs- och brukshandteringar: sid. 26, 4*, 38*.
 1756 november 19. Kongl. bref till bergskollegiet ang. grufvetrytningar: sid. 29*, 30*.
 1757 juli 5. Bergskollegiets resolution i fråga om nyttjanderätten till Tuna bergslags allmänning: sid. 41*.
 1770 april 2. Kongl. hallordning: sid. 4*.
 1772 oktober 13. Kongl. bref till samtelige landshöfdingarne ang. de handlandes skyldighet att förse sig med nödiga spannemålsförråder till afsalu: sid. 29*.
 1787 februari 22. Kongl. kungörelse samt reglemente för fristadsinrättningen i Eskilstuna: sid. 27*.
 1803 juni 15. Kongl. förordning om stångjernssmidet och jernmanufakturen i riket: sid. 37*.
 1813 augusti 10. Kongl. skrivelse till bergskollegiet ang. afradskassan vid Stora Kopparberget: sid. 41*.
 1814 maj 4. Kongl. kungörelse om de afgifter, som af svenska till storbritanniska rikets hamnar ankommande handelsfartyg, till understöd för svenska kyrkan i London, skola erläggas: sid. 134, 26*, 27*.
 » » 17. Kongl. förordning ang. jernvräkeriet i riket: sid. 35*, 36*, 37*.
 1816 juli 9. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. Eskilstuna fristad: sid. 25, 27*.
 1817 mars 28. Bergskollegiets cirkulär till bergshauptmännen och bergmästarne ang. den ordning, hvarefter bergstjenstemännens årsrelationer böra uppställas: sid. 42.
 1823 augusti 26. Kongl. hammarsmedsordning: sid. 36*.
 1824 maj 11. Kongl. bref till bergskollegiet om afradskassan vid Stora Kopparberget samt dispositionen af de 2:ne så kallade afradshoparne derstädes: sid. 41*.
 1828 april 17. Kongl. skrivelse till bergskollegiet ang. upphörande af dess domsrätt i en del tviste-, utsöknings- och brottmål: sid. 4, 4*.
 » » 17. Kongl. förordning, att bergskollegiets domsrätt i de bruks- och bergs-

- handteringen rörande tviste-, brott- och utsokningsmål kommer att upphöra: sid. 4, 4*, 34*.
- 1829 maj 8. Kongl. kungörelse ang. skeppsredares och handlandes i stapelstäderna skyldighet att årligen importera eller anskaffa samt på ständigt upplag hålla vissa kvantiteter af salt: sid. 29*.
- » » 22. Kongl. skrivelse ang. öfverflyttning af kontrollverket till bergskollegiet: sid. 20*, 25*.
- 1830 januari 30. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. frågan om ett allmänt stadgande i afseende på konsulernes ersättning för utgifter till nödstäldt sjöfolk: sid. 30, 45*.
- » mars 1. Lag ang. myntbestämningen: sid. 42*.
- » november 9. Kongl. förordning till förekommande af oloffig införsel eller utförsel af varor: sid. 24*.
- 1831 mars 19. Kongl. kungörelse ang. inrättandet af ullkontor: sid. 21*.
- » april 23. Kongl. instruktion för kommerskollegiet: sid. 4, 26, 27, 36, 39, 83, 15*, 16*.
- » september 14. Kommerskollegiets kungörelse ang. rättighet för kollegiet att meddela tillstånd till anläggning af fabriker å landet: sid. 16*.
- 1832 mars 17. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. manufakturfundens beslagareandel i utländskt beslagsgods: sid. 24*.
- » november 17. Kongl. skrivelse ang. Eskilstuna stads och fristads förenande under en gemensam styrelse: sid. 25, 27*.
- » december 28. Kongl. instruktion för bergskollegiet: sid. 4, 23, 26, 27, 4*, 29*, 34*, 35*, 38*, 40*.
- 1833 mars 2. Kongl. reglemente för Eskilstuna fristad: sid. 25, 27*.
- » juli 6. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet rörande årligt kungörande om de främmande nationers fartyg i svenska hamnar, hvilka behandlas lika med inhemska: sid. 46*.
- 1834 mars 1. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. öfverlåtelse till Eskilstuna fristad af den s. k. Elfviå gård: sid. 23*.
- » september 10. Kongl. kungörelse ang. verkställighet af lagen om myntbestämningen af den 1 mars 1830 och bankens öppnande till utväxling af silfver: sid. 42*.
- 1835 maj 16. Kongl. kungörelse ang. en fri och obehindrad handel med och förbrukning af tackjern inom riket: sid. 36*.
- » december 12. Kongl. förordning till förekommande af oloffig införsel eller utförsel af varor: sid. 24*.
- 1836 maj 7. Kongl. kungörelse ang. upphörande tillsvidare af städernas skyldighet att hålla upplag af spanmål: sid. 29*.
- 1838 augusti 10. Kongl. skrivelse till statskontoret ang. mynt- och kontrollverkets stäl- lande under statskontorets inseende samt om gränserna för öfverdirektörens vid detta verk embetsbefattning: sid. 20*, 44*.
- 1841 januari 18. Kongl. instruktion, hvarefter förvaltningen af sjöärendena har att sig i underdånighet rätta: sid. 72.
- » mars 1. Kongl. förordning ang. de pass- och nationalitetshandlingar, hvarmed svenska, till orter utom Sverige gående fartyg böra vara försedda: sid. 19*.

- 1841 april 7. Kongl. kungörelse ang. åliggandet för rikets stapelstäder att årligen införa och på ständigt upplag hålla vissa kvantiteter salt: sid. 29*.
- » juli 7. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet med förordnande att frågor om marknadernas hållande och indragning skola hädanefter af kollegiet pröfvas och afgöras: sid. 31, 45*.
- » augusti 6. Kongl. instruktion, hvarefter den för allmänna väg- och vattenbyggnader i nåder tillförordnade styrelse har sig i underdånighet att rätta: sid. 19*.
- » december 22. Kongl. förordning till förekommande af oloflig införsel eller utförsel af varor: sid. 24*.
- 1842 februari 23. Kongl. förordning ang. stämpling af spelkort och den dervid af Rikets Ständer fastställda förhöjda bevillningsafgift: sid. 20*.
- » maj 7. Kongl. förordning ang. behörigheten att föra befäl å svenskt handelsfartyg: sid. 19, 28*.
- 1843 september 14. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet i fråga om understöd åt svenske och norske undersåtar: sid. 30, 45*.
- 1844 december 10. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. kungörandet af de handlingar, som af utländske sjöfarande böra vid ankomsten till svensk hamn medföras till bestyrkande af fartygets nationalitet: sid. 46*.
- 1846 februari 25. Kongl. förordning ang. hallrätternas upphörande: sid. 4*, 20*.
- » april 27. Kongl. förordning ang. kolhandeln: sid. 36*, 42*.
- » » 27. Kongl. förordning ang. stångjernssmidet: sid. 37*.
- » december 22. Kongl. fabriks- och handtverksordning: sid. 54, 16*, 18*, 19*, 20*, 25*, 27*.
- » » 22. Kongl. handelsordning: sid. 54, 16*, 18*.
- » » 22. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet med föreskrift i afseende å upprättandet af statistiska tabeller rörande handeln, fabrikerne och handtverkerierna: sid. 54.
- 1847 juli 27. Komerskollegiets cirkulär ang. statistiska uppgifter: sid. 43, 54.
- 1848 september 22. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare: sid. 29, 46*.
- » november 3. Kongl. beslut i fråga om kommers- och bergskollegiernas ombildning: sid. 5.
- 1850 februari 22. Kongl. förordning ang. upphörande af den i Kongl. förordningen den 22 april 1846 om kolhandeln stadgade hembudsskyldighet: sid. 36*.
- » juni 5. Kongl. förordning ang. upphörandet af bergsdomstolarnes domsrätt: sid. 4*, 34*, 47*.
- 1851 oktober 1. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. vederbörandes tillförbindande att hvart tredje år till kollegiet insända uppgifter öfver beloppet och användandet af städernas tolagsmedel: sid. 30, 45*.
- » december 20. Kongl. skrifvelse till bergskollegiet ang. en kanslisttjänst och andre markscheiderplatsen derstädes: sid. 6.
- 1852 juni 29. Kongl. fiskeristadga: sid. 83, 26*.
- 1853 mars 31. Mäklareordning: sid. 19*.
- » april 29. Stadgar för tekniska elementarskolan i Malmö jemte dermed förenade söndags- och aftonskola: sid. 5*.

- 1853 *augusti 4.* Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. åtgärders vidtagande för meteorologiska observationers anställande efter Maury's system under resor med svenska handelsfartyg: sid. 25.
- » *oktober 14.* Kongl. skrifvelse till bergskollegiet ang. förändrad organisation af bemälda kollegium samt bergslagsstaterna: sid. 6, 133, 31*, 34*, 35*, 41*.
- 1854 *juni 6.* Kongl. kungörelse om upphäfvande af fiskeristadgans föreskrift angående de trädslag, som till fiskkärl må användas: sid. 26*.
- » *december 15.* Kongl. kungörelse ang. den af Rikets Ständer fastställda förhöjda bevilningsafgift för spelkort samt om kortstämplingens verkställande: sid. 20.
- 1855 *januari 12.* Kongl. grufvestadga: sid. 32, 94, 31*, 35*, 47*.
- » » *12.* Kongl. förordning om svenska jerneffektors stämpling: sid. 23, 32, 120, 35*, 36*, 37*, 47*.
- » *juli 12.* Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. ny löneroglering för detta embetsverk: sid. 6.
- » *september 22.* Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. sättet för offentliggörandet af dess kungörelser om de af kolera smittade orter: sid. 8*.
- 1856 *januari 15.* Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. ett tillägg till den i Kongl. förordningen den 18 juli 1850 meddelade föreskrift om disposition af besparade stämpelmedel och f. d. hallkassorna: sid. 46*.
- » *mars 12.* Stadgar för tekniska elementarskolorna i Örebro, Borås och Norrköping: sid. 5*.
- » *augusti 2.* Kongl. reglemente för elektriska telegrafverket i riket: sid. 19*.
- » » *19.* Kongl. förordning ang. patenter: sid. 33, 103, 21*.
- 1857 » *4.* Kongl. skrifvelse till bergskollegiet i fråga om försäljning af malm från Lekombergs grufva i Kopparbergs län: sid. 35*.
- » *oktober 2.* Kongl. kungörelse ang. ändring i vissa delar af Kongl. kungörelsen den 27 april 1846 om hammarskattens utgörande: sid. 38*.
- » *december 11.* Kongl. kungörelse ang. bergskollegiets upphörande såsom särskildt embetsverk: sid. 7, 26, 4*, 29*.
- » » *18.* Tulltaxa, sid. 36*.
- 1858 *april 20.* Förnyad konsulsstadga: sid. 28, 56, 67, 125, 8*.
- » *juni 19.* Kongl. skrifvelse till statskontoret och kommerskollegiet ang. behandlingen af frågor om försäljning af tionde-tackjern, som in natura levereras: sid. 43*.
- » *augusti 6.* Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. inbetalning till konvojkommissariatet af behållningen å anslaget till godtgörande af konsulernes utgifter för svenskar och normän: sid. 30.
- » *dec. 22.* Stadgar för tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna: sid. 6*.
- 1859 *september 20.* Kongl. förordning angående utsträckt frihet för bergshandteringen: sid. 32, 4*, 36*, 37*, 38*, 39*, 42*, 47*.
- » » *20.* Kongl. förordning om hvad till förekommande af smittosamma sjukdomars införande i riket iakttagas bör: sid. 8*.
- 1860 *oktober 26.* Kongl. förordning ang. mosaiske trosbekännares rätt att bosätta sig och besitta fast egendom i riket: sid. 17*.
- » *november 13.* Kongl. kungörelse ang. den allmänna beväringen: sid. 73.
- » *december 7.* Tullstadga: sid. 24*.

- 1860 december 14. Kongl. kungörelse ang. upphörandet af hammarskatten, äfvensom af tackjernstionden för hyttor, belägna utom de privilegierade bergslagen: sid. 40*, 42*, 43*.
- » » 21. Stadgar för den af svenska slöjdföreningen i Stockholm inrättade söndags- och aftonskola: sid. 6*.
- 1861 mars 15. Kongl. reglemente ang. undervisning och examina i ångmaskinlära vid allmän navigationsskola: sid. 5*.
- » juli 12. Kongl. kungörelse ang. upphörande af skyldigheten för rikets stapelstäder att årligen införa och på ständigt upplag hålla vissa kvantiteter salt: sid. 29*.
- » oktober 11. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet i fråga om indragning af bergshauptmans- och grufveingeniörsbefattningarne vid Stora Kopparberget: sid. 41*.
- » » 25. Skeppsklarerareordning: sid. 19*.
- 1862 mars 21. Kongl. förordning om kommunalstyrelse på landet: sid. 18*.
- » juni 13. Kongl. kungörelse ang. upphörande af stadgandet om vissa inhemska fabriksstillverkningars och handtverksvarors förseende med tillverkningsstämpel m.m.: sid. 120, 20*.
- » september 11. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. upphörande af grufvestyrelsen vid Stora Kopparbergs grufva: sid. 41*.
- » december 30. Kongl. skrifvelse till chefen för styrelsen för statens jernvägstrafik, angående styrelsens organisation och verksamhet: sid. 19*.
- 1863 » 30. Kongl. kungörelse ang. upphörande af grundrëntas utgörande af mjöl- och sågqvarnar m. m.: sid. 15*.
- 1864 januari 15. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. vissa föreskrifter i afseende å afgifter på allmänna rörelsen i städer, köpingar och landthamnar: sid. 10*.
- » » 29. Kongl. kungörelse ang. inrättandet af en pensionsanstalt för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska till utrikes fart använda segel- eller ångfartyg, äfvensom för maskinister och eldare på sistnämnda slags fartyg: sid. 22, 5*.
- » februari 12. Kongl. skrifvelse till landbruksakademiens förvaltningskomité ang. dess afgifna förslag i fråga om åtgärder till fiskerinäringens befrämjande: sid. 84.
- » » 12. Kongl. förordning ang. hvad i afseende å passagerareångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör: sid. 28*, 58*.
- » » 16. Strafflag: 120.
- » juni 18. Kongl. förordning ang. utvidgad näringsfrihet: sid. 29, 32, 54, 56, 134, 171, 172, 17*, 18*, 19*, 25*, 26*, 38*, 39*, 40*, 55*, 58*.
- » » 18. Kongl. kungörelse ang. ulldiskontens upphörande: sid. 21*.
- » augusti 6. Kongl. förordning ang. godtgörelse för svenskt sjöfolks hemförande från utrikes ort: sid. 30, 46*.
- » september 13. Kongl. kungörelse ang. förändrade stadganden om jern- och ståleffekters uppvägning och besigtning vid utförsel till utrikes ort: sid. 37*.
- 1865 november 10. Kongl. kungörelse ang. upphörandet af ovilkorlig skyldighet att låta med märken förse transport- eller förvaringskärl för pottaska, vraktjära, tjärbärma, saltade svenska fiskvaror samt tran m. m.: sid. 26*.
- 1866 februari 13. Kongl. reglemente för de på allmän bekostnad i riket inrättade navigationsskolor: sid. 5*.

- 1866 november 2. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. de föredraganden för ärenden rörande bergshandteringen åliggande göromål m. m.: sid. 27, 101.
- 1867 mars 22. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. åtgärder för bergsskolans i Falun flyttning och förening med teknologiska institutet, samt om nya stadgar för detsamma: sid. 44*.
- » maj 3. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. införande å svenska handelsflottan af ett i Frankrike och England antaget universelt signalsystem: sid. 29, 46*.
- » juli 5. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet, ang. åtgärder med afseende å ifrågasatt indragning eller ombildning af kollegiet: sid. 156.
- » » 31. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. förening af de båda registratorsbefattningarna i kollegiet m. m.: sid. 10.
- » november 20. Kongl. beslut ang. ulldiskontens upphörande såsom sorteringsanstalt: sid. 21*.
- 1868 mars 24. Kongl. ordningsstadgan för rikets städer: sid. 18*.
- » maj 1. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. vissa ändringar i stadgarne för Stockholms slöjdskola: sid. 6*.
- » juni 4. Kongl. förordning ang. pass- och nationalitetshandlingar för svenska till orter utom Sverige gående fartyg: sid. 19, 29, 58, 75, 79, 172, 19*, 28*, 46*.
- » » 4. Kongl. förordning ang. sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdandet af sjömansrulla: sid. 19, 31, 70, 28*, 45*.
- » » 4. Kongl. förordning ang. ullmagasinet i Norrköping: sid. 21*.
- » november 21. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. åtgärder för beredande af tillfälle för utrikes vistande sjömän att genom svenske och norske konsulerna få till fäderneslandet hemsända besparingar: sid. 31, 46*.
- 1869 februari 5. Kongl. förordning om hvad med afseende å utvandrares fortskaffande till främmande verldsdel iakttagas bör: sid. 29, 46*, 58*.
- » maj 21. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. ordnandet af undervisningen i skeppsbyggeri vid navigationsskolan i Göteborg: sid. 5*.
- 1870 februari 4. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. afgifvet förslag till förenklad uppställning af hamntaxa: sid. 13*.
- » mars 4. Kongl. reglemente för sjömanshusen i riket: sid. 31, 70.
- » december 16. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. bemyndigande för kollegiet att meddela främmande undersåte tillstånd till inträde såsom elev i allmän navigationsskola: sid. 5*.
- » » 16. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet i anledning af dess framställning om rätta förståndet af föreskriften i § 15 af gällande navigationsskole-reglemente, angående anställning under viss tid i sjömanstjänst såsom vilkor för inträde i sådan skolas särskilda afdelningar: sid. 5*.
- 1871 juni 9. Kongl. kungörelse ang. upphörande af tackjernstionden samt ännu kvarstående skatte- och hyttegälsjernsavgifter: sid. 40*, 42*, 43*.
- » september 23. Kongl. kungörelse ang. meddelande vid vissa navigationsskolor i riket af undervisning för bildande af lokomotivförare: sid. 5*.
- » oktober 21. Kongl. kungörelse ang. den af Riksdagen fastställda förhöjda bevillningsavgift för spelkort samt om kortstämplingens verkställande: sid. 14.

- 1872 januari 26. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet i anledning af Riksdagens framställning rörande redovisning för användandet af den rikets stapelstäder tillkommande tolagsersättning: sid. 30, 45*.
- » april 26. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. förändrad ordning vid tillsättande af fast aflönade vicekonsuler och konsulatsekreterare: sid. 57.
- » maj 24. Kongl. instruktion för förvaltningen af sjöärendena: sid. 72.
- » juni 19 och 24. Deklarationer ang. ömsesidigt skydd för varumärken, mönster och stämplar m. m.: sid. 120, 20*.
- » september 6. Kongl. reglemente för statens jernvägstrafiks pensionsinrättning: sid. 5*.
- » november 1. Kongl. kungörelse ang. indragning af ullmagasinet i Norrköping: sid. 21*.
- 1873 februari 28. Kongl. kungörelse ang. mosaiske trosbekännare medgifven frihet att välja boningsort: sid. 17*.
- » maj 30. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. beviljad anslag för upprätthållande af bergsskolorna i Filipstad och Falun (äfvensom reseunderstöd): sid. 32, 44*, 47*.
- » » 30. Kongl. förordning ang. förvaltningen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar: sid. 40*, 41*.
- » » 30. Kongl. kungörelse ang. hvad iakttagas bör till förekommande af boskapspests och andra smittosamma husdjursjukdomars införande i riket: sid. 28, 81, 8*, 46*.
- » oktober 24. Kongl. reglemente för civilstatens pensionsinrättning: sid. 5*.
- » november 7. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. upphörande af den del utaf manufakturdiskontinrättningens verksamhet, som afsett utgifvande af lån i vanlig diskontväg: sid. 24, 22*.
- » december 5. Kongl. kungörelse ang. bevillningsafgift för spelkort samt om kortstämplingens verkställande: sid. 22, 7*.
- 1874 april 17. Kongl. förordning ang. skyldighet för kommunala myndigheter att afgifva statistiska redogörelser: sid. 55.
- » maj 8. Kongl. byggnadsstadga för rikets städer: sid. 18*.
- » september 25. Kongl. helsovårdsstadga för riket: sid. 18*.
- » oktober 23. Kongl. reglemente för telegrafverkets pensionsinrättning: sid. 5*.
- » november 13. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. reglering af bergmästaredistriktet m. m.: sid. 39, 102, 150.
- » december 11. Kongl. kungörelse ang. ordningen för afsyning och besigtning af enskilda jernvägar och deras upplåtande för allmän trafik: sid. 19*.
- 1875 mars 19. Kongl. förordning ang. åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland rikets invånare: sid. 28, 80.
- » juni 16. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet i fråga om förberedande af kollegiets reorganisation och dyrtidstillägg för kollegiets ledamöter och tjänstemän m. m.: sid. 7.
- » » 16. Kongl. skrivelse till kommerskollegiet ang. beviljad anslag för år 1876 till bergsskolorna i Filipstad och Falun: sid. 6*.
- » » 16. Kongl. skrivelse till t. f. presidenten Wærn, med uppdrag att inkomma med yttrande och utredning i åtskilliga kommerskollegiet rörande frågor: sid. 3*, 14*.

- 1875 november 26. Kongl. förordning ang. eldfarliga oljor och vissa andra dermed jemförliga vätskor: sid. 55*.
- » december 22. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. anslag för år 1876 till utgifvande af en tidskrift eller tidning benämnd »Svenskt handelsarkiv» m. m.: sid. 22, 126.
- 1876 mars 3. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. beslutad förändring i afseende på utanordnandet af presidentens i kollegiet afföning: sid. 149.
- » maj 19. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. vissa Riksdagens beslut i sammanhang med regleringen af sjetta hufvudtiteln för år 1877: sid. 20, 149, 150.
- » november 4. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. anslag för 1877 till utgifvande af Svenskt handelsarkiv: sid. 127.
- » » 17. Kongl. kungörelse ang. ändringar i kungörelsen den 5 december 1873 om bevillningsafgift för spekort samt om kortstämplingens verkställande: sid. 22, 20*.
- » december 8. Kongl. kungörelse ang. öfverflyttning till förvaltningen af sjöärendena utaf den kommerskollegiet åliggande befattning med navigationsskolorna: sid. 22.
- » » 22. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet i anledning af förestående ledighet af en notariebefattning i kollegiet: sid. 37.
- 1877 januari 8. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. ansökning att få nedlägga Hellefors silfververk: sid. 41*.
- » februari 2. Kongl. kungörelse ang. ändring af § 28 i reglementet den 29 januari 1864 för pensionsanstalten för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska till utrikes fart använda segel- eller ångfartyg, äfvensom för maskinister och eldare på sistnämnda slags fartyg: sid. 23.
- » mars 16. Kongl. kungörelse om vissa ändringar i förordningen den 4 juni 1868 angående pass- och nationalitetshandlingar för svenska, till orter utom Sverige gående fartyg: sid. 70, 75.
- » maj 4. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. fördelning af 1877 års anslag till reseunderstöd åt fabriks- och handtverksarbetare: sid. 29, 32, 46*, 47*.
- » juni 15. Stadgar för de tekniska elementarskolorna: sid. 87.
- » oktober 5. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. användandet af en genom dödsfall ledigblifven kanslistlön: sid. 37.
- » » 26. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. öfverflyttning från kollegiet till statskontoret af vissa fonder och medel: sid. 23, 24.
- » » 26. Kongl. kungörelse ang. förändrade föreskrifter i afseende på vägares vid jern- och metallvägarna tillsättning och åligganden m. m.: sid. 23.
- » november 2. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. ändring i afseende å förvaltningen af de s. k. Eskilstuna-fristadsmedlen: sid. 25.
- » december 7. Kongl. instruktion för marinförvaltningen: sid. 72.
- » » 7. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. ifrågasatt bidrag för fortsatt utgifvande af Svenskt handelsarkiv: sid. 127.
- 1878 mars 15. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. offentliggörande af konsulernes årsberättelser: sid. 127.
- » april 12. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. ändring i gällande bestämmelser rörande tillsättning af borgmästaretjensten i Eskilstuna: sid. 25.

- 1878 juni 7. Kongl. instruktion för nautisk-meteorologiska byrån: sid. 25.
- » november 1. Stadgar för tekniska skolan i Stockholm: sid. 87.
- » » 22. Kongl. förordning ang. befälet å svenska handelsfartyg: sid. 29, 33, 34, 55*, 56*, 57*, 58*.
- 1879 maj 30. Kongl. förordning om hvad till förekommande af pestens införande i riket iakttagas bör: sid. 28, 80.
- » juni 20. Kongl. förordning om ändring af vissa §§ i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet: sid. 32, 172.
- 1881 januari 22. Kongl. beslut ang. anvisande af medel för offentliggörande af konsulernes årsberättelser: sid. 128.
- » november 18. Kongl. förordning ang. minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering: sid. 57*.
- » december 30. Handelstraktat emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge samt Franska Republikens President: sid. 120.
- » » 30. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. förhöjning af arfvodet ått kollegiets tekniska biträde: sid. 150.
- 1882 februari 3. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. användande af en ledigblifven kanslistlön m. m.: sid. 37.
- 1883 mars 15. Handelstraktat emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge samt Hans Maj:t Konungen af Spanien: sid. 120.
- » april 13. Kongl. förordning ang. förlagsinteckning: sid. 25.
- » november 2. Kongl. skrifvelse ang. tillsättande af en komité för afgifvande af förslag i fråga om indragning eller ombildning af kommerskollegiet: sid. 1.
- 1884 januari 18. Kongl. skrifvelse till kommerskollegiet ang. beviljande af medel för år 1883 till arfvoden ått extra biträden m. m.: sid. 150.

B) Underdåniga utlåtanden:

- 1864 mars 5. Af kommerskollegiet, i anledning af Rikets Ständers und. skrifvelse ang. ändring i nu gällande stadganden rörande handels- och näringsrätt samt om upphäfvande af vissa delar af handelsbalken med flera framställningar i ämnet: sid. 39*.
- 1872 december 31 (ink. 1873 aug. 7). Af kommerskollegiet, ang. väckt fråga om huruvida icke bergmästaretjänsterna må kunna indragas, eller genom förändrad distriktindelning dessa tjänsters antal förminskas, äfvensom ang. fråga om indragning af de ått bergstjenstemän upplåtna boställen: sid. 102.
- 1873 oktober 7. Af kommerskollegiet, ang. upphörande af den del utaf manufakturdiskontens verksamhet, som afser utgifvandet af lån i vanlig diskontväg: sid. 24.
- 1875 januari 30. Af kommerskollegiet, ang. särskilde i nåder utsedde komiterades betänkande och förslag i fråga om kommerskollegiets indragning eller förändrade organisation: sid. 15.
- » maj 20. Af kommerskollegiet, ang. af utsedde komiterade afgifvet betänkande och förslag i fråga om den lägre tekniska undervisningen i riket: sid. 91, 6*.
- » december 13. Af t. f. presidenten i kommerskollegiet, i anledning af särskildt nådigt

- uppdrag i fråga om kommerskollegiets omorganisation: sid. 18, 91, 126, 3*, 14*, 24*, 43*.
- 1875 december 21. Af kommerskollegiet, ang. ifrågakämd förändring i stadgandena rörande vägares vid jernvägarne tillsättning m. m.: sid. 37*.
- 1876 december 30. Af kommerskollegiet, ang. allmänt stadgande om hvad utländing har att iakttaga för åtnjutande af skydd för varumärken: sid. 22*.
- 1877 juni 14. Af t. f. presidenten i kommerskollegiet, i fråga om förberedande af kollegiets reorganisation: sid. 18, 27, 103, 133, 14*.
- 1880 juni 18. Af kommerskollegiet, ang. af utsedde komiterade afgifvet betänkande i fråga om patentskydd: sid. 110.
- » december 14. Af chefen för statistiska centralbyrån, ang. väckt fråga om öfverflyttande på byrån af det kommerskollegiet åliggande bestyr med upprättandet af vissa statistiska redogörelser: sid. 48, 52, 145.
- 1881 januari 14. Af kommerskollegiet, i anledning af yttrande och förslag ang. öfverflyttande till statistiska centralbyrån af det kollegiet åliggande bestyr med upprättande af vissa statistiska redogörelser m. m.: sid. 48, 53, 68.

C) Komitébetänkanden:

Komitén tillsatt:

- 1819 februari 2. Ang. reglering af rikets styrelseverk; afgifvet den 29 juni 1822: sid. 3, 4, 7, 157.
- 1858 juni 19. Ang. förändrad organisation af rikets styrelse- och förvaltningsverk; afgifvet den 26 maj 1859: sid. 8, 10.
- 1872 augusti 24. Förslag till ny grufvestadga; afgifvet den 25 april 1874: sid. 35*.
- » december 28. Ang. den lägre tekniska undervisningen i riket; afgifvet den 21 november 1874: sid. 90, 6*.
- 1874 juni 5. I fråga om kommerskollegiets indragning eller förändrade organisation; afgifvet den 13 januari 1875: sid. 3, 13, 19, 21, 22, 27, 33, 47, 59, 62, 64, 72, 84, 85, 91, 92, 97, 100, 109, 137, 142, 143, 144, 158, 159, 160, 162, 163, 5*, 7*, 20*, 22*, 48*.
- 1875 februari 12. Ang. svenska och norska konsulatväsendet; afgifvet den 4 november 1876: sid. 61, 64, 67, 69, 82.
- 1877 maj 11. Ang. patentskydd äfvensom skydd för mönster och modeller samt varumärken; afgifvet den 6 november 1878: sid. 110, 119, 131.
- 1881 januari 22. Med förslag till ny fiskeristadga; afgifvet den 3 mars 1883: sid. 86.
- » augusti 6. Med förslag till lag ang. skydd för varumärken; afgifvet den 12 augusti 1882: sid. 120.

D) Litteraturförteckning.

1. Le Musée Commercial, son but et son organisation. Bruxelles 1882.
2. Statuten van de Naamlooze Vennootschap Nederlandsch handelsmuseum.
3. Il R. Museo industriale italiano. Torino 1873.
4. Regio Museo industriale italiano in Torino. Annuario per l'anno scolastico 1882—1883.

5. Annuaire du Ministère du Commerce pour l'année 1882. Paris 1882.
 6. Bulletin du Conseil supérieur de l'Industrie et du Commerce. Session de 1860—1861. Bruxelles 1862.
 7. Annali dell'Industria e del Commercio 1879. Num. 1. Roma 1879.
 8. Annali dell'Industria e del Commercio 1883. Riforma della legge 6 luglio 1862 sull'ordinamento delle Camere di commercio ed arti. Relazione di A. Monzilli. Roma 1883.
 9. Die Vertretung der Wirthschaftlichen Interessen in den Staaten Europas. Von Richard von Kaufmann, Dr. Jur. Berlin 1879.
 10. Protokolle über die Sitzungen des Preussischen Volkswirtschaftsraths. Session 1881 und Session 1882. Berlin.
 11. Pflege und Förderung des Gewerblichen Fortschrittes durch die Regierung in Württemberg, von Alexander Dorn. Wien 1868.
 12. Dansk Nationaløkonomisk Tidsskrift. Bidrag til Belysning af Spørgsmaalet om Varetagelsen af de økonomiske Interesser, af Aleksis Petersen. Kjøbenhavn 1880.
 13. The Board of Trade, its origin, authority and jurisdiction. February 1880 (kompletterad januari 1884).
 14. Return shoving the member, names or offices of the Persons, who now compose the Board of Trade, etc. 1871.
 15. National-ekonomiska föreningens förhandlingar år 1880. I.
 16. Förhandlingar vid det fjerde skandinaviska nationalekonomiska mötet i Malmö 1881. Stockholm 1882.
-

Derjemte hafva såsom källor användts dels i ämnet utfärdade lagar och författningar i de särskilda länderna, dels ock uppgifter meddelade af Kongl. Maj:ts beskickningar i Berlin, Bryssel och Haag, Köpenhamn, London, Paris, Rom och Wien samt svenska och norska generalkonsulatet i Amsterdam.
